

ZARZĄD
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Raport
z realizacji „Programu ochrony środowiska
dla województwa świętokrzyskiego”

Kielce, listopad 2015 r.

Zespół opracowujący

Raport z realizacji

„Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego”

Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Środowiska

- Edyta Marcinkowska – Zastępca Dyrektora Departamentu*
- Magdalena Pokora – Kierownik Kształtowania Oddziału Środowiska*
- Agnieszka Pożoga – Główny Specjalista ds. przyrody*
- Anna Hynek – Główny Specjalista ds. programowania w ochronie środowiska*
- Anna Lewicka – Inspektor ds. Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych*
- Michał Łubek – Inspektor ds. łowiectwa i leśnictwa*
- Hubert Wróblewski – Podinspektor ds. obszarów chronionego krajobrazu*
- Władysław Doroz – Geolog Wojewódzki*
- Andrzej Pacocha – Inspektor ds. energii odnawialnej i rolnictwa ekologicznego*
- Krzysztof Janakowski – Główny Specjalista ds. rybactwa śródlądowego i gospodarowania środkami budżetowymi wynikającymi z ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych*
- Jacek Sikora – Podinspektor ds. pozwoleń zintegrowanych i sektorowych w zakresie ochrony przed hałasem*

Spis treści

1. WPROWADZENIE	4
2. PRIORYTETY EKOLOGICZNE	5
3. REALIZACJA	7
3.1. ZASOBY PRZYRODNICZE WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO.....	7
3.1.1. System obszarów i obiektów prawnie chronionych.....	9
3.1.2. Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000.....	15
3.2. ZASOBY WODNE I GOSPODARKA WODNO-SCIEKOWA	20
3.2.1. Wody powierzchniowe	21
3.2.2. Wody podziemne	24
3.2.3. Gospodarka wodno-ściekowa	26
3.3. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	45
3.4. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII	60
3.5. HAŁAS	65
3.5.1. Hałas komunikacyjny.....	65
3.5.2. Hałas przemysłowy	69
3.6. POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	71
3.7. GOSPODARKA ODPADAMI.....	72
3.8. KOPALINY	72
3.9. POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE	76
3.10. LASY	77
3.10.1. Struktura własności lasów.....	77
3.10.2. Struktura gatunkowa, wiekowa oraz siedliskowa drzewostanów	78
3.10.3. Funkcje lasu	81
3.10.4. Stan zdrowotny i sanitarny lasów	83
3.10.5. Zalesienia	85
3.10.6. Łowiectwo.....	87
3.11. GLEBY	89
3.11.1. Typy gleb	89
3.11.2. Rolnicza przestrzeń produkcyjna	89
3.11.3. Właściwości agrochemiczne gleb	91
3.11.4. Zanieczyszczenia gleb	94
3.11.5. Erozja gleb	95
3.11.6. Tereny zdegradowane i zdewastowane.....	96
3.11.7. Programy rolnośrodowiskowe	97
3.12. EDUKACJA EKOLOGICZNA	99
4. WSKAŹNIKI WDRAŻANIA „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO”	112
5. ANALIZA ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ŚRODOWISKA	113
6. PODSUMOWANIE.....	115
Spis tabel.....	118
Spis wykresów	119
Spis map.....	121
Załączniki.....	122

1. WPROWADZENIE

„Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” został przyjęty Uchwałą Nr XII/211/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego w dniu 12 października 2011 r. W w/w Uchwale Zarząd Województwa Świętokrzyskiego został zobowiązany do sporządzania i przedkładania Sejmikowi Województwa Świętokrzyskiego, co dwa lata, raportu z realizacji „Programu...”.

Obowiązujący „Program...” jest drugą aktualizacją wojewódzkiego sektorowego dokumentu, który zawiera strategię działań, służących uzyskaniu stałej i zauważalnej poprawy jakości wszystkich komponentów środowiska przyrodniczego, dla których zostały zdefiniowane cele średniookresowe do 2019 r., a także kierunki działań na lata 2011-2015. Bardzo ważnym elementem aktualizacji „Programu...” były zmiany w zakresie ustawodawstwa, dotyczącego ochrony środowiska, ale najistotniejsze kwestie to lista przedsięwzięć priorytetowych w województwie świętokrzyskim na lata 2011-2015, która powstała na podstawie aktualnego stanu środowiska naturalnego i źródeł zagrożeń w poszczególnych jego komponentach.

Sporządzony w 2013 r. raport z realizacji aktualizacji „Programu...”, przypadał na pierwszy okres sprawozdawczy z lat 2011-2012. Był to okres zwiększonej aktywności realizacji wszystkich zamierzeń inwestycyjnych w dziedzinie ochrony środowiska, z uwagi na kończący się termin unijnej perspektywy finansowej na lata 2007-2013. Analizując zmiany, jakie zaistniały wówczas w środowisku, stwierdzono systematyczną poprawę jego stanu. Nadal jednak pozostawały obszary, w których zaobserwowano wiele problemów i konieczności przyspieszenia realizacji zadań naprawczych. Na 2015 r. przypada drugi okres sprawozdawczy z realizacji tych zamierzeń. Będzie to zarazem ostatni raport z realizacji aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego”, gdyż na skutek zmiany ustawy Prawo ochrony środowiska na zarządy województw został nałożony obowiązek opracowania nowego wojewódzkiego programu ochrony środowiska, uwzględniającego cele zawarte w strategicznych dokumentach krajowych i wojewódzkich. Nowy „Program...” jest aktualnie w trakcie opracowywania.

Przy opracowaniu raportu z realizacji „Programu...”, Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Środowiska, który koordynuje podejmowane w województwie działania na rzecz zrównoważonego rozwoju, posiłkował się danymi według stanu na 31 grudnia 2014 roku, pozyskanymi w wyniku prowadzonego monitoringu, poprzez ankietyzację wszystkich gmin, starostw, zakładów, przedsiębiorstw, organizacji pozarządowych i instytucji zaangażowanych w jego realizację oraz danymi z:

- Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach,
- Narodowego oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach,
- Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach,
- Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Oddział w Kielcach,
- Świętokrzyskiego Biura Rozwoju Regionalnego w Kielcach,
- Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Kielcach,
- Świętokrzyskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach,
- Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kielcach,
- Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie i Krakowie,
- Świętokrzyskiego Centrum Innowacji i Transferu Technologii.

2. PRIORYTETY EKOLOGICZNE

Priorytety ekologiczne przedstawione w „Programie...” odzwierciedlają cele ochrony środowiska wynikające z ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz krajowych dokumentów strategicznych. Zostały one zdefiniowane dla poszczególnych komponentów środowiska, które przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Priorytety ekologiczne

Obszar działania	Priorytety
Ochrona zasobów naturalnych	<ul style="list-style-type: none"> - renaturalizacja ekosystemów poprzez opracowywanie i wdrażanie planów ochrony i planów zadań ochronnych, - zwiększanie lesistości, - rekultywacja terenów poeksploatacyjnych, - racjonalna gospodarka zasobami złóż kopalin, - ochrona złóż obszarów perspektywicznych przed zabudową mieszkaniową, - czynna ochrona różnorodności biologicznej województwa przed organizmami genetycznie zmodyfikowanymi.
Jakość powietrza	<ul style="list-style-type: none"> - wdrażanie programów ochrony powietrza, - przygotowania do wdrożenia dyrektywy IED przez zakłady przemysłowe (modernizacje istniejących technologii i wprowadzanie nowych, nowoczesnych urządzeń), - zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, - prowadzenie działań energooszczędnych w mieszkalnictwie i budownictwie (rozwój sieci ciepłowniczych, termomodernizacje), - ograniczanie emisji ze środków transportu (modernizacja taboru, wykorzystanie paliw ekologicznych, remonty dróg).
Ochrona wód i gospodarka wodna	<ul style="list-style-type: none"> - kontynuacja realizacji KPOŚK na terenie województwa świętokrzyskiego, - uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w utworzonych na terenie województwa aglomeracjach powyżej 2000 RLM (nieuwzględnionych w KPOŚK), - ustanawianie w mpzp obszarów ochronnych GZWP, - realizacja „Programu małej retencji dla województwa świętokrzyskiego”, - budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie nie jest możliwe podłączenie do zbiorowego systemu odprowadzania ścieków, - uporządkowanie gospodarki ściekami opadowymi poprzez budowę, rozbudowę i modernizację kanalizacji deszczowej oraz urządzeń podczyszczających, - odbudowa melioracji podstawowych i szczegółowych w celu przeciwdziałania skutkom suszy i powodzi.
Gospodarka odpadami	<p>Odpady komunalne</p> <ul style="list-style-type: none"> - edukacja ekologiczna społeczeństwa, - zapobieganie i minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów, - poprawa systemu odbierania odpadów, - objęcie 100% mieszkańców systemem selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych, - kontynuacja zamykania i rekultywacji składowisk odpadów komunalnych (składowiska odpadów komunalnych niespełniające wymagań miały zostać zamknięte do końca 2009 r.), - rozbudowa lub budowa Zakładów Zagospodarowania Odpadów (ZZO) - budowa instalacji do produkcji paliwa alternatywnego (w ramach ZZO), - tworzenie Gminnych Punktów Zbierania Odpadów Niebezpiecznych (GPZON).

Obszar działania	Priorytety
	<p>Odpady niebezpieczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój systemu selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych oraz wzrost masy tych odpadów poddawanych odzyskowi, w tym recyklingowi, - dostosowanie do wymagań ochrony środowiska spalarni odpadów medycznych i weterynaryjnych (rejon północny i południowy), - rozbudowa lub budowa zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, - opracowanie programów usuwania wyrobów zawierających azbest oraz ich realizacja, - rekultywacja składowiska odpadów niebezpiecznych. <p>Odpady pozostałe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - selektywne zbieranie i odzysk odpadów wytwarzanych przez podmioty gospodarcze, - budowa instalacji do termicznego przekształcania odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne, - budowa instalacji do termicznego przekształcania komunalnych osadów ściekowych, - budowa instalacji do odzysku odpadów poubojowych z możliwością odzysku innych odpadów ulegających biodegradacji, - zamykanie i rekultywacja składowisk odpadów przemysłowych, - przystosowanie cementowni, elektrociepłowni i ciepłowni do termicznego przekształcania odpadów (paliw alternatywnych).
Oddziaływanie hałasu	<ul style="list-style-type: none"> - realizacja programu ochrony środowiska przed hałasem, - dalszy monitoring klimatu akustycznego w województwie.
Oddziaływanie pól elektromagnetycznych	edukacja ekologiczna nt. rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól
Edukacja ekologiczna	prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju, dotyczącej wszystkich elementów środowiska.
Poważne awarie	<ul style="list-style-type: none"> - działania zapobiegające powstawaniu poważnych awarii w zakładach oraz w trakcie przewozu materiałów niebezpiecznych, - szybkie usuwanie skutków poważnych awarii.

3. REALIZACJA

3.1. ZASOBY PRZYRODNICZE WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

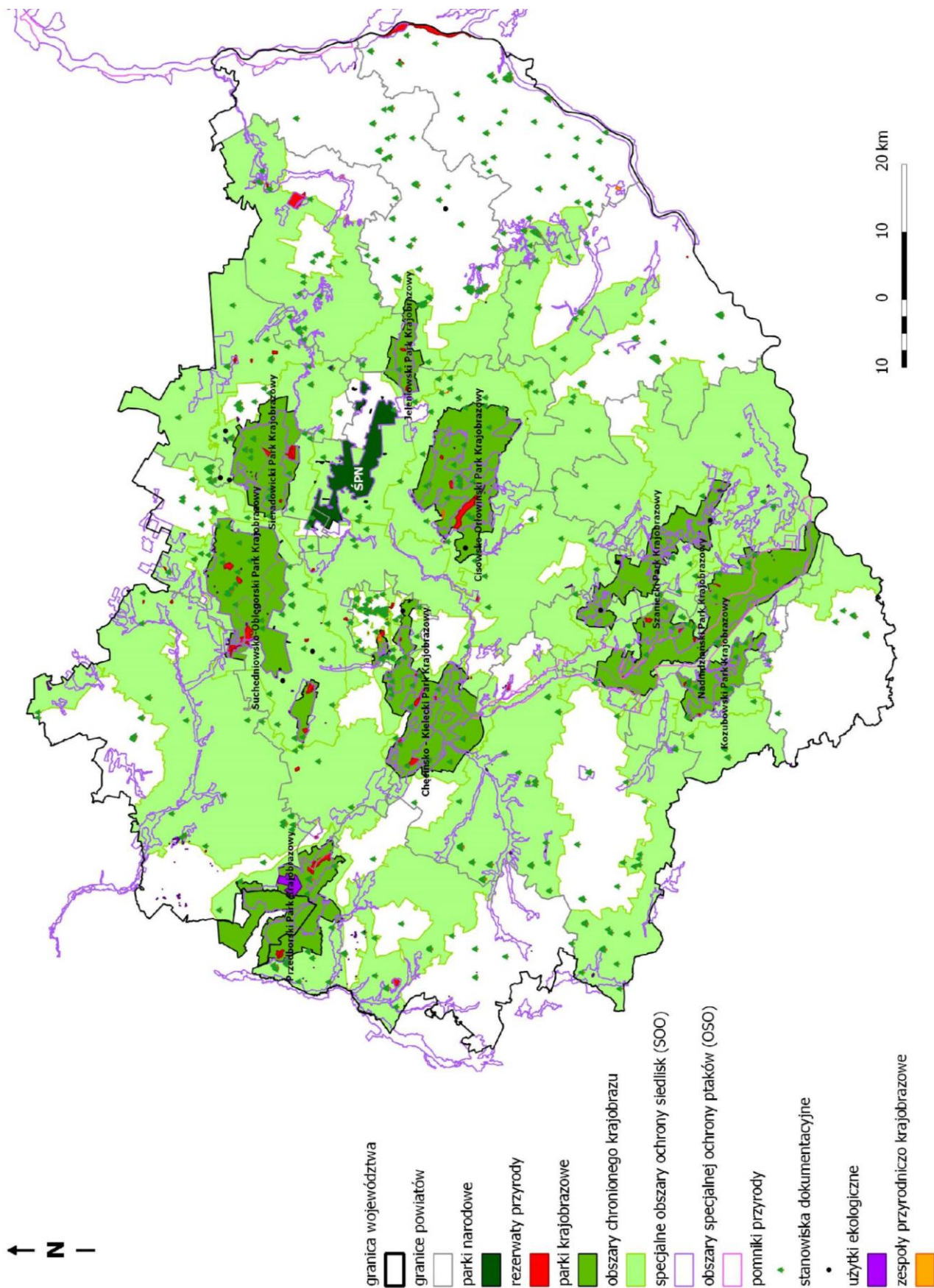
Województwo świętokrzyskie charakteryzuje się największym odsetkiem powierzchni objętej prawną ochroną. Obszar, stanowiący 65,06% powierzchni województwa, zajmują wszystkie ustawowe formy ochrony przyrody. Zanotowany wzrost udziału obszarów chronionych w powierzchni województwa na poziomie 0,56% w stosunku do 2010 roku jest wynikiem długoletniej polityki, która jest zgodna z *Celem 3*, „*Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody i dóbr kultury*” zawartym w „*Strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego do 2020 roku*” i realizacji zadań wpływających na ochronę przyrody. Bogactwo przyrodnicze województwa przyczyniło się do tego, aby w zapisach „*Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego*” uwzględniono cele i kierunki działań prowadzące do zachowania oraz wzmocnienia różnorodności biologicznej, a także krajobrazowej województwa.

Na terenie województwa świętokrzyskiego występują: bogata szata roślinna, rzadkie zbiorowiska roślinności stepowej, górskiej, bagiennej oraz jedyne w Polsce środkowej stanowisko słonorośli.

Nierównomierne rozmieszczenie form ochrony przyrody związane jest z budową geologiczną, warunkami klimatycznymi, hydrologicznymi i glebowymi oraz bogactwem fauny i flory. Najniższa koncentracja form ochrony przyrody występuje we wschodniej i południowo-wschodniej części województwa i predysponowana jest występowaniem gleb wysokiej klasy bonitacyjnej, co przyczyniło się do intensywnego użytkowania rolniczego tego terenu.

Inwentaryzacje przyrodnicze przeprowadzone na terenie województwa świętokrzyskiego pozwoliły na potwierdzenie występowania chronionych, zagrożonych lub rzadkich w skali regionu lub kraju gatunków fauny i flory, co potwierdza dobry stan środowiska przyrodniczego w naszym regionie. Mając na celu zachowanie walorów przyrodniczych województwa w „*Programie ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego*” na lata 2011-2015 zdefiniowano następujące kierunki działań:

- Tworzenie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000;
- Respektowanie zasad prowadzenia inwestycji na obszarach Natura 2000;
- Opracowanie planów ochrony obszarów chronionych;
- Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków;
- Ochrona korytarzy ekologicznych i przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej;
- Wzmocnienie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej w planowaniu przestrzennym;
- Realizacja programów rolnośrodowiskowych;
- Renaturalizacja i poprawa stanu zniszczonych ekosystemów, zwłaszcza wodno-błotnych, rzecznych i leśnych oraz ich ochrona;
- Prowadzenie szkoleń i edukacji ekologicznej w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej;
- Adaptacja do zmian klimatycznych w ochronie przyrody i gospodarce leśnej;
- Ograniczanie skutków antropopresji na tereny podlegające różnym formom ochrony przyrody;
- Ochrona różnorodności biologicznej obszarów degradowanych wskutek działalności rolniczej;
- Uwzględnianie usług ekosystemowych jako warunku zrównoważonego rozwoju województwa;
- Promowanie przyjaznej dla przyrody przedsiębiorczości (tzw. dobre praktyki) – pobudzanie rynku innowacyjności i usług.

Mapa 1. Lokalizacja form ochrony przyrody na terenie województwa świętokrzyskiego¹

¹ Opracowano na podstawie danych RDOŚ 2015, <http://kielce.rdos.gov.pl/>

3.1.1. System obszarów i obiektów prawnie chronionych

Według danych z 31 grudnia 2014 roku na terenie województwa świętokrzyskiego występują następujące formy ochrony przyrody:

Park Narodowy

Świętokrzyski Park Narodowy został ustanowiony na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1950 r. w sprawie utworzenia Świętokrzyskiego Parku Narodowego (Dz. U. Nr 14 poz. 133). Na koniec 2014 roku teren Parku zajmował obszar 7626,45 ha, a jego otulina 20 786,07 ha. W skład Parku wchodzi: Pasma Łysogórskie, część Pasma Klonowskiego, część Pasma Pokrzywiańskiego oraz część Doliny Wilkowskiej i Dębniańskiej. Na terenie Parku wyodrębniono pięć obszarów podlegających ochronie ścisłej: Chełmowa Góra (13,2 ha), Święty Krzyż (476,9 ha), Łysica (1 186,4 ha), Czarny Las (26,5 ha), Mokry Bór (37,9 ha). W projekcie „Planu Ochrony Świętokrzyskiego Parku Narodowego i Obszaru Natura 2000 Łysogóry na lata 2013-2033” przewiduje się powiększenie powierzchni Parku o 5,19 ha.

Rezerваты przyrody

Łączna powierzchnia 72 rezerwatów przyrody istniejących na terenie województwa świętokrzyskiego wynosi 3 819,65 ha. Ze względu na rodzaj, rezerваты województwa świętokrzyskiego dzielimy na: przyrody nieożywionej (27), leśne (22), krajobrazowe (2), stepowe (10), florystyczne (4), słonoroślowe (1), torfowiskowe (3), faunistyczne (2) i wodne (1). W porównaniu do 2010 roku liczba rezerwatów nie uległa zmianie.

Tabela 2. Rezerваты przyrody województwa świętokrzyskiego²

Lp.	Nazwa i rodzaj rezerwatu	Powierzchnia [ha]	Lp.	Nazwa rezerwatu	Powierzchnia [ha]
	<i>przyrody nieożywionej</i>		40	Dalejów	87,58
1	Rezerwat Skalny im. Jana Czarnockiego	0,55	41	Cisów im. Prof. Zygmunta Czubińskiego	40,58
2	Góra Zelejowa	67	42	Milechowy	133,73
3	Góra Miedzianka	25	43	Kamień Michniowski	10,5
4	Skałki Piekło pod Niekłaniem	6,3	44	Wykus	65,97
5	Jaskinia Raj	7,76	45	Barania Góra	82,09
6	Kadzielnia	0,6	46	Góra Sieradowska	197,67
7	Góra Żakowa	50,48	47	Ulów	23,5
8	Góra Rzepka	9,09	48	Rosochacz	30,44
9	Biesak Białogon	13,08	49	Ewelinów	14,89
10	Góra Dobrzeszowska	24,57		<i>stepowy</i>	
11	Barcza	14,57	50	Krzyżanowice	18
12	Małe Gołoborze	20,44	51	Góry Pieprzowe	18,01
13	Szczytniak	6,03	52	Murawy Dobromierskie	36,29
14	Kręgi Kamienne	12,75	53	Góry Wschodnie	1,66
15	Wąwóz w Skałach	3,18	54	Skowronno	1,93
16	Krzemionki Opatowskie	378,79	55	Przęślin	0,9
17	Moczydło	16,21	56	Winiary Zagojskie	4,81
18	Perzowa Góra	33,08	57	Skotniki Górne	1,9
19	Piekielko Szkuckie	2,5	58	Polana Polichno	9,45

² RDOŚ 2015, <http://kielce.rdos.gov.pl/>

20	Skały pod Adamowem	8,98	59	Skorocice	7,17
21	Chelosiowa Jama	24,12		<i>krajobrazowy</i>	
22	Gagaty Sołtykowskie	13,33	60	Wzgórza Sobkowskie	37,18
23	Góra Jeleniowska	15,56	61	Karczówka	27,29
24	Skały w Krynkach	25,1		<i>florystyczny</i>	
25	Wietrznia im. Z. Rubinowskiego	17,95	62	Lubcza	6,5
26	Wolica	2,78	63	Gaj	5,9
27	Zachełmie	7,95	64	Grabowiec	21,08
	<i>leśny</i>		65	Dziki Staw	6,52
28	Ciechostowice	6,84		<i>ślonoroślowy</i>	
29	Radomice	27,15	66	Owczary	0,56
30	Modrzewie	5,06		<i>torfowiskowy</i>	
31	Świnia Góra im. Stanisława Barańskiego	50,78	67	Białe Ługi	408,44
32	Zamczysko	12,96	68	Pieczyska	40,84
33	Wroni Dół	9,94	69	Słopiec	8,18
34	Bukowa Góra	34,8		<i>faunistyczny</i>	
35	Zielonka	21,09	70	Ługi	90,23
36	Lisiny Bodzechowskie	31,8	71	Wisła pod Zawichostem	676,18
37	Zamczysko Turskie	2,45		<i>wodny</i>	
38	Sufraganiec	17,31	72	Górna Krasna	413,02
39	Oleszno	262,73			

Parki Krajobrazowe

Na terenie województwa świętokrzyskiego znajduje się 9 parków krajobrazowych, z których 8 jest zarządzanych przez Zespół Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych i 1 przez Nadpiliczne Parki Krajobrazowe. Łącznie zajmują powierzchnię 126 350,1 ha. Parki położone są na terenie trzech krain geograficznych: Gór Świętokrzyskich, Niecki Nidziańskiej i Wyżyny Przedborskiej.

Dla dwóch Parków Krajobrazowych zostały opracowane plany ochrony (Przedborskiego oraz Chęcińsko-Kieleckiego). W 2014 roku Zespół Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych przystąpił do weryfikacji przebiegu granic Parków w celu rewizji ich opisów zawartych w Rozporządzeniach Wojewody w odniesieniu do załączników graficznych. W wielu miejscach, które utraciły punkty charakterystyczne oraz w ramach uszczegółowienia, granice poprowadzono wzdłuż granic działek ewidencyjnych. Ponadto dokonano weryfikacji zakazów i odstępstw od nich. W wyniku przeprowadzonych działań łączna powierzchnia Parków zmniejszyła się o 2 526 ha w stosunku do 2010 roku.

Tabela 3. Parki krajobrazowe województwa świętokrzyskiego

Lp.	Nazwa	Rok utworzenia	Powierzchnia [ha]	Obowiązująca podstawa prawna
1	Szaniecki Park Krajobrazowy	1986	11 289,60	Uchwała Nr XLIX/875/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie utworzenia Szanieckiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Świąt. poz. 3149 z dn. 25.11.2014 r.)
2	Nadnidziański Park Krajobrazowy	1986	22 888,60	Uchwała Nr XLIX/874/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie utworzenia Nadnidziańskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Świąt. poz. 3148 z dn. 25.11.2014 r.)
3	Kozubowski Park Krajobrazowy	1986	6 169,60	Uchwała Nr XLIX/876/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie utworzenia Kozubowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Świąt. poz. 3150 z dn. 25.11.2014 r.)
4	Jeleniowski Park Krajobrazowy	1988	4 218,2	Uchwała Nr XLIX/871/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie utworzenia Jeleniowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Świąt. poz. 17 z dn. 08.01.2015 r.)
5	Suchedniowsko-Oblęgarski Park Krajobrazowy	1988	19 895	Uchwała Nr XLIX/872/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie utworzenia Suchedniowsko-Oblęgarskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Świąt. poz. 3147 z dn. 25.11.2014 r.)
6	Sieradowicki Park Krajobrazowy	1988	12 252	Uchwała Nr XLIX/873/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie utworzenia Sieradowickiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Świąt. poz. 18 z dn. 08.01.2015 r.)
7	Cisowsko-Orłowiński Park Krajobrazowy	1988	20 693	Uchwała Nr XLIX/870/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie utworzenia Cisowsko-Orłowińskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Świąt. poz. 3146 z dn. 25.11.2014 r.)
8	Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy	1996	19 779	Uchwała Nr XLIX/869/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie utworzenia Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Świąt. poz. 3145 z dn. 25.11.2014 r.)
9	Przedborski Park Krajobrazowy	1988	9 165,1	Rozporządzenie Nr 87/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie Przedborskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Świąt. Nr 156, poz. 1948)

Obszary Chronionego Krajobrazu

Spośród form ochrony przyrody największą powierzchnię zajmują obszary chronionego krajobrazu. Na powierzchni 624 122,8 ha istnieje 21 obszarów chronionego krajobrazu, z których 9 stanowi otuliny parków krajobrazowych. W latach 2013-2014 została przeprowadzona inwentaryzacja 3 obszarów chronionego krajobrazu, która zobrazowała zasoby środowiska i obecne w obszarach zagrożenia, a w konsekwencji określiła potrzeby i działania ochronne. W oparciu o zasobność elementów przyrodniczych, atrakcyjność geomorfologiczną, hydrologiczną, kulturową i turystyczną, wyznaczono tereny

o zróżnicowanych walorach oraz strefy o różnym reżimie ochronnym. Inwentaryzacja obejmowała następujące obszary:

- Chęcińsko-Kielecki OChK,
- Cisowsko-Orłowski OChK,
- Podkielecki OChK.

Zmiana granic Parków Krajobrazowych, a tym samym wewnętrznych granic OChK-ów oraz przeprowadzone inwentaryzacje przyrodnicze spowodowały zwiększenie powierzchni obszarów chronionego krajobrazu o 14 548,1 ha, w porównaniu do 2010 roku. Ponadto w analizowanym okresie, na nowo uchwalono 19 OChK, z uwagi na konieczność weryfikacji przebiegu granic, w celu dostosowania opisów z Rozporządzeń Wojewody do załączników graficznych. W wielu miejscach, które utraciły punkty charakterystyczne oraz w ramach uszczegółowienia, granice poprowadzono wzdłuż granic działek ewidencyjnych. Ponadto dokonano weryfikacji katalogu zakazów i wprowadzono od nich odstępstwa.

Tabela 4. Obszary chronionego krajobrazu w województwie świętokrzyskim

Lp.	Nazwa	Rok utworzenia	Powierzchnia [ha]	Obowiązująca podstawa prawna
1	Obszar Chronionego Krajobrazu Lasy Przysusko-Szydłowieckie	1983	4 346	1) Uchwała Nr VIII/133/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 30 maja 2011 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasy Przysusko-Szydłowieckie (Dz. Urz. Woj. Świąt. Nr 164, poz. 1896); 2) Uchwała Nr IX/146/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 czerwca 2011 r. w sprawie zmiany uchwały Nr VIII/133/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 30 maja 2011 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasy Przysusko-Szydłowieckie (Dz. Urz. Woj. Świąt. Nr 188, poz. 2166) 3) Uchwała Nr XLIX/886/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie zmiany uchwały Nr VIII/133/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 30 maja 2011 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasy Przysusko-Szydłowieckie (Dz. Urz. Woj. Świąt. poz. 3160)
2	Konecko-Lopuszniański Obszar Chronionego Krajobrazu	1995	98 287	Uchwała nr XXXV/616/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Konecko-Lopuszniańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Świąt. poz. 3308)
3	Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej	1995	72 634	Uchwała Nr XXXV/617/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej (Dz. Urz. Woj. Świąt. poz. 3309)
4	Podkielecki Obszar Chronionego Krajobrazu	1995	26 583	Uchwała Nr XXXV/618/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Podkieleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Świąt. poz. 3310)
5	Włoszczowsko-Jędrzejowski Obszar Chronionego Krajobrazu	1995	70 389	Uchwała Nr XXXV/619/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Włoszczowsko-Jędrzejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Świąt. poz. 3311)
6	Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu	1995	60 733	Uchwała Nr XXXV/620/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Chmielnicko-Szydłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Świąt. poz. 3312)

Lp.	Nazwa	Rok utworzenia	Powierzchnia [ha]	Obowiązująca podstawa prawna
7	Solecko-Pacanowski Obszar Chronionego Krajobrazu	1995	47 347	Uchwała Nr XXXV/621/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Solecko-Pacanowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Święt. poz. 3313)
8	Miechowsko-Działoszycki Obszar Chronionego Krajobrazu	1995	41 152	Uchwała Nr XXXV/622/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Miechowsko-Działoszyckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Święt. poz. 3314)
9	Koszycko-Opatowiecki Obszar Chronionego Krajobrazu	1995	6 197	Uchwała Nr XXXV/623/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Koszycko-Opatowieckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Święt. poz. 3315)
10	Jeleniowsko-Staszowski Obszar Chronionego Krajobrazu	1996	31 524	Uchwała Nr XXXV/624/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Jeleniowsko-Staszowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Święt. poz. 3316)
11	Suchedniowsko-Oblęgarski Obszar Chronionego Krajobrazu	2001	27 514	Uchwała Nr XLIX/880/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie Suchedniowsko-Oblęgarskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Świętokrz. poz. 3154 z dnia 25.11.2014 r.)
12	Sieradowicki Obszar Chronionego Krajobrazu	2001	15 893	Uchwała Nr XLIX/881/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie Sieradowickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Świętokrz. poz. 3155 z dnia 25.11.2014 r.)
13	Cisowsko-Orłowski Obszar Chronionego Krajobrazu	2001	25 336	Uchwała Nr XLIX/878/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie Cisowsko-Orłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Święt. poz. 3152 z dn. 25.11.2014 r.)
14	Jeleniowski Obszar Chronionego Krajobrazu	2001	10 638	Uchwała Nr XLIX/879/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie Jeleniowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Świętokrz. poz. 3153 z dnia 25.11.2014 r.) -
15	Chęcińsko-Kielecki Obszar Chronionego	2001	8 002,5	Uchwała Nr XLIX/877/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie Chęcińsko-Kieleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Święt. poz. 3151 z dn. 25.11.2014 r.)
16	Kozubowski Obszar Chronionego Krajobrazu	2001	6 592	Uchwała Nr XLIX/884/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie Kozubowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Świętokrz. poz. 3158 z dnia 25.11.2014 r.) -
17	Szaniecki Obszar Chronionego Krajobrazu	2001	13 757	Uchwała Nr XLIX/883/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie Szanieckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Świętokrz. poz. 3157 z dnia 25.11.2014 r.) -
18	Nadnidziański Obszar Chronionego Krajobrazu	2001	26 312	Uchwała Nr XLIX/882/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie Nadnidziańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Świętokrz. poz. 3156 z dnia 25.11.2014 r.) -

Lp.	Nazwa	Rok utworzenia	Powierzchnia [ha]	Obowiązująca podstawa prawna
19	Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu	2002	13 044	Uchwała Nr XLIX/885/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie Przedborskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Świętokrz. poz. 3159 z dnia 25.11.2014 r.) -
20	Kielecki Obszar Chronionego Krajobrazu	2006	3 856,14	Uchwała Nr XLI/729/10 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 września 2010 r. w sprawie wyznaczenia Kieleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Święt. Nr 293, poz. 3020)
21	Świętokrzyski Obszar Chronionego Krajobrazu	2007	11 971,25	Uchwała Nr XII/65/07 Rady Gminy Bieliny z dnia 4 października 2007 r. w sprawie ustanowienia obszaru chronionego krajobrazu na terenie otuliny Świętokrzyskiego Parku Narodowego w gminie Bieliny (Dz. Urz. Woj. Świętokrz. Nr 244, poz. 3642 z dnia 17 grudnia 2007 r.), Uchwała Nr XIII/60/2007 Rady Gminy w Górnicy z dnia 1 października 2007 r. w sprawie ustanowienia obszaru chronionego krajobrazu na terenie otuliny Świętokrzyskiego Parku Narodowego w gminie Górno (Dz. Urz. Woj. Świętokrz. Nr 244, poz. 3645 z dnia 17 grudnia 2007 r.), Uchwała Nr IX/37/2007 Rady Miejskiej w Bodzentynie z dnia 1 października 2007 r. w sprawie ustanowienia obszaru chronionego krajobrazu na terenie otuliny Świętokrzyskiego Parku Narodowego w gminie Bodzentyn (Dz. Urz. Woj. Świętokrz. Nr 230, poz. 3340 z dnia 11 grudnia 2007 r.)

Pomniki przyrody

Pomniki przyrody są formą ochrony przyrody, która charakteryzuje się największymi zmianami w swojej strukturze. Ustanowienie pomnika przyrody odbywa się ze względu na szczególną wartość przyrodniczą, naukową, kulturową, historyczną lub krajobrazową oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi obiekt wśród innych tworów przyrody. Natomiast status pomnika przyrody, może zostać zniesiony ze względu na utratę wartości przyrodniczych, w razie konieczności realizacji inwestycji celu publicznego lub zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego. W latach 2013-2014 ustanowiono 22 pomniki przyrody. Jednakże ze względu na wyżej wymienione okoliczności zniesiono 20 takich obiektów. Obecnie na terenie województwa świętokrzyskiego znajdują się 683 pomniki przyrody, co świadczy o spadku ich liczebności w stosunku do końca 2010 roku (690).

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

Liczebność zespołów przyrodniczo-krajobrazowych w latach 2013-2014 nie uległa zmianie. Na terenie województwa świętokrzyskiego znajduje się 11 takich form ochrony przyrody.

Tabela 5. Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe w województwie świętokrzyskim³

Lp.	Nazwa zespołu przyrodniczo-krajobrazowego	Powierzchnia [ha]
1	Ostra Górka	30
2	Dolina Łagowicy	2,94
3	teren z jaskinią zwaną "Jaskinią Zbójcecką"	2,22
4	obszar będący wschodnim zboczem doliny rzeki Kamiennej	8,7
5	zespół parkowy drzew	0,34
6	Rytwiany	2,33

³ RDOŚ 2015, <http://kielce.rdos.gov.pl/>

7	Tarczyn	3,6
8	Dębina nad Zimną wodą	2,31
9	Golejów	1,39
10	Grodowy Stok	0,06
11	Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Grabina-Dalnia	32,6008

Stanowiska dokumentacyjne

Obecnie w granicach województwa świętokrzyskiego znajduje się 14 stanowisk dokumentacyjnych. W 2013 roku zostało utworzone jedno stanowisko dokumentacyjne – „Wąwozy lessowe w Bugaju”.

Tabela 6. Stanowiska dokumentacyjne w województwie świętokrzyskim⁴

Lp.	Nazwa stanowiska dokumentacyjnego	Powierzchnia [ha]
1	Zajęcza Góra	11,19
2	ściana łomiku	
3	pozostałości dawnego górnictwa rud żelaza	2
4	wyrobisko poeksploatacyjne gipsów	5
5	odsłonięcie geologiczne - nieczynny kamieniołom	0,64
6	odsłonięcie geologiczne - skałka piaskowców triasowych	
7	odsłonięcie geologiczne - naturalna wychodnia szarych drobnoziarnistych piaskowców triasowych	
8	odsłonięcie geologiczne - nieczynny kamieniołom czerwonych piaskowców dolnotriasowych	
9	zespół utworów geologicznych	
10	odsłonięcie skalne piaskowców triasowych	
11	odsłonięcie skalne u podnóża Góry Hałasa	
12	odsłonięcia skalne na Górze Słonecznej	3,11
13	odsłonięcie geologiczne	
14	wąwozy lessowe w Bugaju	3,5

Użytki ekologiczne

Użytki ekologiczne są kolejną formą ochrony, której w analizowanym okresie zwiększyła się liczebność. W 2013 roku ustanowiono dwa użytki ekologiczne: „Wąwóz” i „Ciąg bagien śródleśnych” w gminie Pińczów. W 2014 roku ustanowiono „Torfowisko śródleśne koło miejscowości Mocha” w gminie Raków. Obecnie na terenie województwa świętokrzyskiego znajduje się 101 użytków ekologicznych, w stosunku do 2010 roku ich liczba zwiększyła się o 11.

3.1.2. Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000

Podstawą prawną tworzenia Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 była Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dzikich ptaków, w skrócie zwana Dyrektywą Ptasią, obecnie zastąpiona przez Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 roku w sprawie ochrony dzikiego ptactwa oraz Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, zwana dyrektywą siedliskową lub dyrektywą habitatową.

Sieć Natura 2000 pokrywa 13,57% powierzchni województwa tworząc dwa typy obszarów:

⁴ RDOŚ 2015, <http://kielce.rdos.gov.pl/>

- obszary specjalnej ochrony ptaków (21 982,4 ha),
- obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (155 736,5 ha).

Obecnie na terenie województwa wyróżniamy 40 obszarów należących do Sieci Natura 2000, z czego 2 to obszary specjalnej ochrony ptaków. Ich powierzchnia pokrywa się z granicami terenów należących do Wielkoprzestrzennego Systemu Obszarów Chronionych, w skład którego wchodzi park narodowy, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu.

Tabela 7. Specjalne obszary ochrony siedlisk w województwie świętokrzyskim⁵

Lp.	Nazwa obszaru N2000	Kod	Powierzchnia z aktualnej podstawy prawnej [ha]	Powierzchnia na terenie województwa świętokrzyskiego [ha]
1	Dolina Białej Nidy	PLH260013	5 116,84	5 116,84
2	Dolina Bobrzy	PLH260014	612,69	612,69
3	Dolina Czarnej	PLH260015	5 780,6	4 229,31
4	Dolina Czarnej Nidy	PLH260016	1 191,51	1 191,51
5	Dolina Górnej Mierzawy	PLH260017	912,44	286,98
6	Dolina Górnej Pilicy	PLH260018	11 193,22	5 681,80
7	Dolina Kamiennej	PLH260019	2 586,45	2 458,54
8	Dolina Krasnej	PLH260001	2 384,1	2 384,1
9	Dolina Mierzawy	PLH260020	1 320,15	1 320,15
10	Dolina Warkocza	PLH260021	337,91	337,91
11	Góry Pieprzowe	PLH260022	76,95	76,95
12	Kras Staszowski	PLH260023	1 743,48	1 743,48
13	Krzemionki Opatowskie	PLH260024	691,12	691,12
14	Lasy Cisowsko-Orłowińskie	PLH260040	10 406,87	10 406,87
15	Lasy Skarżyskie	PLH260011	2 383,5	1 620,11
16	Lasy Suchedniowskie	PLH260010	19 120,89	19 120,89
17	Łysogóry	PLH260002	8 081,27	8 081,27
18	Ostoja Barcza	PLH260025	1 523,48	1 523,48
19	Ostoja Brzeźnicka	PLH260026	811,79	545,01
20	Ostoja Gaj	PLH260027	466,64	466,64
21	Ostoja Jeleniowska	PLH260028	3 589,24	3 589,24
22	Ostoja Kozubowska	PLH260029	4 256,77	4 256,77
23	Ostoja Nidziańska	PLH260003	26 515,64	26 515,64
24	Ostoja Pomorzany	PLH260030	906,00	906,00
25	Ostoja Przedborska	PLH260004	11 605,21	7 969,57
26	Ostoja Sieradowicka	PLH260031	7 847,37	7 500,52
27	Ostoja Sobkowsko-Korytnicka	PLH260032	2 204,05	2 204,05
28	Ostoja Stawiany	PLH260033	1 194,49	1 194,49
29	Ostoja Szaniecko-Solecka	PLH260034	8 072,86	8 072,86
30	Ostoja Wierzejska	PLH260035	224,64	224,64
31	Ostoja Żyznów	PLH260036	4 480,03	4 480,03

⁵ RDOŚ 2015, <http://kielce.rdos.gov.pl/>

32	Przełom Lubrzanki	PLH260037	272,62	272,62
33	Przełom Wisły w Małopolsce	PLH060045	15 116,37	4 822,35
34	Tarnobrzaska Dolina Wisły	PLH180049	4 059,69	2 265,94
35	Uroczyska Lasów Starachowickich	PLH260038	2 349,18	2 327,55
36	Uroczysko Pięty	PLH260012	753,36	753,36
37	Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie	PLH260041	8 616,46	8 616,46
38	Wzgórza Kunowskie	PLH260039	1 868,67	1 868,67

Tabela 8. Obszary specjalnej ochrony ptaków w województwie świętokrzyskim⁶

Lp.	Nazwa obszaru N2000	Kod	Powierzchnia z aktualnej podstawy prawnej [ha]	Powierzchnia na terenie województwa świętokrzyskiego [ha]
1	Dolina Nidy	PLB260001	19 956,08	19 956,08
2	Małopolski Przełom Wisły	PLB140006	6 972,78	2 026,30

W ramach realizacji projektu POIS.05.03.00-00-186/09 pn. „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski”, w 2014 roku Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Kielcach ustanowił plany zadań ochronnych dla 12 obszarów Natura 2000, a kolejnych 10 zostało zmienionych na mocy Zarządzeń Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach. Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska podpisał kolejne zmiany dotyczące planów zadań ochronnych dwóch obszarów Natura 2000 – Dolina Czarnej PLH260015 i Ostoja Przedborska PLH260004.

Tabela 9. Obszary Natura 2000, dla których ustanowiono plany zadań ochronnych w 2014 r.⁷

Lp.	Nazwa obszaru	Data ogłoszenia	Data wejścia w życie
1	Lasy Cisowsko-Orłowińskie PLH260040	02.04.2014 r.	17.04.2014 r.
2	Ostoja Stawiany PLH260033	02.04.2014 r.	17.04.2014 r.
3	Dolina Bobrzy PLH260014	22.04.2014 r.	07.05.2014 r.
4	Ostoja Szaniecko-Solecka PLH260034	29.04.2014 r.	14.05.2014 r.
5	Dolina Krasnej PLH260001	29.04.2014 r.	14.05.2014 r.
6	Ostoja Przedborska PLH260004	30.04.2014 r.	15.05.2014 r.
7	Lasy Suchedniowskie PLH260010	30.04.2014 r.	15.05.2014 r.
8	Ostoja Kozubowska PLH260029	05.05.2014 r.	20.05.2014 r.
9	Dolina Nidy PLB260001	05.05.2014 r.	20.05.2014 r.
10	Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie PLH260041	05.05.2014 r.	20.05.2014 r.
11	Ostoja Nidziańska PLH260003	05.05.2014 r.	20.05.2014 r.
12	Dolina Czarnej PLH260015	13.05.2014 r.	28.05.2014 r.

⁶ RDOŚ 2015, <http://kielce.rdos.gov.pl/>

⁷ RDOŚ 2015, <http://kielce.rdos.gov.pl/>

Tabela 10. Obszary Natura 2000, których plany zadań ochronnych uległy zmianie w 2014 r.⁸

Lp.	Nazwa obszaru	Data podpisania	Data ogłoszenia	Data wejścia w życie
1	Dolina Krasnej PLH260001	05.11.2014 r.	07.11.2014 r.	08.11.2014 r.
2	Ostoja Stawiany PLH260033	05.11.2014 r.	07.11.2014 r.	08.11.2014 r.
3	Ostoja Kozubowska PLH260029	05.11.2014 r.	07.11.2014 r.	08.11.2014 r.
4	Ostoja Szaniecko-Solecka PLH260034	05.11.2014 r.	02.12.2014 r.	03.12.2014 r.
5	Lasy Cisowsko-Orłowińskie PLH260040 Obwieszczenie Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 5 grudnia 2014 r. o sprostowaniu błędu	05.11.2014 r.	21.11.2014 r.	22.11.2014 r.
6	Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie PLH260041	25.11.2014 r.	02.12.2014 r.	03.12.2014 r.
7	Dolina Bobrzy PLH260014	25.11.2014 r.	02.12.2014 r.	03.12.2014 r.
8	Ostoja Nidziańska PLH260003	25.11.2014 r.	02.12.2014 r.	03.12.2014 r.
9	Dolina Nidy PLB260001	24.11.2014 r.	04.12.2014 r.	05.12.2014 r.
10	Lasy Suchedniowskie PLH260010	24.11.2014 r.	04.12.2014 r.	05.12.2014 r.

Przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody

W latach 2013-2014 w województwie świętokrzyskim zrealizowano 27 zadań związanych z ochroną przyrody. Przedsięwzięcia, na które łącznie wydatkowano 3 863 tys. zł (Załącznik nr 1), sfinansowano ze środków własnych oraz funduszy pomocowych tj. NFOŚiGW, WFOŚiGW w Kielcach, POiŚ, budżetu państwa i województwa oraz budżetu powiatów.

W latach 2013 i 2014 Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego przeprowadził jako pierwszy w Polsce, na tak szeroką skalę, inwentaryzację przyrodniczą obejmującą obszar Chęcińsko-Kieleckiego OChK, Cisowsko-Orłowińskiego OChK i Podkieleckiego OChK. Wynikiem przeprowadzonych prac było rozpoznanie stanu zasobów przyrodniczo-krajobrazowych oraz przeprowadzenie wieloaspektowej waloryzacji obszaru, co dało podstawę do przeprowadzenia rewizji granic oraz wyznaczenia stref krajobrazowych obszarów chronionego krajobrazu. Ogólny koszt zadań wyniósł 215 tys. zł w tym 90% pochodziło ze środków WFOŚiGW w Kielcach.

W 2012 roku rozpoczęto pracę nad realizacją „Planu Ochrony Świętokrzyskiego Parku Narodowego i Obszaru Natura 2000 Łysogóry na lata 2013-2033”. Projekt o nr POIS.05.03.00-284/10, współfinansowany jest ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w ramach działania 5.3 priorytetu V. Jego realizacja przewidziana była na lata 2011-2014, a całkowita wartość wyniosła 2 206 tys. zł, w tym 85% kwoty pochodzi z dotacji. W obecnej chwili trwają konsultacje społeczne projektu.

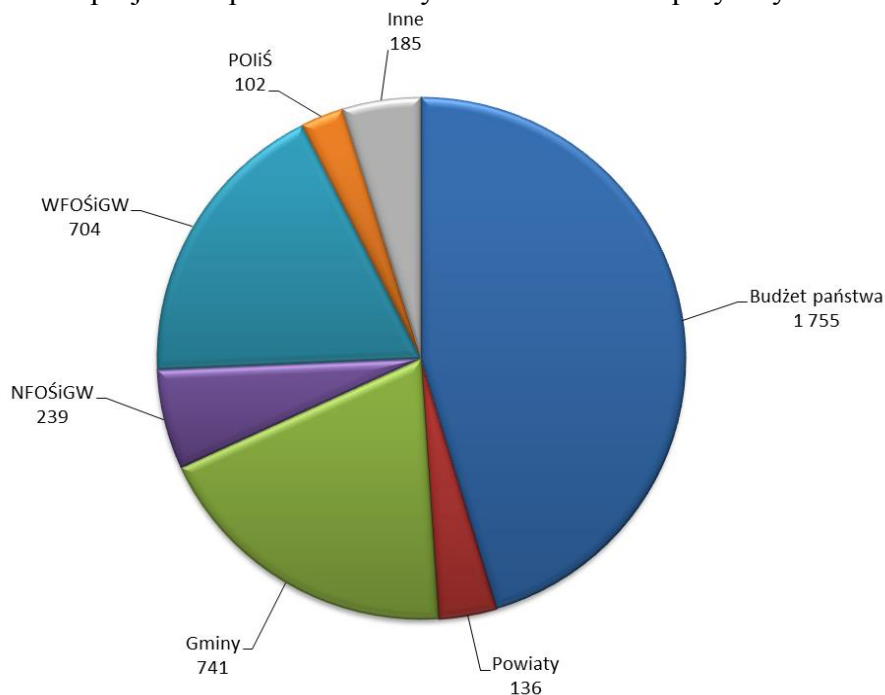
W 2014 roku Zespół Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych w Kielcach przystąpił do realizacji Projektu LIFE13 NAT/PL/000038 pn. „Ochrona cennych siedlisk przyrodniczych na Ponidziu”. Podstawowym celem projektu jest podjęcie działań ochronnych, które stworzą warunki do poprawy stanu i zachowania półnaturalnych ekosystemów siedlisk przyrodniczych na Ponidziu, w tym m. in.: muraw kserotermicznych i ciepłolubnych dąbrów oraz zachowanie i ochronę populacji sierpika różnolistnego i dziewięcisiła popłocholistnego. Przywrócenie i zachowanie mozaiki przestrzennej ekosystemów wpłynie również na poprawę stanu populacji gatunków roślin i zwierząt, wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej UE. Istotnym celem projektu jest stworzenie rezerwy genowej typowych dla Ponidzia gatunków roślin zagrożonych wyginięciem tj. sierpika różnolistnego, dziewięcisiła popłocholistnego, ostnicy Jana, lnu włochatego, wisienki stepowej i dyptamu jesionolistnego. Celem pośrednim projektu jest przywrócenie wypasu owiec, który od kilkudziesięciu lat, na terenie Ponidzia

⁸ RDOŚ 2015, <http://kielce.rdos.gov.pl/>

nie był prowadzony. Łączna wartość projektu wynosi 4 646 tys. zł, z czego Komisja Europejska przyznała 50% dotacji, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – 45%, a pozostałe 5% wartości stanowią środki Województwa Świętokrzyskiego.

Do innych, największych zadań z dziedziny ochrony przyrody lub zrealizowanych w latach 2013-2014 należą:

- Budowa ogrodu botanicznego w Kielcach;
- Ochrona powierzchni ziemi - geotechniczne zabezpieczenie skarpy na terenie parku Kadzielnia w Kielcach;
- Ochrona ekosystemów leśnych Świętokrzyskiego Parku Narodowego poprzez ograniczenie antropopresji na jego obszarze;
- Opracowanie projektów planów ochrony dla 8 rezerwatów przyrody.

Wykres 1. Struktura finansowania ochrony przyrody w latach 2013-2014 (w tys. zł)

Mapa 2. Realizacja inwestycji w zakresie ochrony przyrody w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014

3.2. ZASOBY WODNE I GOSPODARKA WODNO-SCIEKOWA

Głównym celem „Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego”, w dziedzinie gospodarki wodno-ściekowej, było zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi województwa oraz zapewnienie skutecznej ochrony przed powodzią i suszą, a także osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych województwa świętokrzyskiego.

Ustalone w „Programie ...”, główne zagrożenia w gospodarce wodno-ściekowej to:

- Brak wystarczających środków finansowych na realizację zadań z zakresu gospodarki ściekowej w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych i związane z tym zagrożenie niedotrzymania terminów realizacji zadań.
- Odprowadzanie do wód i do ziemi nieoczyszczonych ścieków komunalnych w ilościach zagrażających jakości wód powierzchniowych i podziemnych.
- Negatywny wpływ zanieczyszczeń pochodzących ze spływów powierzchniowych, głównie w wyniku działalności rolniczej.
- Odprowadzanie do wód i do ziemi ścieków przemysłowych w tym ścieków zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego.
- Zagrożenie powodziowe, głównie w wyniku wezbrań opadowych w okresach letnich.
- Ograniczenia możliwości rozwoju terenów zielonych w obszarach miejskich, powodujące zmniejszenie zdolności retencyjnych podłoża i wzrost zagrożenia powodziowego.

- Brak dostatecznej kontroli stanu funkcjonowania i obsługi bezodpływowych zbiorników na ścieki bytowe oraz oczyszczalni przydomowych.
- Niewystarczająca ilość zabezpieczeń przeciwpowodziowych.

3.2.1. Wody powierzchniowe

Zasoby wód powierzchniowych

Zasoby wód powierzchniowych województwa świętokrzyskiego znajdują się w obrębie dwóch regionów wodnych: Górnej Wisły oraz Środkowej Wisły. Region Górnej Wisły obejmuje swym zasięgiem większą część województwa – aż 65%, a region Środkowej Wisły tylko 35%. Na terenie województwa świętokrzyskiego zlokalizowanych jest 227 jednolitych części wód powierzchniowych kraju.

Nasz region obejmuje całkowite bądź częściowe zlewnie rzek: Czarnej Staszowskiej, Kamiennej, Kanału Strumień, Koprzywianki, Nidy, Nidzicy, Opatówki, Pilicy i Wisły i jest jednym z województw o stosunkowo niewielkich zasobach wód powierzchniowych. Odpływ roczny wód szacowany jest na około 1 890 mln m³. Najwyższą zasobnością spośród świętokrzyskich zlewni II rzędu charakteryzuje się zlewnia rzeki Nidy (w profilu Wiślica ponad 600 mln m³/rok), dalej Kamienna po Czekarzewice (261,9 mln m³/rok), natomiast najniższymi zlewnie Opatówki i Nidzicy⁹. Sieć hydrograficzna wykazuje bardzo wyraźny, odśrodkowy układ promienisty – dopływy głównych rzek mają swoje źródła w obrębie Gór Świętokrzyskich. Długość rzek wynosi 2 700 km.

Do największych zbiorników retencyjnych pełniących również funkcję rekreacyjną w województwie świętokrzyskim należą:

- Chańcza w gm. Raków
- Sielpia w gm. Końskie
- Koprzywnica, w gm. Koprzywnica,
- Cedzyna w gm. Górnio,
- Szymanowice w gm. Klimontów,
- Borków w gm. Daleszyce,
- Rejów w gm. Skarżysko-Kamienna,
- Maleniec w gm. Ruda Maleniecka.

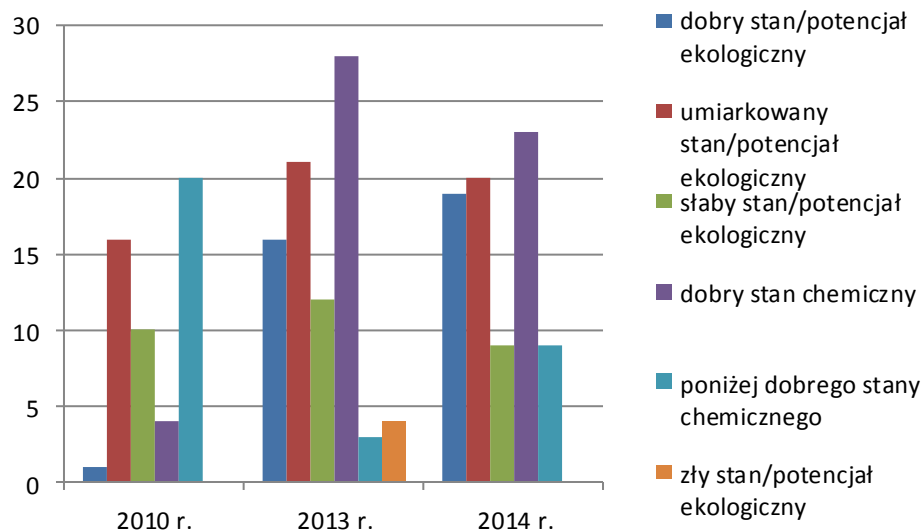
Jakość wód powierzchniowych

Analizując stan wód powierzchniowych w poszczególnych latach należy zwrócić uwagę na stałą zmianę ilości i umiejscowienia punktów pomiarowych, stąd bardzo trudno jednoznacznie ocenić, czy jakość tych wód ulega polepszeniu czy pogorszeniu, w stosunku do roku bazowego. Klasyfikację i ocenę jakości za 2014 r. wykonano łącznie dla 50 jednolitych części wód, w tym w 48 JCWP oceniono stan/potencjał ekologiczny, w 32 – stan chemiczny, a w 38 dokonano ogólnej oceny stanu JCWP. Dobry stan/potencjał ekologiczny wód oceniono w 19 JCWP – 39%, umiarkowany w 20 – 42%, słaby w 9 – 19% . W dalszym ciągu nie stwierdzono bardzo dobrego stanu ekologicznego wód. W roku 2014 nie zaklasyfikowano również żadnej z JCWP do złego stanu potencjału ekologicznego. Zanotowano zmniejszenie udziału wód o słabym stanie i potencjale ekologicznym. Zwiększył się natomiast udział JCWP charakteryzujących się dobrym stanem ekologicznym oraz potencjałem ekologicznym dobrym i powyżej dobrego. Dobry stan chemiczny uzyskało 23 JCWP, w pozostałych 9 JCWP stan chemiczny wód sklasyfikowano jako „poniżej dobrego”. W stosunku do 2010 r. dobry stan chemiczny JCWP uległ znacznej poprawie. W ocenie ogólnej, dobry stan wód wystąpił w 7 JCWP, a w 31 – zły stan wód. W 10 JCWP z dobrym stanem/potencjałem ekologicznym nie określono stanu wód z uwagi na brak oceny stanu chemicznego, natomiast w 2 JCWP ocena ogólna nie była możliwa ze względu na brak badań elementów biologicznych i fizykochemicznych.

⁹ Program małej retencji dla województwa świętokrzyskiego, ŚZMiUW, Kielce, 2006

O jakości wód poniżej stanu dobrego lub poniżej potencjału dobrego decydowały głównie elementy biologiczne: fitoplankton, fitobentos, makrofity, makrobezkręgowce bentosowe i ichtiofauna, a sporadycznie elementy fizykochemiczne, charakteryzujące substancje tlenowe (BZT5, OWO), biogenne (azot Kjeldahla, azot azotanowy, azot ogólny, fosforany i fosfor ogólny) oraz zasolenie (przewodność, substancje rozpuszczone, chlorki, wapń, twardość ogólna) i zakwaszenie (zasadowość ogólna). Nie odnotowano przekroczeń norm wśród badanych wskaźników chemicznych. Ocena niespełnienia wymagań dla obszarów chronionych nie wpłynęła na pogorszenie klasyfikacji i oceny stanu wód.

W obrębie 4 JCWP zlokalizowanych we wschodniej i południowo-wschodniej części regionu, w stosunku do roku 2013 stan/potencjał ekologiczny uległ poprawie. W przypadku jednej JCWP (Małoszówka z dopływami), zlokalizowanej w południowej części województwa, zanotowano obniżenie stanu/potencjału ekologicznego z umiarkowanego w 2013r. do słabego w 2014r. W przypadku pozostałych JCWP nie zanotowano zmian w stanie/potencjale ekologicznym. Zauważalne jest również, że JCWP charakteryzujące się słabym lub złym stanem/potencjałem ekologicznym zlokalizowane są głównie w centralnej i północnej części regionu.

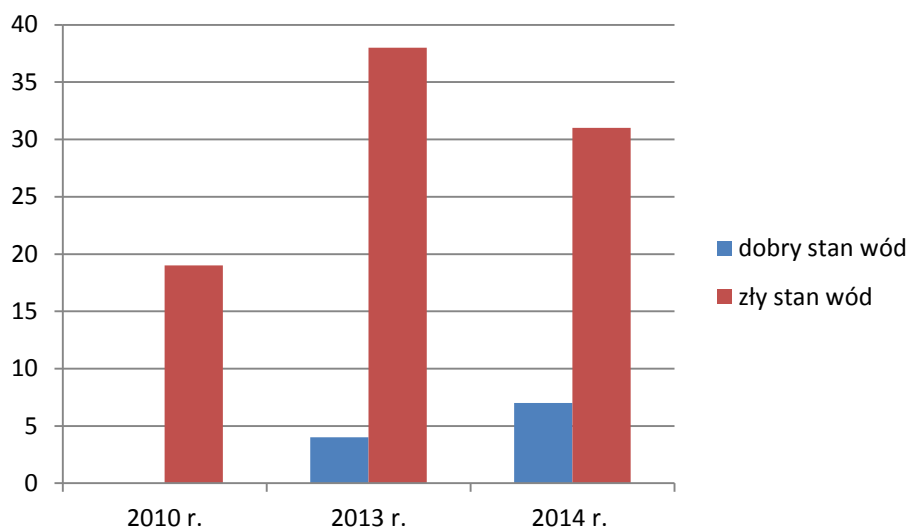
Wykres 2. Klasyfikacja stanu/potencjału ekologicznego JCWP badanych na obszarze województwa świętokrzyskiego¹⁰

Tabela 11. Klasyfikacja stanu/potencjału ekologicznego JCWP badanych na obszarze województwa świętokrzyskiego¹¹

Rok	2010 r.	2013 r.	2014 r.
dobry stan/potencjał ekologiczny	1	16	19
umiarkowany stan/potencjał ekologiczny	16	21	20
słaby stan/potencjał ekologiczny	10	12	9
dobry stan chemiczny	4	28	23
poniżej dobrego stany chemicznego	20	3	9
zły stan/potencjał ekologiczny	0	4	0

¹⁰ WIOŚ Kielce

¹¹ WIOŚ Kielce

Wykres 3. Ocena ogólna jakości wód powierzchniowych¹²

Natomiast jeśli chodzi o stan czystości zbiorników zaporowych na terenie województwa świętokrzyskiego, to w ramach zadań wynikających z realizacji w województwie Programu Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2013-2015, w latach 2013-2014 ocenę jakości wód wykonano w 2 JCWP. Zbiornik Chańcza na rzece Czarna oceniono jako dobry stan wód, z uwagi na dobry i powyżej dobrego potencjał ekologiczny, spełnione wymagania dla obszarów chronionych oraz dobry stan chemiczny. Natomiast na zbiorniku Brody Hżeckie stwierdzono zły stan wód, o czym przesądził umiarkowany potencjał ekologiczny. W porównaniu do lat 2010-2012 stan czystości zbiorników zaporowych na terenie województwa świętokrzyskiego pozostał bez zmian.

Analiza wyników klasyfikacji stanu lub potencjału ekologicznego jednolitych części wód badanych na obszarach chronionych wykazała, że wymogi w 2013 r. zostały spełnione w 98% a w 2% niespełnione, natomiast w 2014r. wymogi zostały spełnione w 100%.

Ocena spełnienia wymagań dla obszarów chronionych będących przeznaczonymi do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych, obejmuje ocenę występowania przyspieszonej eutrofizacji wywołanej czynnikami antropogenicznymi. Tylko w 2014 badania pod tym kątem prowadzono w 3 JCWP, tj.: Kamienna do Bernatki, Kamienna od Żarnówki do zbiornika Brody Hżeckie, Czarna Maleniecka od Krasnej do wypływu ze zbiornika Sielpia. Wymagania jakości wód dla pierwszych 2 obszarów nie zostały spełnione, przy czym w latach 2010-2012 trzy JCWP nie spełniały ww. wymogów. Natomiast ocenę obszarów chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych wykonano w oparciu o zasady obowiązujące w klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego, w zakresie wskaźników do oceny eutrofizacji wód powierzchniowych dokonano w 2013 r. – 51 JCWP, z czego w 20 (39%) – wymogi dla obszaru chronionego zostały spełnione, w pozostałych 31 (61%) – niespełnione, a w 2014 r. w 43 JCWP, z czego w 20 (46%) – wymogi dla obszaru chronionego zostały spełnione, w pozostałych 23 (54%) – niespełnione.

Stopniowa poprawa stanu wód powierzchniowych wynika z realizacji przedsięwzięć mających na celu wypełnienie wymogów dyrektywy Rady dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych 91/271/EWG.

¹² WIOŚ Kielce

3.2.2. Wody podziemne

Zasoby wód podziemnych

Na obszarze województwa świętokrzyskiego występują dość duże zasoby wód podziemnych, które zalegają nierównomiernie, obok terenów o korzystnych warunkach hydrogeologicznych znajdują się tereny uznawane za bezwodne (południowo-wschodnia część województwa). Szacunkowe zasoby eksploatacyjne zwykłych wód podziemnych województwa świętokrzyskiego wynoszą 60 243,34 m³/h, co stanowi 3,0% zasobów krajowych. Przyrost zasobów w 2013 r. w porównaniu do roku poprzedniego osiągnął wielkość 271,52 m³/h.

Ze względu na konieczność zabezpieczenia zasobów pitnych dobrej jakości wyznaczono na terenie województwa świętokrzyskiego siedemnaście Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP). Tereny zasobne w wodę znajdują się w zachodniej części województwa, jak również w okolicy Końskich, Iwanisk oraz gmin: Ostrowiec Św., Bodzechów, Kunów, Brody, Mirzec, Ożarów, Ćmielów, Zawichost i Tarłów. Najtrudniejsze warunki hydrogeologiczne występują na obszarze Zapadliska Przedkarpackiego, w obrębie południowo-wschodniej części województwa.

Potencjałem województwa świętokrzyskiego są wody lecznicze zlokalizowane w obrębie 7 złóż na terenie powiatu buskiego w gminach uzdrowskich Busko-Zdrój i Solec-Zdrój. Pobór wód leczniczych w 2014 r. wyniósł 109 791,63 m³/r zwiększając się o 21 237,94 m³/r w stosunku do roku 2010. Funkcjonowanie uzdrowisk w Busku-Zdroju i Solcu-Zdroju powoduje powstawanie znacznych ilości ścieków pokąpielowych, które zawierają szkodliwe dla środowiska związki siarki i chloru. Ten rodzaj ścieków jest klasyfikowany do grupy ścieków przemysłowych, które nie mogą trafiać do kanalizacji komunalnej. W Solcu-Zdroju istnieje odrębna sieć kanalizacyjna, doprowadzającą ścieki pokąpielowe wytworzone w większych obiektach uzdrowskich do oczyszczalni. W przypadku pozostałych uzdrowisk oraz mniejszych gabinetów odnowy wykorzystujących wody siarczkowe, koniecznym jest uregulowanie gospodarki ściekami pokąpielowymi. Powinny one trafiać do oczyszczalni ścieków pokąpielowych lub w przypadku mniejszych obiektów uzdrowskich, których podłączenie do sieci jest nieopłacalne, powinny być odbierane pojazdami asenizacyjnymi.

Jakość wód podziemnych

W skład krajowej sieci pomiarowej monitoringu wód podziemnych wchodzi punkty pomiarowe, które umożliwiają selektywne ujmowanie wody z badanego poziomu wodonośnego i pozwalają na prawidłowe pobieranie próbek wody. Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2014 roku wykonano badania stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych w 12 punktach sieci krajowej, natomiast w 2010 r. takie badania przeprowadzono w 40 punktach.

W obrębie województwa świętokrzyskiego punkty pomiarowe zlokalizowane były w JCWPd:

- 101 – 4 ppk powiaty: skarżyski (412-Skarżysko-Kamienna, 2324-Mroczków), starachowicki (2038-Stary Bostów), ostrowiecki (2327-Ostrowiec Świętokrzyski),
- 105 – 1 ppk powiat opatowski (324-Ożarów),
- 122 – 5 ppk powiaty: staszowski (500-Kurozwęki, 1404-Rytwiany, 2313-Grabki Duże, 2665-Tursko Małe), kielecki (499-Chmielnik),
- 123 – 2 ppk powiat opatowski (294-Baćkowice, 1218-Okalina Wieś).

Jakość wody w punktach monitoringu operacyjnego w roku 2014 kształtowała się następująco:

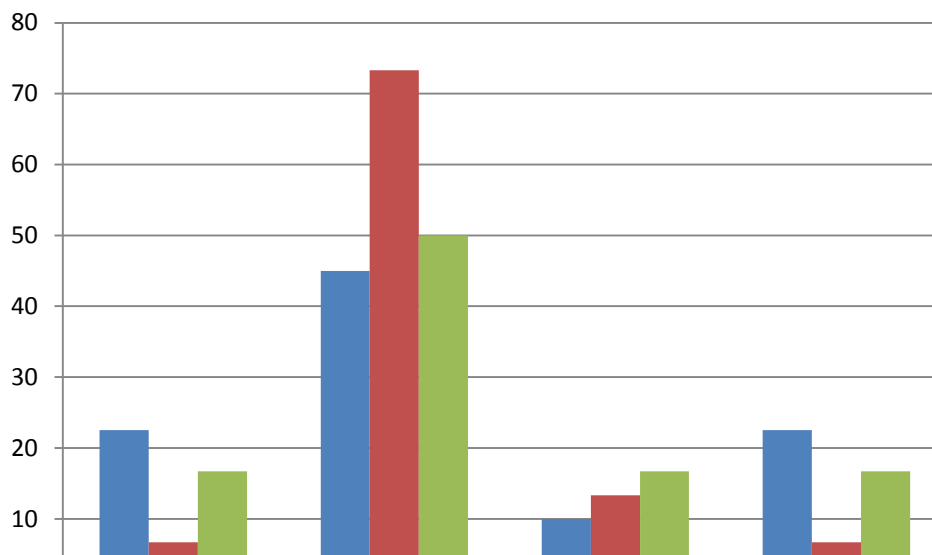
- w 2 punktach występowała woda II klasy (dobrej jakości) – 16,7%,
- w 6 punktach woda III klasy (zadowolającej jakości) – 50%,
- w 2 punktach woda IV klasy (niezadowolającej jakości) – 16,7%,
- w 2 punktach woda V klasy (złej jakości) – 16,7%.

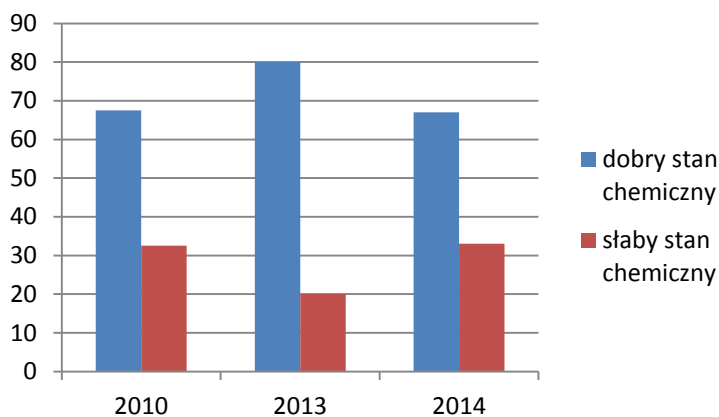
Klasyfikacja jakości wód podziemnych za 2014 rok wskazuje na dobry stan chemiczny w 8 punktach (67% – klasa II, III). W pozostałych 4 punktach (33% – klasa IV i V) wody charakteryzują się słabym stanem chemicznym.

O jakości zwykłych wód podziemnych, w ramach monitoringu, zdecydowały głównie podwyższone zawartości żelaza, manganu, niklu, potasu, wapnia, azotanów, amoniaku, siarczanów, molibdenu.

Nie stwierdzono obecności wód I klasy (bardzo dobrej jakości). Generalnie w województwie świętokrzyskim dominują wody podziemne charakteryzujące się dobrym stanem chemicznym – w 67% ppk stwierdzono klasy II-III.

Wykres 4. Ocena jakości wód podziemnych w województwie świętokrzyskim

Wykres 5. Stan chemiczny wód podziemnych w województwie świętokrzyskim

W porównaniu do lat ubiegłych, w roku 2014 generalnie jakość badanych wód nie uległa zmianie. Co prawda nieznacznie zmniejszyła się ilość punktów o dobrej jakości wód, ale w ppk Ożarów (pow. opatowski), nastąpiła poprawa jakości z klasy III do II.

3.2.3. Gospodarka wodno-ściekowa

Zaopatrzenie w wodę

Według danych GUS, w roku 2013, pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności, w województwie świętokrzyskim jest czwartym w kraju, za województwem mazowieckim, wielkopolskim i zachodniopomorskim i wynosił 1 240,5 hm³/r, wykazując spadek (ok. 11,6% i 163 hm³/r)¹³ w stosunku do roku 2010.

Wody powierzchniowe pobierane są głównie do celów produkcyjnych, natomiast wody podziemne na cele eksploatacji sieci wodociągowej. Pobór wód powierzchniowych, który według statystyki znacznie przekracza pobór wód podziemnych, jest wynikiem wykorzystania tych wód do celów chłodzenia, co skutkuje wytwarzaniem ścieków przemysłowych w postaci umownie czystych wód chłodniczych.

Pobór ten stanowił 11,7% w skali kraju. Najwięcej wody w roku 2013 zużywał przemysł (90,1%), a znacznie mniej rolnictwo i leśnictwo (5,3%) oraz eksploatacja sieci wodociągowej (4,6%).

Tabela 12. Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w woj. świętokrzyskim

	2010	2013
Pobór wody w hm ³ ogółem, w tym	1 403,5	1 240,5
wody powierzchniowe	1 264,2	1 110,8
w tym		
na cele: produkcyjne	1 263,5	1 109,4
eksploatacji sieci wodociągowej	0,7	1,5
do nawodnień w rolnictwie, leśnictwie oraz uzupełniania stawów rybnych	75,0	66,0
wody podziemne	61,8	61,5
w tym		
na cele: produkcyjne	6,6	6,0
eksploatacji sieci wodociągowej	55,2	55,5

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie świętokrzyskim w roku 2013 było niższe o 160,9 hm³, w porównaniu do roku 2010. W 2010 roku wynosiło 1 385,6 hm³, natomiast w 2013 roku 1 224,7 hm³.

Większość gmin zaopatrywana jest w wodę dobrej jakości, odpowiadającą wszystkim normom sanitarnym, ujmowaną ze studni głębinowych.

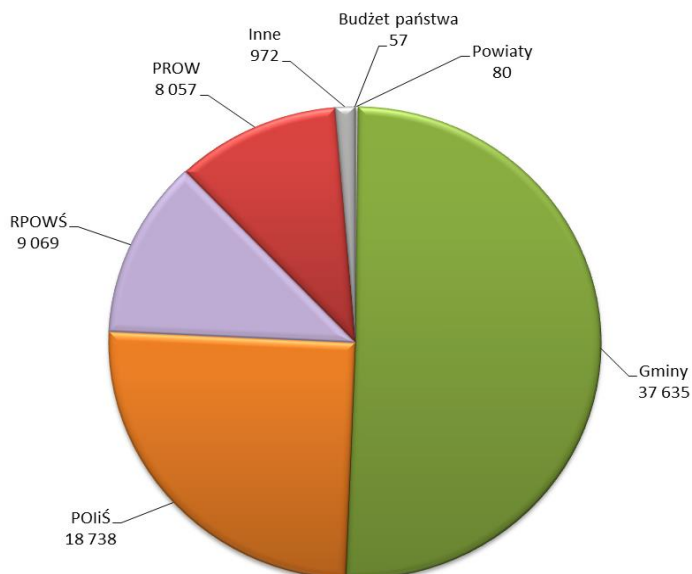
W 2013 roku nastąpił wzrost poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę w stosunku do roku 2010 – z 31 500 tys. m³ na 33 619 tys. m³ (dane GUS). Wg stanu na koniec 2014 r. na terenie województwa świętokrzyskiego mamy 13 482 km sieci wodociągowej, co daje średnią 94% zwodociągowania województwa. Przyrost sieci wodociągowej w stosunku do 2010 r. wyniósł 659,6 km. Nadal największe zużycie wody na cele eksploatacji sieci wodociągowej miało miasto Kielce i powiaty: kielecki, starachowicki, ostrowiecki i skarżyski. Z danych przesłanych przez gminy wynika, że na terenie województwa świętokrzyskiego zwiększyła się ilość ujęć wody z 300 na koniec 2010 r. do 316 w 2014 r., a także stacji uzdatniania wody – z 81 na 82. Zasoby eksploatacyjne ujęć są wystarczające i wynoszą 442 082,21[m³/d], natomiast wydajność stacji uzdatniania wody wynosi 194 725,9 [m³/d]. Stopień zwodociągowania gmin wraz z długością sieci wodociągowej zawiera Załączniki nr 2.

Założone w „Programie...” kierunki działań na lata 2011-2015 wykazały konieczność rozbudowy zbiorczych sieci wodociągowych, modernizację ujęć i budowę nowych oraz

¹³ Województwo świętokrzyskie 2014 Podregiony, Powiaty, Gminy, Urząd Statystyczny w Kielcach, grudzień 2014

modernizację stacji uzdatniania wody, szczególnie w gminach o najniższym stopniu zwodociągowania.

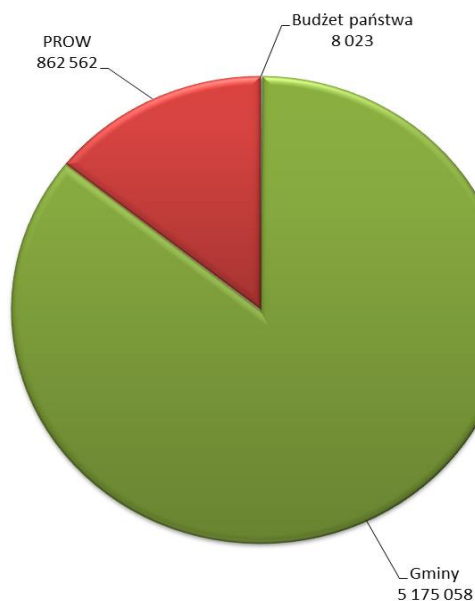
W latach 2013-2014 na terenie 55 gmin zrealizowano blisko 118 projektów, w ramach których wybudowano lub zmodernizowano blisko **282 km sieci wodociągowej**, 1 430 szt. przyłączy, na ogólną kwotę 74 611 tys. zł. Wysokość dofinansowania wyniosła 36 975 tys. zł, gdzie źródłem były takie fundusze jak: RPOWŚ, PROW, POIiŚ, budżet państwa (Załącznik nr 3).

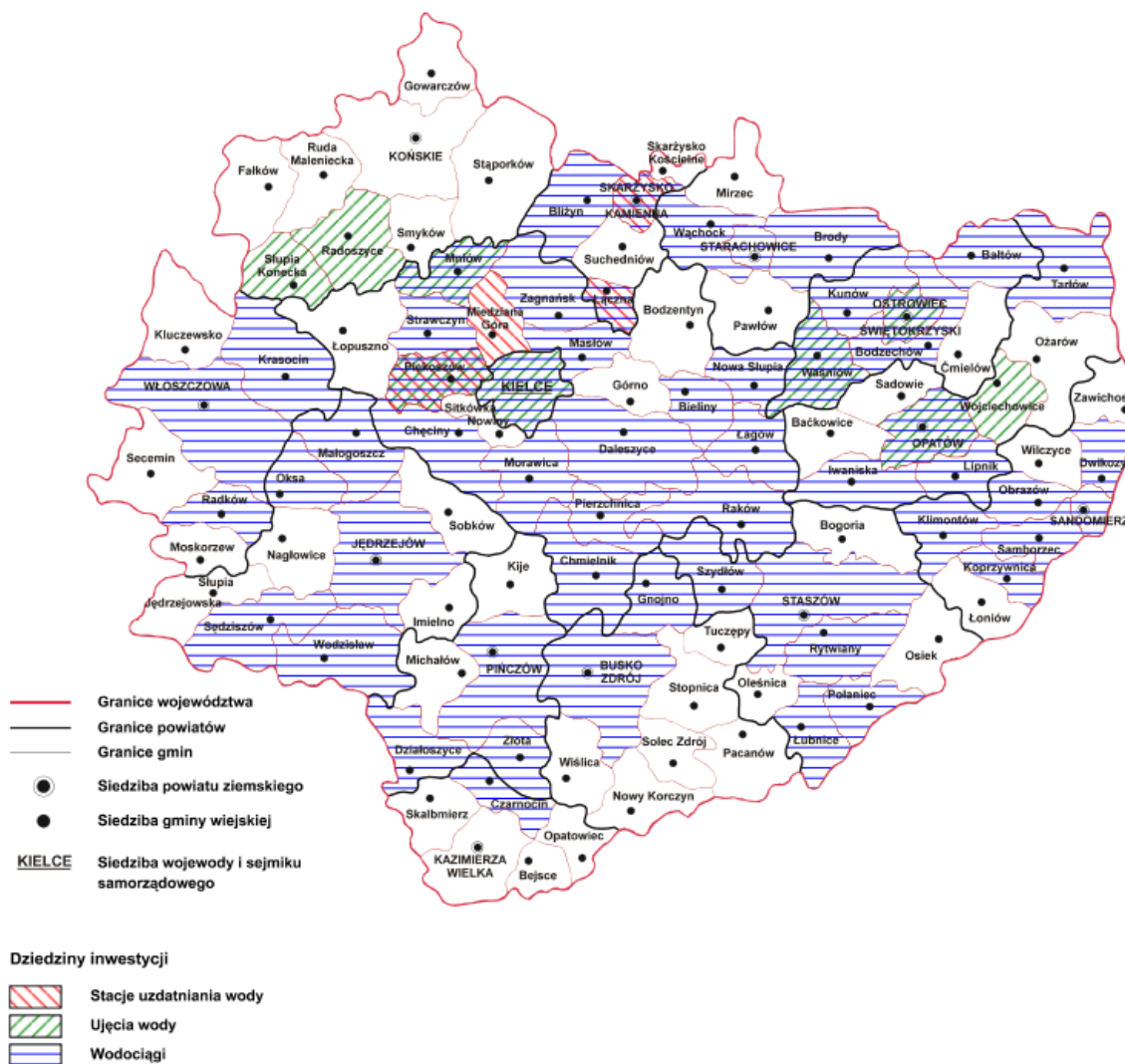
Wykres 6. Nakłady na inwestycje wodociągowe w latach 2013-2014 (w tys. zł)

Ponadto w tym samym okresie zrealizowano:

- 13 zadań dot. **ujęć wody** na kwotę 6 045,6 tys. zł, wysokość dofinansowania 870,6 tys. zł, gdzie źródłem dofinansowania był głównie PROW i budżet państwa (Załącznik nr 4),
- 4 **stacje uzdatnia wody**, na ogólną kwotę 14 645,7 tys. zł, wysokość dofinansowania 1 337,6 tys. zł, gdzie głównym źródłem dofinansowania był POIiŚ i PROW (Załącznik nr 4).

Wykres 7. Nakłady na inwestycje dot. ujęć wody w latach 2013-2014 (w tys. zł)

Mapa 3. Realizacja inwestycji infrastruktury wodociągowej w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014

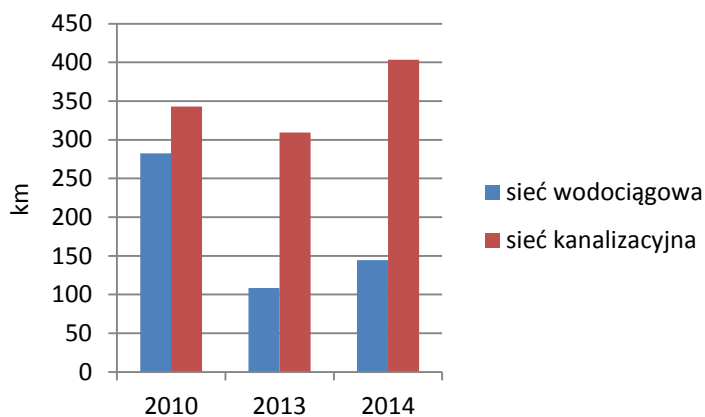
Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Dane zebrane przez Oddział Kształtowania Środowiska UMWS i ich analiza dotycząca wyposażenia gmin w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną wykazała, że nastąpił bardzo wyraźny przyrost długości sieci kanalizacyjnej, w latach 2013-2014 wybudowano 961 km. Nie jest to do końca miarodajna wielkość, z uwagi na fakt, że gminy wykazują dane dopiero po wykonaniu całego zadania i po podłączeniu się wszystkich odbiorców. Obecnie na terenie województwa świętokrzyskiego mamy 5 942,6 km sieci kanalizacji sanitarnej. Stopień skanalizowania gmin wraz z długością sieci kanalizacyjnej zawiera Załączniki nr 5.

Pomimo znacznego przyrostu sieci kanalizacyjnej od roku 2010, tj. o 2 449,06 km, dł. sieci jest znacznie krótsza niż sieci wodociągowej, co stanowi źródło potencjalnego zanieczyszczenia wód powstającymi ściekami komunalnymi. Jednym z głównych powodów powolnego rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej w województwie świętokrzyskim jest brak środków własnych gmin na inwestycje w tym zakresie. Wyraźne dysproporcje pomiędzy wyposażeniem w sieć wodociągową i kanalizacyjną widoczne są w rozbiciu na miasto i wieś.

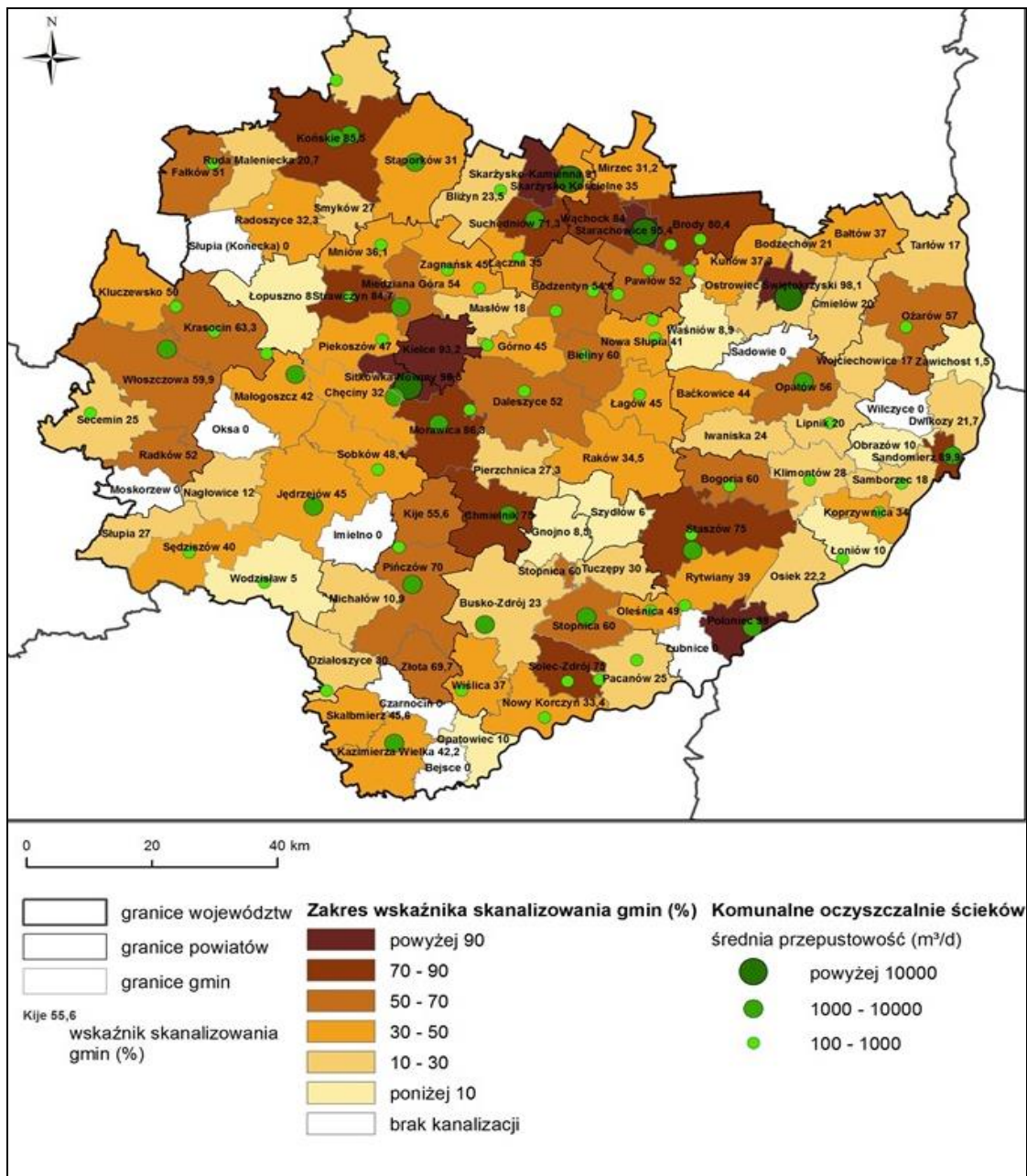
Wśród 102 gmin w województwie 8 nie posiada kanalizacji sanitarnej, tj. Imielno, Oksa, Słupia Konecka, Lubnice, Sadowie, Wilczyce, Moskorzew i Czarnocin (dane ze sprawozdania RRW-2 za 2014r.). Natomiast najwyższy stopień skanalizowania posiadają największe ośrodki miejskie regionu, tj.: Połaniec (99%), Kielce (93,2%), Ostrowiec Świętokrzyski (98,06%),

Starachowice (95,38%), Skarżysko-Kamienna (91%), Sandomierz (89,9%), Końskie (85,5%), Wąchock (84%), Staszów (75%). Bardzo wysokim stopniem skanalizowania charakteryzują się również następujące gminy wiejskie: Sitkówka-Nowiny (96,3%), Morawica (86,32%), Strawczyn (84,7%) oraz Brody (80,43%). Ponadto z danych przesłanych przez gminy wynika, że w stosunku do roku 2010 zmniejszyła się ilość ścieków dopływających do oczyszczalni z 49 442 tys. m³/rok do 40 518 tys. m³/rok w 2014 r.

Wykres 8. Porównanie realizacji sieci wodociągowej i kanalizacyjnej¹⁴

¹⁴ dane GUS

Mapa 4. Skanalizowanie gmin województwa świętokrzyskiego¹⁵

Na terenie naszego województwa zlokalizowanych jest 147 oczyszczalni ścieków o łącznej przepustowości ok. 218 tys. m³/dobę, w tym 118 oczyszczalni komunalnych (Załącznik nr 6). W porównaniu do 2010 r. przybyło 8 oczyszczalni ścieków komunalnych.

Największa oczyszczalnia, o przepustowości 51 000 m³/d, w miejscowości Sitkówka obsługuje gminę Sitkówka-Nowiny i miasto Kielce, a także część gminy Masłów. Oczyszczalnie o przepustowości powyżej 10 000 m³/d funkcjonują w największych miastach województwa (poza Kielcami): Skarżysko-Kamienna (24 000 m³/d), Starachowice (15 200 m³/d) i Ostrowiec Świętokrzyski (14 282 m³/d).

Ilość ścieków oczyszczanych na oczyszczalniach ścieków w 2013 r. wynosiła według GUS 50,219 hm³, natomiast nieoczyszczonych było aż 24,028 hm³. Część nieoczyszczonych ścieków, wykazanych przez GUS, trafia na przydomowe oczyszczalnie ścieków, natomiast reszta gromadzona jest w zbiornikach bezodpływowych. Na terenie województwa świętokrzyskiego zewidencjonowano 71 258 zbiorników bezodpływowych, czyli o 24 614

¹⁵ Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania RRW-2 za rok 2014 oraz ankiet gminnych stan na styczeń 2015 r.

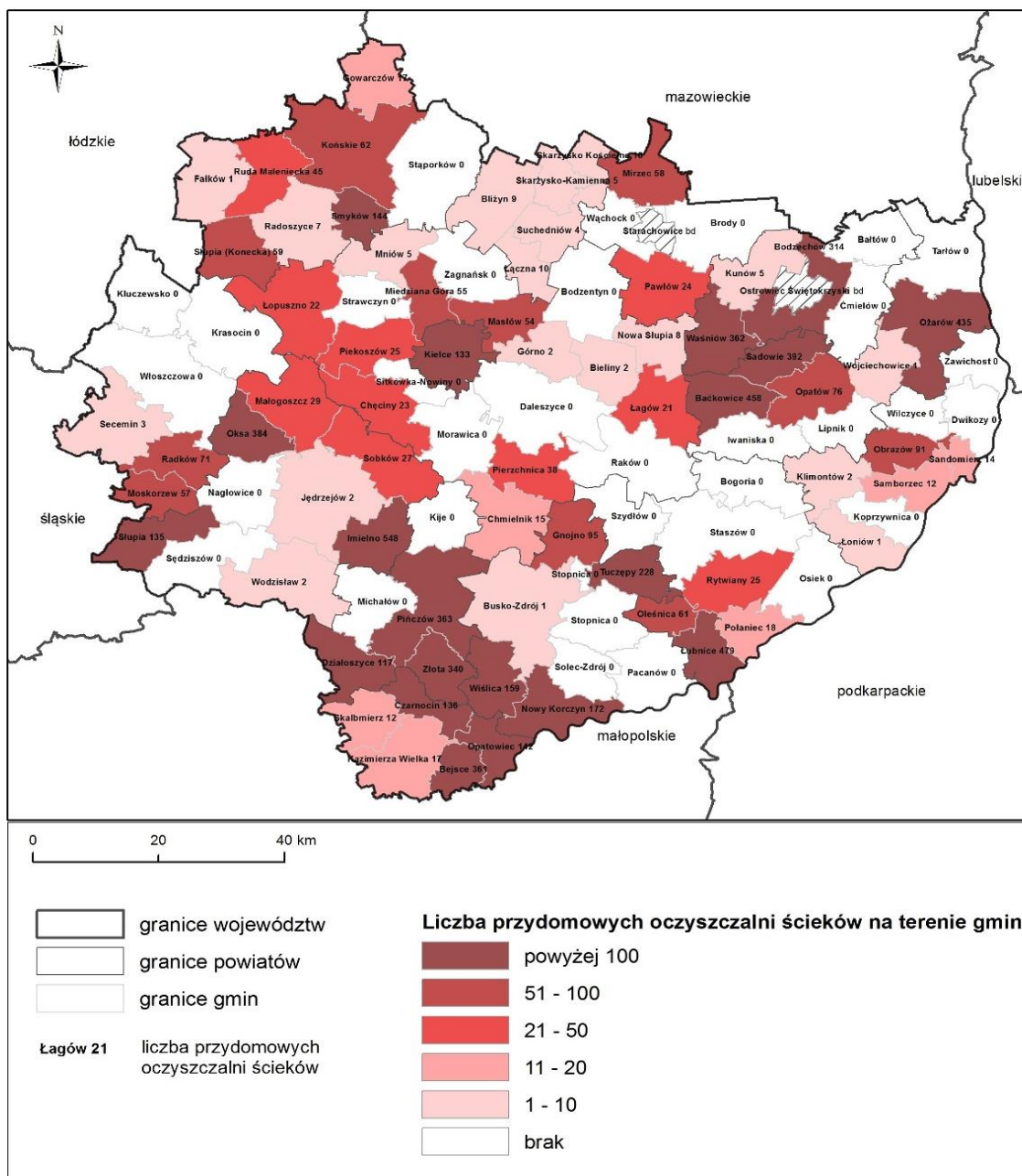

mniej niż wykazano w roku 2010. Wynika to z realizacji zbiorczych sieci kanalizacyjnych oraz „Programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego” (PBPOŚ). W porównaniu do lat ubiegłych poprawiła się sytuacja w prowadzeniu przez gminy ewidencji, jednak pomimo ustawowego obowiązku 29 gmin wciąż nie prowadzi rejestru zbiorników bezodpływowych, a tylko 20 kontroluje częstotliwość ich opróżniania. W większości przypadków zbiorniki te opróżniane są 1-2 razy na rok, stąd tak duża ilość ścieków trafia do środowiska bez oczyszczania. Analizując stopień sanitacji województwa należy wziąć pod uwagę strukturę osadniczą w naszym regionie. Ze względu na znaczne rozproszenie gospodarstw domowych, koncepcje sanitacji miejscowości w wielu gminach zmierzają w kierunku wyposażenia gospodarstw w przydomowe oczyszczalnie ścieków. W 2014 roku znacząco zwiększyła się liczba tego typu urządzeń w stosunku do roku 2010 – z 892 szt. na 7 214 szt. (Załącznik nr 7). Związane to było z aktualizacją „Programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa świętokrzyskiego na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 r.” opracowaną w 2013 roku z inicjatywy Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Środowiska. Ograniczeniem w realizacji PBPOŚ jest Rozporządzenie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie Nr 4/2014 z dnia 17 stycznia 2014 r. w sprawie warunków korzystania z wód regionu wodnego Górnej Wisły, które wprowadza zakaz wprowadzania do ziemi ścieków zarówno na obszarach aglomeracji, jak i na obszarach występowania użytkowych poziomów wodonośnych oraz w pobliżu zbiorników wodnych. Ograniczenia określone w warunkach korzystania z wód regionu wodnego obowiązują wszystkich użytkowników, a więc także właścicieli przydomowych oczyszczalni ścieków z drenażem rozsączającym, w ramach zwykłego korzystania z wód. Zakazem nie są objęte jedynie wody opadowe i roztopowe.

W większych miastach ilość przydomowych oczyszczalni ścieków jest stosunkowo niewielka i wynika z dobrego stopnia ich skanalizowania. W Kielcach z przydomowych oczyszczalni ścieków korzystają jedynie 133 gospodarstwa domowe. Gminy o największej liczbie oczyszczalni przydomowych (ponad 200) to: Pińczów i Złota w powiecie pińczowskim, Bodzechów i Waśniów w powiecie ostrowieckim, Oksa i Imielno w powiecie jędrzejowskim, Ożarów, Baćkowice oraz Sadowie w powiecie opatowskim, Łubnice w powiecie staszowskim, Tuczępy w powiecie buskim oraz Bejsce w powiecie kazimierskim.

Z zalecanych w PBPOŚ dla wielu gmin różnych rodzajów monitoringu, prowadzony jest jedynie monitoring pracy przydomowych oczyszczalni ścieków, na terenie gmin: Bodzechów, Waśniów, Radków, Bejsce, Imielno, Styków, Łopuszno oraz Bliżyn. Brak kontroli pozostałych zasobów środowiska, gminy motywują trwającymi w dalszym ciągu pracami budowlanymi i deklarują prowadzenie monitoringu po zakończeniu wszystkich projektów.

Osady z przydomowych oczyszczalni ścieków wywożone są na oczyszczalnie komunalne.

Realizacja KPOŚK

Gminy, które utworzyły aglomeracje powyżej 2 000 RLM (Równoważnej Liczby Mieszkańców) i są ujęte w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych, w terminie do końca 2015 r. powinny osiągnąć blisko 100% poziom obsługi zbiorczymi systemami kanalizacyjnymi (% RLM korzystających z systemu kanalizacyjnego). Jak wynika z ocenianych przez Komisję Europejską projektów unijnych, poziom ten powinien wynosić nie mniej niż 95% RLM, a w przypadku dużych aglomeracji nawet 98% RLM. W województwie świętokrzyskim tylko 51 na 70 aglomeracji ma szansę zrealizować zadania zawarte w KPOŚK, natomiast 5 aglomeracji powyżej 10 000 RLM jest poważnie zagrożonych, tj.: Bodzentyń, Kazimierza Wielka, Piekoszów, Ostrowiec Świętokrzyski, Staszów.

¹⁶ Opracowanie własne na podstawie ankiet gminnych stan na styczeń 2015 r.

W aglomeracjach wyszczególnionych w KPOŚK, na terenie województwa świętokrzyskiego obecnie mieszka 863 721 mieszkańców, co stanowi 68% ludności województwa. Dzięki prowadzonym inwestycjom w zakresie nie tylko zbiorczych systemów kanalizacyjnych, ale również przydomowych oczyszczalni ścieków, maleje liczba mieszkańców nieobjętych żadnym z systemów odprowadzania ścieków.

Tabela 13. Struktura podziału mieszkańców aglomeracji województwa świętokrzyskiego wg systemu odprowadzania ścieków

	Rok	Mieszkańcy aglomeracji	Mieszkańcy korzystający z systemu kanalizacyjnego	Mieszkańcy obsługiwani przez tabor asenizacyjny	Mieszkańcy korzystający z systemów indywidualnych	Mieszkańcy nieobjęci systemem odprowadzania ścieków
Liczba	2013	919 089	713 227	157 014	6 360	42 488
%			77,6	17,0	0,7	4,6
Liczba	2014	863 721	732 547	109 546	2 482	19 146
%			84,8	12,6	0,3	2,2

Długość sieci kanalizacji sanitarnej w aglomeracjach w województwie świętokrzyskim w 2013 r. wynosiła 4 843 km, z czego 3 778 km to sieć grawitacyjna, natomiast w 2014 r. było to odpowiednio 5 221 km i 4 149 km. W stosunku do końca 2010 roku wszystkie aglomeracje będące w KPOŚK posiadają sieć kanalizacyjną. Z roku na rok wzrasta ilość nowej sieci kanalizacyjnej. W 2013 r. wybudowano 309,5 km, z czego 221 km sieci grawitacyjnej, a w 2014 r. oddano do eksploatacji 409 km sieci, w tym 319 km sieci grawitacyjnej. W wyniku budowy kanalizacji, do systemu podłączonych zostało 46 575 mieszkańców. Ponadto w okresie 2013-2014 zmodernizowano 28 km sieci.

Jak wynika z analizy przeprowadzonej w 2014 r. poziom obsługi zbiorczymi systemami kanalizacyjnymi wynoszący min. 95% osiągnięty zostanie w 51 aglomeracjach na koniec 2015 r.

Tabela 14. Ilość ścieków w aglomeracjach województwa świętokrzyskiego wg systemu odprowadzania ścieków

Jednostka	Rok	Ścieki powstające w aglomeracjach	Ścieki odprowadzane systemem kanalizacyjnym	Ścieki odbierane przez tabor asenizacyjny	Ścieki oczyszczone systemami indywidualnymi	Ścieki nieczyszczone
tys. m ³ /rok	2013	47 789	43 314	2 004	223	2 247
%			90,6	4,1	0,5	4,7
tys. m ³ /rok	2014	47 047	44 784	909	101	1 254
%			95,2	1,9	0,2	2,6

W 70 aglomeracjach z KPOŚK działają obecnie 73 oczyszczalnie ścieków, z których dwie – Łopuszno i Jędrzejów nie spełniają norm jakości według Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego. Z 73 oczyszczalni ścieków w aglomeracjach, 15 jest z podwyższonym usuwaniem biogenów. Ponadto aglomeracja Oksa powyżej 2 000 RLM nie posiada jeszcze oczyszczalni ścieków. W aglomeracji Łopuszno istnieje potrzeba wybudowania nowej oczyszczalni.

Spośród wielu inwestycji z zakresu uporządkowania gospodarki ściekowej, zrealizowanych w latach 2013-2014, należy przede wszystkim wymienić oddane do eksploatacji nowo wybudowane oczyszczalnie ścieków m.in. w: Łoniowie, Działoszycach, Tuczępach, Pawłowie.

Jak wynika ze sprawozdania z realizacji KPOŚK za 2014 rok, do budowy planowane są dwie oczyszczalnie ścieków, 11 wymaga rozbudowy i modernizacji, 4 samej modernizacji, a 9 modernizacji części osadowej.

Zgodnie z art. 5.2 dyrektywy 91/271/EWG, ścieki komunalne odprowadzane z aglomeracji powyżej 10 000 RLM do obszarów wrażliwych powinny być oczyszczane bardziej rygorystycznie niż ścieki odprowadzane do obszarów pozostałych. Podwyższone standardy oczyszczania ścieków dla wszystkich oczyszczalni w aglomeracjach powyżej 10 000 RLM obowiązują po wejściu w życie zmian ustawy Prawo wodne, jak również rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego.

Od 2003 r. do końca 2012 r. wdrażanie dyrektywy 91/271/EWG odbywało się na podstawie jej art. 5.4. W opinii Komisji Europejskiej Polska błędnie zinterpretowała zapisy Traktatu Akcesyjnego w zakresie wdrażania art. 5.4, co spowodowało niewłaściwe wdrażanie przepisów dyrektywy. Na tej podstawie Minister Środowiska zaproponował szereg zmian prawnych w celu prawidłowego jej wdrażania, stosując art. 5.2 zgodnie z zapisami Traktatu Akcesyjnego. W związku z powyższym Departament w porozumieniu z gminami przeprowadził analizę techniczną i finansową w kierunku przeprowadzenia koniecznych zmian. W 2013 i 2014 roku zweryfikowano granice 21 aglomeracji, w wyniku czego 8 zlikwidowano. Od 2011 r. zweryfikowano w sumie granice 40 aglomeracji, a 11 zlikwidowano, w tym 4 będące poza KPOŚK, tj.: Gacki, Wiązownica, Smyków, Węgleszyn.

Tabela 15. Aglomeracje zlikwidowane

Lp.	Nazwa aglomeracji	RLM aglomeracji	Uchwała
1	Złota	3 800	Uchwała Nr XII/210/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 12 października 2011 r. w sprawie likwidacji aglomeracji Złota
2	Opatowiec	2 311	Uchwała Nr VIII/132/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 30 maja 2011 r. w sprawie likwidacji aglomeracji Opatowiec
3	Waśniów	2 128	Uchwała Nr XXXV/628/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. w sprawie likwidacji aglomeracji Waśniów
4	Radków	2 840	Uchwała Nr XLV/817/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 21 lipca 2014 r. w sprawie likwidacji aglomeracji Radków
5	Tuczępy	2 358	Uchwała Nr XLIX/887/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie likwidacji aglomeracji Tuczępy
6	Dwikozy	3 100	Uchwała Nr III/43/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie likwidacji aglomeracji Dwikozy
7	Zawichost	4 969	Uchwała Nr III/39/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie likwidacji aglomeracji Zawichost
8	Gacki	2 763	Uchwała Nr XI/172/11 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 5 września 2011 r. w sprawie likwidacji aglomeracji Gacki
9	Wiązownica	4 084	Uchwała Nr XLVII/834/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r. w sprawie likwidacji aglomeracji Wiązownica

10	Smyków	2 026	Uchwała Nr III/41/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie likwidacji aglomeracji Smyków
11	Węgleszyn	2 770	Uchwała Nr III/42/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie likwidacji aglomeracji Węgleszyn

Tabela 16. Zmiana granic aglomeracji w 2014 roku

Lp.	Nazwa aglomeracji	RLM przed zmianą	RLM po zmianie	Uchwała
1	Kielce	257 108	249 462	Uchwała XXXIX/699/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 stycznia 2014 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Kielce
2	Łączna	4 250	2 477	Uchwała Nr XLII/738/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 28 kwietnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Łączna
3	Końskie	38 684	35 883	Uchwała Nr XLIX/891/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Końskie
4	Chęciny	6 519	5 380	Uchwała Nr XLIX/890/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Chęciny
5	Staszów	33 089	29 219	Uchwała Nr XLIX/889/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Staszów
6	Sandomierz	30 000	28 856	Uchwała Nr III/69/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Sandomierz
7	Sobków	9 311	5 471	Uchwała Nr III/68/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Sobków
8	Krasocin	3 405	2 702	Uchwała Nr III/67/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Krasocin
9	Bukowa	4 061	3 358	Uchwała Nr III/66/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Bukowa
10	Baćkowice	5 047	2 397	Uchwała Nr III/65/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Baćkowice
11	Miedziana Góra	7 869	8 300	Uchwała Nr III/64/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Miedziana Góra
12	Daleszyce	5 000	4 940	Uchwała Nr III/63/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Daleszyce
13	Marzysz	8 946	7 665	Uchwała Nr III/62/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Marzysz
14	Samborzec	9 357	2 253	Uchwała Nr III/61/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Samborzec

15	Łopuszno	4 600	3 750	Uchwała Nr III/60/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Łopuszno
16	Suchedniów	9 750	8 616	Uchwała Nr III/71/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Suchedniów
17	Kunów	7 087	5 120	Uchwała Nr III/59/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Kunów
18	Starachowice	95 000	86 071	Uchwała Nr III/58/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Starachowice
19	Połaniec	14 500	12 031	Uchwała Nr III/57/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Połaniec
20	Bliżyn	8 810	2 053	Uchwała Nr III/56/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Bliżyn
21	Pińczów	17 232	18 802	Uchwała Nr III/70/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Pińczów

W procesie oczyszczania ścieków na oczyszczalniach, na terenie aglomeracji, powstało w 2013 r. 15,3 tys. ton suchej masy osadów ściekowych, natomiast w 2014 r. 16,5 tys. ton. Sposób zagospodarowania osadów zmienia się. W ostatnich latach zrezygnowano ze stosowania osadów ściekowych do rekultywacji terenów, w 2010 r. wykorzystywane było w tym celu 28% osadów ściekowych.

Tabela 17. Sposób zagospodarowania osadów ściekowych w województwie świętokrzyskim

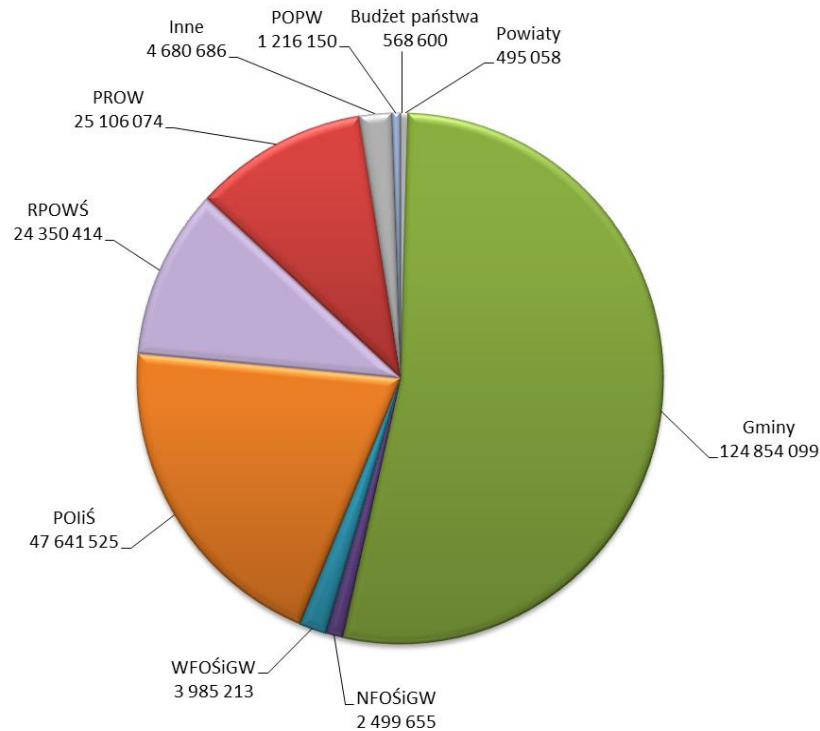
Jednostka	Rok	Stosowane w rolnictwie	Stosowane do rekultywacji terenów	Przekształcane termicznie	Składowane na składowiskach odpadów	Magazynowane czasowo na terenie oczyszczalni	Stosowane do uprawy roślin przeznaczonych do produkcji kompostu	Przeznaczone na inne cele
Mg/rok	2013	1 693	0	3 066	1 010	1 334	1 305	6 946
%		11	0	20	6,6	8,7	8,5	45,2
Mg/rok	2014	2 476	24	2 609	1 512	1 783	2 167	5 923
%		15,0	0,1	15,8	9,2	10,8	13,1	36,0

W zakresie gospodarki ściekowej zdefiniowano w „Programie...” następujące kierunki działań:

- Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych.
- Budowa nowych i rozbudowa istniejących sieci zbiorczej kanalizacji sanitarnej.
- Budowa kanalizacji sanitarnych wokół zbiorników wodnych, w tym szczególnie kąpielisk.
- Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, w miejscach gdzie uwarunkowania techniczne lub ekonomiczne wskazują na nieefektywność rozwiązań w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków.
- Budowa nowych i rozbudowa istniejących sieci zbiorczej kanalizacji deszczowej.

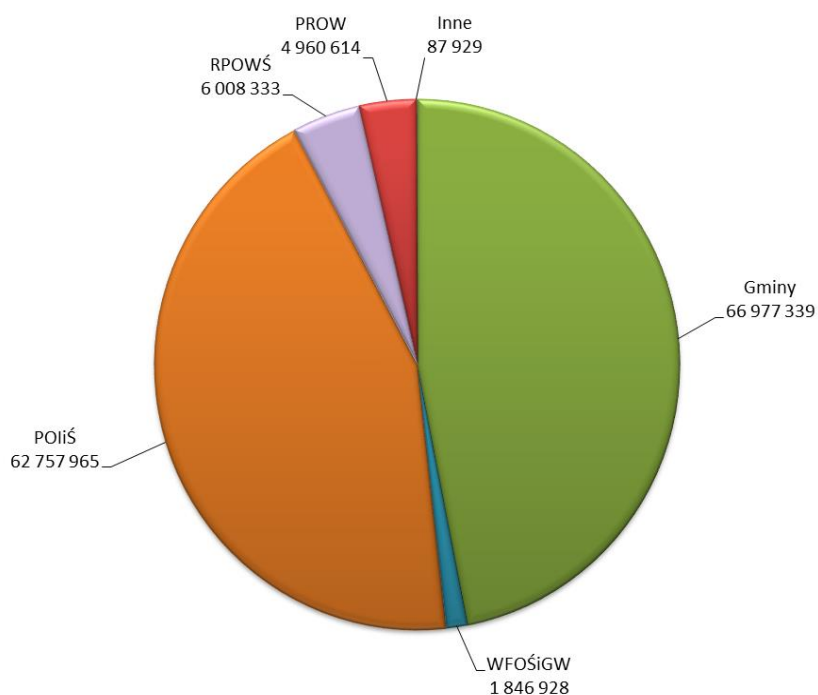
W latach 2013-2014 w celu wykonania powyższych wytycznych gminy zrealizowały 119 projektów, w wyniku których wybudowano lub zmodernizowano:

- **712,43 km sieci kanalizacyjnej** i 5 655 szt. przyłączy na ogólną kwotę 235 397,5 tys. zł, wysokość dofinansowania wyniosła 110 543,4 tys. zł, z Narodowego, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach, RPOWŚ, PROW, POliŚ (Załącznik nr 8).

Wykres 9. Nakłady na inwestycje kanalizacyjne w latach 2013-2014 (w tys. zł)

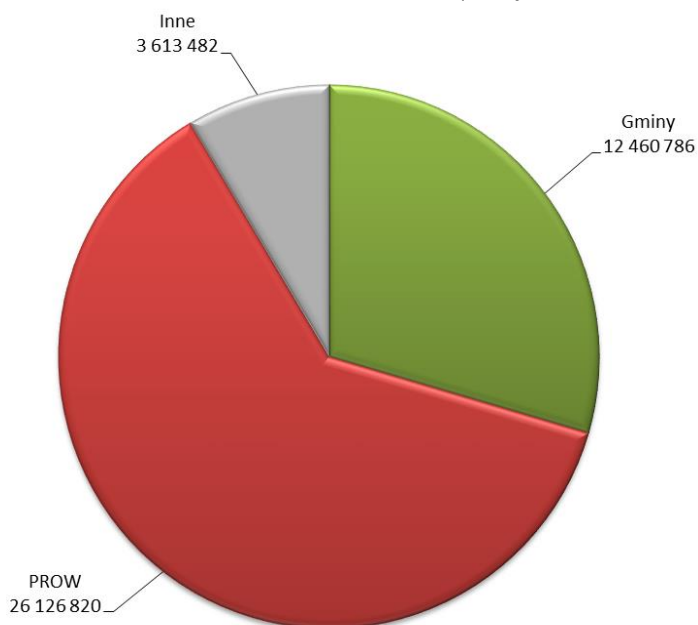
- **23 oczyszczalnie ścieków** o ogólnej przepustowości 35,7 tys. m³/d. Koszt tych inwestycji wyniósł 142 639,1 tys. zł, przy 75 661,7 tys. zł dofinansowania z takich źródeł jak: WFOŚiGW w Kielcach, RPOWŚ, PROW, POliŚ (Załącznik nr 9).

Wykres 10. Nakłady na inwestycje dot. oczyszczalni ścieków w latach 2013-2014 (w tys. zł)

Biorąc pod uwagę przedstawione dane należy wyszczególnić zakres rzeczowy zrealizowany na terenach aglomeracji powyżej 2 000 RLM, w ramach KPOŚK, gdzie wybudowano 961 km sieci kanalizacyjnej i zmodernizowano 28 km sieci, wybudowano 6 oczyszczalni ścieków, zmodernizowano 3 obiekty, rozbudowano 1 oczyszczalnię, rozbudowano i zmodernizowano 12 oczyszczalni oraz zmodernizowano 1 w części osadowej.

- **2 774 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków** o ogólnej przepustowości ponad 231,20 m³/d. Koszt tych inwestycji wyniósł 42 201,0 tys. zł, przy blisko 29 740,3 tys. zł dofinansowania z PROW i udziale mieszkańców (Załącznik nr 10).

Wykres 11. Nakłady na inwestycje dot. przydomowych oczyszczalni ścieków w latach 2013-2014 (w tys. zł)

Mapa 6. Realizacja infrastruktury ściekowej na terenie województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014

Powódzie

Skutki zmian klimatu, zwłaszcza nasilenie ekstremalnych zjawisk pogodowych, w ostatnich latach ulegają pogłębieniu. W latach 2013-2014 na terenie województwa świętokrzyskiego w 18 gminach wystąpiło zjawisko powodzi. W 2013 r. podtopionych zostało 9 gmin: Czarnocin, Działoszyce, Górnio, Kluczewsko, Pacanów, Raków, Rytwiany, Wiślica, Włoszczowa, natomiast w 2014 r. siedem: Bogoria, Nowy Korczyn, Daleszyce, Koprzywnica, Opatowiec, Osiek, Tarłów. Zarówno w 2013 jak i w 2014 r. powódź wystąpiła na terenie dwóch gmin: Łągów i Łubnice. W obliczu niekorzystnych zjawisk naturalnych obecna infrastruktura przeciwpowodziowa nie zapewnia pełnej ochrony, zwłaszcza dla gmin nadwiślańskich. Problemem jest także jakość urządzeń, w tym niedoskonały stan techniczny wałów przeciwpowodziowych, jak również brak odpowiedniej drożności urządzeń melioracyjnych – rzek i rowów. Sieć hydrograficzną województwa świętokrzyskiego, wg danych Świętokrzyskiego Zarządu Melioracji i Urzędzeń Wodnych w Kielcach (SZMiUW), tworzy 2 550,43 km rzek i kanałów, natomiast ok. 650 km stanowią tzw. „wody pozostałe”.

Na infrastrukturę związaną z regulacją stosunków wodnych i ochroną przeciwpowodziową na terenie województwa składa się 344,216 km wałów przeciwpowodziowych na 18 rzekach, o łącznej powierzchni województwa objętej ochroną 498,77 km².

Na terenie województwa znajdują się trzy duże zbiorniki retencyjne o łącznej pojemności maksymalnej (przy maksymalnym poziomie piętrzenia) około 67 mln m³. Są to zbiorniki:

- Chańcza na Czarnej Staszowskiej w gminach Raków, Szydłów i Staszów (zarządzany przez RZGW w Krakowie),
- Wióry na Świślinie w gminie Pawłów (zarządzany przez RZGW w Warszawie),
- Brody Ilżeckie na Kamiennej w gminie Brody (zarządzany przez RZGW w Warszawie).

Na terenie województwa występują także urządzenia małej retencji wodnej w postaci sztucznych zbiorników wodnych, stawów rybnych oraz budowli piętrzących na ciekach i rowach. Naturalnymi zbiornikami magazynującymi wody są również jeziora. Na obszarze województwa występują tylko dwa jeziora: Trzos (pow. 3,85 ha o pojemności ok. 100 tys. m³), które jest położone w miejscowości Żabiec, gmina Pacanów oraz Pleban na wschód od Szarbkowa gmina Pińczów.

Innym czynnikiem, niewątpliwie o dużym znaczeniu dla bezpieczeństwa powodziowego, jest nadmierne zakrzaczenie dolin rzek, utrudniające skuteczną ochronę ludności i mienia. Brak prowadzenia zabiegów udrażniania dolin i koryt rzek w wielu przypadkach wynika z ograniczeń, jakie stwarzają regulacje prawne związane z ochroną w ramach obszarów Natura 2000. Dotyczy to obszarów chronionych w dolinie Wisły, a także w dolinach Kamiennej, Nidy, Białej Nidy, Czarnej Nidy, Czarnej Koneckiej, Pilicy oraz mniejszych rzek, takich jak: Bobrza, Warkocz, Krasna. Na pogarszanie stanu technicznego wałów przeciwpowodziowych wpływa również działalność zwierząt (w tym gatunków objętych ochroną), takich jak: bobry, lisy, nornice, której bezpośrednim efektem jest osłabianie kohezji (spójności) gruntów i naruszanie stateczności wałów oraz skarp koryt rzecznych. W niektórych przypadkach działalność szkodników (głównie bobrów) powoduje także zmniejszenie drożności koryt rzecznych przez powstające w wyniku ich działalności zatory. Jak wynika z danych za 2013 r. i 2014 r., przekazanych przez ŚZMiUW w Kielcach, wielkość uszkodzeń wałów w wyniku działalności dzików, lisów oraz bobrów wynosi: 5 km długości, 1,5 m³ powierzchni i 4 skarpy wałów, a ogólny koszt napraw 245,3 tys. zł.

Odrębnym zagadnieniem są wody opadowe. Gminy województwa świętokrzyskiego dysponują systemem kanalizacji deszczowej w bardzo niewielkim stopniu, chociaż wzrost długości sieci kanalizacji deszczowej w stosunku do 2010 roku jest znaczny, ponieważ wynosi 126 km. Niestety z uwagi na prowadzone liczne inwestycje drogowe brak jest pełnej statystyki, co do ilości sieci kanalizacji deszczowej. Według sprawozdania z KPOŚK za 2014 r., długość tego rodzaju sieci wynosi 732 km. Badania ankietowe dotyczyły tylko gmin i terenów miejskich z wyłączeniem dróg krajowych. Najlepsza sytuacja jest w miastach powiatowych: Kielce (218,5 km), Końskie (44,6 km), Ostrowiec Św. (76,22 km), Sandomierz (56 km), Skarżysko-Kamienna (69,3 km), Starachowice (27,2 km), Staszów (38 km), Busko-Zdrój (28,9 km), Jędrzejów (16,9 km), Połaniec (26,6 km), Opatów (12,5 km), Suchedniów (10,67 km). W innych miastach długość sieci nie przekracza 10 km. Miasta takie jak: Bodzentyn, Małogoszcz, Działoszyce, Koprzywnica i Zawichost nie wykazują posiadania kanalizacji deszczowej. Natomiast infrastruktura deszczowa funkcjonuje również na terenach wiejskich, głównie w powiecie kieleckim (Zagnańsk, Sitkówka-Nowiny), a także w powiatach: koneckim (Stąporków), buskim (Solec-Zdrój), ostrowieckim (Kunów), staszowskim (Osiek) i sandomierskim (Klimontów). W większości gmin wiejskich, w których funkcjonują sieci kanalizacji deszczowej, ich długości nie przekraczają 2 km. Ponadto w kilku miastach funkcjonują urządzenia do podczyszczania wód opadowych, głównie w Kielcach w liczbie 41 i Ostrowcu Świętokrzyskim – 40, w Końskich – 12, w Skarżysku-Kamiennej – 8, Starachowicach i Busku-Zdroju – po 7, w Połańcu i Sandomierzu – po 5, Sędziszowie i Suchedniowie – po 3, Wąchocku – 1.

Brak dostatecznej infrastruktury deszczowej jest jedną z wielu przyczyn podtopień, jakie występują w czasie letnich opadów na terenie województwa świętokrzyskiego, które należy do pięciu najbardziej narażonych na niebezpieczeństwo terenów wezbrań opadowych w okresie od czerwca do sierpnia.

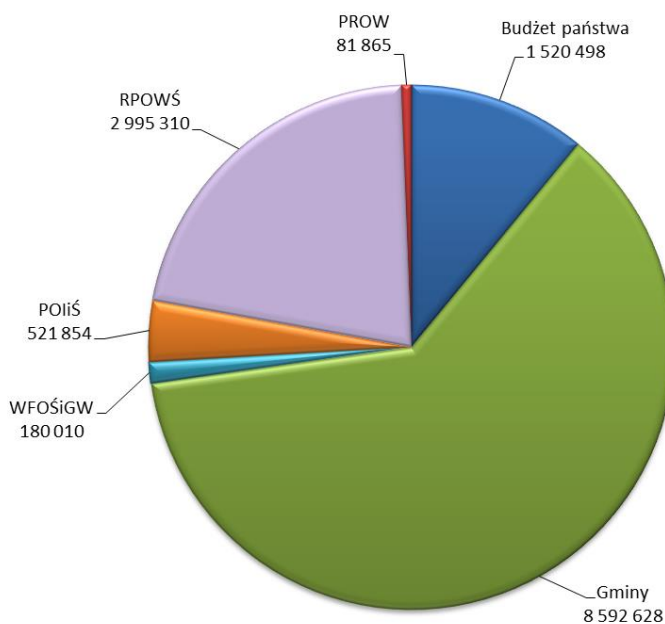
Najbardziej zagrożone wezbraniem są tereny położone nad Wisłą, co związane jest z intensywnymi opadami na Podkarpaciu i w Małopolsce. W wyniku wezbrań prawostronnych dopływów Wisły powstaje tzw. „cofka” przy ujściu lewostronnych dopływów rzeki, tj.: Nidy, Nidzicy, Czarnej Staszowskiej, Koprzywianki, Opatówki, Kanału Strumień, Kamiennej, powodując zalewanie ich dolin. Także intensywne opady atmosferyczne oraz gwałtowne roztopy wiosenne w Górach Świętokrzyskich powodują znaczne wzrosty poziomu wód w rzekach i strumieniach w rejonie źródeł Bobrzy, Lubrzanki, Kamionki, Psarki, Świśliny i Pokrzywianki.

W latach 2013-2014, na terenie województwa świętokrzyskiego, w wyniku nawalnych deszczy podtopione zostały tereny na obszarze 21 gmin. Rozkład przestrzenny tego zjawiska obejmuje gminy położone w pobliżu głównych cieków województwa, tj.: Kamiennej, Nidy wraz z dopływami, Wisły, Czarnej oraz Pilicy.

W 2013 r. podtopionych zostało siedem gmin: Bogoria, Gowarczów, Rytwiany, Skalbmierz, Skarżysko-Kamienna, Wiślica, Zagnańsk, natomiast w 2014 r. dziewięć: Bodzechów, Daleszyce, Nowa Słupia, Nowy Korczyn, Osiek, Piekoszów, Pierzchnica, Secemin, Tarłów. Zarówno w 2013 r. jak i w 2014 r. podtopienia wystąpiły na terenie 5 gmin: Połaniec, Kielce, Waśniów, Wąchock, Wilczyce.

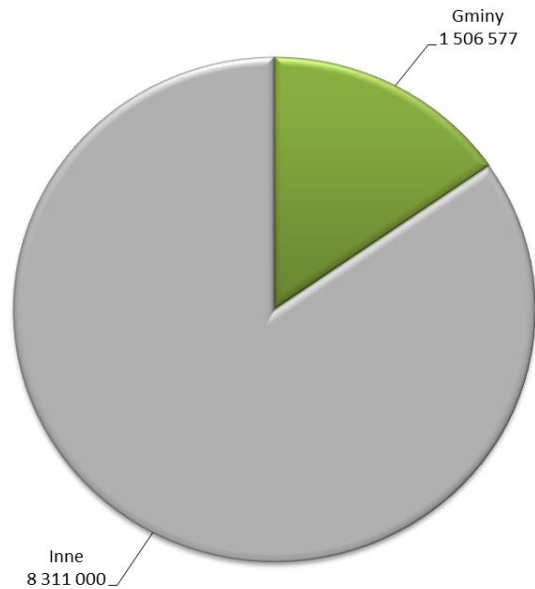
W latach 2013-2014 w zakresie oczyszczania wód deszczowych zostało zrealizowane:

- **14,92 km sieci kanalizacji deszczowej** na ogólną kwotę 13 892,2 tys. zł, wysokość dofinansowania 5 299,5 tys. zł, z budżetu państwa, POIiŚ, PROW, RPOWŚ i WFOŚiGW w Kielcach (Załącznik nr 11).

Wykres 12. Nakłady na inwestycje dot. kanalizacji deszczowej w latach 2013-2014 (w tys. zł)

- **5 oczyszczalni wód deszczowych** o ogólnej przepustowości 180 161,00 m³/d. Koszt tych inwestycji wyniósł 9 817,6 tys. zł, przy 8 311,0 tys. zł sfinansowania ze środków własnych przedsiębiorstw (Załącznik nr 12).

Wykres 13. Nakłady na inwestycje dot. oczyszczalni deszczowych w latach 2013-2014 (w tys. zł)

Mapa 7. Gminy, które realizowały inwestycje w zakresie kanalizacji deszczowej i oczyszczalni ścieków w latach 2013-2014

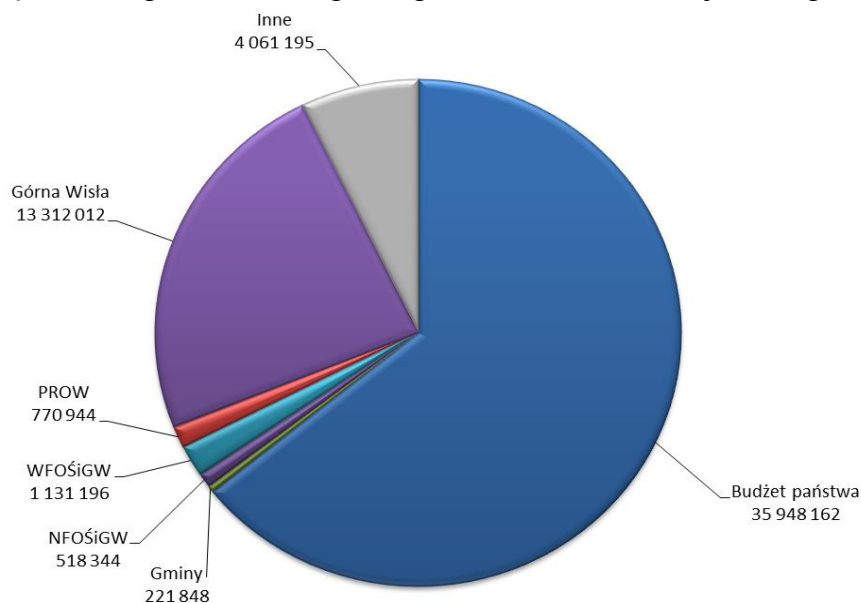
Założone w „Programie ...” kierunki działań na lata 2011-2015 dotyczące wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej i Dyrektywy Powodziowej na terenie województwa świętokrzyskiego oraz „Programu małej retencji dla województwa świętokrzyskiego” były realizowane poprzez: rozbudowę i modernizację wałów przeciwpowodziowych, budowę i modernizację zbiorników retencyjnych, wyznaczanie obszarów zalewowych, bieżące utrzymywanie właściwego stanu technicznego urządzeń ochrony przeciwpowodziowej, głównie obwałowań obszarów zalewowych i zbiorników retencyjnych, stacji pomp, a także utrzymywanie właściwego stanu urządzeń melioracji podstawowej i szczegółowej, w tym udrażnianie koryt rzek.

W zakresie ochrony przeciwpowodziowej działania na terenie województwa świętokrzyskiego realizowane są głównie przez Świętokrzyski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Kielcach, także przy współdziałaniu gmin, których dotyczą dane inwestycje.

W gminach: Opatowiec, Kielce, Nowa Słupia, Opatów, Ożarów, Tarłów, Ćmielów, Ostrowiec Świętokrzyski, Dwikozy, Samborzec, Sandomierz, Pawłów, Starachowice, Łubnice, Osiek, Połaniec, Krasocin, w ramach ochrony przeciwpowodziowej, prowadzono 29 zadań inwestycyjnych i planistycznych na ogólną kwotę 55 963,7 tys. zł. Wysokość dofinansowania wynosiła 55 741,8 tys. zł (Załącznik nr 13). Zadania te były finansowane głównie z budżetu państwa oraz w ramach „Programu ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły”, PROW, WFOŚiGW w Kielcach, NFOŚiGW. Prace remontowe, tj.: udroźnienie koryt rzek, rozbudowa, udroźnienie, czy też remonty wałów wykonano na łącznej długości 672,78 km. Ponadto wykaszanie i konserwacja międzywala rzeki prowadzona była na obszarze 155,88 ha.

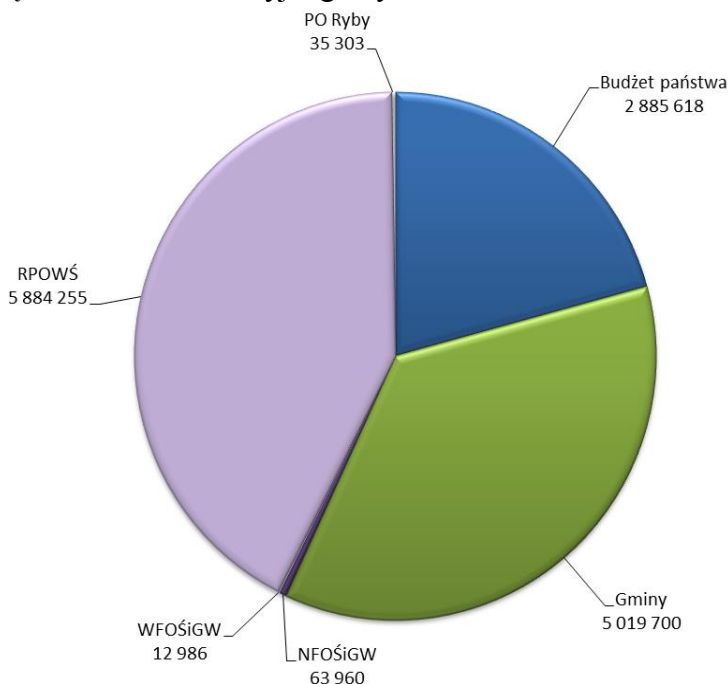
W latach 2013-2014 Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie realizował 11 zadań, w ramach których wykonano m.in. zabezpieczenie brzegu rzeki Wisły oraz wycinkę drzew i zakrzaceń wraz z karczowaniem. Koszt zadań wyniósł 6 254,2 tys. zł

Natomiast przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie zrealizowanych zostało 38 zadań na kwotę 5 558,2 tys. zł, z czego ponad 5 267,9 tys. zł przeznaczono na projekt we współpracy z Międzynarodowym Instytutem Polskiej Akademii Nauk – Europejskim Regionalnym Centrum Ekohydrologii pod auspicjami UNESCO (ERCE) pn. Ekotony dla redukcji zanieczyszczeń obszarowych (EKOROB). Celem projektu było opracowanie programu działań, dotyczącego ograniczenia zanieczyszczeń obszarowych w dorzeczu Pilicy w oparciu o efektywne kosztowo metody ekohydrologii, przyczyniającego się do osiągnięcia dobrego stanu ekologicznego wód Zbiornika Sulejowskiego.

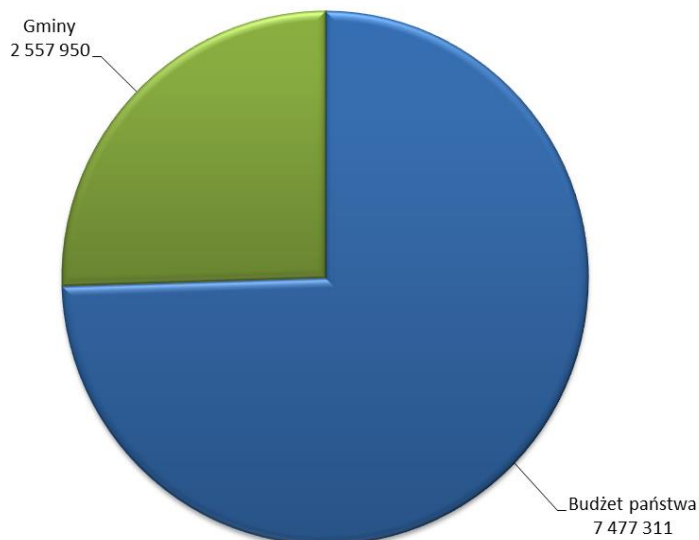
Wykres 14. Nakłady na inwestycje przeciwpowodziowe w latach 2013-2014 (w tys. zł)

W latach 2013-2014 na terenie województwa świętokrzyskiego wybudowano zbiornik retencyjny na rzece Małoszówce o powierzchni 20,93 ha oraz zbiorniki retencyjne w lasach na terenie powiatu kieleckiego o pojemności 482 504,00 m³. Ponadto wykonano prace konserwacyjne oraz remonty na ogólną kwotę 13 901,8 tys. zł, przy 8 882,1 tys. zł dofinansowania z PO Ryby, WFOŚiGW w Kielcach, NFOŚiGW oraz z budżetu państwa. Zadanie dotyczące zbiornika retencyjnego było finansowane z RPOWŚ (Załącznik nr 14).

Wykres 15. Nakłady na inwestycje dot. zbiorników wodnych w latach 2013-2014 (w tys. zł)

W latach 2013-2014 na terenie powiatu kazimierskiego, kieleckiego i skarżyskiego prowadzone były również zadania w dziedzinie przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych. Przebudowano i wyremontowano drogi oraz usunięto szkody na wałach przeciwpowodziowych o łącznej długości 124,59 km. (Załącznik nr 13). Wartość zadań wyniosła 10 035,3 tys. zł, a wysokość dofinansowania – 7 477,3 mln zł.

Wykres 16. Nakłady na inwestycje dot. przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych w latach 2013-2014 (w tys. zł)

3.3. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

Jednym z podstawowych kierunków wyznaczonych w „Programie ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” jest *Poprawa jakości powietrza celem spełnienia standardów jakości powietrza*. Aby osiągnąć zakładany cel, niezbędna jest realizacja zadań mających wpływ na poprawę jakości powietrza w województwie, które wskazane zostały w Programie.

W celu określenia wpływu m.in. realizacji zadań na poprawę jakości powietrza, należy porównać wyniki ocen jakości powietrza za ostatnie lata, dokonywanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach (WIOŚ).

Tabela 18. Wartości dopuszczalne dla pyłu PM10 i wartości zmierzone w strefie Miasta Kielce

stacja	stężenie średnioroczne PM10 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	
	2013	2014
Kielce, ul. Jagiellońska	38	37
Kielce, ul. Kusocińskiego	34	32
wartość dopuszczalna	40	40
stacja	liczba przekroczeń stężeń 24-godzinnych PM10 (dni)	
	2013	2014
Kielce, ul. Jagiellońska	80	68
Kielce, ul. Kusocińskiego	55	47
dopuszczalna liczba przekroczeń w ciągu roku	35	35

Kolorem czerwonym oznaczone są przekroczenia norm jakości powietrza

W odniesieniu do roku 2010 wartości uległy obniżeniu, liczba dni przekroczeń wartości dopuszczalnych wynosiła 85 na stacji przy ul. Jagiellońskiej i 80 na stacji tła podmiejskiego przy ul. Kusocińskiego. Wartość średniej rocznej dla pyłu PM10 wynosiła odpowiednio 41,9 i 40,6 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Tabela 19. Wartości dopuszczalne dla pyłu PM2,5 i wartości zmierzone w strefie Miasta Kielce

stacja	stężenie średnioroczne PM2,5 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	
	2013	2014
Kielce, ul. Jagiellońska	29	27
wartość dopuszczalna	25	25
wartość dopuszczalna powiększona o margines tolerancji	26	26
poziom docelowy	25	25

Średnie roczne stężenie pyłu PM2,5 w roku 2010 w strefie miasta Kielce, wynosiło 31,2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ i o 2,2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ przekroczyło poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, który wynosił wtedy 29 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Tabela 20. Wartości docelowe dla pyłu B(a)P i wartości zmierzone w strefie Miasta Kielce

stacja	stężenie średnioroczne B(a)P [ng/m^3]	
	2013	2014
Kielce, ul. Jagiellońska	5	4
Kielce, ul. Kusocińskiego	5	5
poziom docelowy	1	1

W porównaniu do 2010 roku obserwować można brak wyraźnej poprawy w zakresie zmierzonych wartości B(a)P, gdyż wartość stężenia B(a)P wynosiła odpowiednio 3,1ng/m³ na stanowisku przy ul. Jagiellońskiej i 5,1ng/m³ przy ul. Kusocińskiego.

Tabela 21. Wartości dopuszczalne dla pyłu PM10 i wartości zmierzone w strefie świętokrzyskiej

miasto	stężenie średnioroczne PM10 [µg/m ³]	
	2013	2014
Busko-Zdrój	31	30
Ożarów	26	25
Trzcianka, gm. osiek	22	b.d.
Starachowice	34	34
wartość dopuszczalna	40	40
miasto	liczba przekroczeń stężeń 24-godzinnych PM10 (dni)	
	2013	2014
Busko-Zdrój	40	34
Ożarów	23	31
Starachowice	54	54
dopuszczalna liczba przekroczeń w ciągu roku	35	35

W odniesieniu do roku 2010, wyniki na stacjach pomiarowych w strefie świętokrzyskiej wskazują na zmniejszenie wartości zmierzonych pyłu PM10. Na stacji w Busku-Zdroju, wartości dopuszczalne obowiązujące dla stężeń 24-godzinnych zostały przekroczone w 58 dobach w roku, a w Ożarowie – w 49. Natomiast wartości średnioroczne nie były przekraczane w strefie świętokrzyskiej przez cały okres obowiązywania Programu ochrony środowiska.

Tabela 22. Wartości dopuszczalne dla pyłu PM2,5 i wartości zmierzone w strefie świętokrzyskiej

miasto	stężenie średnioroczne PM2,5 [µg/m ³]	
	2013	2014
Busko-Zdrój	24	23
Starachowice	27	25
wartość dopuszczalna	25	25
wartość dopuszczalna powiększona o margines tolerancji	26	26
poziom docelowy	25	25

W 2010 roku pomiarów wartości pyłu PM2,5 dokonywano w strefie świętokrzyskiej tylko na stacji w Busku-Zdroju, gdzie średnie roczne stężenie wynosiło 28,4µg/m³.

Tabela 23. Wartości docelowe dla pyłu B(a)P i wartości zmierzone w strefie świętokrzyskiej

miasto	stężenie średnioroczne B(a)P [ng/m ³]	
	2013	2014
Busko-Zdrój	4	4
Starachowice	6	6
poziom docelowy	1	1

Podobnie jak w przypadku strefy miasta Kielce, w strefie świętokrzyskiej widoczne jest zwiększenie wartości zmierzonych B(a)P, która w 2010 wynosiła 3,5ng/m³ na stacji w Busku-Zdroju.

Lista zanieczyszczeń, jakie uwzględniane są w ocenie dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia ludzi, obejmuje 12 substancji: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla, benzen, ozon, pył PM10, pył PM2,5 oraz ołów Pb, arsen, kadm, nikiel i benzo(a)piren B(a)P w pyłe PM10. W ocenie dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów odniesionych do ochrony roślin uwzględniane są 3 substancje: dwutlenek siarki, tlenki azotu i ozon.

Roczna ocena jakości powietrza prowadzona jest w celu uzyskania informacji o stężeniach zanieczyszczeń na obszarze poszczególnych stref, w zakresie umożliwiającym:

- dokonanie klasyfikacji stref, według określonych kryteriów (poziom dopuszczalny substancji, poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, poziom docelowy, poziom celu długoterminowego). Wynik klasyfikacji jest podstawą do określenia potrzeby podjęcia i prowadzenia określonych działań na rzecz poprawy jakości powietrza w danej strefie (w tym opracowywania programów ochrony powietrza – POP);
- uzyskanie informacji o przestrzennych rozkładach stężeń zanieczyszczeń na obszarze strefy, w zakresie umożliwiającym wskazanie obszarów przekroczeń wartości kryterialnych oraz określenie poziomów stężeń występujących na tych obszarach. Informacje te są niezbędne do określenia obszarów wymagających podjęcia działań na rzecz poprawy jakości powietrza;
- wskazanie prawdopodobnych przyczyn występowania ponadnormatywnych stężeń zanieczyszczeń w określonych rejonach.

Do określenia klas poszczególnych stref, w ocenach poziomów substancji w powietrzu, stosuje się następujące symbole:

- klasa A – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych (D1)
- klasa B – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji
- klasa C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalny, poziomy docelowy, poziomy celów długoterminowych (D2).

Tabela 24. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenach rocznych w celu ochrony zdrowia

Nazwa strefy	Kod strefy	Rok	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń											
			SO ₂	NO ₂	PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	As	Cd	Ni	B(a)P	PM2,5	O ₃
miasto Kielce	PL2601	2010	A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	C	A
strefa świętokrzyska	PL2602		A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	B	A
miasto Kielce	PL2601	2013	A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	C	A
strefa świętokrzyska	PL2602		A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	C	A
miasto Kielce	PL2601	2014	A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	C	A
strefa świętokrzyska	PL2602		A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	A	A

W 2014 roku do klasy C zaliczono miasto Kielce oraz strefę świętokrzyską z powodu przekroczeń poziomów dopuszczalnych określonych dla pyłu zawieszonego PM10 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Dla pyłu PM2,5 wynikiem klasyfikacji była klasa C

w strefie miasta Kielce oraz klasa A dla strefy świętokrzyskiej. Dla pozostałych zanieczyszczeń: C_6H_6 , NO_2 , SO_2 , CO , O_3 (poziom docelowy) oraz Pb , As , Cd , Ni w pyle zawieszonym PM_{10} , klasy stref utrzymały się na poziomie A. Podobnie jak w roku poprzednim obie strefy, za przekroczenie poziomu celu długoterminowego ozonu otrzymały klasę D2. W porównaniu do roku 2010 nie obserwuje się wyraźnej zmiany w klasyfikacji stref, za wyjątkiem strefy świętokrzyskiej w zakresie pyłu $PM_{2,5}$.

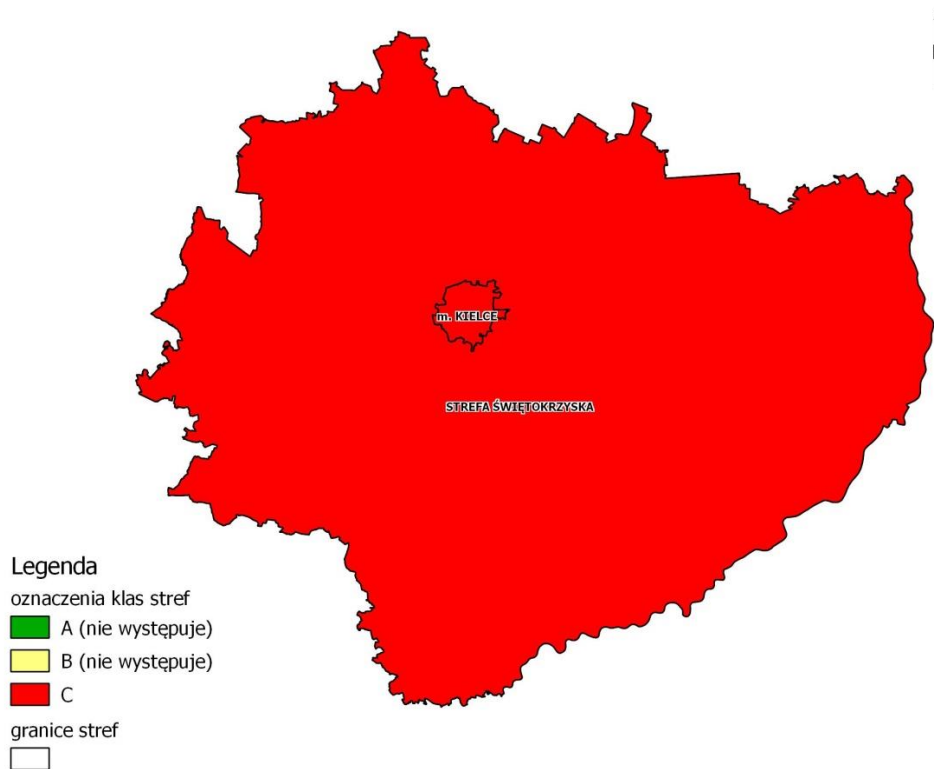

Mapa 8. Wyniki klasyfikacji stref w województwie świętokrzyskim ze względu na ochronę zdrowia ludzi, dla zanieczyszczeń: C_6H_6 , NO_2 , CO , O_3 oraz Pb , As , Cd , Ni w pyle zawieszonym PM_{10} , w latach 2013-2014

Mapa 9. Wyniki klasyfikacji stref w województwie świętokrzyskim ze względu na ochronę zdrowia ludzi, dla pyłu zawieszonego PM_{10} i $B(a)P$, w latach 2013-2014

Mapa 10. Wyniki klasyfikacji stref w województwie świętokrzyskim ze względu na ochronę zdrowia ludzi, dla pyłu zawieszonoego PM_{2,5} w roku 2013

Mapa 11. Wyniki klasyfikacji stref w województwie świętokrzyskim ze względu na ochronę zdrowia ludzi, dla pyłu zawieszonoego PM_{2,5} w roku 2014

Mapa 12. Wyniki klasyfikacji stref w województwie świętokrzyskim ze względu na ochronę zdrowia ludzi, dla ozonu, w latach 2013-2014

Jak widać, klasyfikacja stref za 2014 rok sporządzona według kryterium ochrony zdrowia zmieniła się w porównaniu do roku 2013 pod kątem zanieczyszczenia pyłem zawieszonym PM_{2,5} w strefie świętokrzyskiej. Dla pozostałych zanieczyszczeń klasyfikacje są takie same w omawianych latach.

Ocena według kryterium ochrony roślin, wykonywana jest dla strefy świętokrzyskiej, czyli dla terenów z wyłączeniem miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy oraz aglomeracji.

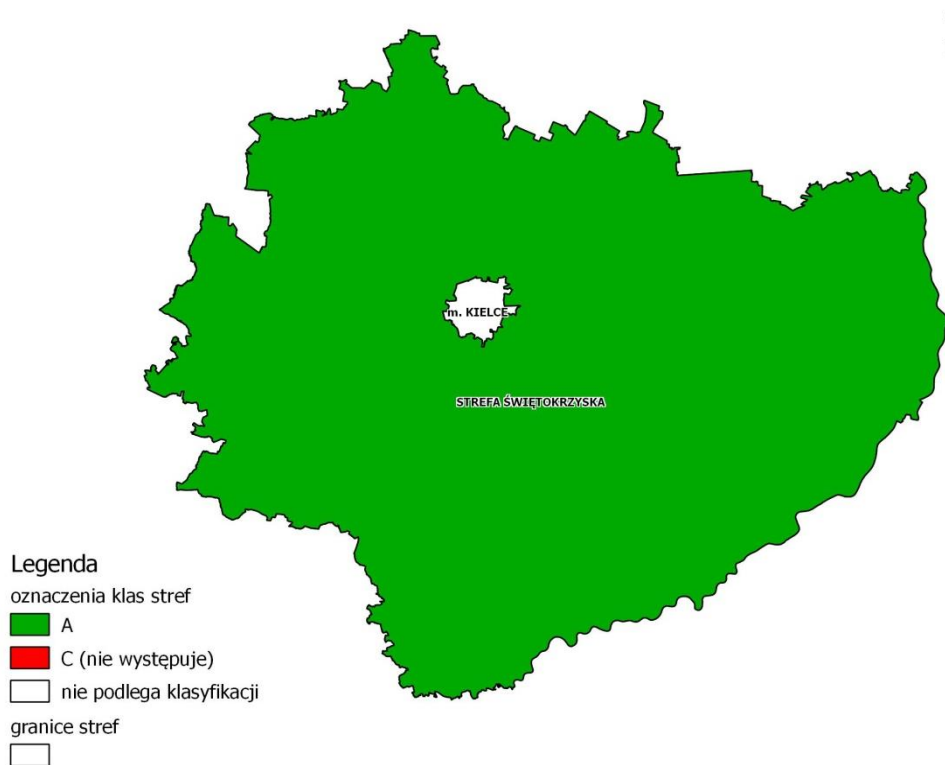
Ocena za 2014 rok wykonana dla kryterium ochrony roślin nie zmieniła się w porównaniu do oceny za 2013 rok. Dla zanieczyszczeń: SO₂ i NO_x oraz ozonu (pod względem poziomu docelowego), klasa strefy utrzymała się jako A. Strefę ponownie zakwalifikowano do klasy D2 z uwagi na przekroczenie poziomu celu długoterminowego ozonu.

Tabela 25. Wynikowe klasy dla strefy świętokrzyskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenach rocznych w celu ochrony roślin

Nazwa strefy	Kod strefy	Rok	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń			
			NO _x	SO ₂	O ₃ *	O ₃ **
miasto Kielce	PL2601	2010	nie klasyfikowano			
strefa świętokrzyska	PL2602		A	A	C	D2
miasto Kielce	PL2601	2013	nie klasyfikowano			
strefa świętokrzyska	PL2602		A	A	A	D2
miasto Kielce	PL2601	2014	nie klasyfikowano			
strefa świętokrzyska	PL2602		A	A	A	D2

*wg poziomu docelowego

** wg poziomu celu długoterminowego

Mapa 13. Wyniki klasyfikacji strefy świętokrzyskiej ze względu na ochronę roślin dla kryterium poziomów dopuszczalnych NO_x i SO₂ oraz poziomu docelowego ozonu, w latach 2013-2014

Mapa 14. Wyniki klasyfikacji strefy świętokrzyskiej ze względu na ochronę roślin dla kryterium poziomu długoterminowego ozonu, w latach 2013-2014

Podsumowując wyniki oceny rocznej i klasyfikacji stref za 2013 i 2014 rok dla kryterium ochrony roślin, strefę świętokrzyską pod względem dotrzymania wartości dopuszczalnych dla NO_x i SO₂ oraz poziomu docelowego O₃ zakwalifikowano do klasy A. Natomiast z uwagi na przekroczenie poziomu celu długoterminowego ozonu, strefę świętokrzyską określono jako D2. W porównaniu do roku 2010 nie występują przekroczenia poziomu docelowego ozonu.

Z ocen jakości powietrza oraz z Programów ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wynika jasno, że główną przyczyną złej jakości powietrza w naszym województwie jest „niska emisja” czyli zanieczyszczenia związane z działalnością człowieka wydobywające się ze źródeł na wysokości poniżej 40 m, najczęściej emitowane przez indywidualne piece domowe, niewielkie kotłownie, a także transport komunikacyjny. WIOŚ jednoznacznie wskazuje na wzrost wartości zanieczyszczeń w powietrzu w sezonach grzewczych, a przyczyn tego stanu upatruje m.in. w:

- stosowaniu paliw o wysokiej zawartości popiołu i siarki wraz ze spalaniem śmieci w kotłach o niskiej sprawności cieplnej,
- wysokim udziale indywidualnego ogrzewania na paliwa stałe w zaspokajaniu potrzeb grzewczych mieszkańców,
- eksploatacji instalacji energetycznych o małej mocy,
- dużych stratach energii cieplnej, spowodowanych złym stanem technicznym budynków.

Kolejny ważny problem stanowi emisja liniowa. Główną przyczyną emisji zanieczyszczeń ze źródeł liniowych jest ruch samochodowy na drogach. Skutkuje on powstawaniem emisji pyłu PM₁₀ i PM_{2,5} w wyniku:

- spalania paliw w silnikach,
- ścierania jezdni, opon i hamulców,
- unoszenia drobin pyłu w wyniku wzniesienia go z powierzchni na skutek ruchu pojazdów (emisja wtórna).

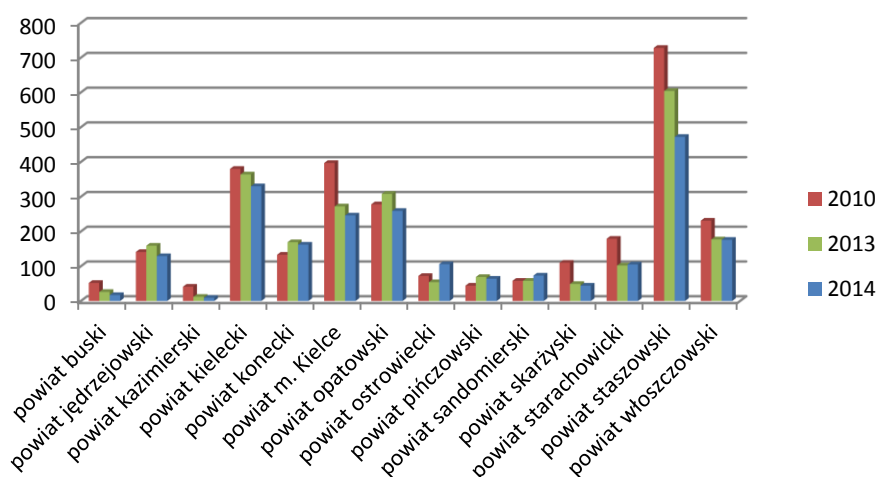
Mniejszy wpływ na ogólny bilans emisji zanieczyszczeń powietrza mają punktowe źródła zanieczyszczeń, czyli zakłady przemysłowe. Z informacji pozyskanych z Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla środowiska w naszym województwie, w porównaniu do roku 2010, kiedy wynosiła 2,84 tys. Mg, sukcesywnie spada. W 2013 roku emisja pyłów wynosiła 2,42 tys. Mg, a w 2012 – 2,19 tys. Mg. W latach 2011 i 2012 wynosiła odpowiednio 2,75 tys. Mg i 2,71 tys. Mg. Ilość zanieczyszczeń pyłowych zatrzymanych lub zneutralizowanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń od 2007 roku utrzymywała się na stałym poziomie 99,8%, by w roku 2014 osiągnąć niemal 100% skuteczność (99,9).

Emisja gazów natomiast notuje spadek, chociaż wartości w poszczególnych latach wskazują na wahania w ilości emisji. W 2013 roku osiągnęła wartość 70,37 tys. Mg (bez CO₂), a w roku 2014 wynosiła 72,20 tys. Mg. W poprzednim okresie raportowania wartości wynosiły: 87,77 tys. Mg w 2011 roku i 77,85 tys. Mg w roku 2012, natomiast w roku odniesienia – 78,09 tys. Mg.

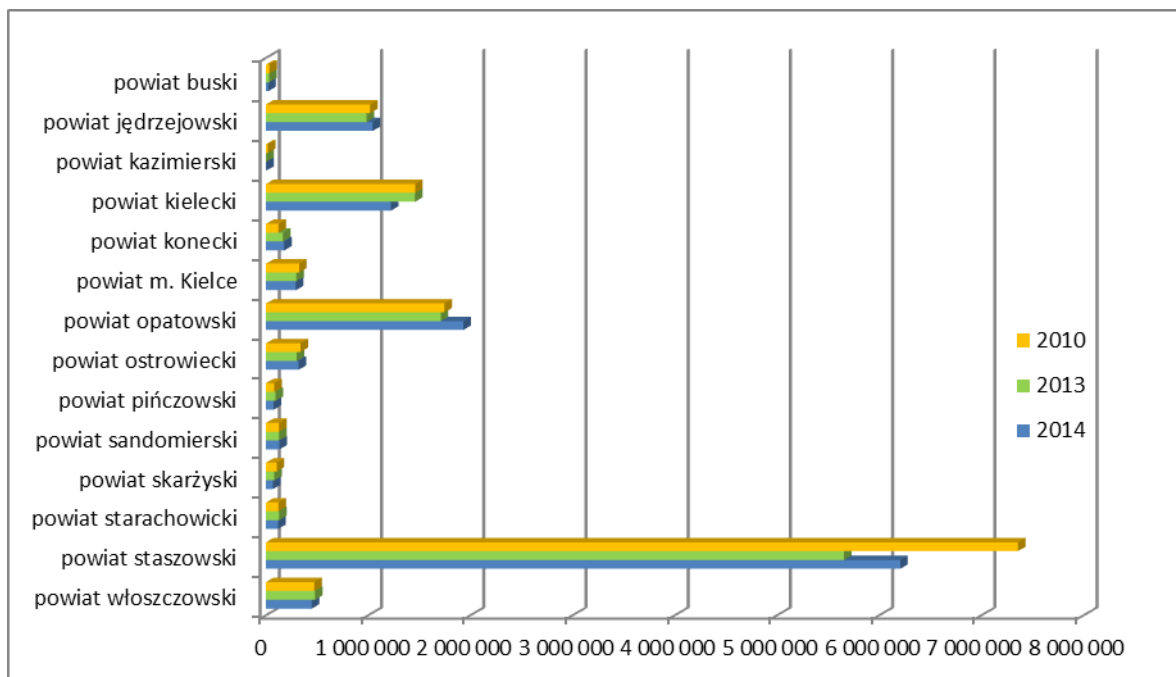
Powiat staszowski stanowi teren o największej emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych. Najmniejsza emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych jest w powiecie kazimierskim i buskim.

Tabela 26. Wielkość emisji pyłowych i gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych, w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014

Jednostka terytorialna	Emisja przemysłowych zanieczyszczeń powietrza (Mg)							
	pyłowych				gazowych			
	ogółem		ze spalania paliw		ogółem		dwutlenek węgla	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
powiat buski	26	17	23	16	30 408	23 213	29 910	23 043
powiat jędrzejowski	159	129	10	8	984 579	1 045 355	979 918	1 041 132
powiat kazimierski	12	9	12	9	2 388	2 248	2 367	2 229
powiat kielecki	364	330	39	22	1 459 124	1 223 820	1 435 076	1 202 782
powiat konecki	169	162	81	89	165 286	179 726	164 460	178 936
powiat m. Kielce	272	246	261	243	297 946	293 001	295 786	291 027
powiat opatowski	308	259	12	13	1 710 258	1 932 316	1 705 679	1 924 550
powiat ostrowiecki	54	106	30	65	301 868	319 866	300 765	318 750
powiat pińczowski	69	64	42	33	94 238	76 205	93 870	75 938
powiat sandomierski	58	73	25	49	129 696	132 603	129 237	132 099
powiat skarżyski	49	44	48	43	82 822	68 972	82 337	68 598
powiat starachowicki	102	105	90	91	128 632	120 027	127 646	119 079
powiat staszowski	604	472	597	463	5 655 298	6 205 664	5 638 386	6 184 427
powiat włoszczowski	177	176	88	91	481 091	447 832	468 167	436 056
województwo świętokrzyskie	2 423	2 192	1 358	1 235	11 523 634	12 070 848	11 453 604	11 998 646

Wykres 17. Emisja pyłów z zakładów szczególnie uciążliwych, w poszczególnych powiatach województwa świętokrzyskiego (Mg)

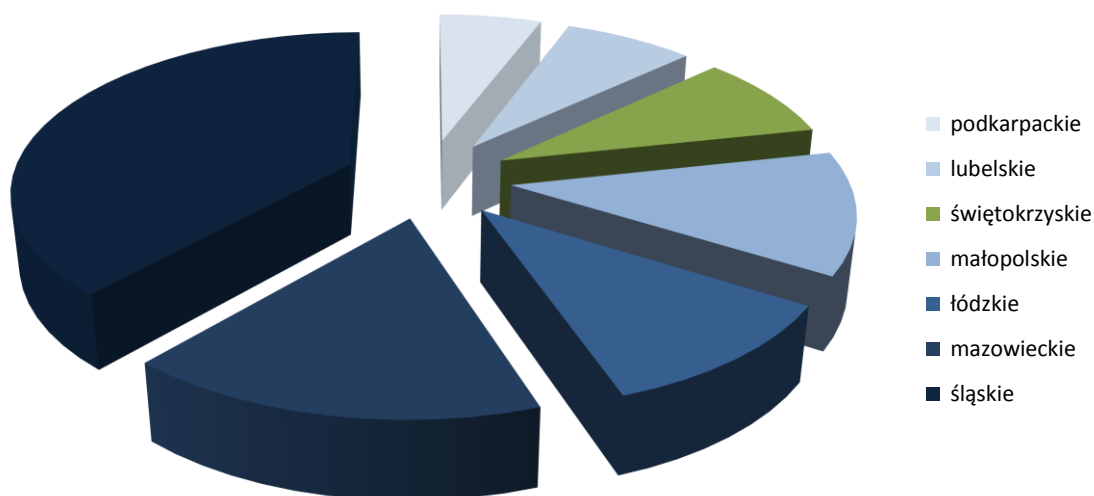
Wykres 18. Emisja gazów z zakładów szczególnie uciążliwych, w poszczególnych powiatach województwa świętokrzyskiego (Mg)

Według informacji z GUS, dotyczących wielkości emisji w Polsce zauważyć można, że województwo świętokrzyskie zajmowało w 2013 r. ósme, a 2014 r. siódme miejsce pod względem wielkości emisji pyłów, tak samo jak w roku 2010. Natomiast wielkość emisji gazów, w porównaniu do innych województw, uplasowała nasze województwo w 2013 r., podobnie jak w roku odniesienia, na dziewiątym, a w 2014 r. na dziesiątym miejscu, pomimo spadku wielkości zanieczyszczeń w ciągu ostatnich dwóch lat.

Tabela 27. Wielkość emisji pyłowych i gazowych w Polsce, z zakładów szczególnie uciążliwych, w 2013 i 2014 roku

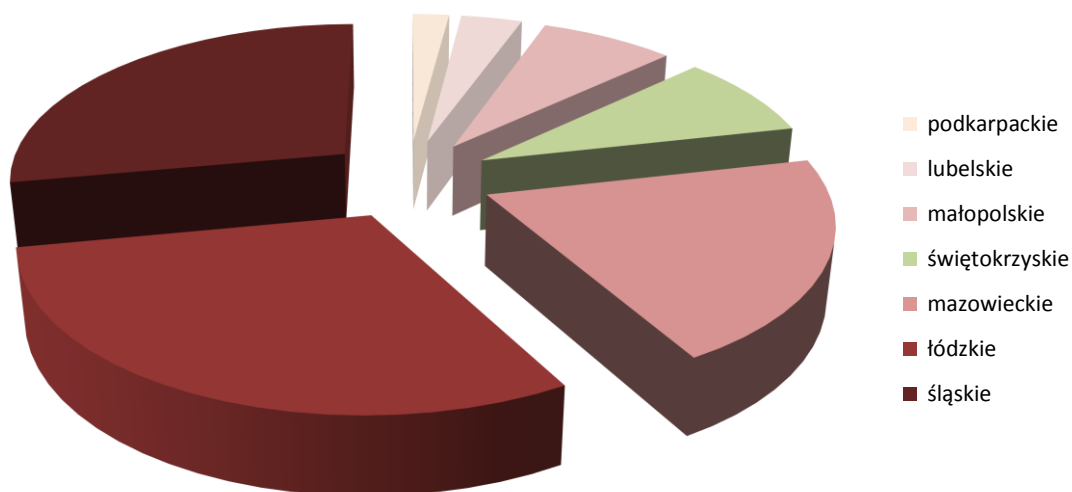
województwo	Emisja w Polsce (Mg)			
	pyły		gazy	
	2013	2014	2013	2014
dolnośląskie	3 712	3 284	15 286 356	13 479 186
kujawsko-pomorskie	3 384	3 752	7 938 915	8 102 409
lubelskie	2 053	1 922	4 729 178	4 971 179
lubuskie	1 110	1 020	2 009 504	2 009 116
łódzkie	3 161	2 750	42 960 764	41 846 309
małopolskie	3 592	3 032	11 001 246	10 238 076
mazowieckie	4 518	4 532	28 654 899	28 435 517
opolskie	1 900	1 870	12 207 882	13 060 697
podkarpackie	1 699	1 420	3 244 439	2 525 580
podlaskie	874	934	1 974 984	2 014 565
pomorskie	2 375	2 213	6 511 562	6 407 809
śląskie	10 601	10 263	41 222 470	37 255 461
świętokrzyskie	2 423	2 192	11 523 634	12 070 848
warmińsko-mazurskie	1 059	951	1 592 221	1 457 130
wielkopolskie	4 478	4 655	17 169 379	16 323 090
zachodniopomorskie	2 578	2 602	9 464 519	8 870 342

Z przedstawionych danych wynika, że Świętokrzyskie od kilku lat zajmuje trzecie miejsce wśród regionów graniczących z naszym województwem. Mniejszą emisję w 2013 i 2014 roku miały województwa: podkarpackie i lubelskie.

Wykres 19. Emisja pyłów z zakładów szczególnie uciążliwych, na tle województw ościennych

W latach 2013-2014, więcej zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych emitowały trzy ościenne województwa (śląskie, mazowieckie i łódzkie), natomiast mniej pochodzi z województw: podkarpackiego, lubelskiego i małopolskiego, podobnie jak w okresie 2011-2012.

Wykres 20. Emisja gazów z zakładów szczególnie uciążliwych, na tle województw ościennych

Niewielka poprawa i ciągle przekraczanie norm jakości powietrza, stały się podstawą do opracowania aktualizacji obowiązujących w województwie świętokrzyskim Programów ochrony powietrza. Celem dokumentu jest określenie kierunków i działań naprawczych, których realizacja ma doprowadzić do poprawy jakości powietrza oraz konieczność osiągnięcia określonego krajowego celu redukcji narażenia. Wśród zadań mających prowadzić do polepszenia jakości powietrza, najnowszy POP wskazuje przede wszystkim te,

które powinny być realizowane w celu obniżenia emisji powierzchniowej, czyli redukcji emisji zanieczyszczeń ze źródeł o małej mocy do 1 MW.

Dokument aktualizacji POP zastępuje poprzednie uchwały dotyczące Programów ochrony powietrza, czyli:

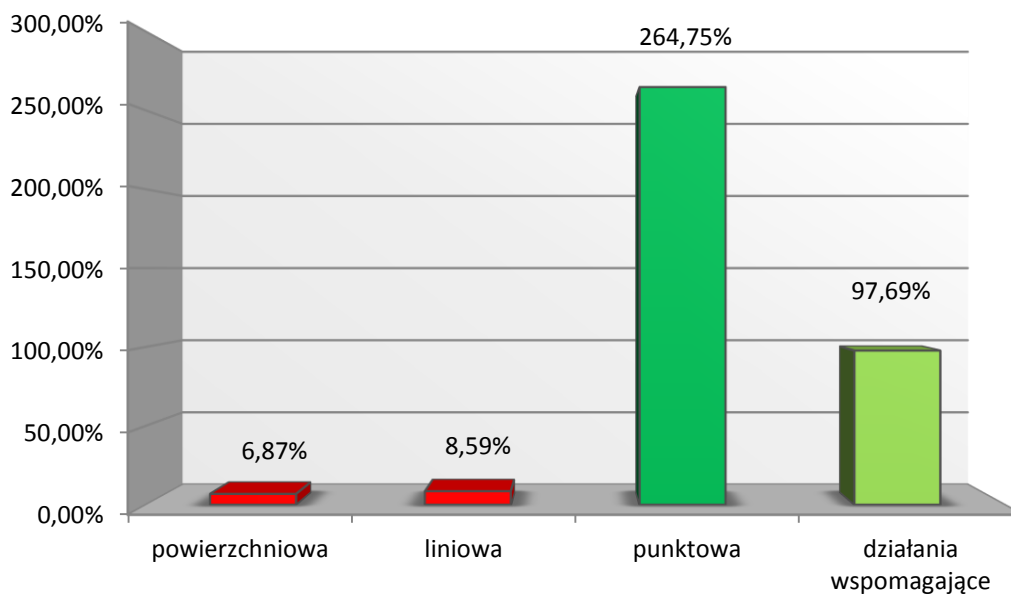
- uchwałę Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego nr XIII/234/11 z dnia 14 listopada 2011 r. w sprawie określenia Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego: Część A – strefa miasto Kielce – ze względu na przekroczenia pyłu PM10, pyłu PM2,5 i benzo(a)pirenu, Część B – strefa świętokrzyska – ze względu na przekroczenia pyłu PM10 i benzo(a)pirenu, Część C – strefa świętokrzyska – ze względu na przekroczenia ozonu oraz
- uchwałę Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego nr XXV/429/12 z dnia 26 listopada 2012 r. w sprawie określenia Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego – strefa świętokrzyska – ze względu na przekroczenia pyłu PM2,5 wraz z planem działań krótkoterminowych.

W aktualizowanym w 2011 roku Programie ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego, duży nacisk położono na działania m.in. w dużych, szczególnie uciążliwych zakładach. W ciągu ostatnich dwóch lat w zakładach tych zrealizowano inwestycje w zakresie:

- modernizacji systemów odpylania w Grupie Ożarów S.A. i Truskawicy S.A.,
- budowy sieci ciepłowniczej i przebudowy miejskiego systemu przesyłu i dystrybucji ciepła w MEC Sp. z o.o. w Ostrowcu Świętokrzyskim,
- przebudowy m.s.c. oraz przyłączenie do miejskiego systemu ciepłowniczego budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej przez MPEC Sp. z o.o. w Kielcach,
- modernizacji sieci i węzłów ciepłych przez ZEC w Końskich,
- modernizacji kotłowni, sieci ciepłej, wymiany i przebudowy przyłączy i węzłów ciepłych przez PEC Sandomierz i Sędziszowskie PEC Sp. z o.o.,
- modernizacji kotłowni w P.P.H. Poldaun,
- likwidacji węzła produkcji kruszyw drogowych i przeniesienia do budynku instalacji kruszarki stożkowej w Kopalni Bukowa Góra przez PCC Silicium S.A.,
- instalacji dozownika O₂ i reduktora NO_x na piecach obrotowych w Lafarge Cement S.A.,
- zwiększenia wykorzystania biomasy do produkcji energii cieplnej i elektrycznej oraz budowa bloku parowo-gazowego przez PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział Elektrociepłownia Kielce,
- wymiany filtrów w zakładach SINIAT sp. z o.o.,
- modernizacji sieci ciepłowniczej przez ZEC Spółka z o.o. w Starachowicach

Sprawozdania z realizacji POP, za 2013 i 2014 rok wskazują na niski procent wykorzystania szacowanych środków finansowych na realizację zadań z nich wynikających. Korzystny poziom osiągnęły jedynie koszty poniesione na inwestycje dotyczące ograniczenia emisji punktowej i działania wspomagające, w tym edukacja ekologiczna. W priorytetowych obszarach, czyli ograniczeniu emisji powierzchniowej i liniowej, wydatkowanie planowanych środków było na poziomie 6,87 i 8,59%.

Wykres 21. Procentowy udział wykorzystania środków finansowych, spośród planowanych na lata 2012-2020, w pierwszych trzech latach funkcjonowania Programów ochrony powietrza

W pierwszych trzech latach realizacji Programów ochrony powietrza (2012-2014), w poszczególnych obszarach działań, wydatkowano następująco środki finansowe:

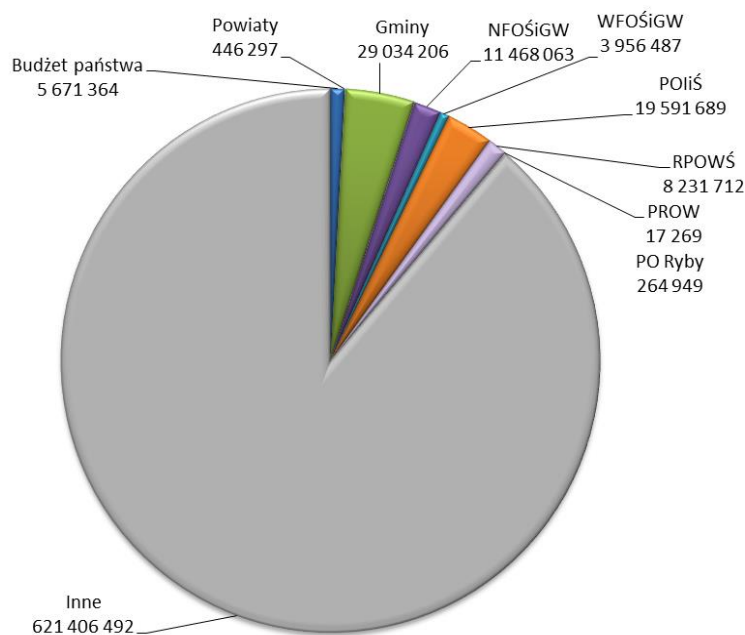
- ograniczenie emisji powierzchniowej, w tym opracowanie i realizacja programów ograniczenia niskiej emisji (PONE) – 68 154 tys. zł – z planowanych 992 441,1 tys. zł,
- ograniczenie emisji liniowej – 796 353,1 tys. zł – z planowanych 9 265 322 tys. zł,
- ograniczenie emisji punktowej – 10 298,7 tys. zł – z planowanych 3 890 tys. zł,
- działania wspomagające – 2 219,6 tys. – z planowanych 2 272 tys. zł.

Zadania wynikające z Programu ochrony środowiska są spójne z inwestycjami zawartymi w Programach ochrony powietrza. W latach 2013-2014 na zadania z zakresu ochrony powietrza w województwie świętokrzyskim, w tym termomodernizację, zostały przeznaczone nakłady finansowe w wysokości 753 947,4 tys. zł, z następujących źródeł:

- budżety gmin,
- budżety powiatów,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,
- budżet państwa,
- Program Operacyjny RYBY,
- inne (w tym środki prywatne).

W zakresie ochrony powietrza zrealizowanych zostało 107 zadań, głównie przy udziale środków prywatnych, w tym przedsiębiorstw, na kwotę 700 088,5 tys. zł, z czego dofinansowanie w formie dotacji lub pożyczki wyniosło 49 201,5 tys. zł.

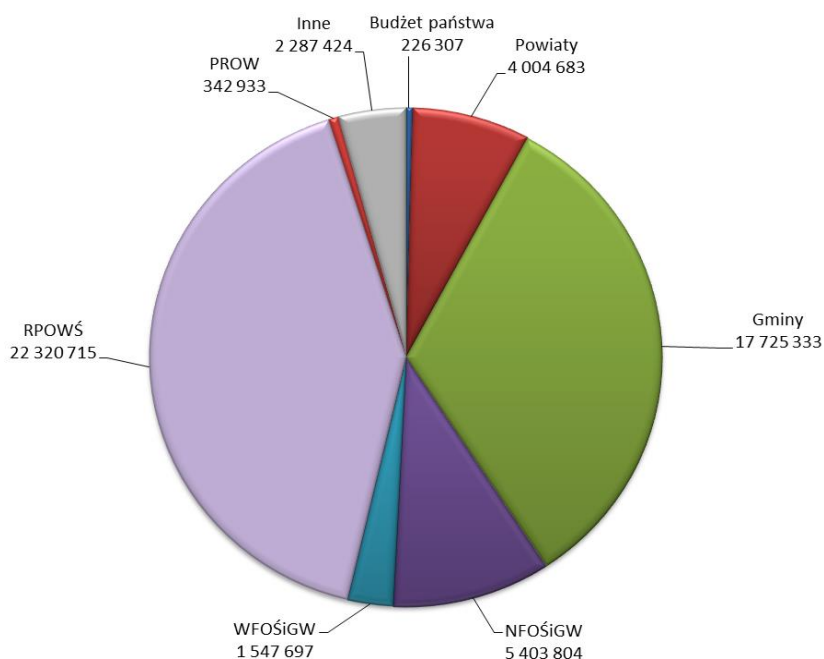
Wykaz tych zadań znajduje się w Załączniku nr 15.

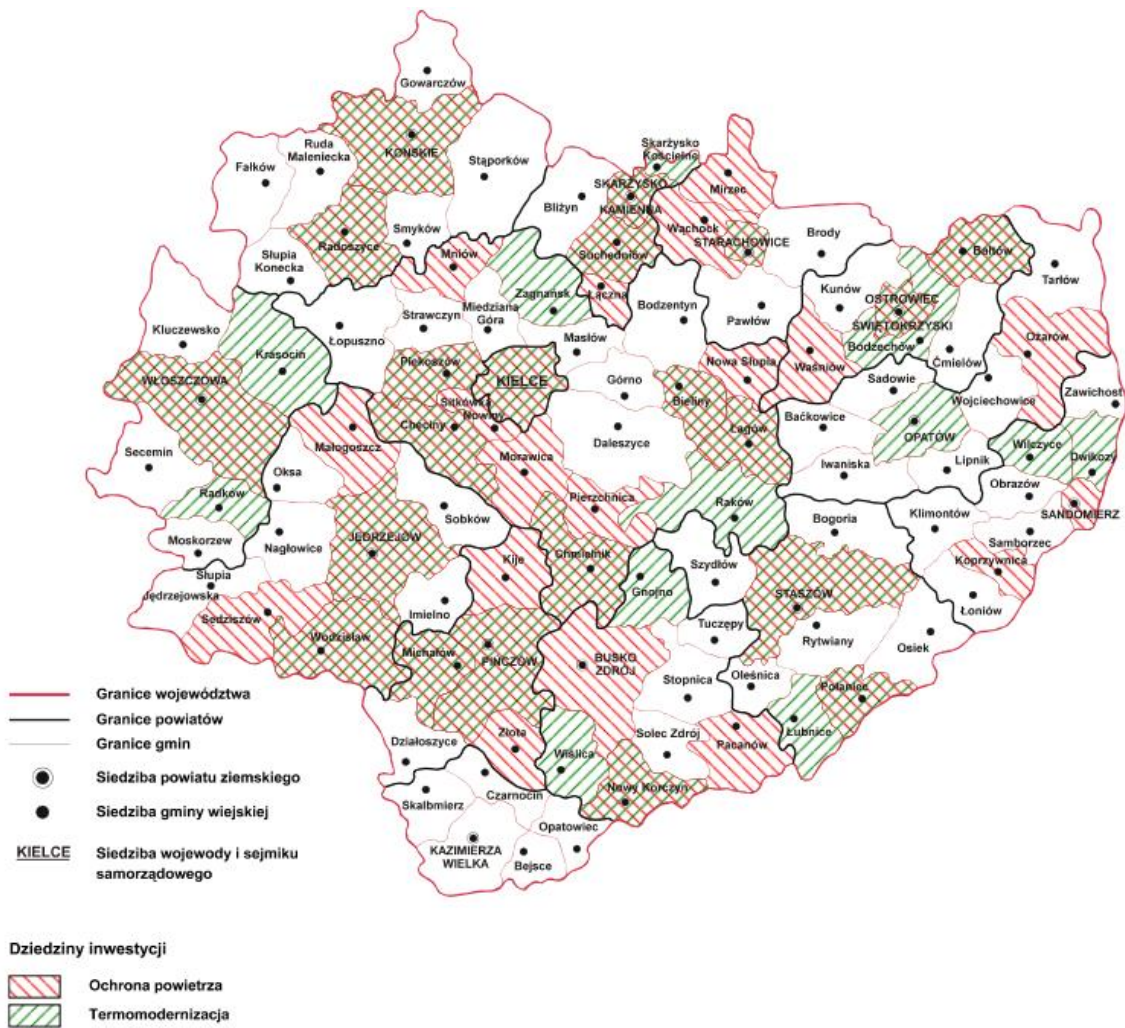
Wykres 22. Nakłady finansowe na inwestycje w ochronie powietrza w latach 2013-2014

W zakresie termomodernizacji zrealizowano 53 inwestycje, z udziałem środków prywatnych, w tym przedsiębiorstw, na łączną kwotę 53 858,9 tys. zł, z czego dofinansowanie w formie dotacji lub pożyczki wyniosło 29 841,5 tys. zł.

Wykaz zadań z zakresu termomodernizacji znajduje się w Załączniku nr 16.

Wykres 23. Nakłady finansowe na inwestycje w dziedzinie termomodernizacji w latach 2013-2014

Mapa 15. Lokalizacja inwestycji w zakresie ochrony powietrza i termomodernizacji w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014

System handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych

Zakłady zlokalizowane na terenie województwa świętokrzyskiego zobowiązane są do ograniczania wielkości emisji CO₂ w ramach wspólnotowych działań zmierzających do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych.

W obowiązującym okresie rozliczeniowym (2013-2020) wg. Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 marca 2014 r.¹⁷ (zmienione Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 kwietnia 2015 r.¹⁸) oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 kwietnia 2014 r.¹⁹ (zmienione Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 kwietnia 2015 r.²⁰), przydzielono instalacjom ilości uprawnień emisji CO₂, zmniejszając co roku ich liczbę.

¹⁷ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie wykazu instalacji innych niż wytwarzające energię elektryczną, objętych systemem handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych w okresie rozliczeniowym rozpoczynającym się od dnia 1 stycznia 2013 r., wraz z przyznaną im liczbą uprawnień do emisji.

¹⁸ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 kwietnia 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykazu instalacji innych niż wytwarzające energię elektryczną, objętych systemem handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych w okresie rozliczeniowym rozpoczynającym się od dnia 1 stycznia 2013 r., wraz z przyznaną im liczbą uprawnień do emisji

¹⁹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 kwietnia 2014 r. w sprawie wykazu instalacji wytwarzających energię elektryczną, objętych systemem handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych w okresie rozliczeniowym rozpoczynającym się od dnia 1 stycznia 2013 r., wraz z przyznaną im liczbą uprawnień do emisji

²⁰ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 kwietnia 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykazu instalacji wytwarzających energię elektryczną, objętych systemem handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych w okresie rozliczeniowym rozpoczynającym się od dnia 1 stycznia 2013 r., wraz z przyznaną im liczbą uprawnień do emisji

Tabela 28. Wykaz przykładowych instalacji posiadających uprawnienia do emisji gazów cieplarnianych wraz z przyznaną liczbą uprawnień w poszczególnych latach rozliczeniowych

Lp.	Nazwa instalacji	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Elektrownia Połaniec	2 696 073	2 492 243	2 166 221	1 648 258	1 247 271	993 835	739 005	0
2	Cementownia Lafarge Cement Małogoszcz	855 718	840 855	825 817	810 622	795 264	779 756	764 055	748 300
3	Ciepłownia Ostrowiec Świętokrzyski	75 906	63 011	51 453	41 205	32 212	25 622	21 053	16 655
4	PGE Elektrociepłownia Kielce Spółka Akcyjna	21 800	20 152	17 515	13 327	10 085	8 036	5 975	0
5	Huta Szkła w Kielcach	11 902	11 695	11 486	11 275	11 061	10 846	10 627	10 408
6	Ciepłowne Końskie	12 988	10 656	8 582	6 759	5 177	3 826	3 131	2 477
7	Elektrociepłownia Skarżysko-Kamienna	1 853	1 713	1 488	1 133	857	683	508	0

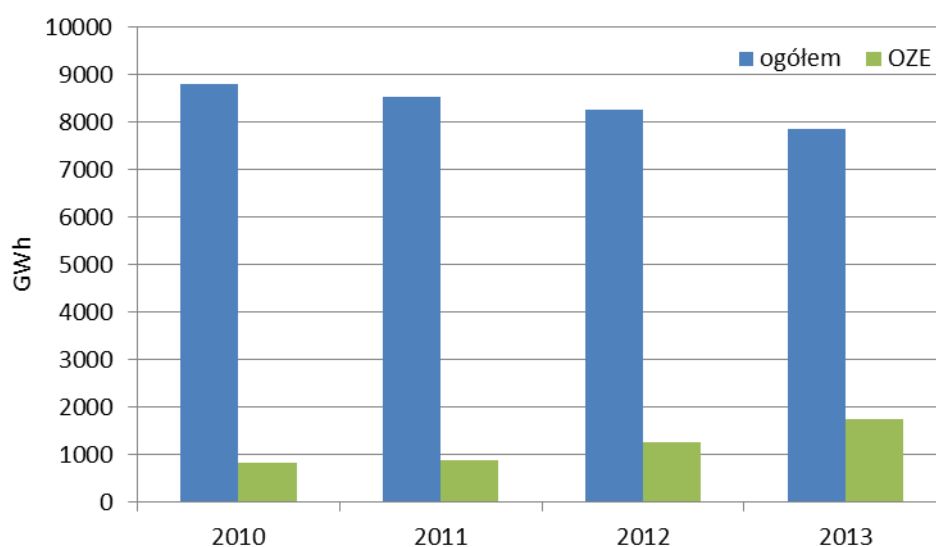
Stan jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w dalszym ciągu wymaga realizacji zadań w celu dostosowania do obowiązujących standardów.

Największy problem w województwie świętokrzyskim nadal stanowi emisja ze źródeł komunalno-bytowych, niska świadomość społeczeństwa w zakresie zanieczyszczenia powietrza i skutków zdrowotnych z tym związanych oraz nierealizowanie zadań wynikających z Programu ochrony powietrza. Priorytetowym zadaniem w ochronie powietrza na kolejne lata będzie nacisk na realizację zadań zawartych w POP w zakresie niskiej emisji oraz inwestycje drogowe, mające na celu przede wszystkim ograniczenie emisji wtórnej i ograniczenie transportu drogowego w miastach.

3.4. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

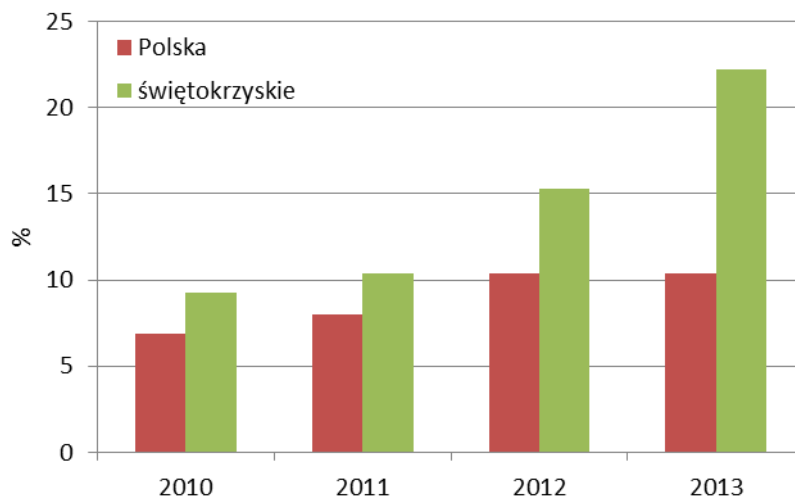
Jednym z celów średniookresowych Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego jest *Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie województwa*. Ważnym elementem polityki ekologicznej państwa jest wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz uzyskanie (w skali kraju) 10% w 2014 roku, a 15% w 2020 roku udziału energii, pochodzącej z tych źródeł, w bilansie energii pierwotnej.

W latach 2011-2013 produkcja energii w województwie świętokrzyskim malała przy jednoczesnym wzroście udziału produkcji energii z OZE. Ze względu na niekompletność danych wszystkie informacje oparte są na danych za 2013 r.

Wykres 24. Produkcja energii w województwie świętokrzyskim

Według danych GUS, produkcja energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w województwie świętokrzyskim w 2013 roku wyniosła ok. 1 745,2 GWh, co stanowi 22,2% całkowitej produkcji energii elektrycznej w województwie. Podany wynik sugeruje, że produkcja energii z OZE w województwie świętokrzyskim przyczynia się do realizacji celów Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego oraz założeń polityki ekologicznej państwa.

Wykres 25. Udział produkcji energii z OZE w kraju i w województwie

Energia wiatru

Województwo świętokrzyskie jest uważane za średnio zasobne w wiatr. Ocenia się, że średnioroczna prędkość wiatru w północno-wschodniej części województwa wynosi ok. 10 m/s (strefa korzystna), a na pozostałym obszarze ok. 5 m/s (strefa mało korzystna). Zakładając, że w strefie korzystnej średnia prędkość wiatru wynosi 10 m/s, a w strefie mało korzystnej średnia prędkość wiatru wynosi 5 m/s – obliczona jednostkowa moc i możliwa do uzyskania teoretyczna jednostkowa ilość energii elektrycznej wynosi:

- strefa korzystna: jednostkowa moc 625 W/m², teoretyczna jednostkowa ilość energii elektrycznej 5 475 kWh/m²/rok, przy pracy turbiny 8 760 h/rok,
- strefa mało korzystna: jednostkowa moc 78 W/m², teoretyczna jednostkowa ilość energii elektrycznej 683 kWh/m²/rok, przy pracy turbiny 8 760 h/rok.

Energia wiatru może zostać wykorzystana głównie w północnej i północno-wschodniej części województwa w powiatach: koneckim, skarżyskim, starachowickim, ostrowieckim, opatowskim, sandomierskim oraz w północno-wschodnich częściach powiatów kieleckiego i staszowskiego.

Od 2010 roku w województwie świętokrzyskim przybyło 5 farm wiatrowych. Zgodnie z danymi Urzędu Regulacji Energetyki w regionie usytuowanych jest 17 elektrowni wiatrowych na lądzie o łącznej mocy 9,532 MW²¹. W porównaniu do 2010 r. nastąpił rozwój produkcji energii elektrycznej z udziałem energii wiatrowej. Wiąże się to ze wzrostem liczby i mocy instalacji.

Energia słoneczna

W województwie świętokrzyskim generalnie istnieją potencjalnie dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego. Roczna gęstość promieniowania słonecznego na terenie całego województwa świętokrzyskiego na płaszczyznę poziomą wynosi ok. 985 kWh/m², natomiast średnie usłonecznienie wynosi 1 600 godzin na rok.

Uwzględniając trendy europejskie oraz uwarunkowania województwa świętokrzyskiego (na obszarze całego województwa możliwe na takim samym poziomie), duże szanse rozwoju

²¹ Źródło: <http://www.ure.gov.pl/uremapoze/mapa.html>, dane z 25.09.2015 r.

ma energetyka oparta o źródła wykorzystujące energię słoneczną, głównie do celów grzewczych (niska efektywność kosztowa w odniesieniu do produkcji energii elektrycznej), ale również i do celów produkcji energii elektrycznej.

Energia słoneczna wykorzystywana jest w głównej mierze przez indywidualnych inwestorów. Natomiast coraz częściej w tego rodzaju źródła inwestują samorządy lokalne (np. budowa kolektorów słonecznych w celach grzewczych oraz przygotowania ciepłej wody przez powiat buski, powiat pińczowski, gminy: Sobków, Czarnocin, Pińczów, Koprzywnica, Bliżyn i Połaniec czy oświetlenie uliczne z wykorzystaniem ogniw fotowoltaicznych w gminie Kije).

W okresie objętym raportem na obszarze naszego województwa funkcjonowało 10 farm fotowoltaicznych o łącznej mocy 1,506 MW, z czego zdecydowana większość była zlokalizowana w gminie Kije w powiecie pińczowskim.

W ostatnich latach zaobserwować można trend wzrostowy w rozwoju zastosowania instalacji wykorzystujących energię promieniowaną słoneczną, od 2010 r. liczba instalacji się podwoiła i wynosi obecnie 784 szt. Wsparcie finansowe oferowane z wielu źródeł (głównie w ramach wsparcia działań związanych z niskoemisyjną gospodarką), pozwala prognozować dalszy wzrost liczby tego typu instalacji.

Energia geotermalna

Ze względu na stosunkowo niskie temperatury wód termalnych występujących na terenie województwa świętokrzyskiego, wykorzystanie ich do celów grzewczych wymaga zastosowania pomp ciepła, a także współpracy z kotłowniami konwencjonalnymi dla dogrzewania wody sieciowej przy niskich temperaturach zewnętrznych. Natomiast wody te mogą być wykorzystane bezpośrednio w ogrodnictwie, rekreacji, lecznictwie i hodowli.

Brak jest dokładnych danych odnoszących się do ilości instalacji tego typu w województwie, ze względu na fakt, iż dotyczą one gospodarstw indywidualnych i nie prowadzi się ich ewidencji.

Biogaz

W regionie funkcjonowały instalacje pozyskiwania biogazu z różnych źródeł. I tak np.: biogaz składowiskowy jest pozyskiwany na terenie miejskiego składowiska odpadów w m. Promnik i stanowi paliwo dla elektrowni o mocy zainstalowanej 360 kW.

Natomiast spółka „Elektrociepłownia Bartos” Sp. z o.o. w Piekoszowie zrealizowała w 2012 roku inwestycję związaną z budową biogazowni, która wykorzystuje do produkcji energii m.in. odpady poubojowe wytwarzane w zakładzie rzeźniczo-wędliniarskim z Piekoszowa oraz innych ubojniach. Inwestycja ma moc elektryczną ok. 0,8 MW. Głównymi substratami do produkcji biogazu są odpady poubojowe, gnojowica świńska i kiszonka kukurydzy.

Ponadto na terenie oczyszczalni ścieków w gminie Sitkówka-Nowiny do produkcji energii cieplnej i elektrycznej wykorzystuje się biogaz pochodzący z rozkładu osadu. Produkcja energii w znacznym stopniu zaspokaja zapotrzebowanie w energię obiektu.

Biomasa

W analizowanym okresie biomasę wykorzystywano do spalania lub współspalania w celach energetycznych w blokach na biomasę o łącznej mocy 216,9 MW. Największy udział w spalaniu biomasy miały Elektrownia „Połaniec” (205 MW) oraz Elektrociepłownia Kielce (10 MW). Szacuje się, że rocznie na cele energetyczne wykorzystywane jest ok. 1 mln Mg słomy oraz innej biomasy.

W tartaku „Olczyk” w gminie Krasocin, wybudowano blok kogeneracyjny w nowoczesnej technologii ORC (cykl organiczny Rankina). Zastosowano jeden kocioł na olej termalny o mocy cieplnej 10 MW opalany odpadami drzewnymi. Nowy blok pracuje jako jednostka podstawowa tartaku, co zapewnia możliwie największą produkcję „zielonej” energii elektrycznej.

Według planów Spółki Bioelektrownie Świętokrzyskie w miejscowości Rzędów gm. Tuczępy prowadzono działania mające na celu uruchomienie największej bioelektrowni w kraju.

Powstawanie na terenie województwa bloków energetycznych zasilanych biomasą stwarza możliwość rozwoju dużych plantacji roślin energetycznych, np. wierzby energetycznej, często wykorzystywanej w procesie produkcji „zielonej” energii elektrycznej. Na terenie gminy Piekoszków założono 30 ha plantację wierzby energetycznej wykorzystywanej właśnie jako biopaliwo odnawialne.

Przedsięwzięcia związane z odnawialnymi źródłami energii

W latach 2013-2014 w województwie świętokrzyskim zrealizowano 10 zadań w ramach OZE, na które łącznie wydatkowano 9 393 tys. zł (Załącznik nr 17). Realizacja zadań była możliwa dzięki środkom własnym oraz funduszy pomocowych tj. EOG i Norweskie, NFOŚiGW, PROW, RPOWŚ, budżetu powiatów.

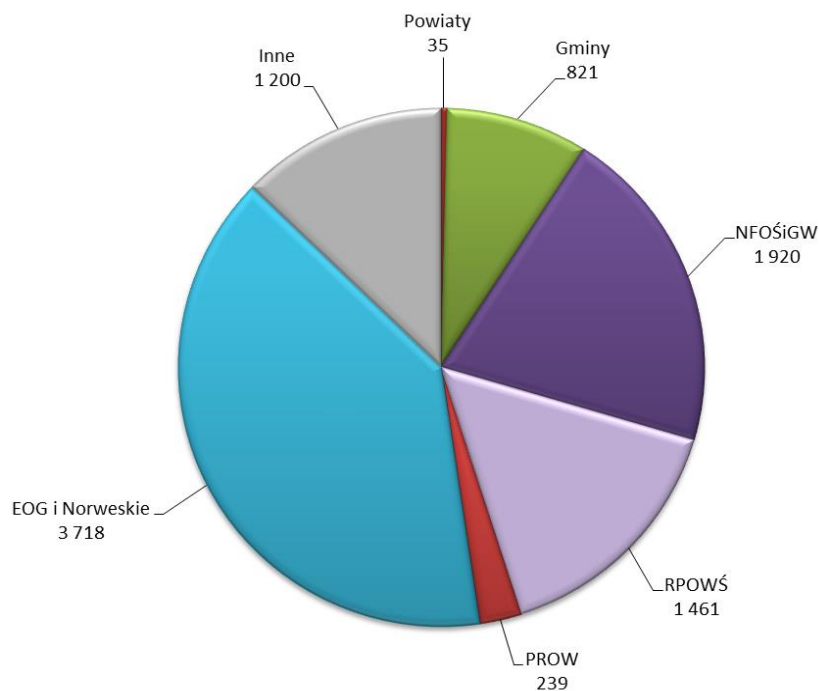
Realizacja projektów lokalnej przedsiębiorczości w zakresie OZE, wspierana była przez Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii, którego zadaniem jest prowadzenie badań dotyczących efektywności energetycznej oraz pozyskiwanie środków finansowych z programów pomocowych Unii Europejskiej w zakresie wspierania innowacyjnych rozwiązań.

Do największych zadań z szeregu przedsięwzięć zrealizowanych w latach 2013-2014 oraz będących w realizacji należą:

- Instalacja systemów OZE na budynkach użyteczności publicznej oraz domach prywatnych w gminach powiatu buskiego i pińczowskiego;
- Ograniczenie niskiej emisji na terenie ŚPN poprzez termomodernizację osad służbowych i wprowadzenie energii odnawialnej do ogrzewania cwu.
- Budowa instalacji solarnych na budynkach mieszkalnych na terenie powiatu buskiego.

Mapa 16. Realizacja inwestycji w zakresie odnawialnych źródeł energii w województwie świętokrzyskim w latach 2013- 2014

Wykres 26. Struktura finansowania OZE w latach 2013-2014

3.5. HAŁAS

Głównym celem zdefiniowanym w „Programie...” w zakresie emisji hałasu jest zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponad normatywnym hałasem. Szkodliwość/uciążliwość hałasu zależy od szeregu parametrów charakteryzujących hałas m.in.: od jego natężenia, częstotliwości i długotrwałości działania, jak i od indywidualnych cech odbiorcy hałasu (m.in. stanu zdrowia, wieku). W zależności od źródła hałasu rozróżnia się dwie podstawowe kategorie hałasu, tj.: hałas komunikacyjny (drogowy, kolejowy, lotniczy) i hałas przemysłowy.

Badania niezbędne do wykonywania ocen klimatu akustycznego w województwie, biorąc pod uwagę obszary priorytetowe wskazane w ustawie Prawo ochrony środowiska, w tym natężenie ruchu drogowego i kolejowego oraz kontrolę źródeł przemysłowych, wykonuje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach.

W opisie pominięto porównanie poziomu hałasu komunikacyjnego do roku bazowego ze względu na zmiany wprowadzone rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2012 r. Nr 1109).

3.5.1. Hałas komunikacyjny

Hałas drogowy

Za degradację stanu środowiska, z punktu widzenia uciążliwości hałasu, odpowiedzialny jest w ponad 80% ruch samochodowy.

Na główną sieć transportową województwa świętokrzyskiego składa się 10 dróg krajowych, w tym 2 drogi międzynarodowe oraz 36 dróg wojewódzkich. Sieć transportowa jest potencjalnym źródłem ponadnormatywnego hałasu w województwie. Niedostateczna ilość dróg ekspresowych przyczynia się do intensyfikowania problemu na drogach krajowych. Dominującym ośrodkiem komunikacyjnym w województwie są Kielce. Brak pełnej obwodnicy miasta wpływa na niekorzystny klimat akustyczny.

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad oraz Świętokrzyski Zarząd Dróg Wojewódzkich w latach 2011-2012 opracowały mapy akustyczne dla dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 mln pojazdów na rok. Opracowaniem objęto drogi krajowe nr 7, 9, 42, 73, 74, 77 i 78 oraz drogi wojewódzkie nr 723, 744, 754, 755, 757, 762, 764, 766 i 777. Analizy wyników z odcinków dróg pozwoliły na stwierdzenie, że na większości obszarów chronionych akustycznie występowały przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu.

W otoczeniu dróg krajowych ludność narażona jest głównie na przekroczenia hałasu w zakresie od 0-10 dB. Przekroczenia hałasu o wartość 10 dB i więcej rejestrowano w miejscowościach: Tokarnia, Szewce, Domaszowice, Radlin, Miedziana Góra, Młynek, Przyjmo, Mniów, Opatów, Oficjałów, Kamionki, Ostojów, Suchedniów.

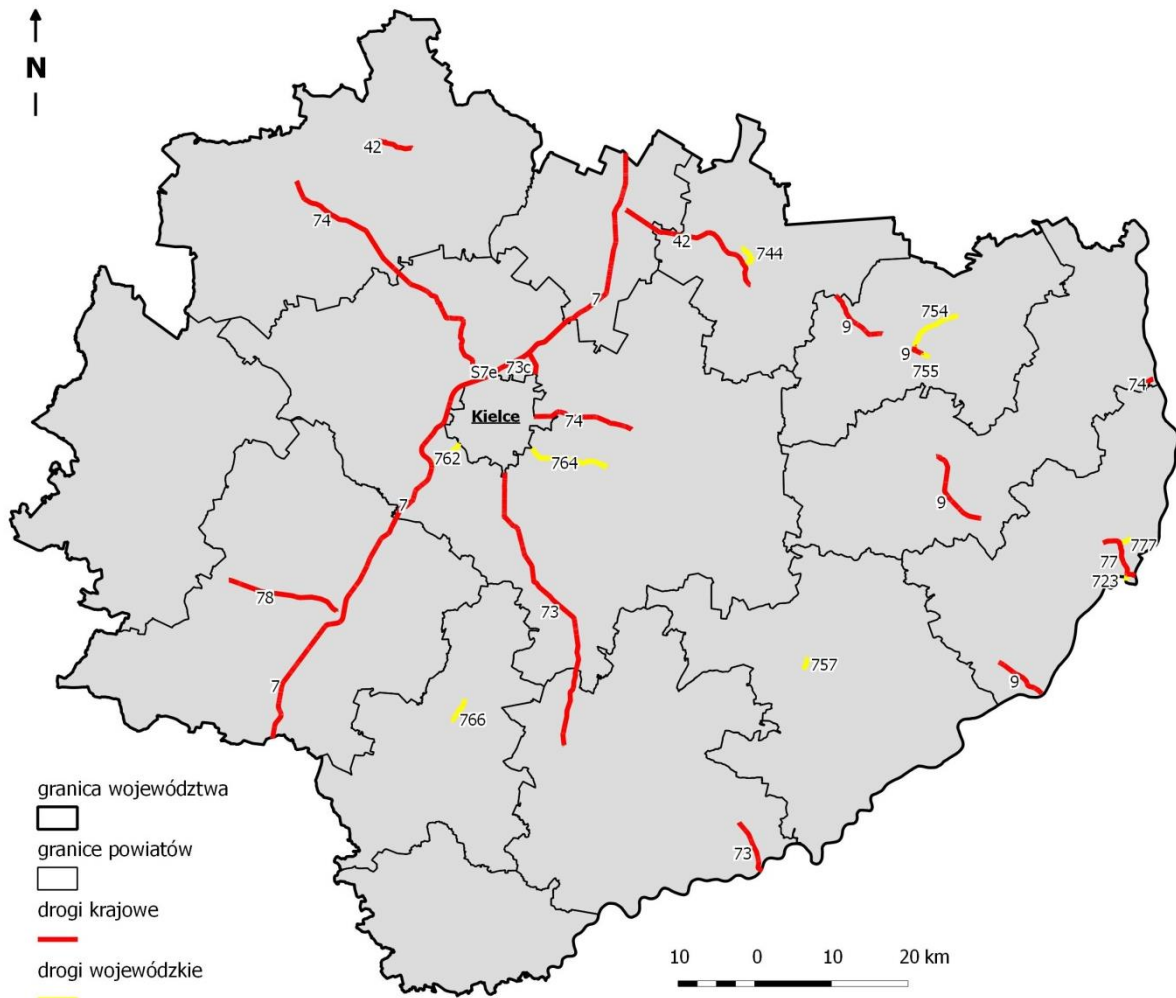
Przekroczenia wartości dopuszczalnych, w pobliżu analizowanych dróg wojewódzkich, w większości przypadków nie przekraczały 5 dB. Niewielki udział obserwacji dotyczył przekroczeń wyższych niż 5 dB.

W celu oceny stanu hałasu drogowego w województwie świętokrzyskim posłużono się mapami akustycznymi. Na podstawie map akustycznych dla dróg o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów na rok zostały opracowane:

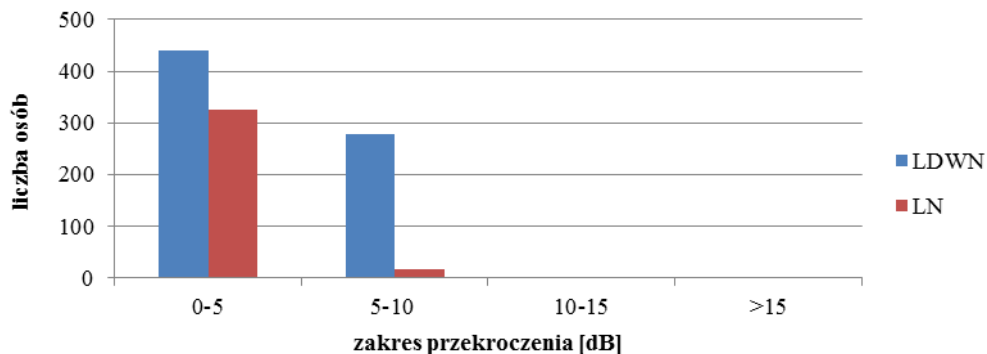
- „Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych w pobliżu dróg krajowych z terenu województwa świętokrzyskiego, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne”,
- „Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych w pobliżu dróg wojewódzkich z terenu województwa świętokrzyskiego, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne”.

Powyższe Programy zostały przyjęte Uchwałą Nr III/72/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 grudnia 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Św. z 2015 r. poz. 332).

W opracowanych Programach wskazano niezbędne priorytety i kierunki działań, których zadaniem jest zmniejszenie uciążliwości oraz ograniczenie nadmiernego poziomu hałasu na obszarach dróg krajowych i wojewódzkich na terenie województwa świętokrzyskiego.

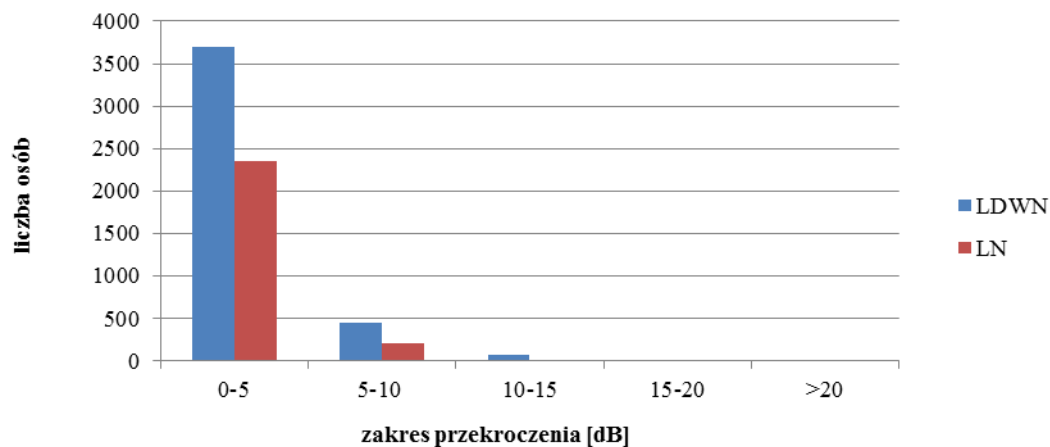

Mapa 17. Lokalizacja odcinków dróg krajowych i wojewódzkich z terenu województwa świętokrzyskiego, dla których opracowano mapy akustyczne

Wykres 27. Liczba ludności narażona na przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku - L_{DWN} i L_N (drogi krajowe)

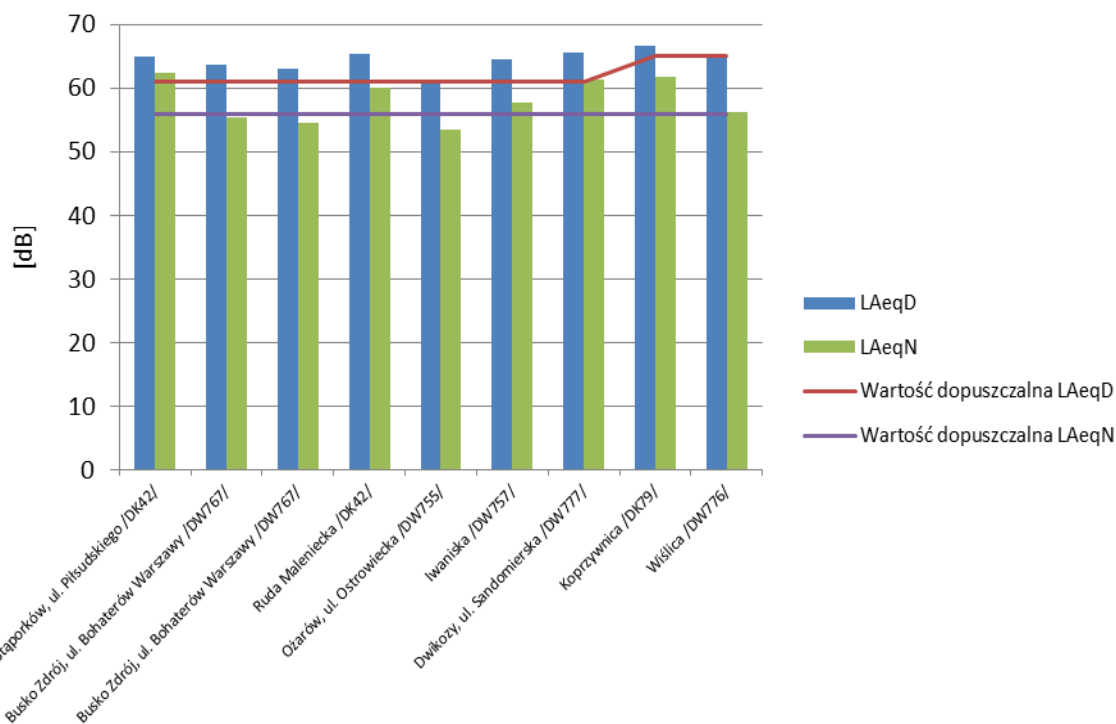
Oceny stanu hałasu drogowego dokonano również na podstawie zaktualizowanego w 2013 r. opracowania pn. „Mapy akustyczne miasta Kielce”, którego podstawą były pomiary przeprowadzone w 25 punktach. Na podstawie wspomnianych map został opracowany „Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów, na których poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny w granicach administracyjnych miasta Kielce”.

Wykres 28. Liczba mieszkańców zagrożonych hałasem drogowym w danym zakresie z uwzględnieniem wskaźników L_{DWN} i L_N na obszarze miasta Kielce

Zgodnie z danymi przedstawionymi na wykresie 28 mieszkańcy miasta Kielce narażeni są na przekroczenia wskaźników L_{DWN} i L_N hałasu drogowego w zakresie od 0-15 dB, przy czym najwięcej mieszkańców narażonych jest na przekroczenia poziomów dopuszczalnych o wartości z zakresu 0-5 dB. Obszarami o największych naruszeniach obowiązujących standardów akustycznych są tereny zlokalizowane w sąsiedztwie DK73, DK74, DW786, DW762 oraz centrum miasta.

Badania krótkookresowe wykazały przekroczenia wskaźnika L_{AeqD} na większości punktów pomiarowych. Wyjątkiem był tu punkt zlokalizowany w Ożarowie, na którym wartość zmierzona była równa wartości dopuszczalnej. W przypadku wskaźnika odnoszącego się do pory nocy przekroczeń nie odnotowano w miejscowościach Busko-Zdrój i Ożarów.

Objaśnienia:

L_{AeqD} - równoważny poziom dźwięku A dla pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6⁰⁰ do godz. 22⁰⁰),

L_{AeqN} - równoważny poziom dźwięku A dla pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22⁰⁰ do godz. 6⁰⁰).

Wykres 29. Wyniki pomiarów hałasu w województwie świętokrzyskim w 2014 r.

W zakresie polityki długookresowej pomiary prowadzono w jednym punkcie pomiarowym usytuowanym przy ul. Piłsudskiego w Stąporkowie w sąsiedztwie DK42 na obszarach zabudowy jednorodzinnej. Wyniki pomiarów wykazały przekroczenia wartości dopuszczalnych o 3,9 dB w przypadku wskaźnika L_{DWN} i o 1,4 dB w przypadku wskaźnika L_N .

Hałas kolejowy

Hałas kolejowy jest znacznie mniej uciążliwy niż drogowy, gdyż jest on związany z pojedynczymi zdarzeniami (przejazd pociągu). Największe obciążenie ruchu kolejowego w województwie występuje na liniach kolejowych: nr 04 (Centralna Magistrala Kolejowa relacji Grodzisk Mazowiecki – Zawiercie), nr 08 (relacji Warszawa – Kraków), nr 25 (relacji Łódź Kaliska – Dębica), nr 61 (relacji Kielce – Fosowskie) i nr 64 (relacji Kozłów – Koniecpol).

W wyniku wykonanych pomiarów w mieście Kielce przez Miejski Zarząd Dróg oraz przeprowadzonych analiz stwierdzono, że zasięg ponadnormatywnego oddziaływania hałasu kolejowego wynosi maksymalnie do 70 m od torów. Pomiary hałasu kolejowego w ramach ww. map przeprowadzono w 18 punktach położonych przy trzech liniach kolejowych nr 8, nr 61 i nr 567.

Mieszkańcy Kielc narażeni są na przekroczenia wartości dopuszczalnych wskaźników L_{DWN} i L_N w zakresie 0-5 dB. Największe przekroczenia, sięgające nawet 15 dB, odnotowano w miejscu przecięcia linii kolejowej nr 8 z ul. Chorzowską w Kielcach.

Na terenie województwa świętokrzyskiego nie występują linie kolejowe, po których przejeżdża ponad 30 000 pociągów rocznie. W związku z powyższym nie są one zaliczane do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach.

Hałas lotniczy

Istniejące w województwie świętokrzyskim lotnisko w Masłowie k/Kielce ma charakter lokalny i obciążone jest małym ruchem. Dotychczasowa działalność lotniska nie wymagała prowadzenia badań hałasu.

3.5.2. Hałas przemysłowy

Pomiary hałasu przemysłowego wykonywano na potrzeby opracowywania „Map akustycznych miasta Kielce”. Analizie poddano 15 obszarów przemysłowych, w sąsiedztwie których zlokalizowano 46 punktów pomiarowych. Pomiary wykazały, iż naruszenia dopuszczalnych poziomów są generalnie mniejsze od 5 dB i dotyczą bardzo małego obszaru.

W 2014 roku WIOŚ przeprowadził łącznie 11 pomiarów kontrolnych na terenie 10 obiektów w województwie świętokrzyskim. Przekroczenia zawierały się w zakresie do 15 dB.

Tabela 29. Wyniki pomiarów kontrolnych hałasu przemysłowego przeprowadzonych przez WIOŚ w Kielcach w roku 2014 na terenie woj. świętokrzyskiego

Miejsce kontroli	Rodzaj zabudowy	Pu.Leqdp_d	Pu.Leqdp_n	Pora pomiaru	L _{Aek}	Przekroczenie
Sandomierz	z-d produkcji materiałów budowlanych	50	40	Dzień	56,4	6,4
		50	40	Dzień	52,7	2,7
Opatów	z-d produkcji materiałów budowlanych	55	45	Dzień	51,1	-
		55	45	Noc	51,2	6,2
Radkowice	kopalnia surowców mineralnych	55	45	Dzień	50,6	-
		55	45	Dzień	48,7	-
		50	40	Noc	43,2	3,2
		50	40	Noc	46,5	6,5
Nowa Słupia	obiekt handlowy	50	40	Dzień	56,9	6,9
		50	40	Noc	54,9	14,9
Kielce	obiekt gastronomiczny	55	45	Dzień	49,4	-
		55	45	Noc	47,5	2,5
Miedziana Góra	obiekt handlowy	50	40	Dzień	41,6	-
		50	40	Noc	34,0	-
Jędrzejów	obiekt handlowy	55	45	Noc	44,6	-
		55	45	Noc	39,5	-
Kielce	obiekt handlowy	55	45	Dzień	46,3	-
		55	45	Noc	46,7	1,7
Sitkówka-Nowiny	z-d produkcji żywności	55	45	Dzień	50,9	-
		55	45	Noc	42,6	-
Ćmielów	z-d produkcji materiałów budowlanych	55	45	Dzień	54,6	-

Objaśnienia:

Pu.Leqdp_d- dopuszczalny poziom hałasu wyrażony wskaźnikiem L_{AeqD} dla pory dnia,

Pu.Leqdp_n- dopuszczalny poziom hałasu wyrażony wskaźnikiem L_{AeqN} dla pory nocy,

L_{Aek}- poziom emisji hałasu.

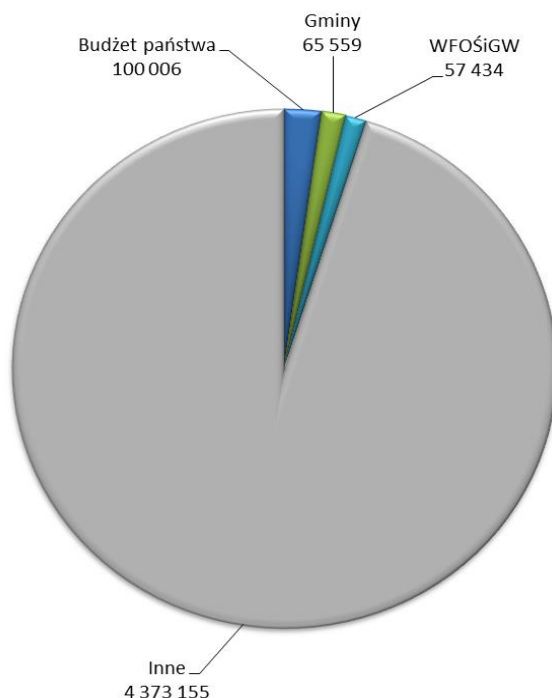
Podobnie jak w 2010 roku dominującymi źródłami hałasu były kopalnie surowców mineralnych oraz przedsiębiorstwa wielobranżowe, a także centra handlowe i usługowe. Porównując wyniki pomiarów hałasu z 2010 i 2014 roku zauważamy spadek ilości zbadanych obiektów przemysłowych, w których wystąpiły przekroczenia dopuszczalnego poziomu.

W Sitkówce-Nowinach, pierwsza kontrola wykazała przekroczenie norm, natomiast powtórna kontrola przeprowadzona po wykonaniu przez zakład zabezpieczeń, nie wykazała przekroczeń.

Zakłady przemysłowe podejmują działania sprzyjające ograniczeniu ponadnormatywnego hałasu poprzez modernizowanie instalacji stanowiących źródła hałasu oraz wykonywanie barier akustycznych.

Przedsięwzięcia związane z ochroną przed hałasem

W latach 2013-2014 zrealizowano 8 zadań mających na celu ograniczenie hałasu. Na realizację zadań przeznaczono łącznie 4 596 tys. zł (Załącznik nr 18), z czego za ponad 3 728 tys. zł zakupiono mobilne urządzenie krusząco-sortujące. Realizacja zadań była możliwa dzięki środkom własnym przedsiębiorstw (na wykresie 30 oznaczone jako „Inne”), przy dofinansowaniu z budżetu państwa oraz WFOŚiGW w Kielcach.

Wykres 30. Struktura finansowania OZE w latach 2013-2014²²

²² dane ankietowe z gmin

Mapa 18. Realizacja inwestycji w zakresie ochrony przed hałasem w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014²³

3.6. POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

Podstawowymi aktami prawnym regulującymi zasady ochrony środowiska przed polami elektromagnetycznymi jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska. Przepisem wykonawczym do ww. ustawy jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów.

Sztucznymi źródłami pól elektromagnetycznych (PEM) są systemy przesyłowe energii elektrycznej, stacje radiowe, telewizyjne i telefonii komórkowej, urządzenia diagnostyczne, terapeutyczne, przemysłowe i domowe. Z punktu widzenia ochrony środowiska istotne są urządzenia, które emitują fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości w postaci radiofal o częstotliwości 0,1-300 MHz i mikrofal od 300 MHz do 300 GHz.

Najbardziej niebezpiecznymi urządzeniami wytwarzającymi pola elektromagnetyczne są te związane z przesyłem radiowym danych i głosu (nadajniki GSM, stacje radiowe i telewizyjne) oraz linie wysokiego napięcia. Są one największym źródłem pól elektromagnetycznych, a więc mogą mieć duży wpływ na środowisko i zdrowie ludności. Natomiast najbardziej rozpowszechnionym rodzajem obiektów radiokomunikacyjnych

²³ dane ankietowe z gmin

są stacje bazowe telefonii komórkowych. Według wyszukiwarki stacji bazowych telefonii komórkowej GSM i UMTS (btsearch.pl) na terenie województwa świętokrzyskiego zlokalizowanych jest 701 takich stacji.

Poniżej przedstawiono najbardziej charakterystyczne źródła pól elektromagnetycznych w województwie świętokrzyskim:

- linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110 kV, 220 kV, 400 kV, których szkodliwy wpływ rozciąga się odpowiednio od 12 do 37 m od osi linii w obie strony,
- stacje elektroenergetyczne 400/220/110/ kV (Kielce) i stacje 220/110 kV, 110/15 kV, których uciążliwość na ogół zamyka się w granicach obiektu,
- Radiowo-Telewizyjne Centrum Nadawcze na Świętym Krzyżu oraz pojedyncze nadajniki radiowe i telewizyjne zlokalizowane w Kielcach,
- bazowe stacje telefonii komórkowej równomiernie rozmieszczone na obszarze całego województwa na specjalnie wykonanych masztach, jak również umieszczone na kominach, budynkach użyteczności publicznej i wysokich budynkach mieszkalnych,
- urzędnia radiolokacyjne radiolatarni trasowej UOR w Sudole k. Jędrzejowa,
- radiolatarnia lotniskowa na lotnisku w Masłowie k. Kielc,
- stacje bazowe sieci łączności radiotelefonicznej,
- cywilne stacje radiowe CB o mocy do 10 W,
- radiostacje amatorskie kat. 1 i 2,0 o mocach od 15-759 W,
- szereg urzędów emitujących pola elektromagnetyczne, pracujących w przemyśle, ośrodkach medycznych, wojsku, policji, straży pożarnej.

W 2014 r. na terenie województwa świętokrzyskiego badania poziomów pól elektromagnetycznych prowadzono w 45 punktach pomiarowych, w tym:

- w 15 punktach zlokalizowanych w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys.: Kielce, Starachowice i Ostrowiec Świętokrzyski;
- w 15 punktach na terenach miast o liczbie mieszkańców poniżej 50 tys. oraz
- w 15 punktach na terenach wiejskich.

W latach 2012-2014 na terenie województwa świętokrzyskiego w żadnym z punktów pomiarowych objętych badaniami poziomu PEM nie stwierdzono przekroczenia wartości dopuszczalnej wynoszącej 7 V/m.

Na terenie miast o liczbie mieszkańców powyżej 50 tys. najwyższą wartość PEM oznaczono w Kielcach, w pobliżu pętli autobusowej ZTM przy ul. Żniwnej (1,65V/m). Z kolei na obszarze miast o liczbie mieszkańców poniżej 50 tys. najwyższą wartość odnotowano w miejscowości Stąporków, przed Domem Kultury przy ul. Piłsudskiego 103 (0,69 V/m). Na terenach wiejskich najwyższa oznaczona wartość poziomu pól elektromagnetycznych wynosiła 0,40 V/m i oznaczono ją w Cedzynie przy skrzyżowaniu z DK 74.

3.7. GOSPODARKA ODPADAMI

Cele, kierunki działań, a także zadania dotyczące tego komponentu środowiska, zawarte w „Programie ...” zostały uszczegółowione w aktualizacji „Planu gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego 2012-2018”, który został uchwalony przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą Nr XXI/360/12 w dniu 28 czerwca 2012 r. Zgodnie z ustawą o odpadach, zarząd województwa opracowuje raport z realizacji planu co 3 lata. W związku z powyższym szczegółowe dane dotyczące tej dziedziny środowiska zostały zamieszczone w odrębnym dokumencie sporządzonym na koniec 2014 roku. Ponadto najaktualniejsze dane dot. tego komponentu zawarte będą w opracowywanej aktualizacji „Planu gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego”, która będzie uchwalona w 2016 roku.

3.8. KOPALINY

W okresie sprawozdawczym obejmującym lata 2013-2014 sytuacja w sektorze kopalin mineralnych była generalnie stabilna w porównaniu do lat poprzednich (2008-2010 i 2012).

Dotyczy to zarówno ilości dokumentowanych złóż i zasobów kopalin skalnych, jak i ich wydobycia. Wyjątkiem w tej regule był natomiast 2011 rok, w którym stwierdzono wyjątkowo dużą ilość wydobycia kopalin i dokumentowania nowych złóż.

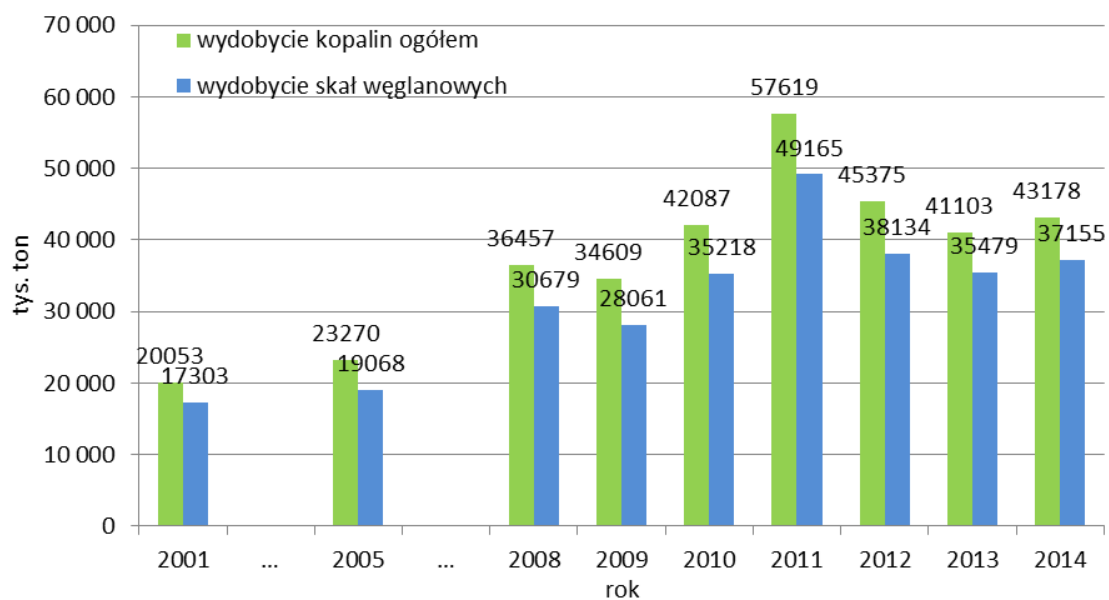
Nowością w stosunku do dotychczasowego stanu jest natomiast udokumentowanie w 2015 roku złoża wód termalnych w Cudzynowicach (gm. Kazimierza Wielka) oraz w 2014 roku nowego złoża wód leczniczych w Piestrzcu (gm. Solec Zdrój). Złoże w Cudzynowicach charakteryzuje się dosyć niską temperaturą wody (28-29°C), ale dużą wydajnością (82m³/h), a wody z tego złoża spełniają wymagania dla wód leczniczych. Aktualnie w granicach województwa udokumentowanych jest 8 złóż wód leczniczych, w tym złoże w Cudzynowicach zaliczane także do wód termalnych. Tak jak dotychczas koncesjami na wydobycie kopaliny objętych jest 6 złóż, z których wydobycie leczniczych wód siarczkowych corocznie wzrasta o kilka procent i w 2014 roku wynosiło ogółem 109791,63 m³/rok.

Na koniec 2014 roku na terenie województwa udokumentowanych było 497 złóż kopalin skalnych. W latach 2013-2014 udokumentowano 27 nowych złóż, ale także wybilansowano 18 złóż w związku z zakończeniem ich eksploatacji lub włączeniem do nowych złóż. Pod względem bilansowym w porównaniu do 2012 roku przybyło więc 9 nowych złóż kopalin. Dodatkami do dokumentacji geologicznych zaktualizowano także granice i zasoby 31 złóż kopalin skalnych.

Stan zasobów udokumentowanych złóż kopalin skalnych na koniec 2014 roku wynosił ponad 9,4 mld ton i był większy o ponad 180 mln ton w porównaniu do stanu z 2012 roku. Przyrost zasobów, pomimo ich wydobywania, wynikał głównie z dosyć licznych aktualizowania, w tym poszerzania granic złóż oraz w części z udokumentowania nowych złóż i przekwalifikowania zasobów kopalin skalnych. Dotyczył on praktycznie wszystkich głównych rodzajów kopalin województwa: węglanowych o 83,8 mln ton (za wyjątkiem wapieni dla przemysłu wapienniczego), piaskowców o 31,2 mln ton, surowców ceramiki budowlanej o 49,7 mln ton oraz piasków o ponad 15,7 mln ton.

Na 497 udokumentowanych złóż kopalin skalnych, z końcem 2014 roku, koncesjami na wydobycie kopalin objętych było łącznie 170 złóż, w tym 105 koncesjami Marszałka Województwa, 62 koncesjami starostów oraz 3 złoża koncesjami Ministra Środowiska. Największe zmiany obserwowane były w zakresie koncesjonowania działalności wydobywczej przez starostów (złoża do 2 ha), którzy w samym tylko 2014 roku udzielili 10 nowych koncesji i wygasili 9 koncesji. W zakresie działania wojewódzkiego organu administracji geologicznej w 2014 roku odnotowano natomiast udzielenie 4 koncesji na eksploatację nowych złóż, wygaszenie 3 koncesji oraz zmiany 14 koncesji, polegające niekiedy na poszerzeniu dopuszczalnego zakresu eksploatacji złóż. Z ogólnej liczby 170 złóż objętych koncesjami wydobycie kopalin w 2014 roku prowadzono tylko w 130 złożach, w pozostałej części złóż nie podjęto jeszcze działalności, bądź ją wstrzymano lub zaniechano.

Wydobycie kopalin skalnych w okresie sprawozdawczym wyniosło ogółem w 2013 roku 41,1 mln ton, a w 2014 roku prawie 43,2 mln ton. Było więc na poziomie zbliżonym do roku 2010 (42,1 mln t) i roku 2012 (45,4 mln t) oraz znacznie mniejsze od wydobycia w 2011 roku (57,6 mln t), kiedy to było największe w historii górnictwa świętokrzyskiego. O wielkości wydobycia kopalin skalnych w województwie decyduje wydobycie skał węglanowych, które w 2014 roku wyniosło 86% ogólnego wydobycia kopalin. Wielkość wydobycia kopalin węglanowych, do przemysłu wapienniczego, cementowego do produkcji łamanych kruszyw budowlanych i drogowych, jest ściśle związana z rozwojem budownictwa ogólnego i budowy dróg w Polsce. Wydobycie pozostałych kopalin, z wyjątkiem gipsów i siarki, ma praktycznie tylko lokalne znaczenie.

Wykres 31. Wydobycie kopalin skalnych ogółem oraz skał węglanowych

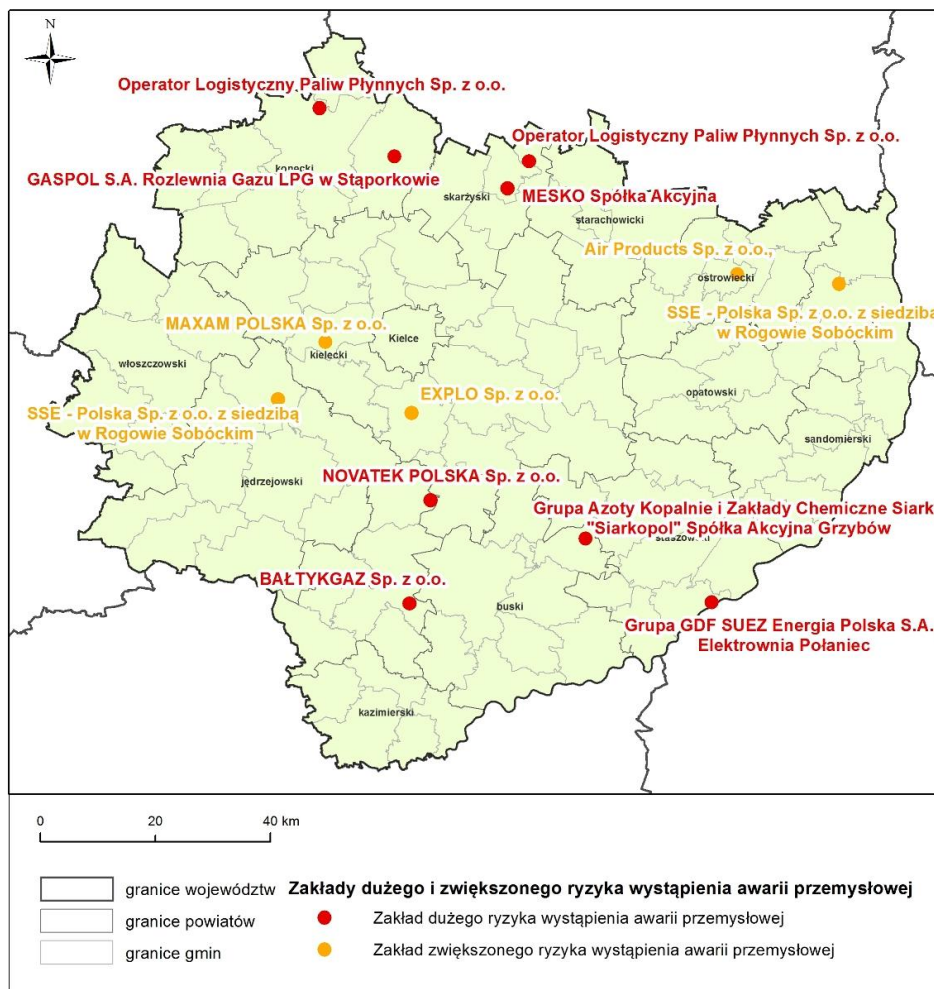
Tabela 30. Zestawienie ilości złóż, zasobów geologicznych bilansowych i wydobycia kopalin stałych w woj. świętokrzyskim w latach 2011-2014

RODZAJ KOPALINY	ILOŚĆ ZŁÓŻ					ZASOBY w tys. ton					WYDOBYCIE w tys. ton				
	2010r.	2011r.	2012r.	2013r.	2014r.	2010r.	2011r.	2012r.	2013r.	2014r.	2010r.	2011r.	2012r.	2013r.	2014r.
WAPIENIE, MARGLE, ZLEPIENIE, WAPIENIE, DOLOMITY - w tym dla:	141 (+5)	149 (+5)	149 (+5)	149 (+5)	148 (+5)	7 570 734	7 582 743	7 644 026	7 721 755	7 727 849	35 218	49 165	38 134	35 479	37 155
przemysłu wapienniczego	39	39	41	42	41	3 502 712	3 539 268	3 408 191	3 403 384	3 378 973	11 381	14 748	11 050	11 328	10 776
przemysłu cementowego	8 (+5)	8 (+5)	8 (+5)	8 (+5)	8 (+5)	2 146 190	2 034 681	2 211 569	2 204 977	2 230 069	6 986	8 148	7 213	6 667	6 899
kamienie łamane i bloczne	94	102	100	99	99	1 921 832	2 008 794	2 024 266	2 113 394	2 118 807	16 851	26 269	19 871	17 484	19 480
PIASKOWCE, PIASKOWCE KWARCYTOWE - w tym:	36 (+1)	35 (+1)	35 (+1)	36 (+1)	36 (+1)	207 848	214 345	212 314	211 003	243 542	2 267	2 756	2 046	1 776	1 980
kamienie łamane i bloczne	32 (+1)	31 (+1)	31 (+1)	32 (+1)	32 (+1)	203 410	209 907	207 876	206 565	239 104	2 267	2 756	2 046	1 776	1 980
kwarcyty ogniotrwałe	4	4	4	4	4	4 438	4 438	4 438	4 438	4 438	-	-	-	-	-
GIPSY	8	8	8	8	8	171 848	174 050	173 046	177 593	176 720	931	1 034	1 049	925	875
SIARKA	6	6	6	6	6	86 203	84 061	82 931	81 848	79 230	517	657	677	526	605
ZIEMIA KRZEMIONKOWA	3	3	3	3	3	1 256	1 256	1 256	1 256	1 256	-	-	-	-	-
KALCYT	1 (+3)	1 (+3)	1 (+3)	1 (+2)	1 (+2)	287	287	287	233	233	-	-	-	-	-
BARYT	1	1	1	1	1	110	110	110	110	110	-	-	-	-	-
KRZEMIENIE	2	2	2	2	2	28	28	28	28	28	-	-	-	-	-
TORFY	1 (+1)	1 (+1)	1 (+1)	1 (+1)	1 (+1)	188	188	188	188	188	-	-	-	-	-
ILY I GLINY w tym:	68 (+1)	72 (+1)	73 (+1)	73 (+1)	73 (+1)	512 211	520 050	520 003	568 530	570 297	557	596	669	401	556
ily bentonitowe	2	2	2	2	2	417	417	417	417	417	-	-	-	-	-
gliny kamionkowe	7	7	7	7	7	51 731	51 718	51 705	51 694	51 311	18	24	13	11	18
surowce do farb mineralnych	1	1	1	1	1	578	578	578	578	578	-	-	-	-	-
surowce ilaste do cementu	1 (+1)	1 (+1)	1 (+1)	1 (+1)	1 (+1)	8 773	8 773	8 773	8 773	8 773	-	-	-	-	-
surowce ceramiki budowlanej *	57	61	62	62	62	450 712	458 564	458 530	507 068	509 218	539	572	656	390	538
PIASKI - w tym:	179 (+3)	200 (+2)	208 (+2)	214 (+2)	217 (+1)	652 639	654 275	663 291	674 832	678 996	2 554	3 331	2 726	1 984	2 005
budowlane	166 (+2)	187 (+1)	194 (+1)	200 (+1)	203	618 736	622 008	629 852	641 468	645 694	2 498	3 268	2 643	1 921	1 955
do cegły wapienno-piaskowej *	5	5	6	6	6	10 796	9 894	11 089	11 032	11 009	55	56	60	36	20
do betonów komórkowych *	4	4	4	4	4	7 612	7 148	7 125	7 098	7 068	1	7	23	27	30
formierskie	2 (+1)	2 (+1)	2 (+1)	2 (+1)	2 (+1)	8 353	8 353	8 353	8 353	8 353	-	-	-	-	-
szklarskie	2	2	2	2	2	6 872	6 872	6 872	6 872	6 872	-	-	-	-	-
SUROWCE DO PRAC INŻYNIERSKICH *	0(+2)	1(+2)	1(+2)	1(+2)	1(+2)	3 864	3 874	3 731	3 720	3 715	43	80	74	12	2
RAZEM	446 (+16)	479 (+15)	488 (+15)	495 (+14)	497 (13)	9 206 945	9 235 267	9 301 211	9 441 096	9 482 164	42 087	57 619	45 375	41 103	43 178

*- zasoby i ich wydobycie podano po przeliczeniu m³ na tony
(+1) - ilość złóż, w których kopalina występuje jako towarzysząca

3.9. POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE

W Świętokrzyskim znajduje się 13 zakładów, które zgodnie z obowiązującymi przepisami mogą być potencjalnymi sprawcami awarii przemysłowych. Wśród nich 8 zakładów zakwalifikowano do zakładów o dużym ryzyku (ZDR), a 5 do zakładów o zwiększonym ryzyku (ZZR) wystąpienia poważnej awarii.

Mapa 19. Zakłady dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia awarii przemysłowej w województwie świętokrzyskim

Zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii :

1. Operator Logistyczny Paliw Płynnych Sp. z o.o. ul. Wyszogrocka 133, 09-410 Płock – Baza Paliw Nr 6 w Skarżysku Kościelnym, 26-115 Skarżysko Kościelne, ul. Kościelna 4,
2. GASPOL S.A. Rozlewnia Gazu LPG w Stąporkowie, ul. Niekłańska 12,
3. NOVATEK POLSKA Sp. z o.o., ul. Pilotów 2, 31-462 Kraków Terminal Gazowy Gołuchów w Woli Żydowskiej, 28-404 Kije, Wola Żydowska 59,
4. Grupa Azoty Kopalnie i Zakłady Chemiczne Siarki "Siarkopol" Spółka Akcyjna Grzybów, 28-200 Staszów, Zakład Produkcji Chemicznej w Dobrowie, 28-142 Tuczępy,
5. Operator Logistyczny Paliw Płynnych Sp. z o.o., 09-410 Płock ul. Wyszogrocka 133, Biuro w Warszawie: ul. Chałubińskiego 8, 00-613 Warszawa. Baza Paliw Nr 17 w Baryczy 26-200 Końskie,
6. BAŁTYKGAZ Sp. z o.o. ul. Sobieskiego 5, 84-230 Rumia, Baza Gazu Płynnego Leszcze 15, Gmina Pińczów,

7. MESKO Spółka Akcyjna 26-111 Skarżysko-Kamienna, ul. Legionów 122, Zakład ul. Ekonomii 8,
8. Grupa GDF SUEZ Energia Polska S.A., Elektrownia Połaniec Zawada 26, 28-230 Połaniec.

Zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii:

1. MAXAM POLSKA Sp. z o.o. Duninów 3, 59-140 Chocianów, Skład Materiałów Wybuchowych "Rykoszyn" w miejscowości Rykoszyn, 26-065 Piekoszków,
2. SSE Polska Sp. z o.o. z siedzibą w Rogowie Sobóckim, ul. Wrocławska 58, 55-050 Sobótka, Skład Materiałów Wybuchowych w Glinianach, 27-530 Ożarów
3. SSE Polska Sp. z o.o. z siedzibą w Rogowie Sobóckim, ul. Wrocławska 58, 55-050 Sobótka, Skład Materiałów Wybuchowych w Woli Tesserowej, gm. Małogoszcz,
4. EXPLO Sp. z o.o. ul. Ciasna 19/2, 55-050 Sobótka, Skład Materiałów Wybuchowych w Morawicy, 26-026 Morawica,
5. Air Products Sp. z o.o., ul. Pory 59, 02-757 Warszawa, Zakład: Ostrowiec Św., ul. Samsonowicza 2, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski.

W latach 2013 i 2014 w regionie doszło do dwóch przypadków zdarzeń o znamionach poważnej awarii:

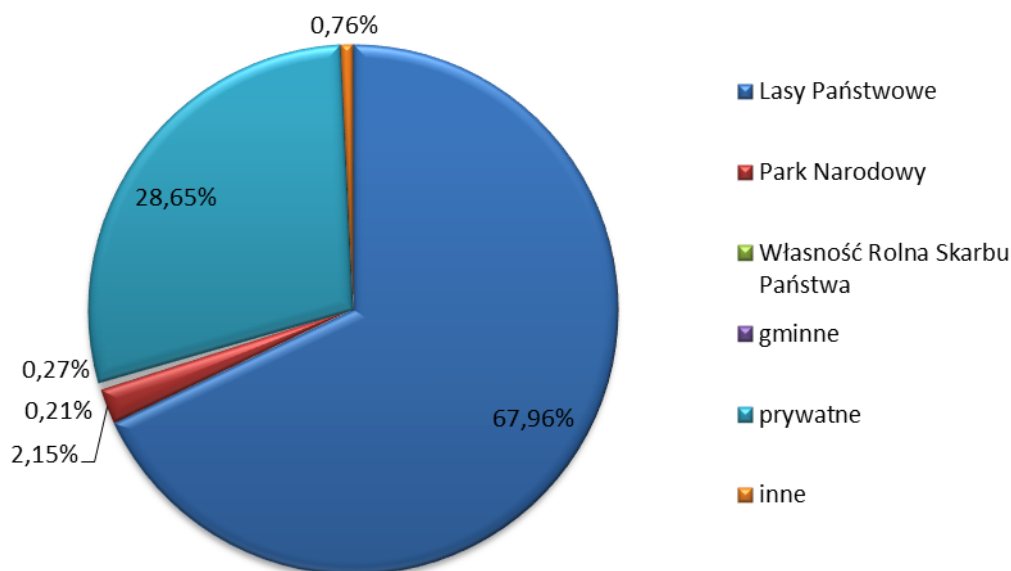
- wycieku wodnego roztworu wodorotlenku sodu z uszkodzonego podczas transportu pojemnika typu mauzer (Mroczków, gm. Bliżyn),
- wycieku gazu na terenie stacji paliw (Jędrzejów, gm. Jędrzejów).

3.10. LASY

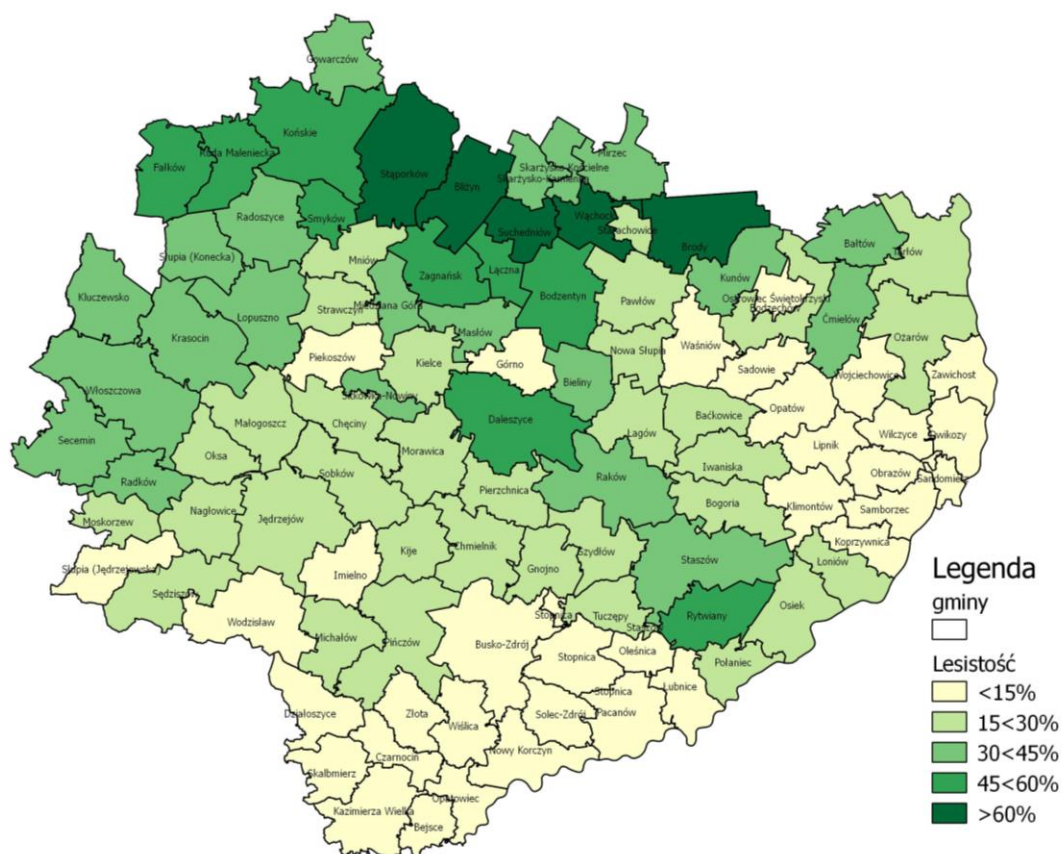
Celem nadrzędnym zapisanym w „Programie ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” jest racjonalne użytkowanie zasobów leśnych poprzez kształtowanie właściwej struktury lasów (gatunkowej i wiekowej) i ich wykorzystania gospodarczego w sposób zapewniający zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego. Lasy w województwie świętokrzyskim stanowią ważny komponent środowiska przyrodniczego spełniający w sposób naturalny lub w wyniku działań człowieka różne funkcje przyrodnicze, społeczne oraz gospodarcze.

3.10.1. Struktura własności lasów

Zgodnie z danymi GUS, w 2014 r. lasy w województwie świętokrzyskim zajmowały powierzchnię 330 tys. ha, co stanowi 28,2% ogólnej powierzchni województwa. Lesistość województwa jest o 1,2% niższa od przeciętnej lesistości kraju wynoszącej 29,4% i plasuje nasz region na 10 pozycji. W porównaniu do roku 2010 powierzchnia lasów województwa wzrosła o 2 862,4 ha, co skutkowało zwiększeniem lesistości o 0,3%. Największym kompleksem leśnym w regionie jest Puszcza Świętokrzyska oraz lasy w rejonie Końskich, Staszowa, Włoszczowy, Starachowic i Ostrowca Świętokrzyskiego. Na jednego mieszkańca regionu przypada około 0,26 ha lasów.

Wykres 32. Struktura własności lasów w województwie świętokrzyskim w 2014 r.

Mapa 20. Lesistość gmin województwa świętokrzyskiego w 2014 r.

3.10.2. Struktura gatunkowa, wiekowa oraz siedliskowa drzewostanów

Kierunkami działań w zakresie ochrony lasów, przyjętymi w „Programie...” były: dalsza przebudowa (tam gdzie jest to wskazane) drzewostanów jednogatunkowych na mieszane w oparciu o prace odnowieniowe i pielęgnacyjne, zwiększenie różnorodności genetycznej

i gatunkowej biocenoz leśnych oraz zwiększanie udziału starszych klas wieku w strukturze wiekowej drzewostanów w lasach prywatnych.

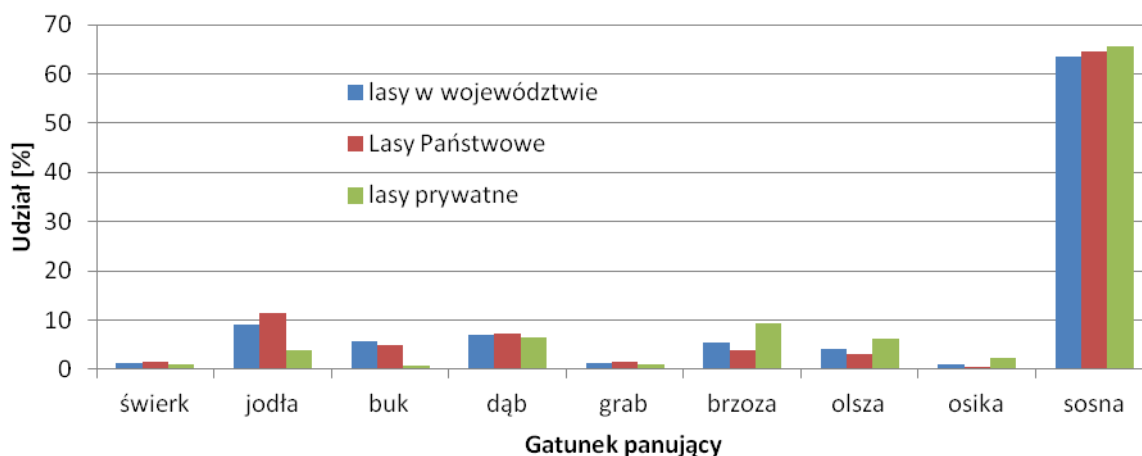
Według danych GUS, głównym gatunkiem panującym w lasach regionu świętokrzyskiego była sosna zajmująca 63,6% powierzchni leśnej, drugie miejsce stanowiła jodła z udziałem 9,1%, dąb zajmował 6,9%, buk – 5,6%, brzoza – 5,4%, olcha – 4%, a pozostała powierzchnia przypadała na świerk, grab, osikę i topolę. W porównaniu do roku 2010 o 1,8% zmniejszył się udział sosny na korzyść innych gatunków lasotwórczych, w szczególności dębu +0,7%, brzozy +0,6% i jodły +0,4%.

Tabela 31. Struktura gatunkowa lasów w województwie świętokrzyskim

Udział (%)	rok	Sosna	Świerk	Jodła	Buk	Dąb	Grab	Brzoza	Olsza	Osika
ogółem	2010	65,4	1,3	9,0	5,5	6,2	0,8	4,8	4,2	0,7
	2013	63,6	1,3	9,1	5,6	6,9	1,3	5,4	4	0,9
w Lasach Państwowych	2010	66,6	1,3	11,6	4,4	6,7	1,0	3,4	3,1	0,3
	2013	64,5	1,4	11,5	4,8	7,3	1,5	3,9	3,2	0,4
w lasach prywatnych	2010	67,9	0,8	3,0	0,7	5,7	0,4	8,7	7,6	2,0
	2013	65,7	1,0	3,8	0,7	6,6	1,1	9,4	6,2	2,4

W lasach nadzorowanych przez Lasy Państwowe gatunkiem dominującym była również sosna (64,5%), jednak występowała ona na lepszych siedliskach. Większy był także udział cennych gatunków lasotwórczy, tj.: jodła – 11,5%, dąb – 7,3%, buk – 4,8%, grab – 1,5% i świerk – 1,4%.

W lasach prywatnych dominowała sosna (65,7%), jednak występowała ona na dużo słabszych siedliskach. W strukturze gatunkowej lasów tej formy własności znaczny udział miały gatunki związane ze słabszymi siedliskami: brzoza – 9,4%, dąb – 6,6%, olsza – 6,2% i osika – 2,4%.

Wykres 33. Struktura gatunkowa drzewostanów w województwie świętokrzyskim (stan na 31.12.2013 r.)

W lasach województwa świętokrzyskiego dominowały drzewostany starszych klas wieku (powyżej 40 lat). Największą powierzchnię, tj. 25,1% zajmowały drzewostany w III klasie wieku. Znaczny udział miały też lasy w V i wyższej klasie wieku – 22,8% oraz w IV klasie wieku – 21,5%.

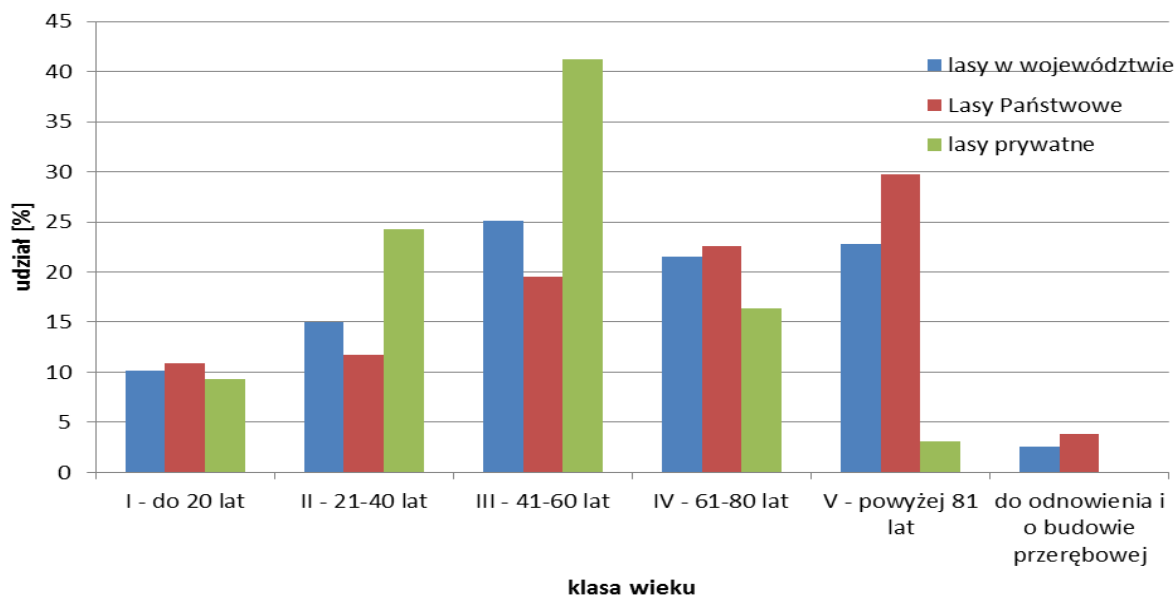
W lasach nadzorowanych przez PGL LP również dominowały drzewostany starszych klas wieku, jednak największy udział przypadł na drzewostany najstarsze (powyżej 80 lat) – 29,7%. Drzewostany w IV i III klasie wieku zajmowały odpowiednio 22,6% i 19,5% powierzchni leśnej.

W innej sytuacji znajdowały się lasy prywatne. W lasach tej kategorii własności

dominowały drzewostany w III klasie wieku stanowiąc 41,2%. Lasy do 60 lat zajmowały 74,8% powierzchni lasów prywatnych.

W porównaniu do roku 2010 zauważalny jest proces starzenia się lasów. W przypadku lasów prywatnych jest to zjawisko korzystne, gdyż zwiększa się udział starszych klas wieku w ogólnej powierzchni leśnej, jednak w przypadku lasów nadzorowanych przez PGL LP znaczny udział drzewostanów osiagających fizjologiczną starość wpłynie na zmniejszenie przyrostu grubizny oraz na obniżenie jakości surowca drzewnego.

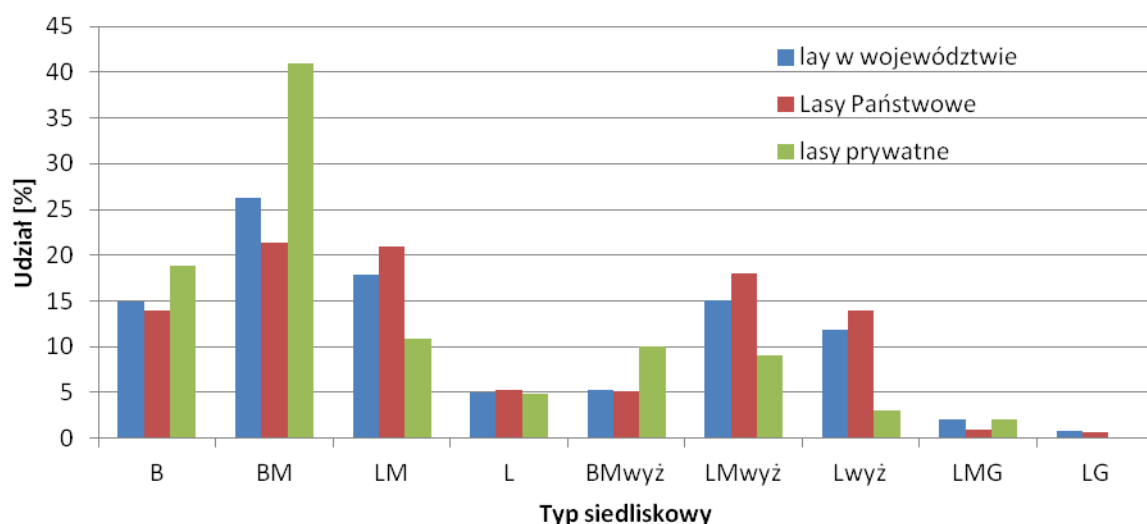

Wykres 34. Struktura wiekowa drzewostanów w województwie świętokrzyskim (stan na 31.12.2013r.)

Tabela 32. Struktura wiekowa drzewostanów w województwie świętokrzyskim

Udział (%)	rok	I do 20 lat	II 21-40 lat	III 41-60 lat	IV 61-80 lat	V powyżej 81 lat	do odnowienia i o budowie przerębowej
ogółem	2010	10,0	15,7	25,2	21,2	21,7	3,3
	2013	10,0	16,1	25,1	20,5	22,1	3,3
w Lasach Państwowych	2010	10,5	12,7	18,5	24,4	27,8	4,7
	2013	10,4	13,1	19,2	22,6	28,5	4,8
w lasach prywatnych	2010	9,9	24,3	44,9	11,9	2,3	-
	2013	10,3	25,3	42,1	13,3	2,3	-

W strukturze siedliskowej lasów województwa świętokrzyskiego nieznacznie przeważają siedliska lasowe zajmując 52,6% powierzchni. W lasach nadzorowanych przez Lasy Państwowe struktura siedliskowa lasów jest bardzo urozmaicona, gdzie przeważają siedliska lasowe, które zajmują 59,7% powierzchni. W lasach prywatnych przeważają siedliska borowe, które zajmują 69,9%. Znaczny udział siedlisk borowych w lasach prywatnych związany jest z zalesieniem słabych nieprzydatnych dla rolnictwa gruntów rolnych.

Wykres 35. Struktura siedliskowa drzewostanów w województwie świętokrzyskim (stan na 31.12.2013r.)

Tabela 33. Struktura siedliskowa lasów w województwie świętokrzyskim

Typ siedliskowy	Ogółem (%)		w Lasach Państwowych (%)		w lasach prywatnych (%)	
	2010	2013	2010	2013	2010	2013
Bory (B)	15,4	14,9	13,6	13,9	21,5	18,9
bory mieszane (BM)	27,5	26,2	23,6	21,3	40,2	41,0
las mieszane (LM)	18,1	17,8	21,8	21,0	11,0	10,9
Lasy (L)	5,9	5,0	6,1	5,3	5,8	4,9
bory mieszane wyżenne (BM wyż)	6,2	5,3	4,8	5,1	10,2	10,0
las mieszane wyżenne (LM wyż)	14,3	15,0	17,4	18,0	8,6	9,1
Lasy wyżenne (L wyż)	10,2	11,9	12,1	13,9	1,0	3,1
Lasy mieszane górskie (LMG)	1,4	2,1	-	0,9	1,7	2,1
Lasy górskie (LG)	1,0	0,8	0,6	0,6	-	-

Zasobność drewna na 1 ha powierzchni zalesionej w lasach województwa wynosiła 256 m³ i była ona nieznacznie niższa od zasobności lasów PGL LP wynoszącej 260 m³/ha. Znacznie słabiej przedstawia się ona w lasach niepaństwowych – 226 m³/ha, jednak od 2010 roku lasy tej formy własności zanotowały największy przyrost zasobności wynoszący 17 m³/ha (5 m³/ha w lasach PGL LP).

3.10.3. Funkcje lasu

„Program...” przyjmował kierunki działań zakładające m.in.: realizację gospodarki leśnej w oparciu o plany urządzania lasów i uproszczone plany urządzania lasów, w tym ich aktualizację oraz użytkowanie zasobów leśnych, tj. pozyskania użytków niedrzewnych,

świadczenia przez las funkcji ochronnych i socjalnych z zachowaniem dotychczasowych zasad, uwzględniających zasadę trwałości lasów oraz aktualny stan drzewostanów.

Istotnym ogniwem łączącym główne komponenty środowiska przyrodniczego w województwie świętokrzyskim są lasy, stanowiące najcenniejszy i najliczniej reprezentowany składnik wszystkich form ochrony przyrody i krajobrazu. Obszary leśne spełniają różnorodne funkcje ekologiczne, produkcyjne i społeczne.

Gospodarkę w lasach prowadzi się w oparciu o zatwierdzone plany urządzania lasu (Lasy Państwowe), uproszczone plany urządzania lasu oraz inwentaryzację stanu lasu (lasy prywatne). Dokumentacja urzędniowa określa szczegółowe zadania z zakresu hodowli i ochrony lasu oraz wielkość użytków możliwych do pozyskania w danym okresie czasu. Jest ona bardzo ważna dla lasów prywatnych, gdyż zapobiega niekontrolowanemu pozyskiwaniu drewna oraz zobowiązuje właścicieli do zachowania trwałości i ciągłości lasów. W roku 2014 wszystkie nadleśnictwa z terenu województwa posiadały plany urządzenia lasów lub były w trakcie opracowywania nowych planów. Natomiast tylko 71,6% lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa posiadało dokumentację urzędniową. W 2010 roku było to 60%.

Tabela 34. Rozmiar zadań z zakresu hodowli lasu wykonanych w Lasach Państwowych na terenie województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014 (ha)

Zadanie/rok	2013	2014
Odnowienia	1 410	1 389
Zalesienia gruntów nieleśnych	17,15	12,75
w tym sukcesja naturalna	15,56	5,58
Poprawki i uzupełnienia	105	111
Pielęgnowanie lasu	9 322	9 114
w tym:		
pielęgnowanie upraw	6 534	6 404
czyszczenia	2 788	2 710
Trzebieże	15 435	14 983
Melioracje leśne	1 551	1 765

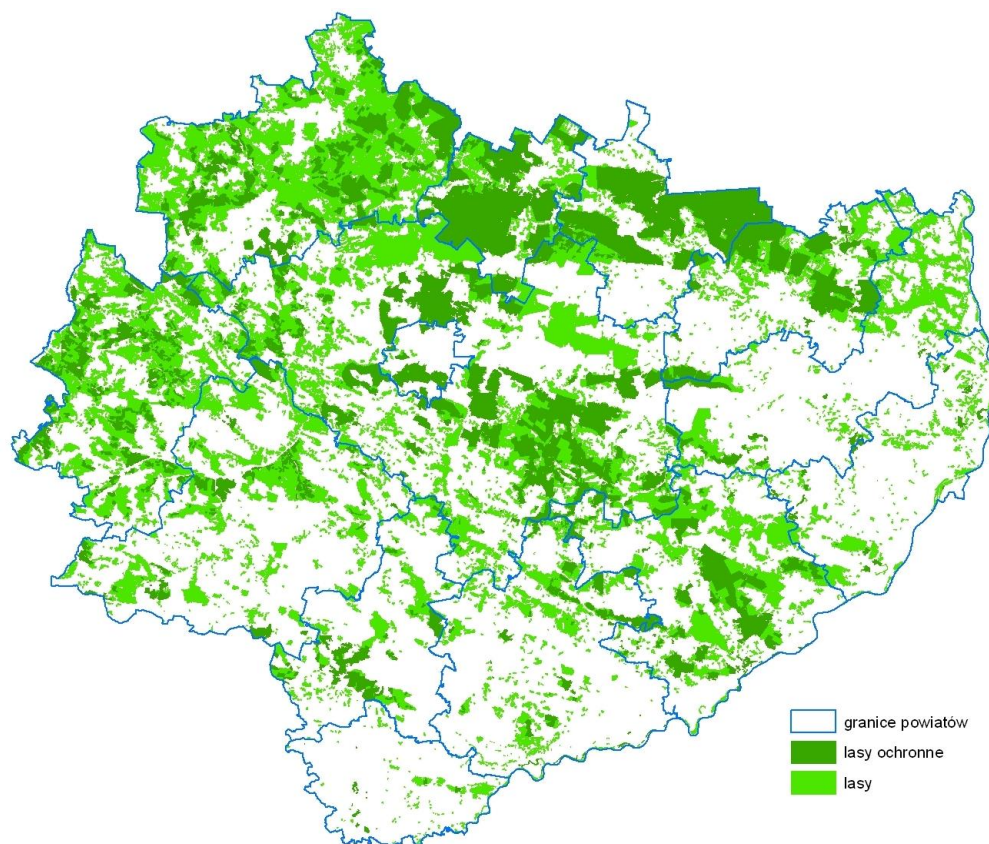
Zgodnie z danymi GUS, w latach 2013 i 2014, ze świętokrzyskich lasów pozyskano odpowiednio 1 257,3 tys. m³ i 1 288,3 tys. m³ drewna, w tym odpowiednio 1 211,7 tys. m³ i 1 244,6 tys. m³ grubizny. Pozyskanie drewna znacząco wzrosło w porównaniu do 2010 roku, w którym ze świętokrzyskich lasów wywieziono 1 081,4 tys. m³ drewna, w tym 1 049,9 tys. m³ grubizny.

W 2014 roku, lasy ochronne w województwie świętokrzyskim zajmowały powierzchnię 156 264,39 ha, co stanowiło 47,5% powierzchni leśnej i było ich o 0,7% mniej niż w roku 2010. Znaczna część lasów ochronnych to lasy pozostające w zarządzie Lasów Państwowych – 156 034 ha, pozostałe to lasy prywatne – 877,6 ha. Wśród lasów ochronnych największą powierzchnię zajmowały lasy wodochronne – 67%, znaczny udział posiadały też lasy podmiejskie – 20%.

Powierzchnia lasów ochronnych w województwie:

- glebochronne – 11 883,79 ha,
- wodochronne – 105 030,65 ha,
- uzdrowiskowe – 911,55 ha,
- uszkodzone działalnością przemysłu – 1 555,24 ha,
- podmiejskie – 31 508,77 ha,
- obronne – 204,66 ha,
- ostoje zwierząt – 1 588,56 ha

- na stałych powierzchniach badawczych – 116,61 ha,
- cenne przyrodniczo – 2 820,91 ha
- nasienne – 643,65 ha

Mapa 21. Lasy ochronne w województwie świętokrzyskim

3.10.4. Stan zdrowotny i sanitarny lasów

W obszarze lasów jednym z kierunków działań przewidywanym do realizacji w „Programie...” było kształtowanie trwałych i biologicznie odpornych lasów.

Zagrożenie środowiska leśnego wynika ze stałego, równoczesnego oddziaływania wielu czynników powodujących niekorzystne zjawiska i zmiany w drzewostanach. Oddziaływanie czynników stresowych na środowisko leśne ma charakter złożony, często nakładający się, a reakcja od momentu wystąpienia bodźca bywa często przesunięta w czasie. Stwarza to wielką trudność w interpretacji obserwowanych zjawisk, zwłaszcza dotyczących bezpośrednich relacji przyczynowo-skutkowych.

Generalnie stan zdrowotny i sanitarny drzewostanów naszego regionu można uznać za dobry. W przypadku szkodników owadzych zagrożenie lasu związane jest z masowym pojawianiem się szkodników (gradacją) uzależnionym od ich cyklu rozwojowego.

W 2014 r. zagrożenie lasów ze strony szkodników pierwotnych, w odniesieniu do 2013 r., uległo znacznemu obniżeniu i był to najniższy poziom zagrożenia ze strony tej grupy szkodników na przestrzeni ostatnich 10 lat, porównywalny z niskim zagrożeniem z lat 2009-2010. Na terenie RDLP Radom w 2014 roku zabiegi ochronne przeciw szkodnikom pierwotnym objęły powierzchnię ok. 1 400 ha, natomiast zabiegi ograniczające populacje folifagów dębu oraz osnuji gwiazdzistej zastosowano na powierzchni 170 ha. W 2013 roku zabiegi ograniczania liczebności szkodników pierwotnych wykonano na powierzchni 5 170 ha i były to głównie zabiegi ograniczające liczebność postaci dorosłych chrabąszczy (ok. 95% powierzchni).

W 2014 r. zagrożenie lasów ze strony szkodników wtórnych, określone na podstawie

miąższości drewna usuniętego w ramach cięć sanitarnych, było wyższe niż w roku 2013, w którym odnotowano najniższy poziom zagrożenia lasów przez szkodniki wtórne na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat. Na terenie RDLP Radom w 2014 roku w ramach cięć sanitarnych pozyskano 124,5 tys. m³ drewna, zaś w 2013 roku 123,9 tys. m³ drewna.

Zagrożenie lasów powodowane przez grzybowe choroby infekcyjne utrzymywało się na poziomie porównywalnym z latami ubiegłymi i w latach 2013-2014 nie przekraczało 5% udziału powierzchni występowania chorób grzybowych w powierzchni leśnej RDLP Radom.

W latach 2013 i 2014 koszty ochrony lasu przed zagrożeniami powodowanymi przez szkodniki owadzie i grzybowe choroby infekcyjne oszacowano na 8 100 tys. zł.

Zagrożenie lasu ze strony czynników abiotycznych związane jest głównie z występowaniem klęsk żywiołowych. W 2014 roku na terenie RDLP Radom szkody takie odnotowano na powierzchni 1 550 ha i były to głównie szkody powodowane przez wiatr (ok. 70% powierzchni) oraz szkody związane z zakłóceniem stosunków wodnych (podtopienia, zalania oraz susze). W niewielkim stopniu wystąpiły też szkody od okiści śniegowej i lodowej. W 2013 roku odnotowano uszkodzenia lasów na powierzchni 993 ha i były to szkody wywołane suszą (ok. 60% szkód) oraz powodowane przez grad. W większości przypadków zjawiska te miały charakter lokalny, a poziom uszkodzeń wyrażony masą zniszczonego surowca drzewnego uległ znacznemu obniżeniu w stosunku do lat ubiegłych. Straty w gospodarce leśnej spowodowane tymi czynnikami oszacowano na 3 239,98 tys. zł w 2013 roku i 1 216,80 tys. zł w roku 2014.

Stan uszkodzenia lasów w województwie świętokrzyskim oceniany jest w ramach Krajowego Monitoringu Środowiska. Obserwacjami objęte są lasy różnych form własności oraz podlegające różnym formom ochrony. Obserwacje prowadzone na Stałych Powierzchniach Obserwacyjnych (SPO) wykonywane są w drzewostanach w wieku powyżej 20 lat. Ocenę stanu zdrowotnego drzew przeprowadza się w oparciu o szereg cech morfologicznych korony, szczególną uwagę przywiązując do stopnia defoliacji (pozbawienia drzew liści i igieł) oraz stopnia odbarwienia aparatu asymilacyjnego. Na powierzchniach wybierane są drzewa próbne wszystkich gatunków drzewiastych.

Tabela 35. Stan uszkodzenia lasów województwa świętokrzyskiego na podstawie udziału procentowego drzew w klasach defoliacji²⁴ (%)

Klasa defoliacji	Gatunki iglaste			Gatunki liściaste			Wszystkie gatunki		
	2010	2013	2014	2010	2013	2014	2010	2013	2014
0 (do 10% defoliacji) bez uszkodzeń	23,06	11,82	17,10	26,55	19,64	17,57	23,97	14,04	17,25
1 (od 11 do 25%) lekka defoliacja – poziom ostrzegawczy	53,08	70,50	66,53	60,17	65,63	62,17	54,93	69,12	65,22
2-4 (powyżej 25% defoliacji i drzewa martwe) uszkodzone	23,86	17,68	16,37	13,28	16,84	20,24	21,10	16,84	17,54
średnia	21,76	20,57	20,50	18,57	20,23	21,57	20,93	21,19	20,82

W województwie świętokrzyskim drzewostany uszkodzone (2-4 klasa defoliacji) położone są w północno-wschodniej części województwa, w gminach Tarłów i Ożarów.

Poza zagrożeniami, które związane są z zanieczyszczeniem środowiska, poważne szkody w lasach wyrządzają pożary. Głównymi ich przyczynami są podpalenia oraz ludzka nieostrożność. W województwie świętokrzyskim w 2013 roku wybuchło 408 pożarów, w wyniku których uszkodzonych zostało 168,86 ha lasów. W 2014 roku odnotowano mniej pożarów – 294, ale występowały na dużo większej powierzchni – 236,34 ha. W lasach PGL LP

²⁴ Instytut Badania Leśnictwa

w roku 2013 odnotowano 121 pożarów na łącznej powierzchni 18,91 ha, a straty wyceniono na 77 tys. zł. W roku 2014 powstało 59 pożarów o łącznej powierzchni 14,62 ha, a straty wyniosły 20,4 tys. zł. Zagrożenie pożarowe w poszczególnych latach związane jest ściśle z warunkami pogodowymi, zwłaszcza z temperaturą oraz ilością opadów, dlatego też nie można ustalać trendów w tym zakresie.

Ochrona przeciwpożarowa w lasach oparta jest na systemie monitoringu i obserwacji umożliwiającym szybkie wykrywanie miejsca pożarów oraz prowadzenie sprawnej akcji gaśniczej. Całość tego systemu oparta jest na:

- punktach alarmowo-dyspozycyjnych działających we wszystkich nadleśnictwach,
- obserwacji naziemnej (dostrzegalnie przeciwpożarowe),
- badaniu wilgotności ściółki, określaniu wilgotności powietrza i stopnia zagrożenia pożarowego w lasach,
- działaniu sieci łączności radiotelefonicznej,
- sieci dróg pożarowych i dojazdowych,
- odpowiednim sprzęcie do gaszenia pożarów lasu,
- odpowiednim przygotowaniu terenów leśnych na wypadek wybuchu pożaru (np. pasy przeciwpożarowe).

W okresie podwyższonego zagrożenia pożarowego na terenie Aeroklubu Kieleckiego w Masłowie działa leśna baza lotnicza. Stacjonują tam samoloty typu Dromader, które w razie konieczności włączane są do akcji gaśniczej. Ich zadaniem jest dokonywanie zrzutu wody na ogniska pożaru. Z racji pełniejszego oglądu sytuacji z powietrza, piloci pomagają też w koordynacji akcji gaśniczej.

3.10.5. Zalesienia

Jednym z kierunków działań zawartych w „Programie...”, będącym jednocześnie elementem Polityki Leśnej Państwa jest dążenie do dalszego zwiększania udziału lasów w przestrzeni przyrodniczej poprzez zalesianie nieefektywnych (nieprzydatnych rolnictwu) gruntów rolnych.

Zalesianie gruntów oparte zostało na założeniach „Krajowego Programu Zwiększania Lesistości”, który został przyjęty przez Radę Ministrów w 1995 roku, a następnie zaktualizowany w maju 2003 roku. Opracowany przez Ministerstwo Środowiska wspólnie z Instytutem Badawczym Leśnictwa program zakłada zalesienie do roku 2020 w województwie świętokrzyskim 55,7 tys. ha gruntów, w tym 1,6 tys. ha gruntów państwowych i 54,1 tys. ha niepaństwowych. Program ten z obszaru województwa wydzielił 11 gmin o wysokich preferencjach zwiększania lesistości oraz 32 gminy preferowane do zalesień. Za szczególnie preferowane w zwiększaniu lesistości uznano następujące gminy: Włoszczowa, Pawłów, Busko-Zdrój, Kazimierza Wielka, Chęciny, Kluczewsko, Secemin, Krasocin, Działoszyce, Osiek i Opatów. Przewidywany roczny rozmiar prac zalesieniowych na poziomie ok. 2,7 tys. ha nigdy nie został osiągnięty. Faktyczny rozmiar zalesień zależy od ilości gruntów przeznaczonych na ten cel oraz wielkości środków finansowych pozyskanych z różnych źródeł, m.in. ze środków: Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, Funduszu Leśnego oraz budżetu Województwa.

Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2013 roku zalesiono 237,34 ha, a w 2014 roku 168,11 ha gruntów. W 2014 roku zauważalny jest spadek wielkości zalesień związany z końcem obowiązującego okresu programowania. Podobny spadek obserwowany był w latach 2008 i 2009 przy przejściu z PROW 2004-2006 na PROW 2007-2013.

Wykres 36. Dynamika prac zalesieniowych w województwie świętokrzyskim

Większość prac zalesieniowych w województwie realizowanych jest w ramach działania „Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne”, ze środków PROW, prowadzonego przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Działanie to obejmuje następujące formy pomocy:

- 1) wsparcie na zalesienie, które pokrywa koszty założenia uprawy oraz jeśli jest to uzasadnione – ochrony przed zwierzyną poprzez grodzenie uprawy;
- 2) premię pielęgnacyjną za utrzymanie nowej uprawy leśnej oraz za ochronę indywidualną sadzonek drzew przed zwierzyną;
- 3) premię zalesieniową, stanowiącą ekwiwalent za wyłączenie gruntu z upraw rolnych.

Tabela 36. Wnioski złożone do ARiMR w ramach działania „Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne” wg powiatów w latach 2013-2014

Rok	2013		2014	
	Liczba wniosków	Powierzchnia gruntów (ha)	Liczba wniosków	Powierzchnia gruntów (ha)
buski	15	31,48	16	14,84
jędrzejowski	23	23,56	5	4,19
kazimierski	1	2,10	3	4,14
kielecki	19	16,83	15	5,56
miasto Kielce	-	-	-	-
konecki	11	16,48	4	3,17
opatowski	4	3,96	1	1,64
ostrowiecki	3	2,57	1	2,03
pińczowski	2	1,94	4	4,11
sandomierski	1	2,47	1	0,52
skarżyski	0	0,00	0	0,00
starachowicki	3	1,35	2	1,90
staszowski	40	39,01	15	11,51
włoszczowski	25	20,24	33	33,29

Tabela 37. Środki finansowe wypłacone w ramach zadania „Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne” w latach 2013-2014

Rok	2013		2014	
	Wysokość środków (tys. zł)	Powierzchnia gruntów (ha)	Wysokość środków (tys. zł)	Powierzchnia gruntów (ha)
Wsparcie na zalesienie	819,0	147,42	449,7	86,9
Premia pielęgnacyjna	1 487,2	1 454,78	1 114,4	1 142,49
Premia zalesieniowa	3 967,8	2 800,87	3 727,5	2 646,11

Wraz z nowym okresem programowania w ramach PROW 2014-2020, ARiMR realizować będzie działanie pn.: Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów, które jest kontynuacją działań mających na celu zwiększanie powierzchni obszarów leśnych poprzez zalesianie i tworzenie terenów zalesionych na gruntach rolnych oraz gruntach z sukcesją naturalną.

3.10.6. Łowiectwo

Ważnym elementem gospodarki, nierozzerwanie związanym z lasami, jest łowiectwo. Obszar województwa świętokrzyskiego podzielony jest na 210 obwodów łowieckich, w tym:

- 109 obwodów polnych wydzierżawionych kołom łowieckim przez starostów,
- 35 obwodów leśnych wydzierżawionych kołom łowieckim przez dyrektorów Regionalnych Dyrekcji Lasów Państwowych,
- 6 obwodów wyłączonych z wydzierżawienia przez Ministra Środowiska na Ośrodki Hodowli Zwierzyny Łownej.

Obwody łowieckie wydzierżawia 117 kół łowieckich zrzeszonych w Polskim Związku Łowieckim. Gospodarka łowiecka we wszystkich obwodach prowadzona jest w oparciu o roczne plany łowieckie oraz wieloletnie łowieckie plany hodowlane.

Stan zwierzyny łownej wskazuje na utrzymywanie się na podobnym poziomie lub niewielkim wzroście populacji większości gatunków. Zwiększanie się liczebności spowodowane jest poprawiającymi się warunkami bytowania i rozrodu zwierzyny oraz efektem starań myśliwych. Urozmaicona baza pokarmowa oraz uprawa roślin wysokobiałkowych (kukurydza, pszenica), przyczyniają się do szybszego dojrzewania młodych osobników, a co za tym idzie, do wcześniejszego uczestnictwa w rozrodzie i zwiększenia wielkości przyrostu. Jedynie w przypadku zwierzyny drobnej (zając, bażant i kuropatwa) nastąpił spadek liczebności, jednak był on dużo niższy niż w latach poprzednich, co świadczy o właściwej realizacji Programu Odbudowy Populacji Zwierzyny Drobnej.

Tabela 38. Stan i pozyskanie w drodze odstrzału zwierzyny łownej w obwodach łowieckich na terenie województwa świętokrzyskiego

Gatunek	Liczebność (szt.)			Pozyskanie (szt.)		
	2010/2011	2013/2014	2014/2015	2010/2011	2013/2014	2014/2015
Łosie	139	242	295	-	-	-
Daniele	117	110	84	13	1	25
Jelenie	2,3 tys.	2,8 tys.	3,1 tys.	339	563	741
Sarny	17,2 tys.	20,4 tys.	20,7 tys.	2 091	3 488	3 995
Dziki	4,7 tys.	5,4 tys.	5,5 tys.	2 418	3 085	4 074
Lisy	6,6 tys.	6,5 tys.	6,1 tys.	4 091	3 700	4 460
Zające	33,6 tys.	37,0 tys.	36,6 tys.	2 847	2 562	2 886
Bażanty	29,1 tys.	35,5 tys.	35,0 tys.	6 520	7 686	9 479

Kuropatwy	28,1 tys.	27,6 tys.	26,7 tys.	1 079	301	475
-----------	-----------	-----------	-----------	-------	-----	-----

Dużym problemem gospodarki łowieckiej w województwie jest kłusownictwo. W roku gospodarczym 2013/2014 odnotowano 324 przypadki kłusownictwa z bronią (druga pozycja w kraju) oraz zebrano 10 395 urządzeń kłusowniczych, tj.: wnyki, żelaza itp.(trzecie miejsce w kraju). W urządzeniach kłusowniczych odnaleziono m.in. 26 jeleni, 306 saren, 29 dzików, 133 lisy, 367 zajęcy, 540 bażantów i 256 kuropatw.

W 2014 roku nastąpił nieznaczny wzrost zagrożenia lasów przez zwierzynę w porównaniu do roku 2013. Na terenie RDLP Radom powierzchnia drzewostanów, w których stwierdzono uszkodzenia średnie i silne (powyżej 20% uszkodzeń) wynosiła odpowiednio 2 160 ha oraz 2 011 ha i były to głównie szkody w uprawach i młodnikach. W województwie świętokrzyskim największe szkody występowały na terenie nadleśnictw: Kielce, Daleszyce i Ruda Maleniecka. Z roku na rok powierzchnia odnowień wymagających ochrony przed zwierzyną jest coraz większa. W celu zabezpieczania upraw i młodników przed szkodami wykonywane są zadania polegające m.in. na grodzeniu upraw oraz chemicznym i fizycznym zabezpieczaniu sadzonek przed zgryzieniem. Oprócz szkód ze strony zwierzyny łownej odnotowano również szkody spowodowane przez gatunki objęte różnymi formami ochrony, przede wszystkim bobry i łosie. W 2013 roku na terenie RDLP Radom stwierdzono szkody powodowane przez łosie na powierzchni ok. 200 ha.

Na terenie lasów w województwie świętokrzyskim realizowane były również działania edukacyjne na rzecz zrównoważonego rozwoju, które omówione zostały w rozdziale Edukacja ekologiczna.

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Radomiu w 2013 roku zakończyła realizację projektu „Zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych”, dofinansowany w 85% w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Celem projektu była retencja wód powierzchniowo-gruntowych w obrębie zlewni przy jednoczesnym zachowaniu i wspieraniu krajobrazu naturalnego. Realizacja działań przyczyniła się do zatrzymania nadmiaru wód opadowych na terenach leśnych, spłaszczenia fali powodziowej w niższych partiach zlewni, odtworzenia naturalnych warunków wodnych torfowisk i mokradeł oraz podtrzymania poziomu wód gruntowych i podziemnego zasilania źródeł. W projekcie uczestniczyło 7 Nadleśnictw Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu, leżących w obszarze administracyjnym województwa świętokrzyskiego. W ramach projektu na terenie nadleśnictw: Daleszyce, Staszów i Zagnańsk wybudowano 9 zbiorników wodnych i 2 urządzenia piętrzące na łączną kwotę 945,9 tys. zł, z czego dofinansowanie wyniosło 598,3 tys. zł.

Na terenie nadleśnictw: Stąporków i Włoszczowa realizowany był projekt „Rekultywacja na cele przyrodnicze terenów zdegradowanych, popoligonowych i powojennych zarządzanych przez PGL LP” współfinansowany w ramach POIiŚ. Głównym celem projektu było przywrócenie zdegradowanym w wyniku działań wojskowych terenom, pozostającym w zarządzie PGL LP, wartości przyrodniczych. W ramach tego projektu wykonano rozpoznanie i oczyszczanie saperskie:

- nadleśnictwa Stąporków na powierzchni ok. 195 ha, na kwotę 494,6 tys. zł,
- nadleśnictwa Włoszczowa na powierzchni ok. 68 ha, na kwotę 143,2 tys. zł.

3.11. GLEBY

3.11.1. Typy gleb

Obszar województwa świętokrzyskiego położony jest w zasięgu kilku makroregionów, co wpływa na silne zróżnicowanie warunków glebowych. Takie regiony, jak Wyżyna Kielecka, Niecka Nidziańska, Wyżyna Przedborska, czy Nizina Nadwiślańska różnią się zasadniczo budową geologiczną, rzeźbą terenu, stosunkami wodnymi oraz warunkami klimatycznymi. Skały macierzyste, z których powstają gleby są również silnie zróżnicowane, co powoduje dużą zmienność glebową, która zaznacza się w typologii, rodzajach i gatunkach gleb oraz ich lokalizacji przestrzennej. W związku z tym na terenie województwa występują różnorodne typy gleb. Największą powierzchnię w województwie świętokrzyskim zajmują gleby bielcowe i gleby pseudobielcowe, rozdzielone kompleksami gleb brunatnych. W południowej części województwa (gminy: Skalmierz, Kazimierza Wielka, Pacanów) oraz w północno-wschodniej (Waśniów) i wschodniej (Sandomierz, Opatów) występują czarnoziemy. Podkreślić jednak należy, iż w większości są to czarnoziemy zdegradowane i deluwialne. W dolinach wszystkich większych rzek (Wisły, Nidy, Kamiennej) wykształciły się mady rzeczne – zarówno właściwe, próchniczne jak i brunatne. Na obszarze Gór Świętokrzyskich w miejscach gdzie w podłożu występują skały węglanowe, powstały rędziny zarówno dewońskie, jurajskie, czarnoziemne jak i mieszane. W okolicach Buska-Zdroju i Wiślicy w niewielkim stopniu występują także rędziny siarczanowe. Gleby pseudoglejowe jak i gruntowo-glejowe występują w północno-zachodniej części województwa, a wykształciły się na terenach zbudowanych ze skał nieprzepuszczalnych.

3.11.2. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Użytki rolne na terenie województwa świętokrzyskiego stanowią około 51% powierzchni geodezyjnej województwa.

Pod względem podziału na klasy bonitacyjne ich procentowy udział przedstawia się następująco:

- Klasa I - 2,5% użytków rolnych,
- Klasa II - 8,1% użytków,
- Klasa III - 20,9% użytków,
- Klasa IV - 32,5% użytków,
- Klasa V - 22,0% użytków,
- Klasa VI - 13,6% użytków.

Pozostałe 0,4% stanowią grunty nieobjęte klasyfikacją gleboznawczą.

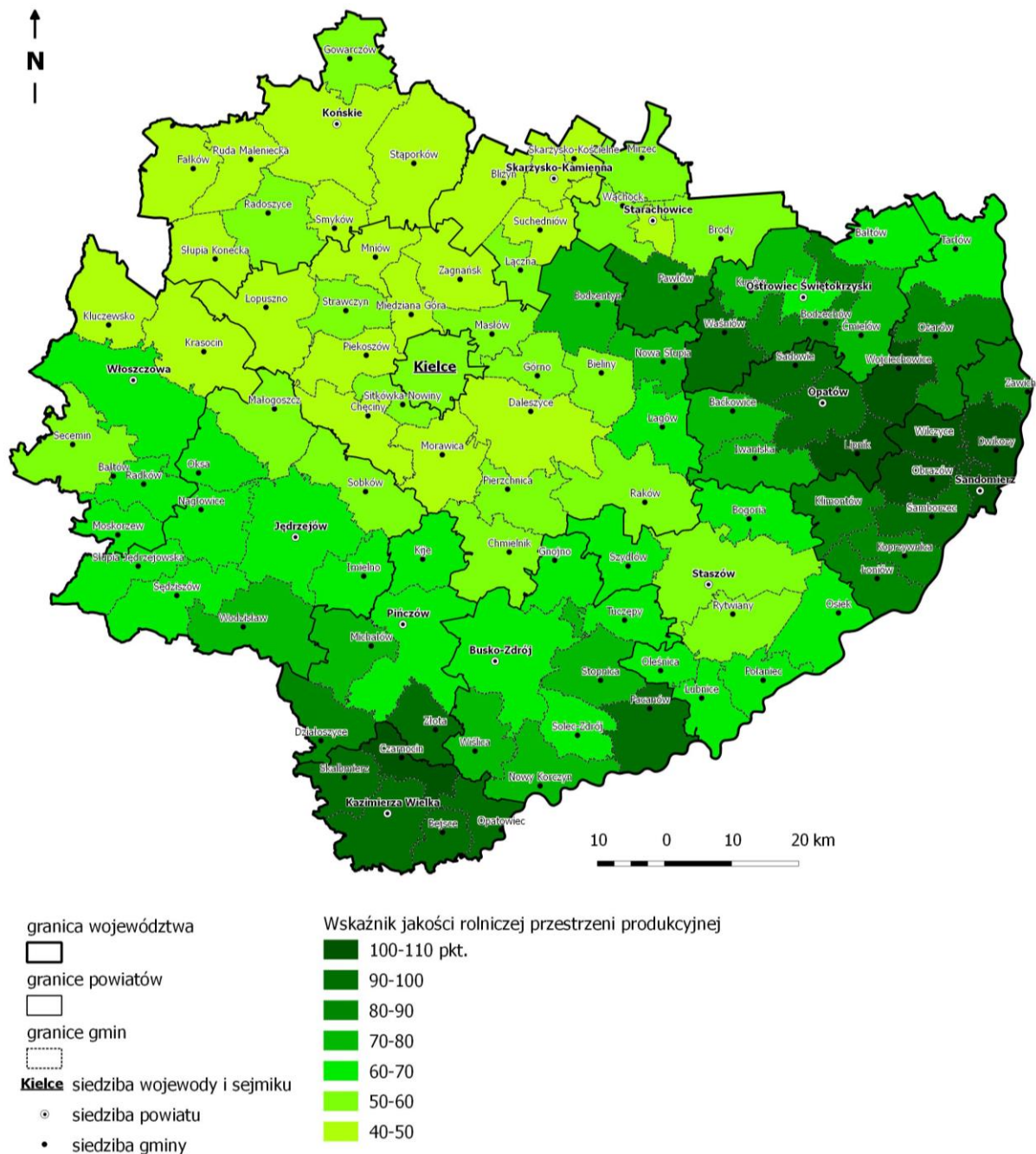
Badania gleb prowadzone są w 5-letnich odstępach czasowych, wówczas pobierane są próbki glebowe z 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych, zlokalizowanych na gruntach ornych charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju. Wyniki badań prowadzonych w latach 1995-2010 pozwalają na ocenę jakości gleb i stanu ich zanieczyszczenia w 20-letniej perspektywie czasowej.

Gleby najwyższych klas bonitacyjnych (I-III) występują głównie w jego południowej i wschodniej części, najliczniej w powiatach: kazimierskim, sandomierskim i opatowskim. Gleby średniej klasy (IV) dominują przede wszystkim w środkowej części województwa. Natomiast gleby klas najniższych (V-VI) występują powszechnie w części północnej i zachodniej, zwłaszcza w powiatach: skarżyskim, koneckim i włoszczowskim. Średni wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej w 120-punktowej skali wynosi dla województwa świętokrzyskiego 69,3 pkt, natomiast dla kraju 66,6 pkt. W podziale na powiaty najwyższy wskaźnik charakteryzuje powiaty położone w sąsiedztwie doliny Wisły – kazimierski (77,1 pkt), sandomierski (75,0 pkt) i opatowski (69,1 pkt), najniższy natomiast występuje w powiatach środkowej i północnej części województwa – koneckim (32,1 pkt), skarżyskim (34,4 pkt) i kieleckim (39,7 pkt).

Powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach wynosi 550,6 tys. ha. Trwałe użytki zielone posiadają powierzchnię 138,5 tys. ha. Pod względem jakości gleb województwo

świętokrzyskie plasuje się powyżej średniej krajowej i pomimo wyraźnej polaryzacji przestrzennej umożliwia produkcję płodów rolnych o wysokiej jakości.

W województwie świętokrzyskim 176,3 tys. ha zajmują obszary rolnicze o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW). Stanowi to 34,3% obszarów objętych jednolitą płatnością obszarową. Z tej powierzchni 0,3% to obszary położone na terenach o specyficznych utrudnieniach (górskie i podgórskie). Tereny ONW charakteryzują się dużym udziałem ugorów i odłogów, dużym rozdrobnieniem gospodarstw oraz kilkukrotnie większym udziałem ludności związanej z rolnictwem. Na terenie naszego województwa, 1/3 obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania stanowią użytki zielone. Rozwój hodowli bydła mięsnego lub owiec na tych obszarach miałby korzystny wpływ na zapewnienie ciągłości rolniczego użytkowania gleb, na zachowanie walorów krajobrazowych i promocję rolnictwa przyjaznego środowisku.

Mapa 22. Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej w województwie świętokrzyskim

3.11.3. Właściwości agrochemiczne gleb

Monitoring chemizmu gleb ornych Polski jest realizowany w 5-letnich odstępach czasowych, których ostatnia tura przypadła na rok 2010. W związku z tym, analizowany okres będzie zobrazowany dopiero w kolejnym raporcie. W województwie świętokrzyskim próbki glebowe pobierane są z 9 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych, zlokalizowanych na gruntach ornych charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju.

Tabela 39. Punkty pomiarowe dla monitoringu gleb w ramach PMŚ w województwie świętokrzyskim w latach 1995, 2000, 2005, 2010

Lp.	Nr punktu	Miejscowość	Gmina	Powiat	Kompleks	Typ	Klasa bonitacyjna
1.	265	Wąchock (Stary Dwór)	Wąchock - miasto	starachowicki	5 (żytni dobry)	AP	IV a
2.	357	Olszówka Nowa	Wodzisław	jędrzejowski	4 (żytni bardzo dobry (pszenno-żytni))	AP	III b
3.	359	Dyminy	Morawica	kielecki	4 (żytni bardzo dobry (pszenno-żytni))	AP	III b
4.	361	Wola Kopcowa	Masłów	kielecki	5 (żytni dobry)	AP	IV b
5.	367	Rzędów	Tuczępy	buski	4 (żytni bardzo dobry (pszenno-żytni))	AP	III b
6.	369	Niedziałki	Rytwiany	staszowski	7 (żytni bardzo słaby (żytnio-lubinowy))	Ar	VI
7.	371	Okragła	Połaniec – obszar wiejski	staszowski	3 (pszenny wadliwy)	AP	IV a
8.	373	Ćmielów	Ćmielów - miasto	ostrowiecki	2 (pszenny dobry)	Bw	III a
9.	375	Winiarki	Dwikozy	sandomierski	3 (pszenny wadliwy)	B	III b

Objaśnienia:

Typy gleb w punktach pomiarowych:

AP - gleby płowe,

Ar - gleby rdzawe,

Bw - gleby brunatne wylugowane,

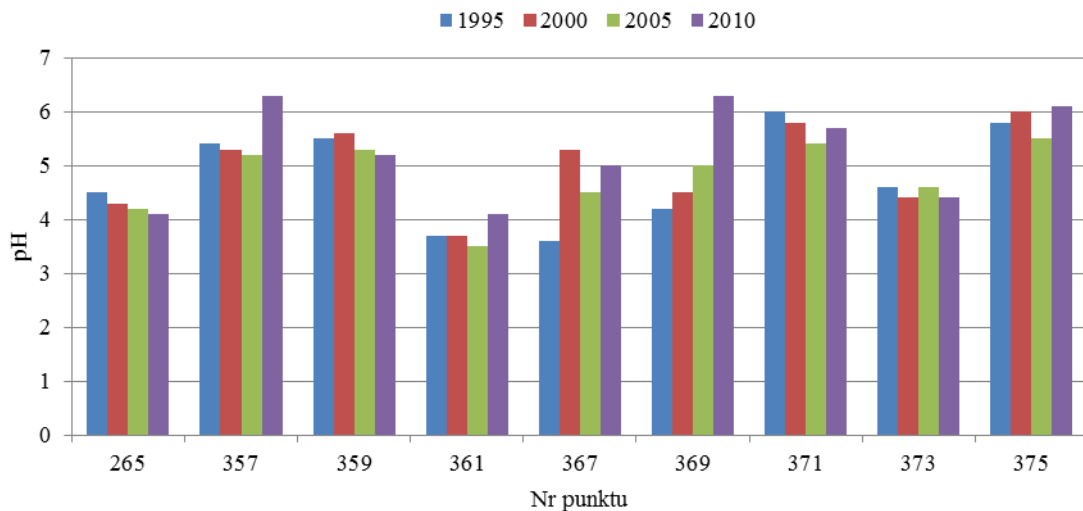
B - gleby brunatne właściwe

Wyniki badań prowadzonych w latach 1995-2010 na terenie województwa pozwalają na ocenę jakości gleb i zmian stanu ich zanieczyszczenia w 15-letniej perspektywie czasowej, w zależności od wielu czynników. Należą do nich: regionalne zróżnicowanie produkcji rolniczej, jej intensyfikacja, oddziaływanie przemysłu i transportu oraz warunki środowiskowe decydujące o przebiegu procesów glebowych.

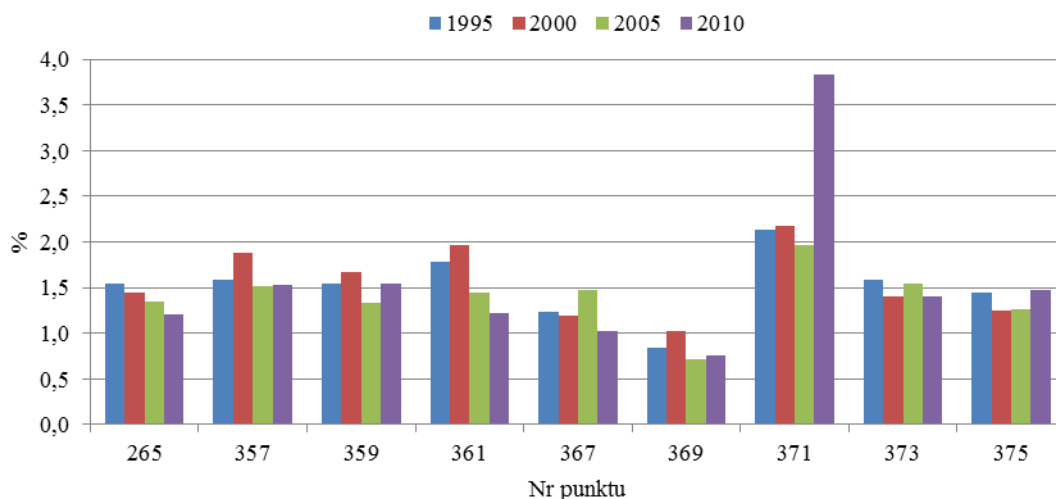
W przypadku większości cech opisujących właściwości i jakość gleb nie obserwowano istotnych zmian na przestrzeni 15 lat w porównaniu ze stanem wyjściowym. Drobne zmiany parametrów nie obniżyły zdolności gleb do pełnienia ich funkcji. Średnia wartość pH w 2010 r.

w glebach województwa wynosiła 5,24. W roku 2010 najwyższy odczyn odnotowano w Winiarkach (pkt nr 375), zaś najniższy odczyn występował w punkcie Wola Kopcowa (pkt nr 361).

Zachowanie zasobów próchnicy glebowej jest istotne nie tylko ze względu na utrzymanie produkcyjnych funkcji gleb, ale również z punktu widzenia roli gleb w wiązaniu węgla z atmosfery. W grupie analizowanych profili w województwie świętokrzyskim zdecydowanie przeważają gleby klasyfikowane w przedziale średniej zawartości próchnicy (1-2% s.m.). Wyjątek stanowi Okrągła (punkt nr 371) z bardzo wysoką zawartością próchnicy (3,83%).

Wykres 37. Odczyn gleby mierzony w KCl w punktach monitoringu krajowego w województwie świętokrzyskim

Wykres 38. Udział próchnicy w glebie w punktach monitoringu krajowego w województwie świętokrzyskim

Zakwaszenie gleb

W latach 2013-2014 Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Kielcach wykonała badania gleby na obszarze blisko 19,5 tys. ha w całym województwie. Wyniki badań wykazują wysoki, bo 42% udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych. Szczególnie dotyczy to powiatów: m. Kielce (80%), koneckiego (78%), kieleckiego (69%) i starachowickiego (67%). Powiaty z najmniejszym udziałem gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych zlokalizowane są w powiatach: pińczowskim, opatowskim i sandomierskim (25-27%). Porównując wyniki z lat 2013-2014

Zawartość przyswajalnego fosforu, potasu i magnezu

Stan zasobności gleb w przyswajalne makroelementy jest w znacznym stopniu związany ze składem geochemicznym gleby, a równocześnie jest wskaźnikiem poziomu produkcji roślinnej, między innymi poziomu nawożenia. Znajomość zawartości tych składników w glebie jest podstawą do prowadzenia zrównoważonego i racjonalnego nawożenia, zgodnie z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej, uwzględniającego jego optymalizację ekonomiczną i ekologiczną. Bardzo niską zawartość fosforu wykazuje 56% badanych gleb. Najbardziej ubogie w fosfor są gleby w powiatach: staszowskim – 83%, starachowickim – 76% i koneckim – 65%.

Podobnie bardzo niska i niska zawartość potasu występuje w 59% badanych gleb, przy czym najbardziej ubogie w potas są gleby w powiatach: skarżyskim i starachowickim – po 72% i koneckim – 68%. Inaczej przedstawia się zasobność gleb w magnez, gdyż aż 72% badanych użytków rolnych wykazuje korzystną zawartość, a tylko 26% zawartość bardzo niską i niską.

Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Kielcach na podstawie przebadanych, w okresie od 1 stycznia 2008 do 31 grudnia 2012 roku, 8 655 reprezentatywnych próbek gleby określiła zawartość fosforu (P), potasu (K) oraz magnezu (Mg) w glebach w poszczególnych powiatach. Poniżej średnie wyniki zawartości poszczególnych makroelementów.

Tabela 40. Zawartość mikroelementów w glebie

Ocena	Zawartość w glebach w %		
	fosforu	potasu	magnezu
Bardzo niska	22	16	5
Niska	26	28	14
Średnia	18	28	22
Wysoka	11	12	19
Bardzo wysoka	23	16	40

3.11.4. Zanieczyszczenia gleb

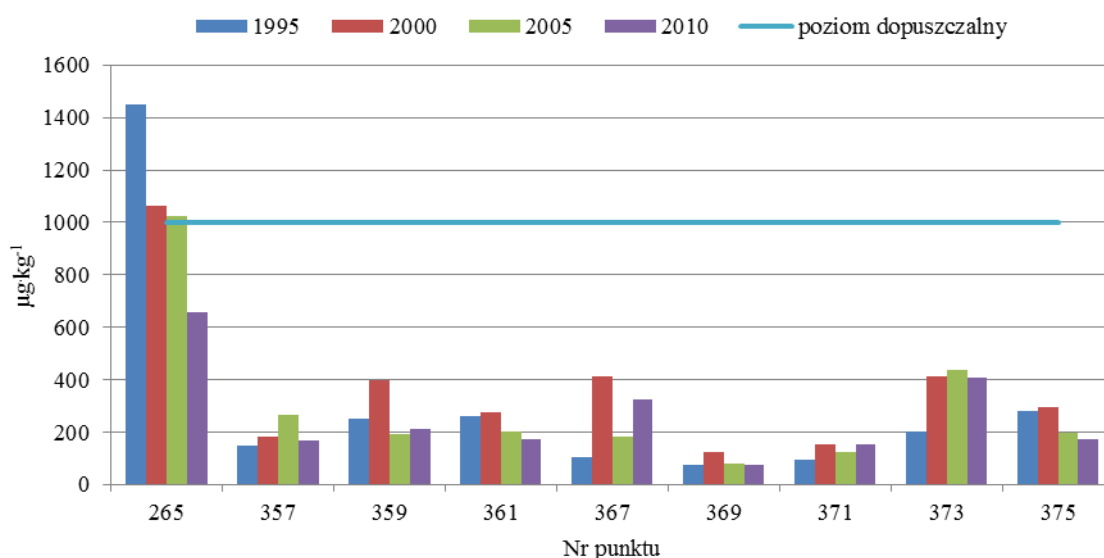
Aktualnie obowiązujące kryteria oceny zanieczyszczeń gleb metalami ciężkimi zawarte w załączniku do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 roku w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi²⁵ oraz załączniku do Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 marca 2002 roku w sprawie dopuszczalnych stężeń metali ciężkich, zanieczyszczających gleby w gospodarstwach rolnictwa ekologicznego²⁶ wskazują, że w województwie świętokrzyskim sytuacja w tym zakresie, na tle całego kraju, jest korzystna.

Badane profile wykazują duże zróżnicowanie zasobności w przyswajalne formy składników nawozowych (fosfor, potas, magnez), wynikające z warunków naturalnych oraz stosowanego poziomu nawożenia.

W latach 1995, 2000 i 2005 w jednym punkcie pomiarowym (Wąchock) notowano niewielkie przekroczenia wartości dopuszczalnych dla WWA (odpowiednio 1 449, 1 065 i 1 022 $\mu\text{g}\cdot\text{kg}^{-1}$). Wyniki badań z roku 2010 wskazują na poprawę jakości gleby w tym punkcie i spadek zawartości WWA do 665 $\mu\text{g}\cdot\text{kg}^{-1}$ (przy dopuszczalnej wartości 1 000 $\mu\text{g}\cdot\text{kg}^{-1}$).

²⁵ Dz. U. Nr 165 poz. 1359

²⁶ Dz. U. Nr 37, poz. 344

Wykres 39. Zawartość wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) w punktach monitoringu krajowego w województwie świętokrzyskim

Zawartości metali śladowych zostały ocenione wg standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi, który wprowadza liczby graniczne zawartości metali, oraz wytycznych IUNG (1993), opartych na całkowitych zawartościach metali i właściwościach gleby (odczyn, zawartość części spławialnych, zawartość próchnicy). Dla gleb użytkowanych rolniczo obowiązują następujące zawartości progowe ($\text{mg}\cdot\text{kg}^{-1}$): cynk – 300, kadm – 4, miedź – 150, nikiel – 100, ołów – 100, bar – 200, chrom – 150, kobalt – 20.

W żadnym punkcie pomiarowym całkowita zawartość poszczególnych metali ciężkich (chrom, cynk, kadm, kobalt, miedź, nikiel, ołów, rtęć) nie przekraczała wartości normowanych. W analizowanych latach 1995-2010 nie zaobserwowano trendu akumulacji ich w warstwie powierzchniowej gleb obszarów użytkowanych rolniczo.

3.11.5. Erozja gleb

Zagrożenie dla województwa świętokrzyskiego przez erozję jest bardzo poważne, bowiem występują wszystkie jej rodzaje: wodna powierzchniowa, wietrzna i wąwozowa.

Na erozję wodną powierzchniową narażone są przede wszystkim gleby lessowe i pyłowe, położone na stokach. Bardzo silna erozja występuje szczególnie na stokach o nachyleniu przekraczającym 15 stopni. Powoduje ona nie tylko zniszczenie całego profilu gleby, ale także inicjuje rozcięcie powierzchni terenu. Ogółem, na obszarze województwa świętokrzyskiego około 38% powierzchni użytków rolnych położonych jest na stokach o nachyleniu powyżej 3 stopni, a więc zagrożonych jest przez erozję potencjalną. Na erozję wodną powierzchniową narażone są grunty orne położone w dolinie Wisły oraz w gminach Sadowie, Opatów, Iwaniska i Baćkowice w powiecie opatowskim oraz gminy Obrazów, Klimontów, Sandomierz i Dwikozy położone w powiecie sandomierskim.

Na erozję wietrzną narażone są przede wszystkim grunty znajdujące się w powiatach: sandomierskim, kieleckim, częściowo w staszowskim i opatowskim. Ponadto erozji wietrznej podlega około 60% powierzchni ornej w gminach, gdzie jest bardzo niska lesistość, a jednocześnie gleby są tam podatne na wywiewanie. Gleby te występują głównie w gminach położonych na Wyżynie Sandomierskiej, Pogórzu Szydłowskim, w Górach Świętokrzyskich i Przedgórzu Iłżeckim.

Znaczne rozmiary erozji wąwozowej można spotkać w powiecie sandomierskim i pińczowskim. Największe obszary rozczłonkowane przez erozję wąwozową występują

w gminach: Dwikozy, Obrazów, Klimontów, Samborzec, Zawichost, Lipnik, Sandomierz, Bogoria, Ćmielów, Opatów i Ożarów. Ta część województwa świętokrzyskiego jest bardzo silnie zdegradowana przez erozję wąwozową.

3.11.6. Tereny zdegradowane i zdewastowane

W 2013 i 2014 roku powierzchnia zajmowana przez grunty zdegradowane w województwie świętokrzyskim wynosiła 23 i 25 ha, co świadczy o ponad 56% zmniejszeniu się tej powierzchni w porównaniu do 2010 roku (57 ha).

Spśród powierzchni gruntów zdewastowanych, która w 2014 r. wynosiła 3 446 ha, największy odsetek wystąpił w powiecie kieleckim i staszowskim. Należy zwrócić uwagę na ciągle wzrastającą powierzchnię gruntów wymagających rekultywacji. Jednocześnie w latach 2013-2014 zwiększyła się powierzchnia gruntów, które poddano rekultywacji i zagospodarowaniu.

Jednocześnie od roku 2010 systematycznie maleje w województwie powierzchnia nieużytków. W roku 2010 wynosiła ona 8 855 ha, w 2011 – 8 666 ha, 2012 – 8 670, 2013 – 8 620, natomiast w 2014 – 8 603 ha.

Część gruntów wymagających obecnie rekultywacji powstała w wyniku działalności związanej z wydobyciem surowców mineralnych. Likwidacja kopalni odkrywkowych to zwykle skomplikowane i kosztowne przedsięwzięcie. Największe obszary gruntów zdegradowanych powstały w wyniku wieloletniej, odkrywkowej eksploatacji złóż siarki w Piasecznie, w gminie Łoniów – ok. 160 ha powierzchni i do 60 m. głębokości. W przypadku tego typu wyrobisk, do standardowych zabiegów rekultywacyjnych dochodzi konieczność skutecznej likwidacji zagrożenia siarkowodorowego. Obecnie na terenach wyrobiska prowadzone są prace rekultywacyjne, pompowanie wód w celu utrzymania ich odpowiedniego poziomu, czyszczenie rowu odprowadzającego wodę z wyrobiska „Piaseczno” oraz monitoring wód podziemnych i powierzchniowych. W 2015 r. rozpoczęły się prace rekultywacyjne, finansowane w całości ze środków NFOŚiGW. Efektem wykonania prac rekultywacyjnych ma być zbiornik wodny o powierzchni ok. 160 ha. Tereny przyległe do zbiornika zostaną poddane rekultywacji pozwalającej w przyszłości na wykorzystanie ich i samego zbiornika do celów rekreacyjnych.

Tabela 41. Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji oraz rekultywowane i zagospodarowane

Grunty wymagające rekultywacji [ha]				Grunty [ha]					
				Zrekultywowane			Zagospodarowane		
Rok	Ogółem	Zdewastowane	Zdegradowane	Ogółem	W tym na cele		Ogółem	W tym na cele	
					rolnicze	leśne		rolnicze	leśne
2010	3 383	3 326	57	29	17	12	0	0	0
2013	3 445	3 422	23	42	10	14	15	7	8
2014	3 471	3 446	25	30	5	13	5	3	2

3.11.7. Programy rolnośrodowiskowe

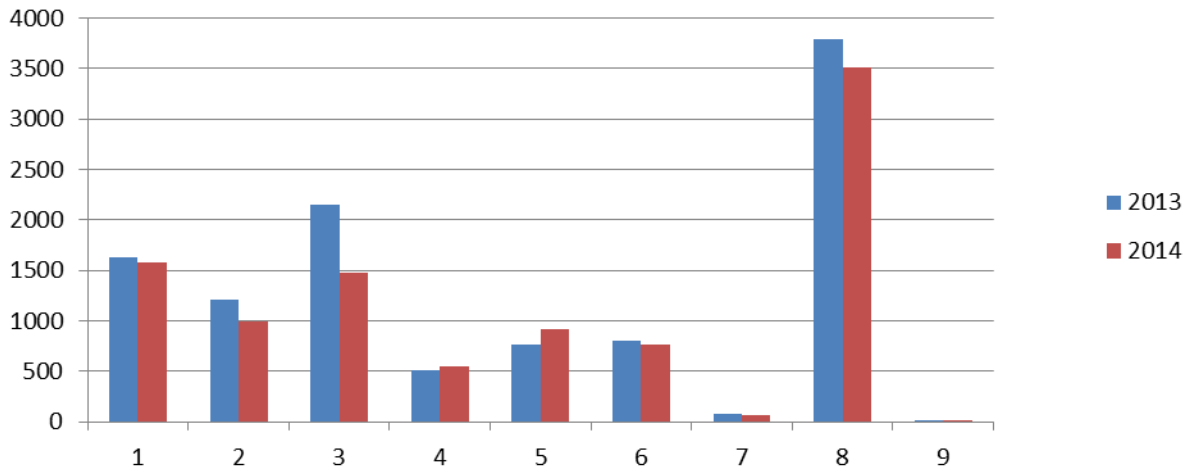
Wg danych ARiMR w Kielcach, na koniec lipca 2014 roku w województwie świętokrzyskim złożono 6 476 wniosków o płatności z programu rolnośrodowiskowego PROW. W porównaniu do roku 2013 liczba realizujących program zmniejszyła się o 747 osób. Spadek zainteresowania programem rolnośrodowiskowym jest spowodowany zmianą przepisów, które ograniczają dostęp rolników do programu (likwidacja pakietu 3) oraz zwiększają wymogi uczestnictwa w programie (pakiet2).

Tabela 42. Realizacja programu rolnośrodowiskowego PROW w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014 (stan na dzień 31.07.2014 r. wg danych ARiMR w Kielcach)

Powiat	Liczba złożonych wniosków rolnośrodowiskowych (szt.)	Pakiet:									
		Rolnictwo zrównoważone	Rolnictwo ekologiczne	Ekstensywne trwałe użytki zielone	Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych		Zachowanie zagrożonych zasobów		Ochrona gleb i wód	Strefy buforowe	Razem ilość realizowanych pakietów
					poza obszarami Natura 2000	na obszarach Natura 2000	roślin w rolnictwie	zwierząt w rolnictwie			
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Rok 2013											
Opatów	1 348	754	95	44	1	1	461	2	1 126	0	2 484
Busko-Zdrój	1 191	135	123	720	185	205	37	8	207	0	1 620
Pińczów	890	52	189	384	42	325	44	4	270	1	1 311
Kielce	726	108	131	222	45	39	48	16	382	1	992
Jędrzejów	524	61	41	147	17	53	6	7	332	1	665
Staszów	489	45	174	168	34	9	21	8	213	0	672
Sandomierz	440	168	48	55	14	17	98	4	329	0	733
Końskie	418	99	135	197	71	27	19	5	169	2	724
Kazimierza Wielka	416	115	12	108	59	61	13	5	352	0	725
Ostrowiec Świętokrzyski	395	76	78	19	2	1	47	2	302	2	529
Włoszczowa	179	13	68	56	35	25	2	8	49	0	256
Starachowice	153	5	104	9	0	0	9	4	39	1	171
Skarżysko-Kamienna	54	0	11	19	8	6	2	2	22	0	70
Razem	7 223	1 631	1 209	2 148	513	769	807	75	3 792	8	10 952
Rok 2014											
Opatów	1 001	127	100	507	186	252	33	9	193	0	1 407
Busko-Zdrój	480	57	37	112	19	66	4	6	302	0	603
Pińczów	377	106	11	68	62	60	6	5	322	0	640
Kielce	607	111	108	156	63	49	46	14	359	2	908
Jędrzejów	348	92	109	114	78	33	17	4	146	1	594
Staszów	1 304	741	95	33	3	3	470	5	1 048	2	2 400
Sandomierz	366	81	61	16	2	1	46	4	289	0	500
Końskie	854	56	158	291	44	387	34	3	268	2	1 243
Kazimierza Wielka	379	142	39	34	14	20	76	2	283	1	611
Ostrowiec Świętokrzyski	49	0	9	8	9	7	3	2	22	0	60
Włoszczowa	116	5	67	4	0	0	8	5	40	0	129
Starachowice	426	47	137	109	35	15	16	7	195	0	561
Skarżysko-Kamienna	169	14	62	31	34	30	1	7	49	0	228
Razem	6 476	1 579	993	1 483	549	923	760	73	3 516	8	9 884

W latach 2013-2014, podobnie jak w całym kraju, świętokrzyscy rolnicy najchętniej realizowali pakiety: ochrona gleb i wód – 35% realizowanych pakietów, ekstensywne trwałe użytki zielone – 15%, rolnictwo zrównoważone – 15%, rolnictwo ekologiczne – 10%.

W porównaniu do roku 2012 znacznie wzrosła liczba rolników realizujących pakiet 4 i 5 (Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych) oraz pakiet 6 (Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin). Ze względu na duży udział gruntów chronionych oraz zanikające tradycje w uprawie niektórych odmian miejscowych roślin uprawnych, jak na przykład proso Gierczyckie czy fasola Korczyńska, tendencje w wyborze pakietów rolnośrodowiskowych są szczególnie korzystne.

1. Rolnictwo zrównoważone
2. Rolnictwo ekologiczne
3. Ekstensywne trwale użytki zielone
4. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami NATURA 2000
5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach NATURA 2000
6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie
7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie
8. Ochrona gleb i wód
9. Strefy buforowe

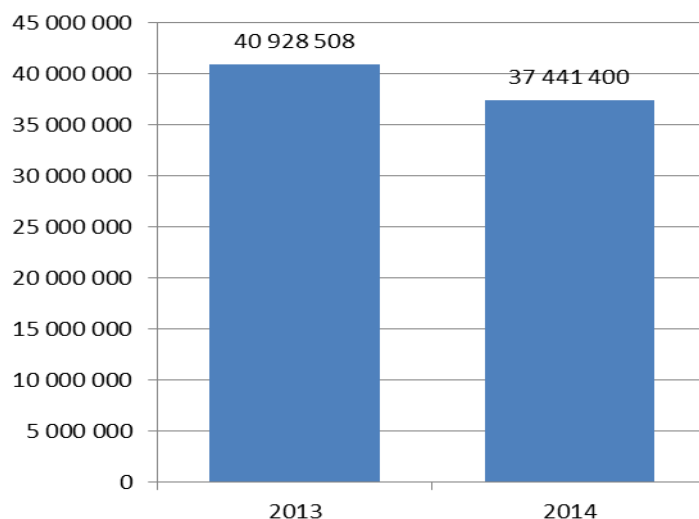
Wykres 40. Realizacja programu rolnośrodowiskowego PROW w województwie świętokrzyskim wg pakietów

W 2013 roku średnio jeden rolnik uczestniczący w programie rolnośrodowiskowym wnioskował o płatność w wysokości 5,7 tys. zł, a w roku 2014 ta kwota wynosiła około 5,8 tys. zł. Co drugi rolnik uczestniczący w tym programie realizował więcej niż jeden pakiet.

Zdecydowanymi liderami w województwie, pod względem ilości rolników uczestniczących w programie rolnośrodowiskowym, są powiaty: opatowski, buski i pińczowski. Są to tereny o wysokiej produkcji rolniczej oraz wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych. Wg przeprowadzonych badań i analiz, w programie rolnośrodowiskowym biorą udział rolnicy posiadający większe gospodarstwa. Zdecydowanie najmniejszą liczebnie grupą były gospodarstwa rolne o powierzchni do 5 ha. Programy rolnośrodowiskowe znacznie silniej wpływają na poprawę struktury gospodarstw w porównaniu do dopłat bezpośrednich.

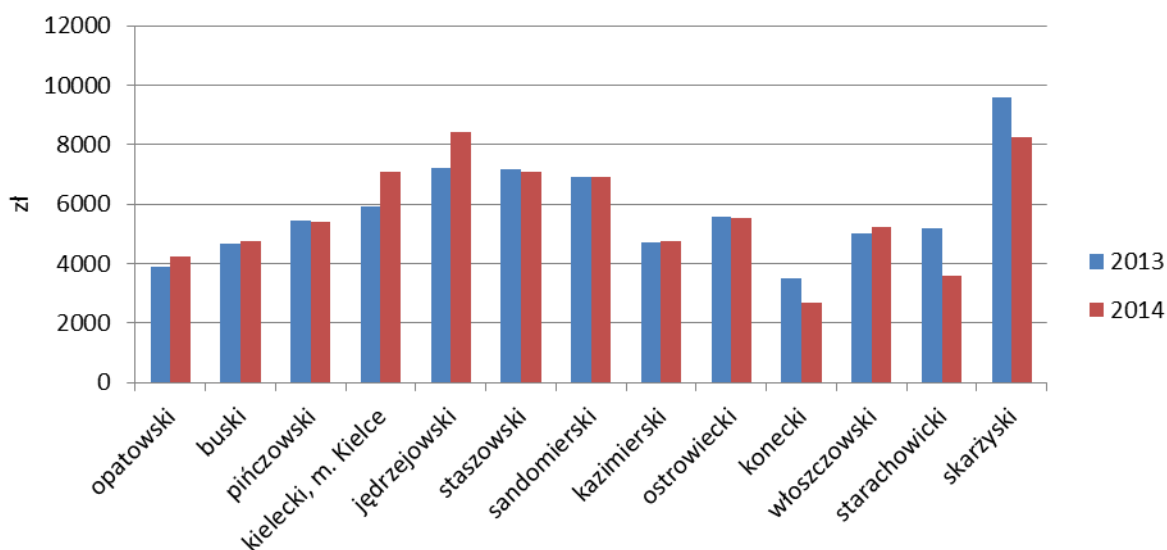
Bardzo małe jest zainteresowanie tego rodzaju programami w powiatach: starachowickim i skarżyskim. Ten ostatni, z racji słabych gleb jest zagrożony całkowitym zanikiem rolnictwa, a co za tym idzie – zanikiem krajobrazu rolniczego.

Realizacja programów rolnośrodowiskowych przyczynia się do ochrony gleb przed erozją, a także wpływa korzystnie na utrzymanie lub poprawę siedlisk i różnorodności biologicznej, np.: ornitolodzy sygnalizują, że wzrosła populacja ptaków objętych ochroną w ramach programu.

Wykres 41. Wnioskowana przez rolników świętokrzyskich wysokość płatności rolnośrodowiskowej w latach 2013-2014

Realizacja projektów pozwala na uzyskiwanie przez rolników dodatkowych, wymiernych korzyści finansowych. Jest to szczególnie istotne na obszarach problemowych, gdzie istotna jest każda możliwość uzyskania dodatkowego źródła dochodu. W pewnym stopniu ulega także zmianie społeczna funkcja rolników – obok producentów żywności stają się oni „opiekunami przyrody”. Zdecydowanie wzrosła świadomość rolników na obszarach szczególnie narażonych w zakresie konieczności ochrony wód przed zanieczyszczeniem pochodzącym z rolnictwa, co było efektem dobrze przeprowadzonej kampanii informacyjno-szkoleniowej (szkolenia z zakresu dobrych praktyk rolniczych i programów rolnośrodowiskowych i zasad wzajemnej zgodności realizowane przez ŚODR w Modliszewicach w ramach PROW, kontakt rolników z doradcami rolnośrodowiskowymi, ekspertami przyrodniczymi).

Wykres 42. Średnia wnioskowana płatność na 1 wniosek o płatności rolnośrodowiskowe w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014

3.12. EDUKACJA EKOLOGICZNA

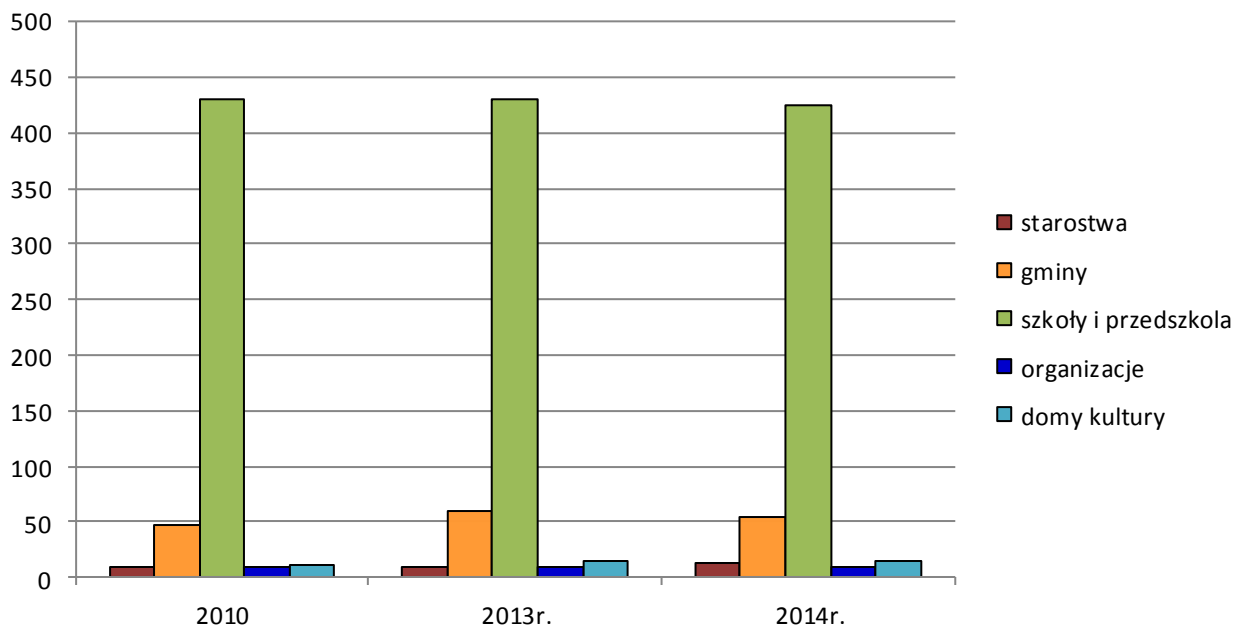
Edukacja ekologiczna jest jednym z elementów ochrony środowiska, mającym na celu podnoszenie świadomości ekologicznej wszystkich grup społecznych oraz kształtowanie przyjaznych dla środowiska nawyków i codziennych postaw. Edukacja środowiskowa

jest również jedną z form procesu wychowawczego, a pozytywny i odpowiedzialny stosunek do przyrody staje się trwałym elementem systemu wartości każdego człowieka.

Kształtowanie postaw proekologicznych powinno zaczynać się już w rodzinie i być kontynuowane na każdym etapie kształcenia. Już od najmłodszych lat należy wpajać dzieciom, że świat, w którym żyjemy nie służy nam, lecz będzie stanowił podstawy życia wielu pokoleń i tylko długotrwały proces edukacyjny pozwoli zrozumieć, że człowiek jest częścią przyrody i stanowi nieodłączny element środowiska naturalnego.

Zawarte w „Programie...” cele i działania:

- wspieranie merytoryczne i finansowe działań z zakresu edukacji ekologicznej prowadzonej w szkołach, parkach krajobrazowych i ŚPN oraz promowanie aktywnych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży,
- prowadzenie działań edukacyjnych wśród osób dorosłych,
- współdziałanie z mediami w zakresie upowszechniania edukacji ekologicznej wśród społeczeństwa,
- wsparcie finansowe projektów z zakresu edukacji ekologicznej, zwłaszcza o zasięgu ponadgminnym, realizowanych przez pozarządowe organizacje ekologiczne,
- współpraca władz lokalnych ze szkołami, przedstawicielami środowiska naukowego, zakładami pracy i pozarządowymi organizacjami w celu wykorzystania różnorodnych form edukacji ekologicznej,
- informowanie mieszkańców województwa o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego ochrony,
- wspieranie inicjatyw szkoleniowych obejmujących zagadnienia środowiskowe, organizowanych przez pracodawców, instytucje publiczne i organizacje społeczne, zainspirowały placówki dydaktyczne i kulturalne, organizacje pozarządowe, samorządy, szkoły wszystkich szczebli i przedszkola do stosowania różnorodnych form edukacji, które w znacznym stopniu przyczyniły się do wzrostu świadomości ekologicznej oraz poszerzenia wiedzy z zakresu ochrony środowiska w województwie. Liczbę instytucji zaangażowanych w edukację ekologiczną przedstawia poniższy wykres.

Wykres 43. Instytucje realizujące edukację ekologiczną

Szkoły wszystkich szczebli z roku na rok organizują różnego rodzaju konkursy, akcje, quizy, prelekcje, rajdy, festyny, happeningi i sympozja ekologiczne. Młodzież szkolna

coraz liczniej bierze udział w wielu ogólnopolskich konkursach ekologicznych i olimpiadach, tj.: Olimpiada Wiedzy Ekologicznej, Olimpiada Biologiczna, Ogólnopolski Konkurs Literacki „Przyroda moja miłość”, Ogólnopolski Konkurs Ekologiczny „Eko-Planeta” i „Ekotest” oraz ogólnodostępnych akcjach jak: „Światowy Dzień Ziemi”, „Światowy Dzień Wody”, „Światowy Dzień Ochrony Środowiska”, „Sprzątanie Świata”.

Analiza opracowań wykonywana co roku przez Województwo Świętokrzyskie pt.: „Edukacja ekologiczna w województwie świętokrzyskim” skłania do stwierdzenia, że wzrasta zainteresowanie edukacją ekologiczną wśród samorządów lokalnych, które włączają się aktywnie w działania mające na celu kształtowanie postaw proekologicznych. Działania te, to nie tylko lokalne konkursy dla młodzieży szkolnej, ale przede wszystkim kampanie związane z wdrażaniem selektywnej zbiórki odpadów, recyklingu oraz szeroko pojętą gospodarką odpadami.

W ramach obchodów Światowego Dnia Ziemi, Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Środowiska w 2013 r., wspólnie z Regionalną Dyrekcją Lasów Państwowych w Radomiu oraz Nadleśnictwem Chmielnik zorganizował wiosenną akcję pn. „Wspólnie posadźmy las – walcząc z globalnym ociepleniem”, która została przeprowadzona na terenie Chmielnicko-Szydłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. W sadzeniu lasu uczestniczyła również młodzież z Gimnazjum im. gen. Kazimierza Tańskiego w Chmielniku.

Cyklicznie, od kilku lat z okazji obchodów Światowego Dnia Ochrony Środowiska organizowane są przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego konferencje środowiskowe dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego, ekologicznych organizacji pozarządowych i firm związanych z branżą ochrony środowiska. Elementem obchodów jest także Wojewódzki konkurs plastyczny skierowany do dzieci i młodzieży szkolnej z terenu województwa świętokrzyskiego. Ideą realizacji tego konkursu jest podnoszenie świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży, rozpowszechnianie akcji mających na celu poprawę stanu środowiska naturalnego oraz rozwijanie wśród uczniów zainteresowań problematyką ochrony środowiska. W 2013r. zorganizowano konferencję pn. „Zielona energia narzędziem ochrony klimatu wspieranym przez RPOWŚ 2007-2013”, która skierowana była do samorządów lokalnych, ale przede wszystkim przedsiębiorców z dziedziny energetyki. Ponadto, podczas XIV Targów Ekologicznych, Komunalnych, Surowców Wtórnych, Utylizacji i Recyklingu EKOTECH przeprowadzona została konferencja poświęcona gospodarce wodno-ściekowej. Ze względu na obszerny temat dotyczący modyfikacji przepisów w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, szczególnie ustawy Prawo wodne, konferencja trwała 2 dni i nosiła tytuł: „Zatrzymać wodę w zlewni” oraz „Gospodarka wodno-ściekowa. Obowiązki przedsiębiorców i administracji wynikające z ustawy Prawo wodne”. Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Środowiska w Samorządowej Instytucji Kultury „Kasztelania” w Kijach zorganizował również dla 5 powiatów południowej części województwa warsztaty pt.: „Przyszły okres programowania inwestycji prośrodowiskowych”, a w grudniu warsztaty poświęcone IV aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Kolejna konferencja z dziedziny gospodarki odpadami pt.: „Gospodarka opakowaniami i odpadami opakowaniowymi – nowe przepisy prawne”, skierowana była do przedsiębiorców wprowadzających produkty w opakowaniach na terytorium kraju, eksporterów i dokonujących wewnątrzspółnotowej dostawy opakowań, a także eksporterów dokonujących wewnątrzspółnotowej dostawy produktów w opakowaniach, mających siedziby na terenie województwa świętokrzyskiego. Ponadto zorganizowano i przeprowadzono cykl spotkań z pracownikami urzędów gmin z terenu województwa świętokrzyskiego, których celem było omówienie:

- systemu gospodarki odpadami komunalnymi w poszczególnych regionach gospodarki odpadami komunalnymi,

- zmian dotyczących prowadzenia składowisk odpadów w świetle nowej ustawy o odpadach,
- wypełniania rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi.

W 2014 r., wspólnie z Regionalną Dyrekcją Lasów Państwowych w Radomiu zorganizowano konferencję pt. „Zrównoważony rozwój lasów w województwie świętokrzyskim”. Celem konferencji było pogłębienie wiedzy na temat znaczenia lasów w życiu człowieka oraz pokazanie powiązań projektu Narodowego Programu Leśnego, adaptacji lasów do warunków zmieniającego się klimatu z inwestycjami na obszarach leśnych, związanymi z rozwojem regionu świętokrzyskiego.

Kolejnym przedsięwzięciem zrealizowanym w 2014 r. przez Departament była konferencja pt.: „Obowiązki przedsiębiorców i kompetencje administracji w zakresie ochrony powietrza”. Konferencja skierowana była do największych przedsiębiorców korzystających ze środowiska oraz przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego z terenu województwa świętokrzyskiego. W konferencji udział wzięli również przedstawiciele: Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach oraz Ministerstwa Środowiska. W ramach spotkania omawiane były obowiązki i wymagania wynikające z ustawy Prawo ochrony środowiska, wymagania ustawowe w zakresie standardów emisyjnych z instalacji oraz zaostreżenia wymagań emisyjnych i pomiarowych po roku 2015.

Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Środowiska był również inicjatorem akcji edukacyjnej „**Cztery pory roku na wsi**”, która poprzez zabawę zobrazowała dzieciom mieszkającym w mieście, skąd biorą się podstawowe produkty żywnościowe na ich stołach. Zwiedzając i spędzając czas na wsi pokazano, jak wygląda droga od ziarna w polu do chleba w sklepie, od krowy na łące do sera w markecie, od owocu z drzewa do soku w kartoniku, od sadzonki w ziemi do surówki na talerzu. Program akcji składał się z czterech wizyt studyjnych na terenie województwa świętokrzyskiego w blokach tematycznych: zboża, warzywa, mleko oraz owoce. Uczniowie z kieleckich szkół podstawowych zwiedzali gospodarstwa rolne i sadownicze, poznawały ciekawe zawody: rolnika, piekarza, mleczarza i sadownika.

Marszałek Województwa Świętokrzyskiego, przy współorganizacji Zarządu Okręgowego Polskiego Związku Łowieckiego, Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu oraz Wojewódzkiego Domu Kultury, na terenie „Stadionu Leśnego” w Kielcach organizuje wojewódzkie obchody święta myśliwych pn. „Hubertus Świętokrzyski”. Impreza ta z roku na rok cieszy się coraz większą popularnością o czym świadczy zwiększająca się liczba uczestników. W 2014 r. w „Hubertusie” uczestniczyło ponad 5 500 osób: myśliwych, leśników, zaproszonych gości i sympatyków myślistwa. Podczas obchodów odbywają się pokazy sokolnicze, koncert muzyki myśliwskiej, polowanie w sygnałach łowieckich, prezentacja psów myśliwskich oraz liczne konkursy dla dzieci i młodzieży

Kolejną akcją zrealizowaną w latach 2013-2014 przez Departament była publiczna kampania edukacyjna w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami w postaci zużytych baterii i akumulatorów, która miała na celu podnoszenie stanu świadomości ekologicznej społeczeństwa w zakresie prawidłowego postępowania z powyższymi odpadami oraz wspomagająca osiągnięcie wysokiego poziomu selektywnego zbierania odpadów. Publiczna kampania edukacyjna prowadzona była poprzez: rozpropagowanie plakatów, emisję filmów edukacyjnych na billboardach świetlnych, audycji, reportaży, sond ulicznych i spotów informacyjnych w lokalnych rozgłośniach radiowych o zasięgu obejmującym całe województwo świętokrzyskie oraz emisję czterech odcinków edukacyjnych w Telewizji Kielce. Emitowane spoty, audycje, reportaże, filmy oraz rozmowy reklamowe zawierały informację o:

- możliwym wpływie substancji stosowanych w bateriach i akumulatorach na środowisko i zdrowie ludzi,

- zaleceniu prowadzenia selektywnego zbierania,
- dostępnych systemach zbierania i recyklingu,
- roli w przyczynianiu się do recyklingu zużytych baterii i akumulatorów,
- znaczeniu symboli chemicznych występujących na bateriach i akumulatorach (rtęci, kadmu i ołowiu) oraz oznakowaniu baterii i akumulatorów symbolem selektywnego zbierania.

Departament realizując zapisy wynikające z „Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego”, przeprowadził kampanię edukacyjną pt.: **„Czym palę w piecu, tym oddycham”**, mającą na celu uświadamianie społeczeństwa o negatywnym wpływie na zdrowie ludzi, zanieczyszczeń powstających ze spalania odpadów w kotłach domowych. Kampania edukacyjna prowadzona była poprzez: emisję filmów w telewizji, emisję spotów informacyjnych oraz rozmów z ekspertami w 3 lokalnych rozgłośniach radiowych o zasięgu wojewódzkim. W emitowanych materiałach poruszane były między innymi zagadnienia: niskiej emisji, problemu spalania śmieci i niskiej jakości węgla w kotłach domowych, szkodliwości zanieczyszczeń powstających ze spalania śmieci na zdrowie człowieka i na środowisko, a także pozornego „oszczędzania” poprzez spalanie śmieci.

Następny projekt edukacyjno-przyrodniczo-krajoznawczy zrealizowany w 2014 r. roku przez Departament to akcja **„Zielone Świętokrzyskie - edukacja ekologiczna dzieci z terenów wiejskich”**, która składała się z czterech wizyt studyjnych na terenie województwa świętokrzyskiego. Projekt polegał na zorganizowaniu wyjazdów dla dzieci w wieku gimnazjalnym z terenów wiejskich i miał na celu przedstawienie inwestycji i działań podejmowanych na rzecz ochrony środowiska.

Dzieci w trakcie wizyt zwiedziły:

- nowoczesną instalację termicznego przekształcania odpadów przemysłowych w Zakładzie Produkcji Paliw Alternatywnych w Karsach k/Ożarów;
- budynek dydaktyczno-laboratoryjny ENERGIS Wydziału Inżynierii Środowiska Politechniki Świętokrzyskiej w Kielcach, który jest przykładem obiektu „inteligentnego”, wykorzystującego najnowocześniejsze energooszczędne metody zasilania w media, nowatorskie rozwiązania pozyskiwania i akumulowania ciepła oraz nowoczesne technologie informacyjne dla celów sterowania i monitoringu;
- „Zielony Blok” w Elektrowni w Połańcu – blok energetyczny opalany w 100% biomasą;
- oczyszczalnię ścieków w Sitkówce-Nowinach i zapoznały się z technologią oczyszczania ścieków komunalnych.

Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego prowadzi również współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, która polegała na przyznawaniu dotacji w ramach *otwartego konkursu ofert na wsparcie zadań publicznych Województwa Świętokrzyskiego z zakresu działań na rzecz ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego*.

W 2013 roku w zakres konkursu wchodziły dwa zadania:

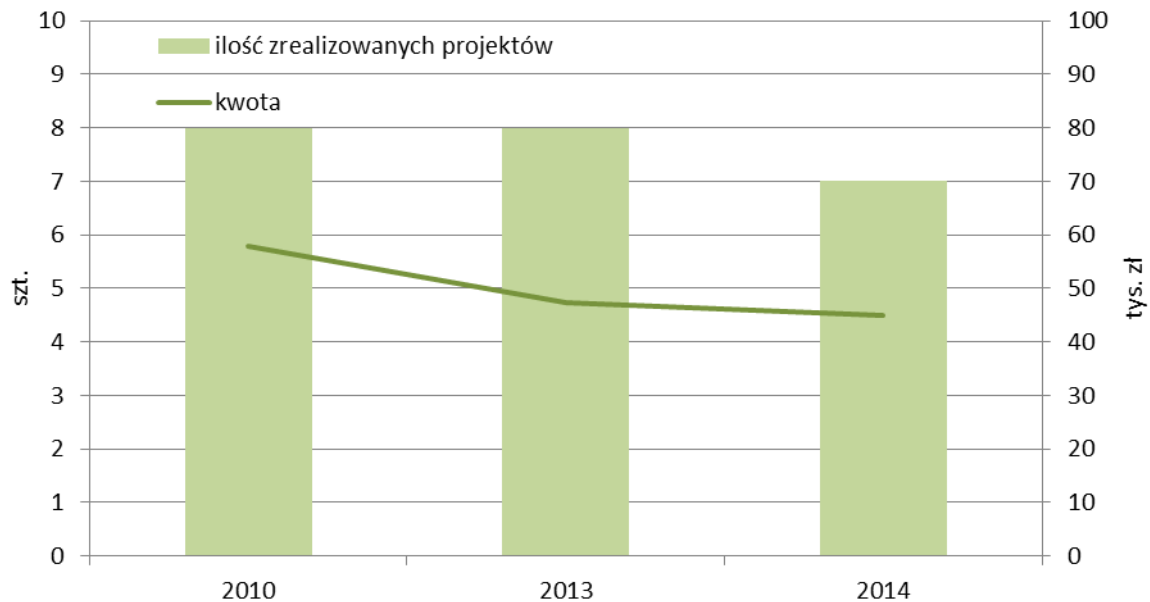
1. Organizowanie konkursów, olimpiad, festiwali, konferencji i seminariów popularyzujących zagadnienia dotyczące ochrony środowiska i przyrody;
2. Opracowanie i wydawanie niskonakładowych, niekomercyjnych materiałów wydawniczych związanych z ochroną środowiska;

natomiast w 2014 roku dodano trzecie zadanie: Prenumerata i dystrybucja czasopism ekologicznych do placówek oświatowych, centrów edukacji ekologicznych, sal dydaktycznych na terenie województwa świętokrzyskiego.

Wysokość środków przeznaczonych na wsparcie realizacji zadań z zakresu ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego w latach 2013-2014 wynosiła ogółem 92 350,00 zł. Zmiany ilości zrealizowanych projektów były związane z ilością środków przeznaczonych na dotacje. Organizacje, które ubiegały się o dotacje to m. in.:

Liga Ochrony Przyrody w Kielcach, Towarzystwo Badań i Ochrony Przyrody w Kielcach, Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Boria, Lemierze, Podgórze, Wiktoryn, Wycinka, Ulów w gm. Ćmielów, Stowarzyszenie M.O.S.T. „Możesz Obracać Swoją Tor” w Kielcach, Buski Klub Jeździecki „Wiraz”, Suchedniowska Korporacja Samorządowa, Świętokrzyskie Centrum Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej w Kielcach, Stowarzyszenie Spektrum Możliwości z Miedzianej Góry.

Wykres 44. Realizacja projektów z zakresu ekologii, ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego

Istotną rolę w szerzeniu wiedzy ekologicznej na terenie województwa świętokrzyskiego odgrywają m.in.: Zespół Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych w Kielcach, Świętokrzyski Park Narodowy, nadleśnictwa, Zarząd Okręgowy Ligi Ochrony Przyrody w Kielcach, Świętokrzyski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach oraz jednostki samorządu terytorialnego.

Działania w zakresie edukacji ekologicznej realizowane przez Zespół Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych w Kielcach (ZŚiNPK) obejmują m.in. organizację konkursu ekologicznego dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z całego województwa „Ekologia, my i region, w którym żyjemy” oraz konkursu fotograficznego „Walory Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych w obiektywie”. Uczniowie szkół podstawowych klas 0-III biorą corocznie udział w organizowanym konkursie plastycznym „Poznajemy przyrodę naszych parków krajobrazowych”. ZŚiNPK organizuje również co roku konkurs dla wychowanków placówek szkolno-wychowawczych pn.: „Świat wokół nas”. Ponadto dla dzieci w wieku 5-6 lat z placówek oświatowych z terenu całego województwa organizowany jest konkurs plastyczny „Eko-ludek”.

Działalność edukacyjna ZŚiNPK obejmuje także prowadzenie warsztatów przyrodniczych dla dzieci i młodzieży na terenie własnych sal dydaktycznych oraz na terenie placówek oświatowych. Tematyka spotkań dostosowana jest do wieku słuchaczy i w zależności od zapotrzebowania koncentruje się na ochronie środowiska, walorach przyrodniczych, kulturowych oraz historycznych regionu. Najbardziej interesującą formą zajęć edukacyjnych są zajęcia organizowane na terenie parków w formie rajdów i wycieczek po ścieżkach dydaktycznych. Działania edukacyjne prowadzone są również poprzez wydawanie

i rozpowszechnianie informatorów: „Świętokrzyskie Parki Krajobrazowe”, „Nadnidziańskie Parki Krajobrazowe”, „Rzeźba terenu Parków Krajobrazowych Ponidzia”, map, zeszytów edukacyjnych, ścieżek dydaktycznych czy kalendarzy edukacyjnych zawierających fotografie oraz informacje o wartościach przyrodniczych, kulturowych, historycznych i krajobrazowych parków – materiały te rozpowszechniane są wśród uczestników różnych imprez ekologicznych. Ponadto do działań edukacyjnych prowadzonych przez ZSiNPK zaliczyć można także prezentowanie na terenie szkół, bibliotek, muzeów, a także podczas imprez turystycznych trzech wystaw ruchomych: „Parki Krajobrazowe Gór Świętokrzyskich”, „Parki Krajobrazowe Ponidzia”, „Przyroda nieożywiona Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych”. Pracownicy Zespołu pełnili również merytoryczną opiekę nad realizacją praktyk dla studentów wyższych uczelni oraz młodzieży szkół średnich i pomaturalnych. Z praktyk studenckich korzystali studenci kierunku „Ochrona Środowiska” Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach oraz studenci z innych uczelni o profilu przyrodniczym, spoza naszego regionu.

Kolejną instytucją prężnie działającą w naszym województwie jest Świętokrzyski Park Narodowy (ŚPN), który jako kluczowe działanie wyznaczył sobie edukację dzieci i młodzieży mieszkającej w otulinie ŚPN. Podstawową formą edukacji jest prowadzenie zajęć dydaktycznych w terenie, tj.: na szlakach turystycznych wyznaczonych w obrębie Parku oraz ośrodkach edukacyjnych zarządzanych przez ŚPN. Jako przykłady wymienić można zajęcia edukacyjne: „Co to jest Świętokrzyski Park Narodowy?”, „Mieszkam w otulinie ŚPN – poznaję krajobraz mojej miejscowości” czy „Drzewo mój przyjaciel – jakie drzewo taki cień”, które prowadzone są w Ogrodzie Dendrologicznym „Podzamcze Bodzentyńskie”. Pracownicy Parku Narodowego prowadzą także zajęcia na szlakach turystycznych oraz 6 ścieżkach edukacyjnych wyznaczonych na terenie ŚPN (w 2013 roku została utworzona nowa ścieżka edukacyjna Huta Szklana – Święty Krzyż).

Działania edukacyjne (zwłaszcza z wykorzystaniem ścieżek przyrodniczych) prowadzone są także przez Nadleśnictwa. W latach 2013-2014 realizowane były następujące przedsięwzięcia:

- lekcje terenowe i wycieczki z przewodnikiem, w których uczestniczyło 19 978 osób,
- lekcje w salach edukacji leśnej, z których skorzystało 7 596 uczestników,
- spotkania z leśnikami w szkołach, w których uczestniczyło 11 304 uczniów,
- konkursy leśne (wiedzy, plastyczne, literackie itp.), w których udział wzięło 5 954 osób,
- akcje, imprezy okolicznościowe, w których uczestniczyły 44 273 osoby m. in.: „Zdrowo i bezpiecznie witamy lato w lasach”, „Dary Świętokrzyskich Lasów. Grzybobranie”,
- wystawy edukacyjne, które obejrzało 1 000 osób.

Wiele przedsięwzięć edukacyjny realizuje również Liga Ochrony Przyrody (LOP). Jako przykład wymienić można coroczne konkursy: „Przyroda moja miłość”, „Przyroda na szkłe malowana”, „Z przyrodą na ty” organizowane dla szkół z terenu województwa świętokrzyskiego. LOP jest również inicjatorem wielu rajdów edukacyjnych dla szkół różnych szczebli, terenowych warsztatów przyrodniczych dla dzieci i nauczycieli oraz prowadzi cykl wykładów i prelekcji „Lekcje zielonego myślenia”, a także pomysłodawcą konkursu „Ekoaktywni” dla najbardziej aktywnych nauczycieli, prowadzących działalność na polu edukacji ekologicznej w szkołach i przedszkolach z terenu naszego regionu.

Ważną rolę w upowszechnianiu zasad ekorozwoju i rolnictwa ekologicznego odgrywa Świętokrzyski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach, który jest głównym organizatorem konkursów „Na najlepsze gospodarstwo ekologiczne”, „Przyjazna Wieś” czy „Eko Bocian”. Prowadzi on również prelekcje i szkolenia z zakresu ochrony środowiska dla rolników i szkół wszystkich szczebli na terenie całego województwa.

W latach 2013-2014 Świętokrzyski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach (ŚODR) realizował przedsięwzięcia edukacyjne z zakresu agroturystyki poprzez:

- doradztwo indywidualne i grupowe dotyczące między innymi (przepisów prawnych w agroturystyce, finansowania działalności agroturystycznej z funduszy unijnych, zasad zakładania gospodarstw agroturystycznych), z których skorzystało ponad 2,2 tys. osób,
- 73 szkolenia z zakresu: możliwości dofinansowania działalności agroturystycznej z funduszy unijnych, prawno-finansowych uwarunkowań prowadzenia agroturystyki, turystyki wiejskiej czy gospodarstw edukacyjnych – dla 751 osób,
- organizowanie wojewódzkiego konkursu „Piękne i bezpieczne gospodarstwo agroturystyczne”, mającego na celu promocję agroturystyki opartej o gospodarstwo prowadzące działalność rolniczą,
- zorganizowanie 50 wystaw promujących dziedzictwo kulinarne, produkty agroturystyczne i lokalne oraz rękodzieło.

Przeprowadzone zostały również pokazy prawidłowego prowadzenia produkcji ekologicznej, a także organizowany był konkurs na najlepsze gospodarstwo ekologiczne i agroturystyczne. Ośrodek prowadzi również doradztwo w sprawie sporządzania wniosków i planów w ramach programów rolnośrodowiskowych oraz działalność wydawniczą. Wydawane były publikacje periodyczne „Aktualności Rolnicze”, wydawnictwa nieperiodyczne w postaci broszur i ulotek, a także wydawnictwa okolicznościowe.

Z przedstawionej analizy wynika, że edukacja ekologiczna prowadzona w naszym województwie spełnia ważną rolę i w dużym stopniu przyczynia się do podniesienia świadomości ekologicznej, zarówno wśród dzieci, młodzieży jak i dorosłych.

W latach 2013-2014 była ona prowadzona dla wszystkich grup społecznych poprzez:

- corocznie organizowaną przez Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Środowiska konferencję środowiskową o charakterze wojewódzkim i krajowym w związku z obchodami Światowych Dni Ochrony Środowiska,
- wojewódzki konkurs plastyczny pn. „Zielona energia” przeprowadzony w 2013 r., w którym liczba uczestników etapu wojewódzkiego wyniosła 142, natomiast na I etap - powiatowy wpłynęło 960 prac,
- realizację „Programów edukacji ekologicznej w zakresie selektywnej zbiórki surowców wtórnych i zagospodarowania odpadów komunalnych” na terenie gmin: Piekoszów, Raków, Chmielnik, Zagnańsk, Ostrowiec Św., Łągów, Miedziana Góra, Sędziszów, Kielce oraz Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki,
- coroczne szkolenia dla przewodników terenowych po woj. świętokrzyskim, mające na celu podniesieni wiedzy o ŚPN,
- organizację cyklicznych konkursów i olimpiad: „Przyroda moja miłość”, „Przyroda na szkle malowana”, „Mój Las”, „Z przyrodą na ty” „Piękne i bezpieczne gospodarstwo agroturystyczne”, „Eko-Bocian”, „Olimpiada Wiedzy Ekologicznej”, „Olimpiada Biologiczna dla szkół ponadgimnazjalnych”,
- organizację imprez plenerowych: „Zdrowo i bezpiecznie witamy lato w lasach”, „Dary Świętokrzyskich Lasów. Grzybobranie”, „Tropami świętokrzyskiej przyrody” oraz „Jak bezpiecznie korzystać z lasu”,
- szkolenia z zakresu ochrony środowiska dla administracji samorządowej,
- wydruk folderów, albumów i informatorów: „Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy”, „Suchedniowsko-Oblęgorski PK”, „Szaniecki PK”, „Cisowsko-Orłowski PK”, „Parki Krajobrazowe Pomidzia”, „Pomniki przyrody województwa świętokrzyskiego – skałki, wychodnie skalne”, „W lesie” – eko książeczka malowanka dla dzieci przedszkolnych i nauczania wczesnoszkolnego, „Monografia Cisowsko-Orłowskiego Parku Krajobrazowego”, „Ośrodek Edukacji Leśnej Nadleśnictwa Kielce”, „Nadleśnictwo Skarżysko – w zgodzie z Naturą”, „Rzeźba terenu Parków Krajobrazowych Pomidzia”, wydanie diaporamy „Dolina rzeki Nidy w krajobrazie

Ponidzia oraz przewodnika po leśnej ścieżce przyrodniczo-historycznej im. Wybranieckich,

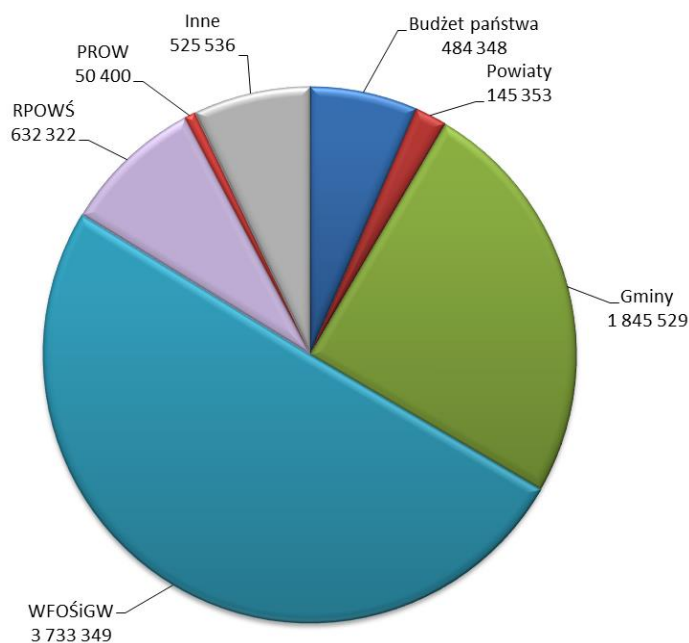
- prezentowanie wystaw ruchomych „Przyroda nieożywiona Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych”, „Parki Krajobrazowe Ponidzia” i „Parki Krajobrazowe Gór Świętokrzyskich”, które przedstawiają walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe parków. Wystawy prezentowane były 32 razy i każdorazowo oglądało je ok. 200 osób,
- zapewnienie przewodnictwa na trasach ścieżek dydaktycznych wytyczonych na obszarach parków krajobrazowych podczas 150 rajdów i wycieczek autokarowych, w których uczestniczyło 5 406 osób,
- wojewódzki konkurs plastyczny pn. „Poznajemy przyrodę naszych parków krajobrazowych”, skierowany do uczniów klas 0-III z terenu całego województwa, w którym udział wzięło 4 601 dzieci ze 124 placówek oświatowych,
- wojewódzki konkurs fotograficzny dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych „Walory Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych w obiektywie”, w którym w 2014 r uczestniczyło 679 uczniów z 52 szkół województwa świętokrzyskiego,
- zorganizowanie przez ZSiNPK, w ramach środków Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, warsztatów edukacyjnych „Ochrona walorów przyrodniczych i kulturowych warunkiem zachowania tradycji na obszarach wiejskich naszego regionu”, w których uczestniczyło 198 osób z 4 placówek oświatowych oraz warsztatów rzeźbiarskich „Rzeźba Ponidzia” z których skorzystały 24 osoby,
- zorganizowanie i przeprowadzenie przez ZSiNPK na obszarze Gór Świętokrzyskich i Ponidzia warsztatów edukacyjnych: „Dziedzictwo kulturowe polskiej wsi oraz zachowanie i ochrona środowiska przyrodniczego i bioróżnorodności”, „Wieś świętokrzyska naszym dziedzictwem kulturowym”, „Turystyka wiejska popularyzująca produkt tradycyjny, bogactwo i różnorodność Ponidzia”, „Kultywowanie tradycyjnych zawodów szansą na aktywizację gospodarczą świętokrzyskiej wsi”, „Różnorodność kulturowa i przyrodnicza terenów Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych jako walor pozaprodukcyjny wsi – inspiracją dla przyszłych fotografów”, „Tradycyjna kuchnia regionalna dziedzictwem kulturowym mieszkańców wsi przekazywana z pokolenia na pokolenie”, w których udział wzięło ponad 1 350 osób,
- konkurs skierowany do szkół podstawowych i gimnazjów „Ekologia, my i region, w którym żyjemy”, organizowany przez ZSiNPK. W konkursie wzięło udział 405 uczniów z 40 placówek oświatowych,
- szkolenia przeprowadzane przez pracowników ŚODR w Modliszewicach dla rolników i mieszkańców obszarów wiejskich pt.: „Znaczenie małej retencji wodnej dla środowiska”, „Zioła przyprawowe i lecznicze z upraw i zbioru naturalnego”, „Możliwości rozwoju małych gospodarstw rodzinnych w ramach PROW 2007-2013” czy „Nowe technologie uprawy wybranych warzyw i produkcji owoców metodami ekologicznymi”.

W latach 2013-2014 na realizację 136 zadań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych związanych z edukacją ekologiczną na terenie województwa świętokrzyskiego wydatkowano kwotę **7 416,8 tys. zł.** (Załącznik nr 19). Przedsięwzięcia te finansowane były zarówno ze środków własnych, jak również z funduszy pomocowych, tj.: RPOWŚ, PROW, WFOŚiGW w Kielcach, budżet państwa oraz budżety powiatów i gmin. Beneficjentami środków na edukację ekologiczną, w głównej mierze były jednostki samorządu terytorialnego, nadleśnictwa, ZSiNPK w Kielcach, ŚPN, media regionalne, uczelnie wyższe oraz organizacje pozarządowe (LOP Kielce, Kieleckie Towarzystwo Naukowe, Ekologiczny Związek Gmin Dorzecza Koprzywianki).

Do największych zadań z szeregu przedsięwzięć należą:

- budowa Centrum Edukacji Ekologicznej – Zamku w Kijach,
- budowa obiektu zielonej szkoły w ramach realizacji zadania inwestycyjnego „Budowa ogrodu botanicznego w Kielcach”,
- realizacja projektu Świętokrzysko-Podkarpacki Klaster Energetyczny,
- opracowanie diaporamy pn. „Dolina rzeki Nidy w krajobrazie Ponidzia”
- edukacja ekologiczna mieszkańców województwa świętokrzyskiego w prasie lokalnej,
- kampania dotycząca edukacji ekologicznej, przeprowadzona na antenie Polskiego Radia Kielce,
- program edukacji ekologicznej pod nazwą "Eko-świętokrzyskie" zrealizowany przez Telewizję Świętokrzyską.

Wiele programów edukacyjnych nie miałyby miejsca, gdyby nie wsparcie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach. Na realizację w 2013 i 2014 r. 160 projektów z dziedziny edukacji ekologicznej wydatkowano środki finansowe w wysokości 3 733,3 tys. zł. Dużym zainteresowaniem cieszyło się dofinansowanie do druku różnego rodzaju publikacji/wydawnictw zwracających uwagę na potrzebę ochrony i piękno przyrody, środowiska, promujących ideę zrównoważonego rozwoju, tj.: foldery, przewodniki, gry edukacyjne, raporty, zakładki. Dofinansowywane były olimpiady, konkursy, rajdy edukacyjne, realizacja filmów i audycji radiowych, szkolenia, pikniki, prenumeraty czasopism tj.: „Aura”, „Przyroda Polska” i „Ekoświat”, jak również doposażono m.in. ścieżki dydaktyczne oraz sale dydaktyczne w sprzęt wykorzystywany do prowadzenia zajęć edukacyjnych oraz dokonano zakupu zbiorów bibliotecznych z dziedziny ekologii.

Wykres 45. Struktura finansowania edukacji ekologicznej w latach 2013-2014

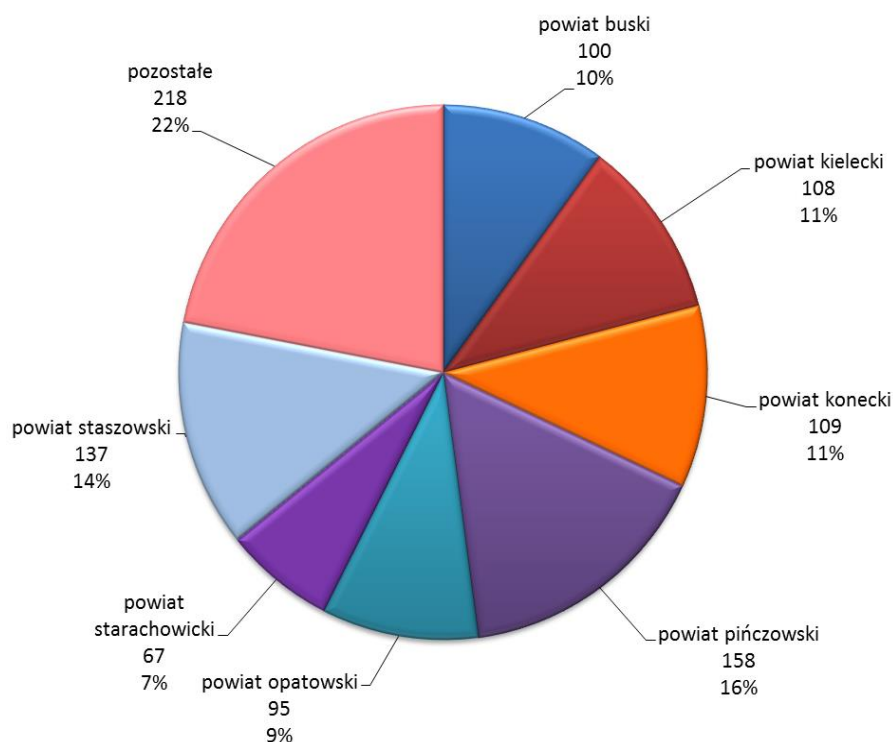

Mapa 24. Lokalizacja inwestycji w zakresie edukacji ekologicznej w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014

Na podstawie danych (na dzień 31 grudnia 2014 roku) uzyskanych z ŚODR, w województwie świętokrzyskim produkcję metodami ekologicznymi prowadzi 992 gospodarstwa. W okresie przestawienia z rolnictwa konwencjonalnego na ekologiczne (w przypadku upraw rolniczych – 2 lata, sadowniczych – 3 lata) jest 59 gospodarstw, a 933 posiada certyfikat zgodności produkcji z zasadami rolnictwa ekologicznego. Gospodarstwa prowadzące produkcję metodami ekologicznymi znajdują się obecnie w 98 gminach (Załącznik nr 20), a najwięcej takich gospodarstw funkcjonuje w powiatach: pińczowskim – 158, staszowskim – 137, koneckim – 109, kieleckim – 108, a najmniej w powiecie skarżyskim i kazimierskim.

Od 2010 roku zmniejszyła się ilość gospodarstw ekologicznych, z 1 197 do 992, w stosunku do 2014 roku. Jest to efektem, między innymi, zmian przepisów, które spowodowały ograniczony dostęp do dotacji w pakiecie „rolnictwo ekologiczne”. Mimo spadku ilości gospodarstw ekologicznych, rośnie wielkość produkcji towarowej. Wiąże się to ze wzrostem zapotrzebowania na produkty ekologiczne.

Wykres 46. Gospodarstwa ekologiczne w województwie świętokrzyskim w 2014 r.

W województwie świętokrzyskim działa również 10 przetwórci ekologicznych oraz 2 stowarzyszenia.

Tabela 43. Lista przetwórców i stowarzyszeń ekologicznych w województwie świętokrzyskim

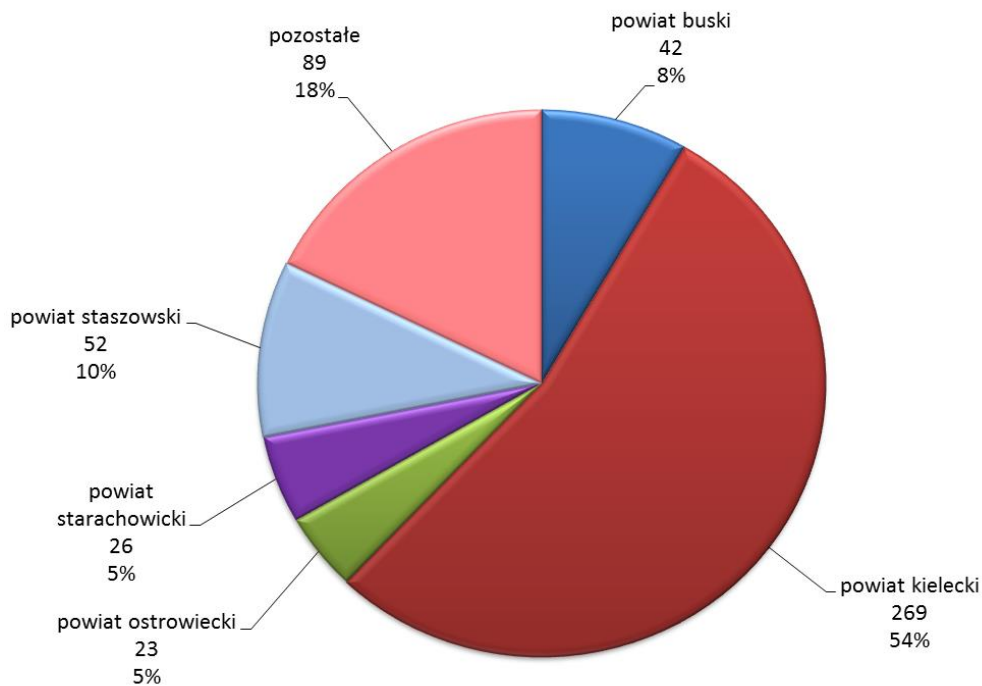
Nazwa	Adres	Zakres działalności
Chłodnie StarFruits Sp. z o.o.	Starachowice, ul. Myśliwska 1	pozostałe przetwarzanie i konserwowanie owoców i warzyw
LYOVIT P.P.H.U Jerzy Godek	Daleszyce, ul. Głowackiego 34 A	produkcja przypraw, produkcja mrożonych owoców, ziół, warzyw, produkcja suszonych (liofilizowanych) przypraw, ziół, owoców, warzyw
Mapa Marek Pawlonka	Sandomierz, ul. Tatarska 10	przetwórstwo owoców i warzyw
Natur-Vit	Pińczów, ul. Kopernia 9	przetwórstwo kawy i herbaty
Ostrowieckie Stowarzyszenie Producentów Rolnictwa Ekologicznego "EKOTEL"	Ostrowiec Św. ul. L. Staffa 1; ul. Kilińskiego 3a	sprzedaż żywności ekologicznej
P.H.U Elpol Kozieł Elżbieta	Łoniów Piaseczno 42	obróć artykułami spożywczymi
PRONAT.PL Ilona Fedaili-Tomasik	Piekoszów, ul. Chęcińska 8	obróć produktami ekologicznymi
Społem Piekarnia s.c. Anna Kisiela, Ryszard Liberek	Pińczów, Batalionów Chłopskich 56	produkcja pieczywa
VITALPOL P.P.H. Marek Wiczorek	Solec Zdrój, Świniary 46A	obróć produktami ekologicznymi
Zakład Konfekcjonowania Artykułów Spożywczych Vitana	Pińczów, ul. Wiosenna 6	wytwarzanie produktów przemiału zbóż
Zakład Liofilizacji Liogam M. Bień, G. Kot, A. Prześlak Sp. j.	Sitkówka Nowiny Zgórsko 60 A	pozostałe przetwarzanie i konserwowanie owoców i warzyw, produkcja przypraw

Zakład Piekarniczy Omar	Kielce ul. Skrajna 88	produkcja pieczywa, produkcja świeżych wyrobów ciastkarskich i ciastek
-------------------------	--------------------------	--

Według informacji (na dzień 31 grudnia 2014 roku) uzyskanych z ŚODR, na terenie województwa świętokrzyskiego działalność agroturystyczną prowadzi obecnie 501 gospodarstw. Najwięcej tego rodzaju gospodarstw znajduje się w powiecie kieleckim – 269. Najwięcej gospodarstw jest w gminach: Bodzentyn – 45, Daleszyce – 29, Nowa Słupia – 29, Szydłów – 24, Raków – 23.

Od 2010 roku obserwuje się wzrost ilości gospodarstw agroturystycznych, z 478 do 501 w 2014 roku. Wzrost ten jest spowodowany coraz większym zainteresowaniem wypoczynkiem na wsi. Agroturystyka staje się również istotnym źródłem dochodów dla ludności związanej z gospodarstwami rolnymi o małej skali produkcji i niskim poziomie jej towarowości, daje też możliwość rozwoju innych działalności typu handel, gastronomia, usługi turystyczne czy transportowe.

Wykres 47. Gospodarstwa agroturystyczne w województwie świętokrzyskim w 2014 r.

4. WSKAŹNIKI WDRAŻANIA „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO”.

Przedstawiona w poprzednim rozdziale analiza stanu środowiska naturalnego w województwie świętokrzyskim w poszczególnych jego komponentach, wraz z listą przedsięwzięć jakie zostały wykonane w latach 2013 i 2014, daje ogólny obraz efektywności wdrażania „Programu...”. Oceniając realizację celów zawartych w „Programie...” należy odnieść się do wskaźników z grupy A – stanu środowiska i zmiany presji na środowisko, monitorowane co 2 lata.

Tabela 44. Wskaźniki efektywności wdrażania „Programu...”

Lp.	Wskaźnik	Stan wyjściowy (2010)	Stan raportowany (2012)	Stan raportowany (2014)
1.	Jakość wód powierzchniowych, % punktów o dobrym stanie/potencjale ekologicznym	3,7%	28%	39%
2.	Jakość wód podziemnych - % dobrej jakości wód	22,5% ³	17,6%	16,7%
3.	Pobór wody	1 403,5 hm ³	1 373,6 hm ³	1 240,5 hm ³
4.	Długość sieci kanalizacji rozdzielczej w województwie	3 493,64 km	4 965 km	5942,7 km
5.	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	52,7%	53,6%	56,3%
6.	Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych	2 844 Mg	2 711 Mg	2 192 Mg
7.	Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych	13 330 270 Mg łącznie z CO ₂ , w tym 78 086 Mg zanieczyszczeń innych niż CO ₂	12 692 797 Mg łącznie z CO ₂ , w tym 77 845 Mg zanieczyszczeń innych niż CO ₂	12 070 848 Mg łącznie z CO ₂ , w tym 72 202 Mg zanieczyszczeń innych niż CO ₂
8.	Liczba stref o klasie C kryterium ochrony zdrowia	2	2	2
9.	Liczba stref o klasie B kryterium ochrony zdrowia	1	0	0
10.	Produkcja energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych	10 GWh	1 265,7 GWh	1 745,2 GWh
11.	Lesistość województwa (% ogólnej powierzchni województwa)	27,9%	28,0%	28,2%
12.	Powierzchnia terenów objęta formami prawnej ochrony obszarowej (% ogólnej powierzchni województwa)	64,5%	64,5%	65,06%
13.	Powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych wymagających rekultywacji	3 383 ha	3 422 ha	3 471 ha
14.	Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska i gosp. wodną	412 mln zł	2157,2 mln zł	1 398,4 mln zł

5. ANALIZA ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ŚRODOWISKA

Realizacja „Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” w latach 2013-2014 przypadła na końcowy okres finansowania inwestycji ze środków unijnych perspektywy 2007-2013. W analizowanym okresie następowały ostatnie płatności, nabory uzupełniające, a także ostateczne rozliczenia. Wiele podmiotów realizowało inwestycje z własnych środków, głównie z budżetów samorządowych i ze środków przedsiębiorstw, wspieranych krajowymi środkami funduszy ochrony środowiska.

Środki krajowe

- **NFOŚiGW** sfinansował 23 przedsięwzięcia w niemal każdym komponencie środowiska na ogólną kwotę 22,2 mln zł. Największe środki z tego funduszu, które napłynęły do naszego województwa w wysokości 18,7 mln zł przeznaczone były na inwestycje związane z poprawą jakości powietrza. Ponadto NFOŚiGW zajmował się transferem środków europejskich z POIiŚ i NMFIMF EOG.
- **WFOŚiGW w Kielcach** dysponował średnio kwotą ok. 61,44 mln zł rocznie. Środki WFOŚiGW przeznaczane są na dofinansowywanie przedsięwzięć proekologicznych ujętych w liście przedsięwzięć priorytetowych do dofinansowania przez WFOŚiGW w Kielcach, uchwalanej corocznie i uwzględniającej potrzeby w ochronie środowiska, zgodnie z polityką ekologiczną województwa. Najczęściej finansowanie z WFOŚiGW w Kielcach było przyznawane w formie pożyczek, częściowo umarzalnych dotacji, a także dopłat do oprocentowanych kredytów bankowych. W analizowanym okresie Wojewódzki Fundusz wsparł realizację ponad 145 zadań, na ogólną kwotę blisko 103 mln zł, głównie w obszarze edukacji ekologicznej (3,73 mln zł), wsparcia w postaci pożyczek dla projektów realizowanych z RPOWŚ i PROW (14,3 mln zł), POIiŚ (76,1 mln zł), ale i w ochronie powietrza oraz termomodernizacji (4,8 mln zł). WFOŚiGW w Kielcach był instytucją wdrażającą dla 9 projektów z terenu województwa świętokrzyskiego, realizujących zadania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej i odpadami w ramach POIiŚ.
- **Górna Wisła** - środki z budżetu państwa na realizację zadań w ramach „Programu ochrony przed powodzią w dorzeczu Górnej Wisły na obszarze województwa śląskiego, małopolskiego, podkarpackiego i świętokrzyskiego”, były konsumowane przez Świętokrzyski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Kielcach na sfinansowanie 6 projektów, w wysokości 13,3 mln zł.

Środki unijne w latach 2007-2013:

- **PO Infrastruktura i Środowisko**, z programu tego dofinansowane było 35 zadań na ogólną kwotę 623,8 mln zł, w tym 8 dużych projektów z gospodarki ściekowej, z czego w analizowanym okresie było wydatkowane z Funduszu Spójności ponad 150 mln zł.
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego** – program, w ramach którego w analizowanym okresie zrealizowano 68 zadań prośrodowiskowych na łączną kwotę 150,8 mln zł, z czego z RPOWŚ pochodziła kwota 81 mln zł.
- **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich** - najpoważniejsze wsparcie terenów wiejskich w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014. Na cele budowy sieci wodociągowej, sieci kanalizacyjnej, rozbudowy oczyszczalni ścieków, budowy przydomowych oczyszczalni ścieków oraz inwestycji związanych z ochroną przeciwpowodziową i odnawialnymi źródłami energii przeznaczono ze środków PROW kwotę 44 mln zł.
- **PO Ryby** to Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”, który został stworzony aby realizować cele polskiej polityki rybackiej. Na terenie województwa świętokrzyskiego z programu tego były dofinansowane 2 projekty na kwotę niewiele ponad 300 tys. zł.

- **PO Polska Wschodnia** - w ramach tego programu realizowane były projekty o kluczowym znaczeniu dla rozwoju społeczno-gospodarczego pięciu województw Polski Wschodniej: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego. Dzięki priorytetowi dot. zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej obszaru, jedna z gmin województwa świętokrzyskiego – Radków otrzymała dofinansowanie na zadanie „Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Chycza oraz przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Radków” w wysokości 1,2 mln zł.

Inne źródła zagraniczne

- **Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego**, na realizację zadań w latach 2013-2014 w zakresie odnawialnych źródeł energii, dofinansowanie w wysokości 3,7 mln zł, otrzymały trzy gminy: Kije, Pińczów i Wiślica w ramach projektu pn.: „Instalacja systemów OZE na budynkach użyteczności publicznej oraz domach prywatnych w gminach powiatu buskiego i pińczowskiego”.

Tabela 45. Struktura finansowania Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego

Źródła finansowania	Plan 2011-2015	Wykonanie 2011-2012		Wykonanie 2013-2014	
	mln zł	mln zł	%	mln zł	%
Środki własne przedsiębiorstw, mieszkańców	1 488,24	823,44	55,3	651,9	43,8
Środki jednostek samorządu terytorialnego	912,6	625,55	68,5	333,9	36,6
Budżet państwa	74,88	32,08	42,8	70	93,5
Fundusze ekologiczne - dotacje	365,04	136,02	37,3	39,3	10,8
Fundusze unijne i inne zagraniczne	1839,24	540,06	29,4	303,3	16,5
Razem	4 680,0	2157,15	46,1	1398,4	29,9

6. PODSUMOWANIE

Raport z wykonania „Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” obejmuje kolejny okres sprawozdawczy przypadający na lata 2013-2014. Był to okres zwiększonej aktywności realizacji wszystkich zamierzeń inwestycyjnych w dziedzinie ochrony środowiska, po pierwsze z uwagi na kończący się termin unijnej perspektywy finansowej na lata 2007-2013, ale przede wszystkim ze względu na zbliżające się terminy wypełnienia zobowiązań akcesyjnych w gospodarce wodno-ściekowej, ochronie powietrza i gospodarce odpadami.

Podsumowując analizę zmian, jakie zaistniały w środowisku w tym czasie należy stwierdzić, że stan środowiska ulega systematycznej poprawie. Jednakże nadal pozostają obszary, w których jest wiele zapóźnień. Postawione wysokie wymagania, co do standardów środowiska, a także założonych celów w Polityce ekologicznej państwa, czy wynikających z wdrożonej polityki Unii Europejskiej, wymuszają głównie na samorządach lokalnych, zintensyfikowanie działań na płaszczyźnie inwestycji prośrodowiskowych. Za tymi wymaganiami niestety nie poszły wystarczające środki finansowe, co przełożyło się na brak realizacji wszystkich zaplanowanych zadań.

Wymiernym wskaźnikiem obrazującym poprawę stanu środowiska jest stan zasobów przyrodniczych. Nasze województwo należy do najczystszych ekologicznie obszarów Polski, 65,06% jego powierzchni zostało poddanych prawnej ochronie przyrody, co stawia nas na pierwszym miejscu w kraju. Bogata szata roślinna, rzadkie zbiorowiska roślinności stepowej, górskiej, bagiennej oraz jedyne w Polsce środkowej stanowisko słonorośli, to niewątpliwe atuty, którymi nie wszyscy mogą się szczycić. Co więcej, na terenie województwa, Europejską Siecią Ekologiczną Natura 2000 zostało objęte 13,7% ogólnej powierzchni naszego regionu. Mamy 2 obszary specjalnej ochrony ptaków oraz 38 obszarów ochrony siedlisk.

Lasy na terenie województwa stanowią 28,2% ogólnej powierzchni. Lesistość województwa jest nieznacznie niższa od przeciętnej lesistości kraju, wynoszącej 29,4%. Procent lesistości jest jednak liczony z pominięciem naturalnej sukcesji na terenach, które nie są ujęte w ewidencji. Uregulowanie tego stanu prawnego będzie skutkowało tym, że rzeczywista powierzchnia lasów na terenie naszego województwa będzie znacznie większa. Realizacja programu zwiększenia lesistości, nie jest zadawalająca z uwagi na coraz mniejsze zainteresowanie właścicieli gruntów przeznaczonych do zalesień. Taki stan rzeczy wynika z utrudnień w pozyskiwaniu środków na ten cel oraz ponoszenia dużych nakładów finansowych w stosunku do korzyści.

Analizując stan powietrza w naszym województwie można powiedzieć, że zrealizowane zadania spowodowały postęp w ograniczeniu emisji zanieczyszczeń, nie mniej jednak nadal pozostaje problem dostosowania jakości powietrza do standardów imisyjnych, wprowadzanych przepisami dostosowującymi wymagania do poziomów w Unii Europejskiej.

Największy problem w województwie świętokrzyskim nadal stanowi emisja powierzchniowa oraz niska świadomość społeczeństwa w zakresie zanieczyszczenia powietrza i skutków zdrowotnych z tym związanych, jak również przyzwolenie społeczne na spalanie odpadów w piecach domowych. Dlatego, najważniejszym zadaniem w ochronie powietrza na następne lata będzie realizacja zadań zawartych w sporządzanych przez gminy Programach ograniczenia niskiej emisji, wynikających z „Programów ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego”, inwestycje drogowe mające na celu przede wszystkim wyprowadzenie ruchu z miast oraz dalsze inwestycje w dużych zakładach przemysłowych i energetycznych.

Biorąc pod uwagę dane rzeczywiste o produkcji energii z odnawialnych źródeł energii oraz o mocy zainstalowanej w źródłach OZE, można zauważyć znaczący pozytywny trend wzrostowy (rozwojowy). Już teraz województwo przekracza limity wprowadzone wytycznymi europejskimi i przyjęte przez Polskę pakietem klimatycznym (15% energii z OZE) na rok 2020. Oczywiście należy mieć na uwadze fakt, że pułap wyjściowy jest stosunkowo

niski. Uchwalona ustawa o OZE stworzyła co prawda odpowiednie ramy prawne, ale w tym zakresie konieczna jest intensyfikacja mechanizmów wsparcia, szczególnie dla energii prosumenckiej. Rozwój odnawialnych źródeł energii stwarza dodatkowe miejsca pracy na obszarach wiejskich, szczególnie przy potencjale jaki niesie wykorzystanie biomasy. Odnawialne źródła energii ciągle napotykają na szereg barier, głównie rynkowych przy konkurencji z konwencjonalnymi systemami energetycznymi. Przeszkody te często nie pozwalają na dostęp do rynku energii, przy ekonomicznym uzasadnieniu. Technologie OZE, pomimo małej skali i parametrów, coraz częściej dobrze pasują do obecnej infrastruktury, chociaż w dalszym ciągu tradycyjny przemysł energetyczny przeciwstawia się im. Koniecznym składnikiem tworzenia rynku odnawialnych źródeł energii jest pomoc finansowa w postaci subsydiów i zachęt podatkowych oraz dostępność funduszy.

Wyraźny problem na terenie naszego województwa stanowi klimat akustyczny, który oprócz aglomeracji miejskich, zaczyna również dotyczyć obszarów wiejskich. Zwiększona ilość samochodów oraz zły stan dróg, wpływają na wzrost hałasu w naszym otoczeniu. Działania, które są podejmowane, aby zmniejszyć poziom hałasu są niewystarczające, ponieważ realizacja takich inwestycji jest długotrwała i bardzo kosztowna. Należy podejmować dalsze działania zmierzające do eliminacji nadmiernego hałasu poprzez wyprowadzenie ruchu z centrów miast, budowę obwodnic, stosowanie cichych nawierzchni, czy nasadzeń odpowiedniej roślinności.

W dalszym ciągu dużym problemem w naszym województwie jest czystość wód oraz bezpieczeństwo powodziowe. Coraz gorsze wyniki jakości wód podziemnych i brak wyraźnej tendencji poprawy jakości wód powierzchniowych powodują m.in. ciągle niedostatki lokalnych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych, bardzo wysoka dysproporcja pomiędzy siecią wodociągową, a kanalizacyjną oraz nieszczelne szamba. Nastąpił co prawda, wyraźny przyrost długości sieci kanalizacyjnej z 3 493,64 km w 2010 roku do 5 942 km w 2014 roku (przyrost o 2 449 km). Niemniej jednak, w tym samym okresie zanotowano wzrost długości nowych sieci wodociągowych o blisko 736,8 km. Obecnie na terenie województwa świętokrzyskiego mamy 13 482,06 km sieci wodociągowej, co daje średnio 93,68% zwodociągowania województwa, natomiast skanalizowania 39%. Dane dotyczące zwodociągowania i skanalizowania zostały obliczone na podstawie informacji otrzymanych ze wszystkich gmin województwa świętokrzyskiego. Odbiegają one od informacji zamieszczanych przez Główny Urząd Statystyczny, który ww. % oblicza ze średniej wielkości procentowej wsi i miast. Stąd podane wielkości w raporcie są rzeczywiste i odbiegają od tych, które są zawarte w wojewódzkich dokumentach strategicznych, gdzie powołano się na statystyczne dane GUS (np.: zwodociągowanie 80%, a skanalizowanie 51,5%). Wśród 102 gmin w województwie w dalszym ciągu 8 nie posiada kanalizacji sanitarnej, przy czym dwie gminy są w trakcie realizacji dużych inwestycji, dwie budują przydomowe oczyszczalnie ścieków, a pozostałe mają w planach wyposażenie mieszkańców w indywidualne systemy oczyszczania ścieków, ale jeszcze nie rozpoczęły inwestycji. W województwie zlokalizowanych jest 147 oczyszczalni ścieków o łącznej przepustowości ok. 218 tys. m³/dobę, w tym 118 oczyszczalni komunalnych, kilkadziesiąt przykładowych, z których korzystają zakłady przemysłowe, w tym zakłady produkcyjne, produkcyjno-usługowe i przetwórcze różnych branż, a także oczyszczalnie ścieków obsługujące placówki usługowe i oświatowe. Ponadto funkcjonuje ok. 7 214 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków oraz 71 258 zbiorników bezodpływowych. Zdecydowanie poprawiła się sytuacja w respektowaniu ustawowego obowiązku ewidencjonowania zbiorników na nieczystości płynne i ich opróżniania. Ponad 72% gmin prowadzi ewidencję szamb i zbiorników bezodpływowych, niestety tylko co piąta prowadzi ewidencję kontroli częstotliwości ich opróżniania.

Mimo prowadzenia wielu inwestycji oraz skierowania blisko 70 mln zł z budżetu państwa w dalszym ciągu poważny problem stanowi infrastruktura przeciwpowodziowa, która nie

zapewnia pełnej ochrony. Dotyczy to braku urządzeń wodnych, złego stanu technicznego wałów przeciwpowodziowych, jak również braku odpowiedniej drożności urządzeń melioracji szczegółowej – rzek i rowów, a przede wszystkim kanalizacji deszczowej i jej odbiorników. W analizowanym okresie największe straty majątkowe miały miejsce z przyczyn zmian klimatu, w tym występujących zjawisk ekstremalnych: ulewnych deszczy, huraganów, oblodzeń, czy lokalnych suszy. Natomiast na pogarszanie stanu technicznego wałów przeciwpowodziowych wpływa w dużym stopniu także działalność zwierząt (w tym gatunków objętych ochroną), takich jak: bobry, lisy czy nornice. Taki stan rzeczy wiąże się przede wszystkim z olbrzymimi zapóźnieniami oraz ciągłym brakiem środków na tę dziedzinę środowiska. Najbardziej widoczne jest to w efekcie realizacji „Programu małej retencji dla województwa świętokrzyskiego”, który ze względu na brak środków finansowych jest wykonywany w znikomym procencie.

Olbrzymią rolę mającą wpływ na zmianę środowiska naturalnego odgrywa edukacja ekologiczna. Każdego roku można zaobserwować znaczący wzrost zaangażowania szkół wszystkich szczebli, organizacji pozarządowych oraz inicjatyw lokalnych, w różnego rodzaju programach edukacyjnych, akcjach i kampaniach społecznych, kierowanych nie tylko do najmłodszych. Także samorządy lokalne doceniają wagę edukacji ekologicznej w kształtowaniu świadomości społeczeństwa

Z przedstawionego raportu wynika, że ciężar realizacji działań zawartych w aktualizacji „Programu...” spoczywał głównie na samorządach i przedsiębiorstwach, gdyż to z ich budżetów pochodziły największe środki finansowe. Nie byłaby ona możliwa, gdyby nie wsparcie z funduszy krajowych i unijnych, których wymiar jest nie tylko finansowy. Możliwość uzyskania dotacji niejednokrotnie dywersyfikował plany inwestycyjne beneficjentów, z korzyścią dla środowiska.

Jak wynika z przeprowadzonej analizy, wykonanie założonych celów i działań priorytetowych zaplanowanych w „Programie..”, poprzez realizację działań naprawczych i infrastruktury środowiskowej, ma pozytywny wpływ na stan środowiska naturalnego województwa świętokrzyskiego. Większość z nich, z uwagi na wykazaną skuteczność, będzie kontynuowana w nowo opracowywanym „Programie ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego na lata 2015-2020 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2025”, którego założone cele będą również stale monitorowane i przedstawiane co dwa lata w postaci raportów.

Spis tabel

Tabela 1. Priorytety ekologiczne	5
Tabela 2. Rezerwy przyrody województwa świętokrzyskiego	9
Tabela 3. Parki krajobrazowe województwa świętokrzyskiego	11
Tabela 4. Obszary chronionego krajobrazu w województwie świętokrzyskim.....	12
Tabela 5. Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe w województwie świętokrzyskim	14
Tabela 6. Stanowiska dokumentacyjne w województwie świętokrzyskim	15
Tabela 7. Specjalne obszary ochrony siedlisk w województwie świętokrzyskim.....	16
Tabela 8. Obszary specjalnej ochrony ptaków w województwie świętokrzyskim.....	17
Tabela 9. Obszary Natura 2000, dla których ustanowiono plany zadań ochronnych w 2014 r.	17
Tabela 10. Obszary Natura 2000, których plany zadań ochronnych uległy zmianie w 2014 r.	18
Tabela 11. Klasyfikacja stanu/potencjału ekologicznego JCWP badanych na obszarze województwa świętokrzyskiego	22
Tabela 12. Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w woj. świętokrzyskim	26
Tabela 13. Struktura podziału mieszkańców aglomeracji województwa świętokrzyskiego wg systemu odprowadzania ścieków	33
Tabela 14. Ilość ścieków w aglomeracjach województwa Świętokrzyskiego wg systemu odprowadzania ścieków	33
Tabela 15. Aglomeracje zlikwidowane.....	34
Tabela 16. Zmiana granic aglomeracji w 2014 roku	35
Tabela 17. Sposób zagospodarowania osadów ściekowych w województwie świętokrzyskim	36
Tabela 18. Wartości dopuszczalne dla pyłu PM10 i wartości zmierzone w strefie Miasta Kielce	45
Tabela 19. Wartości dopuszczalne dla pyłu PM2,5 i wartości zmierzone w strefie Miasta Kielce	45
Tabela 20. Wartości docelowe dla pyłu B(a)P i wartości zmierzone w strefie Miasta Kielce ...	45
Tabela 21. Wartości dopuszczalne dla pyłu PM10 i wartości zmierzone w strefie świętokrzyskiej.....	46
Tabela 22. Wartości dopuszczalne dla pyłu PM2,5 i wartości zmierzone w strefie świętokrzyskiej.....	46
Tabela 23. Wartości docelowe dla pyłu B(a)P i wartości zmierzone w strefie świętokrzyskiej.....	46
Tabela 24. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenach rocznych w celu ochrony zdrowia	47
Tabela 25. Wynikowe klasy dla strefy świętokrzyskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenach rocznych w celu ochrony roślin	50
Tabela 26. Wielkość emisji pyłowych i gazowych, z zakładów szczególnie uciążliwych, w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014	53
Tabela 27. Wielkość emisji pyłowych i gazowych w Polsce, z zakładów szczególnie uciążliwych, w 2013 i 2014 roku	54
Tabela 28. Wykaz przykładowych instalacji posiadających uprawnienia do emisji gazów cieplarnianych wraz z przyznaną liczbą uprawnień w poszczególnych latach rozliczeniowych	60
Tabela 29. Wyniki pomiarów kontrolnych hałasu przemysłowego przeprowadzonych przez WIOŚ w Kielcach w roku 2014 na terenie woj. świętokrzyskiego	69
Tabela 30. Zestawienie ilości złóż, zasobów geologicznych bilansowych i wydobycia kopalin stałych w woj. świętokrzyskim w latach 2011-2014	75

Tabela 31. Struktura gatunkowa lasów w województwie świętokrzyskim	79
Tabela 32. Struktura wiekowa drzewostanów w województwie świętokrzyskim.....	80
Tabela 33. Struktura siedliskowa lasów w województwie świętokrzyskim	81
Tabela 34. Rozmiar zadań z zakresu hodowli lasu wykonanych w Lasach Państwowych na terenie województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014.....	82
Tabela 35. Stan uszkodzenia lasów województwa świętokrzyskiego na podstawie udziału procentowego drzew w klasach defoliacji	84
Tabela 36. Wnioski złożone do ARiMR w ramach działania „Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne” wg powiatów w latach 2013-2014	86
Tabela 37. Środki finansowe wypłacone w ramach zadania „Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne” w latach 2013-2014	87
Tabela 38. Stan i pozyskanie w drodze odstrzału zwierzyny łownej w obwodach łowieckich na terenie województwa świętokrzyskiego	87
Tabela 39. Punkty pomiarowe dla monitoringu gleb w ramach PMŚ w województwie świętokrzyskim w latach 1995, 2000, 2005, 2010	91
Tabela 40. Zawartość mikroelementów w glebie	94
Tabela 41. Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji oraz rekultywowane i zagospodarowane	96
Tabela 42. Realizacja programu rolnośrodowiskowego PROW 2007-2013 w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014 (stan na dzień 31.07.2014 wg danych ARiMR w Kielcach).....	97
Tabela 43. Lista przetwórców i stowarzyszeń ekologicznych w województwie świętokrzyskim	110
Tabela 44. Wskaźniki efektywności wdrażania „Programu ....”	112
Tabela 45. Struktura finansowania Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego.....	114

Spis wykresów

Wykres 1. Struktura finansowania przyrody w latach 2013-2014 (w tys. zł).....	19
Wykres 2. Klasyfikacja stanu/potencjału ekologicznego JCWP badanych na obszarze województwa świętokrzyskiego	22
Wykres 3. Ocena ogólna jakości wód powierzchniowych	23
Wykres 4. Ocena jakości wód podziemnych w województwie świętokrzyskim.....	25
Wykres 5. Stan chemiczny wód podziemnych w woj. świętokrzyskim.....	25
Wykres 6. Nakłady na inwestycje wodociągowe w latach 2013-2014 (w tys. zł).....	27
Wykres 7. Nakłady na inwestycje dot. ujęć wody w latach 2013-2014 (w tys. zł)	27
Wykres 8. Porównanie realizacji sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (dane GUS)	29
Wykres 9. Nakłady na inwestycje kanalizacyjne w latach 2013-2014 (w tys. zł).....	37
Wykres 10. Nakłady na inwestycje dot. oczyszczalni ścieków w latach 2013-2014 (w tys. zł)	38
Wykres 11. Nakłady na inwestycje dot. przydomowych oczyszczalni ścieków w latach 2013-2014 (w tys. zł)	38
Wykres 12. Nakłady na inwestycje dot. kanalizacji deszczowej w latach 2013-2014 (w tys. zł)	41
Wykres 13. Nakłady na inwestycje dot. oczyszczalni deszczowych w latach 2013-2014 (w tys. zł).....	42
Wykres 14. Nakłady na inwestycje przeciwpowodziowe w latach 2013-2014 (w tys. zł).....	43
Wykres 15. Nakłady na inwestycje dot. zbiorników wodnych w latach 2013-2014 (w tys. zł)	44
Wykres 16. Nakłady na inwestycje dot. przeciwdziałania skutkom klęsk w latach 2013-2014 (w tys. zł).....	44

Wykres 17. Emisja pyłów, z zakładów szczególnie uciążliwych, w poszczególnych powiatach województwa świętokrzyskiego (Mg).....	53
Wykres 18. Emisja gazów, z zakładów szczególnie uciążliwych, w poszczególnych powiatach województwa świętokrzyskiego (Mg).....	54
Wykres 19. Emisja pyłów z zakładów szczególnie uciążliwych, na tle województw ościennych.....	55
Wykres 20. Emisja gazów z zakładów szczególnie uciążliwych, na tle województw ościennych.....	55
Wykres 21. Procentowy udział wykorzystania środków finansowych, spośród planowanych na lata 2012-2020, w pierwszych trzech latach funkcjonowania Programów ochrony powietrza	57
Wykres 22. Nakłady finansowe na inwestycje w ochronie powietrza w latach 2013-2014.....	58
Wykres 23. Nakłady finansowe na inwestycje w dziedzinie termomodernizacji w latach 2013-2014	58
Wykres 24. Produkcja energii w województwie świętokrzyskim	60
Wykres 25. Udział produkcji energii z OZE w kraju i w województwie	61
Wykres 26. Struktura finansowania OZE w latach 2013-2014	64
Wykres 27. Liczba ludności narażona na przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku - L_{DWN} i L_N (drogi krajowe).....	66
Wykres 28. Liczba mieszkańców zagrożonych hałasem drogowym w danym zakresie z uwzględnieniem wskaźników L_{DWN} i L_N na obszarze miasta Kielce.....	67
Wykres 29. Wyniki pomiarów hałasu w województwie świętokrzyskim w 2014 r.	68
Wykres 30. Struktura finansowania OZE w latach 2013-2014	70
Wykres 31. Wydobycie kopalin skalnych ogółem oraz skał węglanowych (tys. ton)	74
Wykres 32. Struktura własności lasów w województwie świętokrzyskim w 2014r.	78
Wykres 33. Struktura gatunkowa drzewostanów w województwie świętokrzyskim (stan na 31.12.2013r.).....	79
Wykres 34. Struktura wiekowa drzewostanów w województwie świętokrzyskim (stan na 31.12.2013r.).....	80
Wykres 35. Struktura siedliskowa drzewostanów w województwie świętokrzyskim (stan na 31.12.2013r.)	81
Wykres 36. Dynamika prac zalesieniowych w województwie świętokrzyskim	86
Wykres 37. Odczyn gleby mierzony w KCl w punktach monitoringu krajowego w województwie świętokrzyskim	92
Wykres 38. Udział próchnicy w glebie w punktach monitoringu krajowego w województwie świętokrzyskim	92
Wykres 39. Zawartość wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) w punktach monitoringu krajowego w województwie świętokrzyskim.....	95
Wykres 40. Realizacja programu rolnośrodowiskowego PROW 2007- 2013 w województwie świętokrzyskim w roku 2013 wg pakietów	98
Wykres 41. Wnioskowana przez rolników świętokrzyskich wysokość płatności rolnośrodowiskowej w latach 2013- 2014	99
Wykres 42. Średnia wnioskowana płatność na 1 wniosek o płatność rolnośrodowiskowe w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014	99
Wykres 43. Instytucje realizujące edukację ekologiczną	100
Wykres 44. Realizacja projektów z zakresu ekologii, ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego.....	104
Wykres 45. Struktura finansowania edukacji ekologicznej w latach 2013-2014.....	108
Wykres 46. Gospodarstwa ekologiczne w województwie świętokrzyskim w 2014 r.	110
Wykres 47. Gospodarstwa agroturystyczne w województwie świętokrzyskim w 2014 r.	111

Spis map

Mapa 1. Lokalizacja form ochrony przyrody na terenie województwa świętokrzyskiego.....	8
Mapa 2. Realizacja inwestycji w zakresie ochrony przyrody w województwie świętokrzyskim w latach 2013- 2014.....	20
Mapa 3. Realizacja inwestycji infrastruktury wodociągowej w województwie świętokrzyskim w latach 2013- 2014.....	28
Mapa 4. Skanalizowanie gmin województwa świętokrzyskiego.....	30
Mapa 5. Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gmin województwa świętokrzyskiego.....	32
Mapa 6. Realizacja infrastruktury ściekowej na terenie województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2014.....	39
Mapa 7. Gminy, które realizowały inwestycje w zakresie kanalizacji deszczowej i oczyszczalni ścieków w latach 2013-2014	42
Mapa 8. Wyniki klasyfikacji stref w województwie świętokrzyskim ze względu na ochronę zdrowia ludzi, dla zanieczyszczeń: C ₆ H ₆ , NO ₂ , CO, O ₃ oraz Pb, As, Cd, Ni w pyłe zawieszonym PM ₁₀ , w latach 2013-2014	48
Mapa 9. Wyniki klasyfikacji stref w województwie świętokrzyskim ze względu na ochronę zdrowia ludzi, dla pyłu zawieszonego PM ₁₀ i B(a)P, w latach 2013-2014	48
Mapa 10. Wyniki klasyfikacji stref w województwie świętokrzyskim ze względu na ochronę zdrowia ludzi, dla pyłu zawieszonego PM _{2,5} w roku 2013	49
Mapa 11. Wyniki klasyfikacji stref w województwie świętokrzyskim ze względu na ochronę zdrowia ludzi, dla pyłu zawieszonego PM _{2,5} w roku 2014	49
Mapa 12. Wyniki klasyfikacji stref w województwie świętokrzyskim ze względu na ochronę zdrowia ludzi, dla ozonu, w latach 2013-2014	50
Mapa 13. Wyniki klasyfikacji strefy świętokrzyskiej ze względu na ochronę roślin dla kryterium poziomów dopuszczalnych NO _x i SO ₂ oraz poziomu docelowego ozonu, w latach 2013-2014	51
Mapa 14. Wyniki klasyfikacji strefy świętokrzyskiej ze względu na ochronę roślin dla kryterium poziomu długoterminowego ozonu, w latach 2013-2014	51
Mapa 15. Lokalizacja inwestycji w zakresie ochrony powietrza i termomodernizacji w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014	59
Mapa 16. Realizacja inwestycji w zakresie odnawialnych źródeł energii w województwie świętokrzyskim w latach 2013- 2014.....	64
Mapa 17. Lokalizacja odcinków dróg krajowych i wojewódzkich z terenu województwa świętokrzyskiego, dla których opracowano mapy akustyczne	66
Mapa 18. Realizacja inwestycji w zakresie ochrony przed hałasem w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.....	71
Mapa 19. Zakłady dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia awarii przemysłowej w województwie świętokrzyskim	76
Mapa 20. Lesistość gmin województwa świętokrzyskiego w 2014r.	78
Mapa 21. Lasy ochronne w województwie świętokrzyskim	83
Mapa 22. Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej w województwie świętokrzyskim.....	90
Mapa 23. Zakwaszenie gleb w województwie świętokrzyskim	93
Mapa 24. Lokalizacja inwestycji w zakresie edukacji ekologicznej w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014.....	109

Załączniki

Załącznik nr 1 - Zestawienie inwestycji środowiskowych – przyroda

Powiat	Gmina	Nazwa zadania	Efekt rzeczowy	Lata realizacji	Wartość zadania	Wartość dofinansowania	Źródła dofinansowania	
kielecki	Bodzentyn	Ochrona ekosystemów leśnych Świętokrzyskiego Parku Narodowego poprzez ograniczenie antropopresji na jego obszarze		2013-2014	146 802,0	146 802,0	NFOŚiGW	
		Plan ochrony Świętokrzyskiego Parku Narodowego i obszaru Natura 2000 Łysogóry na lata 2013-2033		2013-2014	1 729 814,0	1 729 814,0	Budżet państwa	
	Chmielnik	Odbudowa populacji zwierzyny drobnej - kuropatwy, w obwodach łowieckich Nr 129; 130; 148 i 149		2014-2014	15 000,0	13 500,0	WFOŚiGW	
	Kielce		Budowa ogrodu botanicznego		2013-2013	489 034,5	309 020,9	Inne, WFOŚiGW
			Czynna ochrona i bieżące utrzymanie obszarowych form ochrony przyrody	12 szt.	2013-2014	52 166,0	26 291,7	WFOŚiGW
			Inwentaryzacja przyrodnicza trzech OChK		2013-2014	215 250,0	193 725,0	WFOŚiGW
			Konserwatorska ochrona pomników przyrody - drzew	76 szt.	2013-2014	74 628,0	67 165,2	WFOŚiGW
			Ochrona cennych siedlisk przyrodniczych na Ponidziu - realizacja projektu LIFE NAT/PL/000038		2013-2014	204 818,9	204 818,9	Budżet państwa, NFOŚiGW, POIiŚ
			Ochrona powierzchni ziemi-geotechniczne zabezpieczenie skarpy na terenie parku Kadzielnia w Kielcach		2013-2014	400 000,0		
			Opracowanie ekspertyzy na potrzeby projektu PZO dla ochrony dla obszaru Natura 2000 Dolina Kamiennej		2014-2014	40 000,0	36 000,0	WFOŚiGW
			Opracowanie ekspertyzy na potrzeby projektu PZO dla ochrony dla obszaru Natura 2000 Krzemionki Opatowskie PLH260024		2014-2014	20 012,1	20 012,1	Budżet państwa, WFOŚiGW
			Opracowanie projektów planów ochrony dla 8 rezerwatów przyrody		2013-2014	125 271,0	125 271,0	Budżet państwa, WFOŚiGW
			Oznakowanie granic OChK		2013-2014	13 114,3	5 957,8	WFOŚiGW

		Oznakowanie granic Suchedniowsko-Oblęgorskiego Parku Krajobrazowego		2013-2013	16 519,8	14 867,9	WFOŚiGW	
		Oznakowanie obszarów Natura 2000		2014-2014	55 620,0	50 058,0	WFOŚiGW	
		Oznakowanie pomników przyrody	47 szt.	2013-2013	31 779,0			
		Prace pielęgnacyjno-zabezpieczające starych drzew	48 szt.	2013-2013	39 852,0			
		wykonanie nasadzeń drzew i krzewów, wraz z pracami		2013-2013	4 003,7			
		Zakup odbiornika GPS GIS Trimble JUNO wraz z oprogramowaniem w celu oznakowania form ochrony przyrody - OChK		2014-2014	11 685,0	10 516,5	WFOŚiGW	
		Razem	183 szt.		3 685 370,3	2 953 821,0		
		Morawica	Realizacja projektu - Aleje zadrzewień	70 szt.	2014-2014	5 000,0		
		Razem		70 szt.		5 000,0		
opatowski	Opatów	Odbudowa populacji kuropatwy jako zanikającego gatunku zwierzyny drobnej		2013-2014	36 000,0	32 000,4	WFOŚiGW	
	Razem				36 000,0	32 000,4		
ostrowiecki	Waśniów	Zagospodarowanie zieleni przed budynkiem UG		2013-2014	677,5			
	Razem				677,5			
staszowski	Połaniec	Utworzenie terenów zielonych wokół budynku Zespołu Szkół w Połańcu	0,58 ha	2013-2013	67 800,0	67 800,0	Budżet powiatu	
	Staszów	Pielęgnacja drzewostanu na terenie Zespołu Szkół ul. Koszarowa 7		2013-2013	35 000,0	35 000,0	Budżet powiatu	
		Utrzymanie terenów zielonych w Staszowie		2013-2014	22 100,0	22 100,0	Budżet powiatu	
		Zagospodarowanie terenów zielonych wokół Centrum Kształcenia Praktycznego		2013-2014	8 800,0	8 800,0	Budżet powiatu	
		Zakup kuropatw	50 szt.	2013-2013	2 500,0	2 500,0	Budżet powiatu	
	Razem		0,58 ha, 50 szt.		136 200,0	136 200,0		
Razem			0,58 ha, 303 szt.		3 863 247,8	3 122 021,4		

Załącznik nr 2 - Stopień zwodociągowania gmin województwa wraz z długością sieci wodociągowej²⁷

Lp.	Gmina	Wskaźnik zwodociągowania gminy [%]	Średni wskaźnik zwodociągowania dla powiatu [%]	Długość sieci wodociągowej [km]	
powiat buski				1115,57	
1	Busko-Zdrój	99,00	97,38	281,80	
2	Gnojno	100,00		110,17	
3	Nowy Korczyn	86,00		120,50	
4	Pacanów	98,00		215,12	
5	Solec-Zdrój	98,00		101,20	
6	Stopnica	98,00		126,02	
7	Tuczępy	100,00		59,10	
8	Wiślica	100,00		101,66	
powiat jędrzejowski				889,79	
9	Imielno	93,00	73,77	67,70	
10	Jędrzejów	70,00		128,80	
11	Małogoszcz	98,00		138,60	
12	Nagłowice	25,00		86,40	
13	Oksa	92,90		92,34	
14	Sędziszów	76,00		113,10	
15	Słupia	27,00		19,93	
16	Sobków	98,00		99,61	
17	Wodzisław	84,00		143,31	
powiat kazimierski				570,37	
18	Bejsce	81,00	90,02	94,86	
19	Czarnocin	99,90		101,70	
20	Kazimierza Wielka	70,00		152,40	
21	Opatowiec	100,00		81,51	
22	Skalbmierz	99,20		139,90	
powiat kielecki				2649,23	
23	Bieliny	100,00	98,00	122,17	
24	Bodzentyn	100,00		181,93	
25	Chęciny	99,00		151,04	
26	Chmielnik	98,00		191,70	
27	Daleszyce	99,00		187,00	
28	Górno	98,00		118,50	
29	Łągów	100,00		136,23	
30	Łopuszno	100,00		164,12	
31	Maslów	100,00		138,7	
32	Miedziana Góra	99,00		103,51	
33	Mniów	100,00		128,50	
34	Morawica	100,00		219,00	
35	Nowa Słupia	100,00		130,13	
36	Piekoszów	96,00		157,63	
37	Pierzchnica	99,00		99,06	
38	Raków	86,00		147,40	
39	Sitkówka-Nowiny	96,00		54,53	
40	Strawczyn	100,00		146,21	
41	Zagnańsk	95,00		125,77	
powiat konecki				1034,11	
42	Fałków	90,00		97,50	109,40
43	Gowarczów	100,00	81,81		
44	Końskie	100,00	265,90		
45	Radoszyce	100,00	153,64		
46	Ruda Maleniecka	98,00	75,58		
47	Słupia	100,00	78,00		
48	Smyków	98,00	68,78		
49	Stąporków	94,00	201,00		
Kielce					409,30
50	Kielce	98,00	98,00	409,30	
powiat opatowski				1187,27	
51	Baćkowice	100,00	98,82	106,01	
52	Iwaniska	100,00		172,92	

²⁷ Źródło: dane z ankiet gminnych (stan na 31.12.2014 r.)

Lp.	Gmina	Wskaźnik zwodociągowania gminy [%]	Średni wskaźnik zwodociągowania dla powiatu [%]	Długość sieci wodociągowej [km]
53	Lipnik	95,00		116,00
54	Opatów	98,00		165,00
55	Ożarów	100,00		181,50
56	Sadowie	100,00		141,74
57	Tarłów	97,60		142,10
58	Wojciechowice	100,00		155,00
powiat ostrowiecki				945,77
59	Bałtów	99,00		78,66
60	Bodzechów	98,00		194,98
61	Ćmielów	85,00		111,30
62	Kunów	93,80	95,73	119,70
63	Ostrowiec Świętokrzyski	100,00		268,55
64	Waśniów	98,60		172,58
powiat pińczowski				670,19
65	Działoszyce	99,00		135,62
66	Kije	99,00		93,50
67	Michałów	85,00	96,60	136,82
68	Pińczów	100,00		215,80
69	Złota	100,00		88,45
powiat sandomierski				1134,35
70	Dwikozy	81,14		154,97
71	Klimontów	60,00		102,51
72	Koprzywnica	100,00		99,41
73	Łoniów	100,00		151,60
74	Obrazów	80,00	84,17	130,00
75	Samborzec	70,00		166,16
76	Sandomierz	99,00		124,70
77	Wilczyce	84,00		103,50
78	Zawichost	83,40		101,50
powiat skarżyski				489,79
79	Bliżyn	96,67		126,76
80	Łączna	99,00		58,88
81	Skarżysko-Kamienna	97,00	98,13	162,60
82	Skarżysko Kościelne	98,00		50,85
83	Suchedniów	100,00		90,70
powiat starachowicki				695,76
84	Brody	96,00		120,94
85	Mirzec	98,20		100,68
86	Pawłów	99,00	98,34	200,46
87	Starachowice	98,50		201,28
88	Wąchock	100,00		72,40
powiat staszowski				996,22
89	Bogoria	99,00		152,60
90	Lubnice	100,00		119,70
91	Oleśnica	99,00		58,31
92	Osiek	100,00		131,60
93	Połaniec	99,90	98,08	145,60
94	Rytwiany	98,80		102,60
95	Staszów	99,00		201,90
96	Szydłów	89,00		83,91
powiat włoszczowski				640,44
97	Kluczewsko	89,00		98,78
98	Krasocin	99,80		155,65
99	Moskorzew	52,40	86,94	34,20
100	Radków	99,00		61,50
101	Secemin	90,00		89,41
102	Włoszczowa	91,42		200,90
województwo świętokrzyskie			93,68	13 482,06

Załącznik nr 3 - Zestawienie inwestycji środowiskowych – wodociągi

Powiat	Gmina	Nazwa zadania	Efekt rzeczowy	Lata realizacji	Wartość zadania	Wartość dofinansowania	Źródła dofinansowania
buski	Busko-Zdrój	Bud. s. wod. wraz ze stacją hydroforową łączącą ujęcie Widuchowa, Chrusty z miejscowością Żerniki Górne	0,23 km	2014-2014	173 970,6		
		Budowa przyłącza hydrantowego w miejscowości Zwierzyniec	0,55 km	2013-2013	32 650,1		
		Budowa sieci wodociągowej na odcinku Mikułowice-Nowy Folwark (Włodarka)	0,75 km	2014-2014	61 951,1		
		Budowa sieci wodociągowej ul. Objazdowa	0,04 km	2013-2013	14 439,73		
		Budowa sieci wodociągowej ul. Wyszyńskiego	0,11 km	2014-2014	12 500,0		
		Budowa sieci wodociągowej w m. Szaniec	0,22 km	2014-2014	24 000,0		
		Modernizacja na odcinku ul. Partyzantów- ul. Widuchowska	0,04 km	2013-2013	13 617,0		
		Modernizacja sieci wod. odcinek ul. Grotta- ul. Mickiewicza	0,51 km	2014-2014	170 463,0		
		Modernizacja sieci wod. ul. Mała- Skałki	0,28 km	2014-2014	78 843,5		
	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie Miasta i Gminy Busko-Zdrój	9,37 km, 54 szt.	2013-2013	15 384 889,0	13 077 155,7	POIiŚ	
Gnojno	Rozbudowa sieci wodociągowo-kanalizacyjnej w m. Gnojno, 2/ Rozbudowa sieci wodociągowej w m. Wola Bokrzycka i Gorzakiew	0,67 km	2014-2014	121 994,2	64 388,5	PROW	
Razem		12,77 km, 54 szt.		16 089 318,1	13 141 544,2		
jędrzejowski	Jędrzejów	Budowa odcinka sieci wodociągowej Jędrzejów ul. Bajkowa	0,33 km	2013-2013	24 324,0		
		Budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami do budynków przy ulicy Dygasińskiego w Jędrzejowie	0,46 km	2013-2013	72 438,0		
	Małogoszcz	Budowa wodociągu Bocheniec	0,11 km	2014-2014	30 000,0		
		budowa wodociągu Jaców-Karsznice	5,08 km	2013-2013	406 640,0		
		budowa wodociągu Rembieszycze-Lipnica	13,31 km	2014-2014	119 790,0		
Oksa	Budowa wodociągu grupowego w m. Rzeszówek, Popowice, Tyniec Kolonia Tyniec Wieś oraz w części Oksy i Pawężowa	36,00 km, 351 szt.	2013-2013	5 225 717,8	2 278 935,5	RPOWŚ	

	Sędziszów	Budowa sieci wodociągowej w m. Swaryszów	2,40 km, 39 szt.	2014-2014	165 027,5	111 080,0	PROW
	Wodzisław	Budowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w miejscowości Lubcza	2,21 km, 53 szt.	2014-2014	807 629,4	468 990,4	PROW
		Budowa sieci wodociągowej Gmina Wodzisław	0,87 km, 56 szt.	2013-2013	4 468 478,6	2 607 357,3	RPOWŚ
		Rozbudowa sieci wodociągowej w Gminie Wodzisław	1,85 km	2014-2014	199 968,0	121 940,5	PROW
	Razem		62,62 km, 499 szt.		11 520 013,3	5 588 303,7	
kazimierski	Czarnocin	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Zagajów	15 szt.	2014-2014	595 394,3	464 526,7	Inne, PROW
	Razem		15 szt.		595 394,3	464 526,7	
kielecki	Bieliny	Budowa brakującej sieci wodociągowej w m. Lechów, Makoszyn, Kakonin, Bieliny Kapitulne, Górki Napękowskie	3,44 km	2013-2014	388 888,8	161 544,4	PROW
	Chęciny	Budowa sieci wodociągowej w Korzecku		2013-2013	11 260,0		
		Modernizacja sieci wodociągowej z przyłączami		2013-2014	519 449,9	311 669,9	RPOWŚ
	Chmielnik	Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Gminy Chmielnik	7,04 km	2013-2014	855 262,3	530 861,3	Inne, PROW
	Daleszyce	Budowa sieci wodociągowej w m Borków	0,20 km	2013-2013	24 983,0		
		Budowa sieci wodociągowej w m Daleszyce	0,35 km	2014-2014	43 179,4		
		Budowa sieci wodociągowej w m Mójcza	0,47 km	2013-2014	88 436,6		
		Budowa sieci wodociągowej w m Słopiec	0,23 km	2014-2014	30 535,0		
		Budowa sieci wodociągowej w m Suków	0,17 km	2013-2013	25 402,5		
		Budowa sieci wodociągowej w m Szczecno	0,02 km	2014-2014	6 000,0		
	Kielce	Budowa sieci wodociągowej w m Szczecno - Kocieczyn	2,89 km	2013-2013	520 000,0		
		Budowa odcinka wodociągu w ul. Langiewicza	0,04 km	2014-2014	64 598,0		
		Budowa wodociągu w ul. Chorzowskiej	0,52 km	2013-2013	338 551,0	192 974,1	POiŚ
		Modernizacja komory za magistrali zachodniej przy ul. Bernardyńskiej, ul. Piekoszowskiej		2013-2013	117 090,0		
		Modernizacja pompowni wody przy ul. Toporowskiego		2014-2014	88 517,0		
	Modernizacja sieci wodociągowej - kontrakt II/2A, kontrakt II/2C, kontrakt II/2B	4,55 km	2013-2014	5 115 411,0	913 100,9	POiŚ	

		Przebudowa magistrali wodociągowej fi 300 w ul. Św. Leonarda	0,11 km	2013-2013	130 500,0		
		Przebudowa wodociągu	0,76 km	2013-2013	708 311,0		
		Przyłącza wody do leśniczówek	4 szt.	2013-2014	57 396,0	57 396,0	Budżet państwa
		Wodociąg ul. Krakowska, Łopuszniańska, Domaszowska, Prosta, Świerkowa, Czachowskiego, Przęsłowa, Ptasia, Wąsocz	4,71 km	2013-2013	476 774,0	115 331,6	Inne
		Wodociąg ul Otroczy, tartaczna, Zalesie, Agrestowa, Jeleniowska, Opoczyńska, Raciborskiego, Tarnowska, Chrobrego, Skrajna	1,55 km	2014-2014	750 065,0	111 009,6	Inne
		Wodociąg w ul. Zagórskiej i Janowskiej	0,67 km	2013-2014	150 507,0	37 626,8	Inne
		Wodociąg w ul Bitwy nad Bzurą, Chorzowska, Zgórska, Barytowa, Pirytowa, Kwarcianna, Olkuska, Warszawska, Al. Popiełuszki	2,66 km	2013-2013	2 089 686,6	142 934,6	Inne
		Wykonanie wodociągu spinającego w ul. Łopuszniańskiej/Zagórska, Mineralna, Rzeczna, Zagonowa, Zakręt	0,65 km	2013-2014	732 941,0		
Łagów		Budowa sieci wodociągowej ul. Bardzka w Łagowie	0,53 km, 2 szt.	2014-2014	56 604,5		
		Budowa sieci wodociągowej w m. Lechówek	0,32 km, 2 szt.	2013-2013	30 000,0		
		Wykonanie odcinków wodociągu na terenie SUW	0,22 km	2014-2014	118 000,0		
Masłów		Modernizacja sieci wodociągowej w Wiśniówce	1,90 km, 132 szt.	2013-2013	1 449 959,7	23 924,3	Inne
		Sieć wodociągowa w m. Brzezinki, Barcza, Ciekoty, Świerczyny	16,05 km	2013-2014	4 232 267,1	2 835 619,0	POiŚ
Mniów		Sieć wodociągowa Cierchy, Bładzików	0,01 km	2013-2013	13 454,3		
		Sieć wodociągowa Rogowice	0,16 km	2013-2013	58 607,9		
		Sieć wodociągowa rozdzielcza Mniów ul. Kielecka	0,29 km	2014-2014	32 150,0		
		Sieć wodociągowa rozdzielcza Pępace	0,23 km	2014-2014	24 000,0		
Morawica		Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Morawica - ul. Rolnicza w Bilczy	1,52 km	2013-2013	343 664,1	257 748,1	PROW
Nowa Słupia		Budowa sieci wodociągowej w gminie Nowa Słupia	8,64 km	2014-2014	1 021 100,0	606 737,6	PROW
		Budowa sieci wodociągowej w miejscowościach Włochy, Jeleniów	6,99 km	2013-2013	649 700,0	487 275,0	PROW

	Piekoszów	Wodociąg Piekoszów	0,20 km	2014-2014	13 000,0		
	Pierzchnica	Budowa sieci wodociągowej w m. Czarna i do oczyszczalni ścieków w Pierzchnicy	0,86 km, 12 szt.	2014-2014	98 913,9	79 200,4	PROW
		Budowa sieci wodociągowej w m. Drugnia Rządowa	0,12 km, 4 szt.	2013-2013	22 017,0		
	Raków	Budowa wodociągu w miejscowościach Drogowle, Mędrow oraz Korzenno, Celiny, Smyków - etap III	16,47 km, 147 szt.	2013-2013	2 617 578,2	1 158 801,9	RPOWŚ
		Etap V - Budowa sieci wodociągowej z przyłączami i pompownią w miejscowości Wola Wąkopna, gm. Raków	7,18 km, 67 szt.	2014-2014	985 540,5	419 938,8	RPOWŚ
	Strawczyn	Sieć wodociągowa	1,70 km	2013-2013	109 539,9	82 154,9	PROW
	Zagnańsk	Budowa sieci wodociągowej wraz z wysięgnikami przyłączy w Os. Knieje, gm. Zagnańsk	0,47 km	2013-2013	121 249,0		
		Sieć wodociągowa do budynków mieszkalnych Nadleśnictwa Zagnańsk przy ul. Przemysłowej, Przemysłowej II w Zagnańsku	0,21 km	2013-2013	68 717,5		
	Razem		95,10 km, 370 szt.		25 399 808,5	8 525 849,0	
opatowski	Iwaniska	Budowa sieci wodociągowej w m Łopatno	0,72 km, 5 szt.	2014-2014	60 606,3		
		Budowa sieci wodociągowej w msc Jastrzębska Wola, Skolankowska Wola i Młynki	2,21 km, 5 szt.	2014-2014	179 872,4	109 686,2	PROW
		Budowa sieci wodociągowej w msc Mydlów	1,20 km, 5 szt.	2013-2013	87 043,8		
	Lipnik	Przebudowa sieci wodociągowej w miejscowości Włostów		2013-2014	182 615,0		
	Opatów	Modernizacja sieci wodociągowej	3,60 km	2014-2014	861 000,0	525 037,8	PROW
	Tarlów	Budowa sieci wodociągowej dla miejscowości Czekarzewice Pierwsze, Czekarzewice Drugie	8,60 km	2013-2013	2 397 189,0	1 284 893,3	RPOWŚ
		Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Kozłówek, gmina Tarłów	2,48 km	2014-2014	140 890,0	80 856,8	PROW
		Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Teofilów, gmina Tarłów	1,96 km	2014-2014	110 576,0	59 003,4	PROW
	Razem		20,77 km, 15 szt.		4 019 792,4	2 059 477,4	
ostrowiecki	Bałtów	Budowa odcinka sieci wodociągowej wraz z przyłączami w Bałtowie	0,38 km, 2 szt.	2013-2013	43 775,7		

	Bodzechów	Wodociągi: Gromadzice, Szewna	0,80 km, 38 szt.	2014-2014	784 466,0	392 233,0	PROW
		Wodociągi: Szewna , Sudół, Denkówka, Miłków	0,75 km, 38 szt.	2013-2013	113 700,0	56 850,0	Inne
	Ostrowiec Świętokrzyski	Budowa sieci wodociągowej DN200 do przyłączenia budynku stołówki z sieci MWiK	0,23 km	2014-2014	38 000,0	38 000,0	Inne
		Przebudowa magistrali wodociągowej na terenie gminy Ostrowiec Św.	1,96 km	2013-2014	3 416 208,0	1 586 828,6	POIiŚ
		Rozbudowa sieci wodociągowej na terenie miasta	1,74 km, 245 szt.	2013-2014	330 768,0		
	Waśniów	Poprawa stanu technicznego wodociągów grupowych Waśniów i Kowalkowice	0,60 km	2014-2014	468 387,0	285 622,4	PROW
	Razem		6,66 km, 323 szt.		5 195 304,7	2 359 534,0	
pińczowski	Działoszyce	Budowa odcinków sieci wodociągowej w miejscowościach Niewiatrowice, Dziekanowice, Dziewięczyce, Lipówka	1,50 km	2014-2014	214 000,0	160 500,0	PROW
		Budowa wodociągu grupowego dla sołectwa Szczotkowice	2,20 km, 18 szt.	2013-2013	205 560,0	132 586,2	POIiŚ
	Pińczów	Budowa wodociągu przy ul. Leśnej w Pińczowie	0,66 km	2013-2013	36 650,0		
		Razem	0,66 km		36 650,0		
	Złota	Budowa nowych przyłączy wodociągowych	11 szt.	2014-2014	22 000,0	13 948,0	Inne
		Wymiana sieci wodociągowej	0,25 km	2013-2013	12 000,0		
Razem		4,61 km, 29 szt.		490 210,0	307 034,2		
sandomierski	Dwikozy	Budowa sieci wodociągowej w Czerminie gm. Dwikozy	0,18 km, 6 szt.	2013-2013	33 270,8		
	Klimontów	Budowa sieci wodociągowej w m. Konary, Konary Kolonia	9,00 km	2014-2014	939 843,0	563 905,8	PROW
		Budowa sieci wodociągowej w m. Olbierzowice	5,80 km	2014-2014	442 000,00	265 200,00	PROW
		Budowa sieci wodociągowej w Pokrzywiance	7,70 km	2013-2013	614 260,5	368 556,3	PROW
	Koprzywnica	Budowa sieci wodociągowej w m. Krzcin, wymiana rurociągu azbestowego na rurociąg PE- ul. Osiecka w Koprzywnicy	10,10 km, 57 szt.	2014-2014	1 337 252,7	802 351,6	PROW
	Obrazów	Budowa sieci wodociągowej dla m. Malice	1,10 km	2014-2014	266 067,0	162 247,7	PROW

		Budowa sieci wodociągowej wzdłuż drogi gminnej o nr ewid 420 w m. Chwałki	0,06 km	2014-2014	25 321,5	8 566,3	PROW
	Samborzec	Budowa sieci wodociągowej Szewce - Samborzec	2,40 km	2013-2013	1 602 303,5	415 156,8	PROW
	Sandomierz	Budowa sieci wodociągowej w Sandomierzu	1,81 km	2013-2014	302 379,0		
	Razem		38,15 km, 63 szt.		5 562 698,0	2 585 984,5	
skarżyski	Bliżyn	Budowa kanalizacji i wodociągu na ternie gm. Bliżyn	0,24 km	2014-2014	210 449,1	122 060,5	PROW
		Wodociąg dla miejscowości Gilów	0,61 km	2013-2013	72 529,5		
	Łączna	Budowa wodociągu Jęgrzna (Zajamnie)	0,71 km	2014-2014	15 998,9		
	Skarżysko-Kamienna	Przebudowa ul. Spółdzielczej, Świerkowej, Towarowej, Piaskowej i Obywatelskiej w Skarżysku - Kamiennej	0,43 km	2014-2014	110 127,7	110 127,7	Inne
	Razem		1,99 km		409 105,2	232 188,2	
starachowicki	Brody	Przebudowa wodociągu w miejscowości Krynki ul. Długa	1,00 km	2014-2014	524 382,9	262 191,5	Inne
	Starachowice	Sieć wodociągowa ul. Paderewskiego	0,51 km	2014-2014	128 046,7		
		Sieć wodociągowa ul. Smugowa	0,01 km	2014-2014	16 533,3	7 770,7	Inne
		Wodociąg ul. Łączna	0,19 km	2014-2014	39 636,8	19 818,4	Inne
	Wąchock	Przebudowa sieci wodociągowej	0,26 km	2014-2014	120 848,5	72 509,1	RPOWŚ
Razem		1,97 km		829 448,2	362 289,6		
staszowski	Łubnice	Przyłącza wodociągowe	7 szt.	2013-2013	14 000,0	14 000,0	Inne
	Połaniec	Budowa odcinka sieci wodociągowej przy ul. Żapniowskiej w Połańcu	0,23 km, 3 szt.	2013-2013	27 008,1		
		Wykonanie sieci wodociągowej Połaniec ul. Staszowska	0,15 km	2014-2014	5 000,0		
		Wykonanie sieci wodociągowej Rybitwy	0,35 km	2014-2014	74 857,0	56 142,8	PROW
	Rytwiany	Budowa sieci wodociągowej PE 90 mm na działkach nr ew. 1616, 1403, 1404, 1405, 1406/1, 1406/2, 1407/1 w Rytwianach	0,34 km	2014-2014	23 415,0		
		Sieć wraz z przyłączami w ul. Długiej w Rytwianach	1,08 km	2013-2013	89 015,0	80 113,5	Budżet powiatu
	Staszów	Wodociągi	14,80 km	2013-2014	2 163 515,0	243 828,1	PROW
Szydłów	Budowa wodociągu wraz z przyłączami w m. Potok	4,41 km	2013-2014	129 800,0			

	Razem		21,36 km, 10 szt.		2 526 610,1	394 084,4		
włoszczowski	Krasocin	Budowa sieci wodociągowej rozdzielczej w m. Rudnik	0,87 km, 5 szt.	2013-2013	98 363,3			
	Radków	Budowa sieci wodociągowej Radków - stawy	0,36 km, 4 szt.	2014-2014	38 000,0	19 000,0	PROW	
	Włoszczowa		Budowa rurociągu tłoczego od ujęcia SW V do projektowanej komory zasuw we Włoszczowie	1,00 km	2013-2013	137 063,1		
			Budowa sieci wodociągowej z przyłączami do granic posesji w ul. Świerkowej i Jodłowej we Włoszczowie	0,30 km, 28 szt.	2013-2013	70 457,5		
			Budowa sieci wodociągowej z przyłączami dla sołectwa Przygradów-gmina Włoszczowa	13,70 km	2013-2013	1 559 070,4	935 442,2	RPOWŚ
			Budowa sieci wodociągowej z przyłączami do granic posesji w ul. Kilińskiego we Włoszczowie	0,18 km, 15 szt.	2013-2013	70 509,2		
	Razem		16,41 km, 52 szt.		1 973 463,5	954 442,2		
Razem			282,21 km 1 430 szt.		74 611 166,2	36 975 258,0		

Załącznik nr 4 - Zestawienie inwestycji środowiskowych - stacje uzdatniania wody i ujęcia

Powiat	Gmina	Nazwa zadania	Efekt rzeczowy	Lata realizacji	Wartość zadania	Wartość dofinansowania	Źródła dofinansowania
Stacje uzdatniania wody							
kielecki	Miedziana Góra	Poprawa systemu dostawy wody w Gminie Miedziana Góra		2013-2013	662 021,8	403 700,9	PROW
	Piekoszów	Piekoszów I - wymiana złoza filtracyjnego na stacji usuwania azotanów		2013-2013	41 335,4		
	Razem				703 357,2	403 700,9	
skarżyski	Łączna	Stacja uzdatniania wody Klonów	40,22 m ³ /d	2013-2013	45 000,0		
	Skarżysko-Kamienna	Rozbudowa i modernizacja stacji uzdatniania wody przy ul. Cichej w Skarżysku-Kamiennej	13 200,00 m ³ /d	2014-2014	13 897 342,0	933 901,4	Inne, POIiŚ
	Razem		13 240,22 m ³ /d		13 942 342,0	933 901,4	
Razem			13 240,22 m³/d		14 645 699,2	1 337 602,3	
Ujęcia wody							
kielecki	Kielce	Studnia głębinowa		2014-2014	8 023,0	8 023,0	Budżet państwa
	Mniów	Przepompownia wody Kontrewers		2013-2013	106 831,7		
		Studnia Cierchy		2014-2014	369 557,7		
		Studnia Grzymałków		2013-2013	397 402,5		
	Piekoszów	Piekoszów II; wymiana zestawu hydroforowego		2014-2014	103 126,3		
Razem				984 941,2	8 023,0		
konecki	Radoszyce	Zaprojektowanie i budowa studni głębinowej	936,00 m ³ /d	2014-2014	80 000,0		
	Słupia Konecka	Remont zbiornika		2013-2013	2 829,0		
	Razem		936,00 m ³ /d		82 829,0		
opatowski	Opatów	Modernizacja ujęcia wody		2014-2014	1 414 500,0	862 562,1	PROW
	Wojciechowice	Naprawa łączy śrubowych czaszy zbiornika wodnego		2013-2013	24 000,0		
	Razem				1 438 500,0	862 562,1	
ostrowiecki	Ostrowiec Świętokrzyski	Rozbudowa ujęcia wody - budowa studni nr 17 i 18		2013-2014	3 502 345,0		

	Waśniów	Zakup pompy głębinowej do ujęcia wody w Kowalkowicach		2014-2014	22 600,0		
		Zakup pompy głębinowej do ujęcia wody w Piotrowie		2014-2014	6 000,0		
		Zakup pompy głębinowej do ujęcia wody w Waśniowie	480,00 m ³ /d	2013-2013	8 427,4		
	Razem		480,00 m ³ /d,		3 539 372,4		
Razem			1 416,00 m³/d,		6 045 642,6		870 585,1

Załącznik nr 5 - Stopień skanalizowania poszczególnych gmin wraz z długością sieci kanalizacyjnej²⁸

Lp.	Gmina	Wskaźnik skanalizowania gminy [%]	Długość sieci kanalizacji sanitarnej [km]
powiat buski			514,4
1	Busko-Zdrój	23	166
2	Gnojno	8,5	3,13
3	Nowy Korczyn	33,44	20,57
4	Pacanów	25	50,06
5	Solec-Zdrój	75	80,86
6	Stopnica	b.d.	123,58
7	Tuczepy	30	16,95
8	Wiślica	37	53,25
powiat jędrzejowski			262,25
9	Imielno	0	0
10	Jędrzejów	45	67,9
11	Małogoszcz	42	47
12	Nagłowice	12	14,5
13	Oksa	0	0
14	Sędziszów	b.d.	32,5
15	Słupia	27	20,63
16	Sobków	48,1	67,13
17	Wodzisław	5	12,59
powiat kazimierski			134,43
18	Bejsce	0	0,84
19	Czarnocin	0	0,3
20	Kazimierza Wielka	42,2	87,3
21	Opatowiec	10	6,39
22	Skalbmierz	45,55	39,6
powiat kielecki			1314,36
23	Bieliny	60	71,63
24	Bodzentyn	54,6	21,3
25	Chęciny	32	33,82
26	Chmielnik	59	70
27	Daleszyce	52	141
28	Górno	45	74,8
29	Łagów	45	54,88
30	Łopuszno	7,95	11,5
31	Maslów	18	7,3

²⁸ Opracowanie własne na podstawie sprawozdanie RRW2 za rok 2014(dla gmin wiejskich) oraz ankiet gminnych stan na styczeń 2015 r. (dla gmin miejskich i wiejsko-miejskich)

32	Miedziana Góra	54	56,4
33	Mniów	36,08	53,94
34	Morawica	86,32	233,3
35	Nowa Słupia	41	35,9
36	Piekoszów	47	124,39
37	Pierzchnica	27,3	17,32
38	Raków	34,47	30,04
39	Sitkówka-Nowiny	96,3	66,75
40	Strawczyn	84,7	147,96
41	Zagnańsk	45	62,13
powiat konecki			311,11
42	Falków	51	38,6
43	Gowarczów	26	26,86
44	Końskie	85,5	180,2
45	Radoszyce	32,32	32,58
46	Ruda Maleniecka	20,7	10,5
47	Słupia	0	0
48	Smyków	27	15,27
49	Stąporków	31	27,1
Kielce			304,3
50	Kielce	93,2	304,3
powiat opatowski			209,07
51	Baćkowice	44	40,4
52	Iwaniska	24	18,9
53	Lipnik	20	43,8
54	Opatów	55,95	35,75
55	Ożarów	57	28,6
56	Sadowie	0	0
57	Tarłów	17	15,8
58	Wojciechowice	17	25,82
powiat ostrowiecki			765,95
59	Bałów	37	28,47
60	Bodzechów	21	75,53
61	Ćmielów	20	26,6
62	Kunów	37,3	41,9
63	Ostrowiec Świętokrzyski	98,06	187,56
64	Waśniów	8,9	16,53
powiat pińczowski			222,28
65	Działoszyce	30	26
66	Kije	55,64	94,6
67	Michałów	10,87	24,56
68	Pińczów	70	42,9
69	Złota	69,7	34,22

powiat sandomierski			271,75
70	Dwikozy	21,7	12,29
71	Klimontów	28	25,9
72	Koprzywnica	34	28,99
73	Łoniów	10	17,5
74	Obrazów	10	13,09
75	Samorzec	18	41,58
76	Sandomierz	89,9	117,4
77	Wilczyce	0	0
78	Zawichost	1,5	15
powiat skarżyski			294,52
79	Bliżyn	23,55	26,67
80	Łączna	35	15,5
81	Skarżysko-Kamienna	91	152,7
82	Skarżysko-Kościelne	35	67,15
83	Suchedniów	71,3	32,5
powiat starachowicki			580,22
84	Brody	80,43	88,6
85	Mirzec	31,2	96,3
86	Pawłów	52	144,35
87	Starachowice	95,38	175,87
88	Wąchock	84	75,1
powiat staszowski			476,08
89	Bogoria	60	86,4
90	Łubnice	0	0
91	Oleśnica	49	17,74
92	Osiek	22,2	18,23
93	Połaniec	99	127,1
94	Rytwiany	39	57,43
95	Staszów	75	158,5
96	Szydłów	6	10,68
powiat włoszczowski			266,04
97	Kluczewsko	50	59,27
98	Krasocin	63,3	78,51
99	Moskorzew	0	0
100	Radków	52	26,96
101	Secemin	25	28,5
102	Włoszczowa	59,85	72,8
województwo świętokrzyskie			5 942,66

Załącznik nr 6 - Zestawienie oczyszczalni ścieków komunalnych

Powiat	Gmina	Ilość oczyszczalni ścieków	RLM oczyszczalni ścieków	Przepustowość oczyszczalni ścieków [m ³ /d]	Ilość ścieków dopływających do oczyszczalni ogółem [m ³ /rok]	Ilość ścieków komunalnych ogółem oczyszczana na oczyszczalniach wynikająca z pozwolenia wodnoprawnego [m ³ /rok]	Ilość zakładowych oczyszczalni ścieków	RLM zakładowych oczyszczalni ścieków	Przepustowość zakładowych oczyszczalni ścieków [m ³ /d]
buski	Busko-Zdrój	1	27700	8800	12000	0	1	0	814
	Gnojno	1	702	75	36104	73000	1	50	4,95
	Nowy Korczyn	1	2655	288,5	9125	3157	0	0	0
	Pacanów	1	1150	210	271000	281000	0	0	0
	Solec-Zdrój	2	8215	1000	52710	192720	0	0	0
	Stopnica	1	9006	1028			0	0	0
	Tuczępy	2	1366	182	218000	130000	0	0	0
	Wiślica	1	3000	450	185000	219000	0	0	0
jędrzejowski	Imielno	0	0	0	337000	338000	0	0	0
	Jędrzejów	1	45000	5680	2100840	1715500	0	0	0
	Małogoszcz	1	5713	1200	313797	712166,1	0	0	0
	Nagłowice	2	1492	220	293430	671000	0	0	0
	Oksa	0	0	0			0	0	0
	Sędziszów	1	8762	1300			0	0	0
	Słupia Jędrzejowska	0	0	0	428000	428000	0	0	0
	Sobków	1	3200	300	73472	209510	0	0	0
	Wodzisław	3	5141	615	60000		0	0	0
kazimierski	Bejsce	0	0	0	24508	142350	0	0	0
	Czarnocin	0	0	0	11659	27353	0	0	0
	Kazimierza Wielka	3	15309	1941	28700		0	0	0

	Opatowiec	1	719	57	235000	443475	0	0	0
	Skalbmierz	0	0	0			0	0	0
m. Kielce	Kielce	1	750	150	19378	121428	0	0	0
kielecki	Bieliny	1	6715	700	123000	138700	0	0	0
	Bodzentyn	3	13919	456	2382721	603236	0	0	0
	Chęciny	1	9791	2320	633620	708465	0	0	0
	Chmielnik	2	15668	1840	38443	38443	0	0	0
	Daleszyce	3	16028	2000	75400	175200	0	0	0
	Górno	1	5505	1215	100000	146000	0	0	0
	Łagów	1	4378	600			0	0	0
	Łopuszno	2	84	96	1409083	1788500	1	0	25
	Maslów	3	533	166	65674,6	109500	0	0	0
	Miedziana Góra	2	12133	1522	187332	386900	2	123	42,24
	Mniów	1	9550	1200	105000	105000	0	0	0
	Morawica	1	8510	2236	52925	950365	1	0	0
	Nowa Słupia	2	6093	925	137000		0	0	0
	Piekoszów	1	13756	2056	19290	54750	1	0	40
	Pierzchnica	3	2702	250	1,9	219000	0	0	0
	Raków	2	1800	530	35040	27740	0	0	0
	Sitkówka-Nowiny	1	0	0		0	0	0	0
	Strawczyn	1	6770	1000	297000	297000	0	0	0
Zagnańsk	2	13376	1520	5670	5670	0	0	0	
konecki	Fałków	1	5000	0			0	0	0
	Gowarczów	1	2500	245	202000	492750	0	0	0
	Końskie	1	39600	4900	0	0	0	0	0
	Radoszyce	1	6171	900	165000	438000	0	0	0
	Ruda Maleniecka	1	1917	200	456000	3106150	0	0	0
	Słupia (Konecka)	0	0	0			1	0	28

	Smyków	1	1900	300	80500	80500	0	0	0
	Stąporków	1	6583	2500	179	915420	4	569	115,2
opatowski	Baćkowice	1	12000	370			0	0	0
	Iwaniska	1	1850	380			0	0	0
	Lipnik	2	4897	950	42516		0	0	0
	Opatów	2	7229	2002	42		0	0	0
	Ożarów	2	7582	1109	209000	237000	1	0	250
	Sadowie	0	0	0	73000	109500	0	0	0
	Tarłów	0	750	300	6159000	7300000	0	0	0
	Wojciechowice	1	396	496	201000	201000	0	0	0
ostrowiecki	Bałtów	1	2220	200	28000	83950	0	0	0
	Bodzechów	0	0	0	230277	436175	0	0	0
	Ćmielów	0	0	0	397242	386298	1	0	0
	Kunów	1	3010	800	81065	112610	0	0	0
	Ostrowiec Świętokrzyski	1	101907	16800	838000	838000	3	0	13053
	Waśniów	1	1316	200	547000	547000	2	0	16,5
pińczowski	Działoszyce	1	2687	280	22516	23012	0	0	0
	Kije	1	3900	480	322113	328500	0	0	0
	Michałów	0	0	0	34485	135410	0	0	0
	Pińczów	2	21302	12300	13237	73000	1	0	50
	Złota	2	3774	240			0	0	0
sandomierski	Dwikozy	1	5573	574			0	0	0
	Klimontów	1	2167	400	79210	91250	0	0	0
	Koprzywnica	1	1916	450	1416000	2741698	0	0	0
	Łoniów	1	2229	300	58782	73000	0	0	0
	Obrazów	0	0	0	519000	159000	0	0	0
	Samborzec	1	4267	640			0	0	0
	Sandomierz	2	0	7511,25			0	0	0
	Wilczyce	0	0	0	3462155	5110000	0	0	0

	Zawichost	1	4969	205	b.d.	b.d.	0	0	0
skarżyski	Bliżyn	1	2433	840	0	0	0	0	0
	Łączna	1	2000	150			1	17	27
	Skarżysko-Kamienna	1	65000	14000	b.d.	227760	0	0	0
	Skarżysko-Kościelne	0	0	0	99599	99599	1	0	13824
	Suchedniów	2	15300	3055	249000	365000	1	0	10,95
starachowicki	Brody	2	10400	1575	5075610	5075610	0	0	0
	Mirzec	0	0	0	1063600	1733750	0	0	0
	Pawłów	3	9323	1195	455300		0	0	0
	Starachowice	1	99000	24000	121000		0	0	0
	Wąchock	1	99000	24000	258000		0	0	0
staszowski	Bogoria	1	5175	600	234809	62643	0	0	0
	Łubnice	0	0	0	56381	b.d.	0	0	0
	Oleśnica	1	3500	400	34452	56220	0	0	0
	Osiek	1	0	300	37,2		0	0	0
	Połaniec	1	12109	2600	41592	41592	0	0	0
	Rytwiany	0	0	0	5075610	5075610	2	0	63
	Staszów	1	63200	9500			0	0	0
	Szydłów	2	1890	220	38000	39000	0	0	0
włoszczowski	Kluczewsko	2	3537	440	930299	1405250	0	0	0
	Krasocin	3	9597	1060	64000	213890	0	0	0
	Moskorzew	0	0	0	14454	14454	0	0	0
	Radków	1	0	110	501760	554800	0	0	0
	Secemin	1	2330	220	141000	71175	1	100	20
	Włoszczowa	1	17758	4000	49430	49430	3	0	1055
Razem		118	968355	188425,75	40518175,7	50567134,1	29	859	29438,84

Załącznik Nr 7 - Ilości zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe oraz ilość przydomowych oczyszczalni ścieków²⁹

Lp.	Gmina	Ilość zbiorników bezodpływowych na ścieki [szt.]	Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.]
powiat buski			
1	Busko-Zdrój	b.d.	1
2	Gnojno	729	95
3	Nowy Korczyn	1033	172
4	Pacanów	930	0
5	Solec-Zdrój	380	0
6	Stopnica	b.d.	0
7	Tuczępy	756	228
8	Wiślica	955	159
powiat jędrzejowski			
9	Imielno	534	548
10	Jędrzejów	b.d.	2
11	Małogoszcz	b.d.	29
12	Nagłowice	b.d.	0
13	Oksa	b.d.	384
14	Sędziszów	2049	10
15	Słupia	205	135
16	Sobków	1100	27
17	Wodzisław	1890	2
powiat kazimierski			
18	Bejsce	b.d.	361
19	Czarnocin	864	136
20	Kazimierza Wielka	1880	29
21	Opatowiec	907	142
22	Skalbmierz	947	12
powiat kielecki			
23	Bieliny	b.d.	2
24	Bodzentyn	b.d.	0
25	Chęciny	b.d.	23
26	Chmielnik	711	16
27	Daleszyce	1615	31
28	Górnio	2085	2
29	Łągów	296	21
30	Łopuszno	1876	22

²⁹ Opracowanie własne na podstawie sprawozdanie RRW2 za rok 2014(dla gmin wiejskich) oraz ankiet gminnych stan na styczeń 2015 r. (dla gmin miejskich i wiejsko-miejskich)

31	Masłów	869	54
32	Miedziana Góra	1200	55
33	Mniów	b.d.	5
34	Morawica	500	0
35	Nowa Słupia	538	8
36	Piekoszów	1824	25
37	Pierzchnica	473	38
38	Raków	800	0
39	Sitkówka-Nowiny	86	0
40	Strawczyn	b.d.	0
41	Zagnańsk	b.d.	0
powiat konecki			
42	Fałków	b.d.	1
43	Gowarczów	754	17
44	Końskie	1244	71
45	Radoszyce	994	7
46	Ruda Maleniecka	b.d.	45
47	Słupia	0	59
48	Smyków	259	144
49	Stąporków	2315	88
powiat miasto Kielce			
50	Kielce	b.d.	133
powiat opatowski			
51	Baćkowice	467	458
52	Iwaniska	1050	0
53	Lipnik	592	0
54	Opatów	1120	76
55	Ozarów	465	435
56	Sadowie	706	392
57	Tarłów	b.d.	0
58	Wojciechowice	1001	1
powiat ostrowiecki			
59	Bałtów	467	0
60	Bodzechów	b.d.	314
61	Ćmielów	1300	2
62	Kunów	955	28
63	Ostrowiec Świętokrzyski	b.d.	b.d.
64	Waśniów	201	362
powiat pińczowski			
65	Działoszyce	550	117
66	Kije	467	0
67	Michałów	1659	0
68	Pińczów	1995	363

69	Złota	b.d.	340
powiat sandomierski			
70	Dwikozy	2634	0
71	Klimontów	770	2
72	Koprzywnica	1702	0
73	Łoniów	1 500	1
74	Obrazów	b.d.	91
75	Samborzec	1 920	12
76	Sandomierz	b.d.	14
77	Wilczyce	b.d.	0
78	Zawichost	700	0
powiat skarżyski			
79	Bliżyn	1 438	9
80	Łączna	525	10
81	Skarżysko-Kamienna	328	5
82	Skarżysko-Kościelne	371	10
83	Suchedniów	850	17
powiat starachowicki			
84	Brody	2 038	0
85	Mirzec	1 234	58
86	Pawłów	675	24
87	Starachowice	782	b.d.
88	Wąchock	b.d.	5
powiat staszowski			
89	Bogoria	900	0
90	Łubnice	450	479
91	Oleśnica	b.d.	61
92	Osiek	1 256	0
93	Połaniec	32	33
94	Rytwiany	604	25
95	Staszów	b.d.	0
96	Szydłów	500	0
powiat włoszczowski			
97	Kluczewsko	b.d.	0
98	Krasocin	938	0
99	Moskorzew	b.d.	57
100	Radków	472	71
101	Secemin	818	3
102	Włoszczowa	1228	0
województwo świętokrzyskie		71 258	7 214

Załącznik nr 8 - Zestawienie inwestycji środowiskowych - kanalizacja ściekowa

Powiat	Gmina	Nazwa zadania	Efekt rzeczowy	Lata realizacji	Wartość zadania	Wartość dofinansowania	Źródła dofinansowania
buski	Busko-Zdrój	Bud. kan. w Zbrodnicach, Broninie, Welczu i w Busku ul. Jabłoniowej, Wyszyńskiego i Armii Ludowej	32,58 km, 550 szt.	2013-2013	7 672 127,8	6 521 308,6	POIiŚ
		Budowa sieci kanalizacyjnej ul. Wyszyńskiego	0,44 km	2014-2014	54 000,0		
		Budowa sieci kanalizacyjnej w m. Owczary ul. Rekreacyjna	0,14 km	2013-2013	10 200,0		
		Modernizacja sieci kan. odcinek ul. Młyńska- ul. Kusocińskiego- Boh. W-wy	0,17 km	2014-2014	54 702,6		
	Gnojno	Rozbudowa sieci wodociągowo - kanalizacyjnej w miejscowości Gnojno	0,36 km	2014-2014	144 447,1	83 779,3	PROW
	Nowy Korczyn	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Grotniki Małe, Grotniki Duże, Pawłów, Brzostków gmina Nowy Korczyn	29,24 km, 187 szt.	2014-2014	11 374 210,0	5 608 623,0	Inne, RPOWŚ
	Pacanów	Budowa uzupełniających odcinków sieci kanalizacyjnej w m. Wójcz, Wójeczka, Wola Biechowska	1,26 km, 14 szt.	2014-2014	249 867,1	152 369,0	PROW
		Przebudowa i rozbudowa systemów gm. Solec-Zdrój i Pacanów	6,11 km, 31 szt.	2013-2013			
	Solec-Zdrój	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Magierów	2,20 km	2013-2013	482 299,6	361 724,7	PROW
		Rozbudowa i przebudowa systemu wodno-kanalizacyjnego Gminy Solec-Zdrój i Pacanów -w m. Zborów, Zuków, Kików	24,20 km	2013-2013	4 784 568,1	2 870 740,9	RPOWŚ
	Tuczepy	Budowa oczyszczalni ścieków w Brzozówce, budowa systemów kan. san. w Brzozówce i Wierzbicy, budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	4,22 km	2013-2013	1 356 268,7	748 389,1	PROW
	Razem		100,92 km 782 szt.		26 182 691,0	16 346 934,5	
	jędrzejowski	Jędrzejów	Budowa kanalizacji sanitarnej w rejonie ulic M. Konopnickiej i S. Żeromskiego w Jędrzejowie	0,59 km	2014-2014	330 445,0	280 878,3
Budowa kanału sanitarnego 200 PCV w ul. Al. J. Piłsudskiego			0,16 km	2013-2013	34 084,0	0,0	
Małogoszcz		Budowa sieci kanalizacyjnej w Bocheńcu	0,34 km	2014-2014	69 000,0		

	Sędziszów	Budowa kanalizacji wraz z przyłączami w Sędziszowie rejon Obwodnicy 1	0,40 km	2013-2013	125 000,0		
	Sobków	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Brzeźno wraz z infrastrukturą towarzysząca	4,70 km	2013-2013	973 899,0	592 520,2	PROW
	Wodzisław	Budową kanalizacji dla miejscowości Lubcza		2014-2014	807 629,4	468 990,4	PROW
		Rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Gminy Wodzisław	3,57 km	2013-2013	4 468 478,6	2 601 995,1	RPOWŚ
	Razem		9,76 km		6 808 536,0	3 944 383,9	
kielecki	Bieliny	Budowa brakującej sieci kanalizacyjnej w m.: Kakonin, Bieliny Poduchowne, Huta Nowa	5,20 km	2013-2014	684 476,0	513 357,0	PROW
	Bodzentyn	Podłączenie kanalizacyjne w Woli Szczygiełkowej dla zad. "Ochrona północno-wschodnich terenów ŚPN"	86 szt.	2013-2013	491 218,2	221 048,2	NFOŚiGW
	Chęciny	Budowa kanalizacji sanitarnej w Lipowicy, Przymiarkach, Starochęcinach		2013-2014	4 880 765,1	4 880 765,1	RPOWŚ, WFOŚiGW
		Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Chęciny ul. Radkowska		2014-2014	1 576 577,9	1 182 433,4	PROW
		Modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej z przyłączami		2013-2014	497 800,9	298 680,5	RPOWŚ
	Chmielnik	Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Gminy Chmielnik	0,70 km	2013-2014	173 524,0	105 988,5	Inne, PROW
	Daleszyce	Bud. kan. sani. z przykanalikami i pompowniami ścieków dla m. Suków	0,08 km	2013-2013	31 135,0		
		Budowa kanalizacji sanitarnej z przyłączami, pompowniami w m. Marzysz, Borków, Słopiec	11,91 km	2013-2014	9 286 168,5		
	Kielce	Bud. syst. grawit.-pomp. kan. san. z przył. i infr. ul. Lisia, Piaseczny Dół, Zastawie, Przęsłowa. Hubalczyków, Batalionów Chłopskich	3,67 km	2014-2014	5 375 911,0	1 634 276,9	POIiŚ
		Budowa kanalizacji sanitarnej grawitacyjno-pompowej w ul. Batalionów Chłopskich, Kruszelnickiego	8,73 km	2014-2014	10 278 788,0	4 337 648,5	POIiŚ
		Budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Gruchawka	0,49 km	2014-2014	269 100,0	0,0	
		Budowa kanału sanitarnego w ul. Chorzowskiej	0,16 km	2013-2013	69 398,0	42 679,8	POIiŚ
		Indywidualne przyłącze kanalizacyjne	5 szt.	2013-2014	151 520,0	151 520,0	Budżet państwa
Kan. ul Łódzka, Warszawska, Zalesie, Otrocz, Szwedzka, Tartaczna, Zalesie, Garbarska, Laskowa, Wodna, Zgórska, Łazy, Lubiczna		4,44 km	2014-2014	3 076 194,0	144 581,1	Inne	

		Kanalizacja w ul. Kaznowskiego, Skrajna, Oficerska, Domaszowska, Prosta, Nowa, Świerkowa	0,85 km	2013-2013	486 831,0	49 656,8	Inne
		Modernizacja sieci kanalizacyjnej w Kielcach - zadania 1-61 - kontrakt III	8,24 km	2014-2014	6 649 161,0	2 426 943,8	POLiŚ
		Modernizacja sieci kanalizacyjnej w ul. Jeleniowskiej	0,18 km	2014-2014	124 400,0		
		Realizacja odcinka kanału sanitarnego w ul. Krakowskiej	0,28 km	2013-2013	225 651,0		
		Renowacja kanału sanitarnego w ul. Jeleniowskiej	0,21 km	2013-2013	110 821,0		
	Łagów	Budowa sieci kanalizacyjnej w m. Wola Łagowska	12,00 km, 90 szt.	2013-2014	3 119 493,6	1 310 187,3	PROW
	Mniów	Kanalizacja sanitarna Borki, Grzymałków	7,28 km	2014-2014	1 798 820,3	688 228,7	PROW
	Morawica	Budowa odcinków łączących -w ramach projektu Budowa systemu kanalizacji sanitarnej w gm. Morawica	9,65 km	2014-2014	1 667 148,5	476 304,3	POLiŚ, WFOŚiGW
		Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w m. Zbrza cz. Dębskiej Woli, Kawczyn, Chmielowice	29,92 km	2013-2013	6 937 090,8	1 664 901,8	POLiŚ
		Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Morawica - ul. Rolnicza w Bilczy, Radomice II - stara Wieś	5,63 km	2013-2013	842 806,2	421 403,1	PROW
	Pierzchnica	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Pierzchnianka - etap I	1,44 km, 10 szt.	2014-2014	650 414,9	426 281,9	PROW
	Sitkówka-Nowiny	Przyłącze kanalizacji sanitarnej zakładu do kanalizacji miejskiej		2014-2014	250 000,0	250 000,0	Inne
	Strawczyn	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Promnik, Strawczyn, Oblęgór, Niedźwiedz	9,30 km	2013-2014	2 048 498,1	1 536 373,6	PROW
	Zagnańsk	Budowa drogi w m. Zachełmie wraz z budową chodnika	0,47 km	2013-2013	112 009,8		
		Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Belno, gm. Zagnańsk	1,73 km	2014-2014	399 632,7	299 724,5	PROW
		Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Kaniów	0,72 km	2013-2013	376 436,0		
		Budowa odcinków sieci kanalizacji sanitarnej w m. Kaniów II, gm. Zagnańsk	0,10 km	2014-2014	45 914,7		
		Budowa przyłączy kanalizacji sanitarnej w m. Kajetanów Dolny, gm. Zagnańsk	1,70 km, 56 szt.	2013-2013	435 353,9	253 288,9	Inne, NFOŚiGW

		Sieć kanalizacji sanitarnej wraz z obiektami towarzyszącymi pompownia ścieków w m. Kajetanów Dolny, gm. Zagnańsk	4,20 km	2013-2013	1 872 542,8	1 404 407,1	WFOŚiGW
	Razem		129,28 km 247 szt.		64 995 603,0	24 720 680,9	
konecki	Fałków	Kanalizacja sanitarna gminy Fałków - budowa oczyszczalni ścieków oraz kanalizacji sanitarnej cz. II	30,00 km	2013-2014	1 913 807,4	1 167 039,7	PROW
	Gowarczów	Budowa kanalizacji sanitarnej w Gowarczowie	1,60 km	2014-2014	439 860,3	268 226,8	PROW
	Końskie	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta i gminy Końskie	55,53 km, 1 096 szt.	2013-2014	25 940 246,0	17 097 216,1	POIiŚ
	Radoszyce	Budowa sieci kanalizacyjnej Jakimowice, Grodzisko, Wisy	17,07 km	2014-2014	3 056 177,0	1 130 785,5	PROW
	Smyków	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Smyków	6,52 km, 88 szt.	2013-2014	1 668 578,6	83 428,9	Inne
	Razem		110,72 km 1 184 szt.		33 018 669,3	19 746 697,1	
opatowski	Baćkowice	Budowa sieci kanalizacyjnej w gm. Baćkowice - etap I - IV	33,50 km, 170 szt.	2013-2013	3 875 100,0	2 875 324,2	RPOWŚ
	Lipnik	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kurów, Gołębiów, Lipnik	17,99 km, 70 szt.	2013-2014	2 197 331,4	1 527 584,8	Inne, PROW, WFOŚiGW
	Opatów	Budowa kanalizacji sanitarnej ul. Sempołowskiej	1,20 km	2013-2013	448 950,0	291 368,6	WFOŚiGW
		Budowa kanalizacji sanitarnej w Marcinkowicach	0,35 km	2014-2014	260 114,0	158 591,5	PROW
	Ożarów	Budowa kanalizacji sanitarnej dla miejscowości Lasocin	3,88 km, 53 szt.	2014-2014	1 403 000,0	841 940,3	RPOWŚ
		Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Sróza i Wojciechówka wchodzi w skład aglomeracji Ożarów	2,09 km, 31 szt.	2014-2014	1 093 000,0	218 600,0	PROW
	Wojciechowice	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Bidziny	0,17 km	2013-2013	21 500,0		
Razem		59,18 km, 324 szt.		9 298 995,4	5 913 409,3		
ostrowiecki	Bałtów	Budowa odcinka sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w Bałtowie	0,78 km, 34 szt.	2013-2013	87 452,3		
	Bodzechów	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Ostrowiec Św.	53,50 km, 198 szt.	2013-2014	8 648 545,7	172 970,9	POIiŚ

	Ćmielów	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Brzóstowa, Grójec Piaski	3,51 km	2013-2014	1 413 193,0	844 806,8	PROW
	Kunów	Budowa kanalizacji sanitarnej Nietulisko Duże	9,00 km	2014-2014	3 876 245,5	2 325 747,3	RPOWŚ
		Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Boksycka	9,35 km	2014-2014	3 832 143,9	3 257 322,3	POIiŚ
		Budowa kanalizacji sanitarnej w Wymysłowie	9,74 km	2013-2013	3 254 756,4	2 766 542,9	POIiŚ
	Ostrowiec Świętokrzyski	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie miasta Ostrowca Św.	2,10 km, 541 szt.	2013-2014	1 154 892,4		
		Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Ostrowiec Świętokrzyski	6,28 km, 157 szt.	2013-2013	4 173 331,2		
		Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Ostrowiec Świętokrzyski	8,38 km, 698 szt.		5 328 223,5		
	Waśniów	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Ostrowiec Świętokrzyski		2014-2014	2 712,9	1 654,3	PROW
		Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Ostrowiec Świętokrzyski			2 712,9	1 654,3	
	Razem		94,26 km, 930 szt.		26 443 273,1	9 369 044,5	
pińczowski	Działoszyce	Bud. kan. san. dla m. Działoszyce, Dziekanowice, Chmielów, Niewiatrowice, Jakubowice, Pierocice, Szczotkowice	25,17 km	2013-2013	7 421 130,0	4 779 207,7	POIiŚ
	Kije	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Żydówek	6,33 km, 16 szt.	2014-2014	1 067 678,0	886 599,8	Inne, RPOWŚ
	Michałów	Budowa sieci kanalizacji wraz z pompowniami w miejscowości Zagajów, Zagajówek i Karolów	10,00 km	2013-2013	2 444 010,0	1 222 005,0	PROW
	Pińczów	Budowa kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej przy ul. Wyszyńskiego etap I i Ia	0,79 km	2014-2014	292 682,9		
		Budowa kanalizacji sanitarnej przy ul. Wyszyńskiego w Pińczowie	0,21 km	2014-2014	39 620,9		
		Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kopernia , Skowronno Dolne i ul. 3 Maja w Pińczowie	8,50 km	2014-2014	1 932 099,8	1 449 074,8	PROW
	Złota	Budowa nowych przyłączy kanalizacyjnych	12 szt.	2014-2014	15 500,0	13 485,0	Inne
	Razem		51,00 km, 28 szt.		13 212 721,6	8 350 372,4	
sandomierski	Koprzywnica	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w m. Koprzywnica ul. Czynowa, Żeromskiego, Krakowska, Armii Krajowej, Floriańska	10,09 km	2013-2013	2 411 599,0	1 471 075,4	PROW

		Budowa sieci wodociągowej w m. Krzcin oraz dokończenie budowy sieci kanalizacji sanitarnej w m. Koprzywnica	0,90 km	2014-2014	243 137,4	148 848,7	PROW
	Łoniów	Budowa kanalizacji	16,30 km	2014-2014	5 297 472,0	3 130 276,2	Inne, RPOWŚ
		Budowa kanalizacji	1,20 km	2013-2013	500 156,0	147 646,1	PROW
	Sandomierz	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w lewobrzeżnej części Sandomierza	14,60 km	2013-2014	6 705 000,0		
	Razem		43,09 km		15 157 364,4	4 897 846,3	
skarżyski	Bliżyn	Budowa kanalizacji sanitarnej w Bliżynie - II etap, gmina Bliżyn	22,35 km, 353 szt.	2014-2014	7 802 091,0	622 606,9	RPOWŚ
		Budowa kanalizacji i wodociągu na terenie gm. Bliżyn		2014-2014	118 955,3	70 968,7	PROW
		Budowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Wojtyniów oraz kanalizacji sanitarnej w Wojtyniowie i Bliżynie - I etap	11,54 km, 185 szt.	2013-2013	11 581,4	4 034,9	PROW
	Skarżysko-Kamienna	Kanalizacja sanitarna w Skarżysku - Kamiennej	2,80 km	2014-2014	1 874 878,3		
		Kanalizacja sanitarna w Skarżysku - Kamiennej	11,00 km	2013-2014	4 227 878,0	2 218 790,4	Inne, POliŚ
		Podłączenie budynków do zbiorczego systemu kanalizacyjnego w Skarżysku- Kamiennej i Skarżysku Kościelnym	1 026 szt.	2014-2014	5 279 157,8	5 279 157,8	Inne, NFOŚiGW
	Skarżysko Kościelne	Budowa kanalizacji w m. Majków ul. Św. Anny	0,10 km	2014-2014	96 000,0		
		Budowa kanalizacji w Skarżysku Kościelnym ul. Polna, Sosnowa i Michałów Rudka	1,91 km	2013-2013	687 000,0	438 993,0	PROW
		Budowa kanalizacji w Skarżysku Kościelnym - ul. Południowa	1,00 km	2013-2013	423 023,4	253 306,4	PROW
	Razem		50,70 km, 1 564 szt.		20 520 565,2	8 887 858,2	
starachowicki	Pawłów	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Bukówka	9,90 km	2013-2013	2 271 438,7		
	Starachowice	Kanalizacja sanitarna ul. Łączna	0,01 km	2014-2014	29 749,3	14 874,66	Inne
		Kanalizacja sanitarna ul. Paderewskiego	0,28 km	2014-2014	146 592,7		
	Wąchock	Budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Kościelnej	0,04 km	2013-2013	19 926,0		
Razem		10,23 km		2 467 706,7	14 874,7		
staszowski	Bogoria	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Kielczyna, Pęcławice Górne	3,44 km	2013-2013	556 747,6	320 909,3	PROW
	Oleśnica	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Wojnów	1,70 km	2013-2013	708 560,0	224 967,8	Budżet powiatu

	Połaniec	Wykonanie kanalizacji Połaniec	0,36 km	2014-2014	66 552,0	49 914,0	PROW
		Wykonanie kanalizacji Połaniec ul. Staszowska	0,15 km	2014-2014	5 000,0		
		Wykonanie kanalizacji Rybitwy	0,28 km	2014-2014	30 319,0	22 739,3	PROW
	Rytwiany	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami do budynków w ciągu ulicy Klasztornej w Rytwianach	1,99 km, 23 szt.	2013-2013	451 000,0	315 474,5	NFOŚiGW, POIiŚ, PROW
		Sieć wraz z przyłączami w ul. Staszowskiej w Rytwianach	2,65 km, 35 szt.	2014-2014	751 100,0	312 682,9	POIiŚ, PROW
	Staszów	Sieć kanalizacyjna	6,10 km	2013-2014	2 810 510,0	687 169,7	Budżet państwa, budżet powiatu
	Razem		16,67 km, 58 szt.		5 379 788,6	1 933 857,5	
włoszczowski	Kluczewsko	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Łapczyzna Wola - Kol. Mrowina	7,50 km	2014-2014	2 000 000,0		
		Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w m. Pilczyca	1,15 km	2013-2013	450 000,0		
	Krasocin	Budowa sieci kanalizacyjnej w m. Cieśle, Występy (Górne), Cieśle	12,23 km, 184 szt.	2014-2014	3 479 817,6	2 609 863,2	PROW
		Budowa sieci kanalizacyjnej w m. Kozia Wieś, zlewnia Oleszno	2,73 km, 68 szt.	2013-2013	773 659,2	580 244,4	PROW
		Budowa sieci kanalizacyjnej w m. Oleszno	0,47 km, 14 szt.	2013-2013	202 762,9		
	Radków	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Chycza oraz przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Radków	4,56 km, 123 szt.	2014-2014	1 871 000,0	1 216 150,0	POPW
		Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Dzierzgów	5,71 km, 79 szt.	2013-2013	1 570 000,0	942 000,0	PROW
		Budowa sieci kanalizacji sanitarnej Radków - stawy	0,47 km, 4 szt.	2014-2014	140 000,0	100 800,0	PROW
	Włoszczowa	Budowa brakujących odcinków kanalizacji san. w ul. Różanej, Koniecpolskiej, Wiejskiej we Włoszczowie	0,05 km	2013-2013	12 000,0		
		Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z pompownią ścieków P1 w m. Konieczno	1,36 km, 44 szt.	2013-2014	1 187 044,9	888 265,7	PROW
		Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w ul. Kilińskiego we Włoszczowie	0,20 km, 21 szt.	2013-2014	107 016,2	80 091,0	PROW

		Budowa kanalizacji sanitarnej z rur kan. kam. w ul. 1 Maja we Włoszczowie z przyłączami do granic posesji	0,14 km	2013-2014	93 890,4		
		Budowa kanalizacji sanitarnej z rur kan. kam. w ul. Mickiewicza, Pocztowej we Włoszczowie	0,05 km, 1 szt.	2013-2013	24 367,4		
	Razem		36,62 km, 538 szt.		11 911 558,6	6 417 414,2	
Razem			712,43 km 5 655 szt.		235 397 472,7	110 543 373,4	

Załącznik nr 9 - Zestawienie inwestycji środowiskowych - oczyszczalnie ścieków

Powiat	Gmina	Nazwa zadania	Efekt rzeczowy	Lata realizacji	Wartość zadania	Wartość dofinansowania	Źródła dofinansowania
buski	Busko-Zdrój	Przebudowa i remont oczyszczalni ścieków komunalnych w Siesławicach	4 700 m ³ /d	2014-2014	18 150 784,2	15 428 166,5	POiŚ
	Nowy Korczyn	Rozbudowa oczyszczalni ścieków	288 m ³ /d	2014-2014	1 633 340,0	789 229,9	RPOWŚ
	Tuczępy	Budowa oczyszcz. ścieków w Brzozówce, budowa systemów kan. san. w Brzozówce i Wierzbicy, budowa przydomowych oczyszcz. ścieków		2013-2013	344 851,3	165 425,2	PROW
	Razem		4 988 m ³ /d		20 128 975,5	16 382 821,6	
jędrzejowski	Jędrzejów	Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Jędrzejowie	5 700 m ³ /d	2013-2014	22 335 040,0	18 984 784,0	POiŚ
	Razem		5 700 m ³ /d		22 335 040,0	18 984 784,0	
kielecki	Chęciny	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Radkowicach		2013-2014	4 617 320,4	4 617 320,4	RPOWŚ, WFOŚiGW
	Chmielnik	Przebudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Chmielniku	3 200 m ³ /d	2013-2014	1 882 000,0	1 123 930,4	RPOWŚ
	Daleszyce	Modernizacja oczyszczalni ścieków w m. Daleszyce		2014-2014	289 284,5		
	Kielce	Zakup, montaż i rozruch wirówki zagęszczającej osad na Oczyszczalni ścieków Sitkówka		2014-2014	699 500,0		
	Miedziana Góra	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Kostomłotach Drugich	1 500 m ³ /d	2014-2014	3 800 000,0	2 280 000,0	PROW
	Razem		4 700 m ³ /d		11 288 104,9	8 021 250,8	
konecki	Fałków	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Fałkowie	300 m ³ /d	2014-2014	1 300 000,0	629 980,0	RPOWŚ
	Końskie	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie Miasta i Gminy w Końskich	4 900 m ³ /d	2014-2014	27 363 651,0	9 369 314,1	POiŚ
	Razem		5 200 m ³ /d		28 663 651,0	9 999 294,1	
opatowski	Opatów	Modernizacja oczyszczalni ścieków		2014-2014	53 959,0		
	Ożarów	Budowa kontenerowej oczyszczalni ścieków sanitarnej dla miejscowości Lasocin	31,50 m ³ /d	2014-2014	1 158 000,0	694 800,0	RPOWŚ
	Wojciechowice	Naprawa i modernizacja elementów kraty mechanicznej oraz wyciana i montaż podajnika piaskowego		2014-2014	84 000,0		
	Razem		31,50 m ³ /d		1 295 959,0	694 800,0	
ostrowiecki	Ostrowiec Świętokrzyski	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Ostrowiec Świętokrzyski		2013-2014	17 930 174,4	2 732 558,6	POiŚ
	Razem				17 930 174,4	273 558,58	

pińczowski	Działoszyce	Budowa oczyszczalni ścieków w Dziekanowicach	300 m ³ /d	2013-2013	3 344 370,0	2 153 774,3	POIiŚ
	Razem		300 m ³ /d		3 344 370,0	2 153 774,3	
sandomierski	Łonów	Budowa oczyszczalni ścieków		2013-2013	2 221 484,0	1 083 639,9	PROW
	Sandomierz	Remont i modernizacja oczyszczalni ścieków w Sandomierzu etap I		2013-2013	2 209 000,0	1 877 650,0	POIiŚ
	Razem				4 430 484,0	2 961 289,9	
skarżyski	Bliżyn	Budowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Wojtyniów oraz kanalizacji sanitarnej w Wojtyniowie i Bliżynie I etap		2013-2013	4 585 056,2		
	Łączna	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Kamionkach		2014-2014	113 630,0	85 222,5	PROW
	Skarżysko-Kamienna	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Skarżysku - Kamiennej	14 000 m ³ /d	2014-2014	20 935 568,9	12 299 646,7	Inne, POIiŚ
	Razem		14 000 m ³ /d		25 634 255,1	12 384 869,2	
starachowicki	Pawłów	Budowa oczyszczalni ścieków w m. Pawłów	595 m ³ /d	2013-2013	5 792 992,3		
	Razem		595 m ³ /d		5 792 992,3		
włoszczowski	Krasocin	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Skorkowie	250 m ³ /d	2014-2014	1 795 102,3	1 346 326,8	PROW
	Razem		250 m ³ /d		1 795 102,3	1 346 326,8	
Razem			35 764,50 m³/d		142 639 108,5	75 661 769,2	

Załącznik nr 10 - Zestawienie inwestycji środowiskowych - przydomowe oczyszczalnie ścieków

Powiat	Gmina	Nazwa zadania	Efekt rzeczowy	Lata realizacji	Wartość zadania	Wartość dofinansowania	Źródła dofinansowania
buski	Gnojno	Przydomowe	90 szt.	2014-2014	1 350 422,8	958 800,2	PROW
	Nowy Korczyn	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	167 szt.	2013-2014	3 321 310,0	2 632 470,3	Inne, PROW
	Tuczepy	Budowa oczyszczalni ścieków w Brzozówce, budowa systemów kan. san. w Brzozówce i Wierzbicy, budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	76 szt.	2013-2013	1 262 131,0	746 929,1	PROW
	Wiślica	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Wiślica	106 szt.	2014-2015	1 550 300,0	1 228 612,8	Inne, PROW
	Razem		439 szt.		7 484 163,8	5 566 812,4	
jędrzejowski	Imielno	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Imielno	546 szt.	2014-2014	6 140 868,6	3 699 873,3	PROW
	Małogoszcz	Przydomowe oczyszczalni ścieków	15 szt.	2013-2014	46 550,5		
	Razem		561 szt.		6 187 419,1	3 699 873,3	
kazimierski	Bejsce	Przydomowe oczyszczalnie	193 szt.	2013-2014	3 290 891,4	3 290 891,4	Inne, PROW
	Czarnocin	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Czarnocin	118 szt., 106,20 m ³ /d	2014-2014	1 839 703,5	1 751 397,7	Inne, PROW
	Opatowiec	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	140 szt.	2014-2014	2 050 000,0	1 537 500,0	PROW
	Razem		106,20 m ³ /d, 451 szt.		7 180 594,9	6 579 789,1	
kielecki	Łopuszno	Budowa Oczyszczalni Ścieków na terenie Gminy Łopuszno	19 szt.	2013-2013	208 434,3	156 325,7	PROW
	Razem		19 szt.		208 434,3	156 325,7	
konecki	Końskie	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Końskie	21 szt.	2014-2014	289 876,4	173 925,8	PROW
	Słupia Konecka	Przydomowe oczyszczalnie	13 szt.	2013-2013	170 544,2	119 670,9	Inne, PROW
	Razem		34 szt.		460 420,5	293 596,7	
opatowski	Baćkowice	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	118 szt., 125,00 m ³ /d	2013-2013	1 381 100,0	852 553,0	PROW
	Opatów	Przydomowe oczyszczalnie	31 szt.	2014-2014	447 709,0	335 781,8	PROW
	Ożarów	Budowa przydomowych oczyszczalni na terenie Gminy Ożarów	435 szt.	2013-2013	5 246 200,9	2 039 198,3	PROW
	Sadowie	Uporządkowanie gospodarki wodno- ściekowej na terenie Gminy Sadowie		2013-2014	4 862 048,0	4 132 740,8	Inne, PROW

	Razem		125,00 m ³ /d, 584 szt.		11 937 057,9	7 360 273,9	
ostrowiecki	Ostrowiec Świętokrzyski	Przydomowa oczyszczalnia ścieków	4 szt.	2013-2013			Inne
	Waśniów	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	363 szt.	2013-2014	4 499 660,2	3 415 692,0	Inne, PROW
	Razem		367 szt.		4 499 660,2	3 415 692,0	
pińczowski	Działoszyce	Budowa indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków w gminie Działoszyce	54 szt.	2014-2014	780 000,0	585 000,0	PROW
	Pińczów	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w Gminie Pińczów	48 szt.	2013-2013	627 736,0	464 524,6	Inne, PROW
	Razem		102 szt.		1 407 736,0	1 049 524,6	
sandomierski	Obrazów	Budowa przydomowej oczyszczalni ścieków w miejscowości Święcica	1 szt.	2014-2014	205 821,3	87 330,0	PROW
	Razem		1 szt.		205 821,3	87 330,0	
staszowski	Łubnice	Przydomowe oczyszczalnie	93 szt.	2013-2014	903 000,0	283 993,5	PROW
	Oleśnica	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków dla miejscowości Kępie, Oleśnica, Wólka Oleśnicka, Borzymów, Sufczyce, Brody	60 szt.	2014-2014	959 779,9	810 054,3	Inne, PROW
	Razem		153 szt.		1 862 779,9	1 094 047,8	
włoszczowski	Radków	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w gminie Radków	63 szt.	2013-2014	767 000,0	437 036,6	PROW
	Razem		63 szt.		767 000,0	437 036,6	
Razem			231,20 m³/d, 2 774 szt.		42 201 088,0	29 740 302,1	

Załącznik nr 11 - Zestawienie inwestycji środowiskowych - kanalizacja deszczowa

Powiat	Gmina	Nazwa zadania	Efekt rzeczowy	Lata realizacji	Wartość zadania	Wartość dofinansowania	Źródła dofinansowania
jędrzejowski	Jędrzejów	Budowa kanalizacji deszczowej na odcinku ul. Konarskiego w Jędrzejowie	0,29 km	2014-2014	214 318,4		
		Budowa przykanalików deszczowych wraz ze studniami deszczowymi i poprzecznej kraty deszczowej	0,01 km	2013-2013	34 099,3	17 049,7	Budżet państwa
		Razem	0,30 km		248 417,7	17 049,7	
	Małogoszcz	Kanał deszczowy na ulicy Konarskiego w Małogoszczu	0,61 km	2013-2013	272 716,7		
		Razem	0,61 km		272 716,7		
	Sędziszów	Budowa odcinka kanalizacji deszczowej blok nr 7 na Oś. Na Skarpie	0,07 km	2013-2013	46 210,0	34 657,5	PROW
		Razem	0,07 km		46 210,0	34 657,5	
	Razem		0,98 km		567 344,4	51 707,2	
kielecki	Chęciny	Modernizacja sieci kanalizacji deszczowej z przyłączami		2013-2014	2 011 852,6	1 207 111,6	RPOWŚ
		Razem			2 011 852,6	1 207 111,6	
	Górno	Budowa kolektora deszczowego o dł. ok. 300m w m. Cedzyna gm. Górno	0,30 km	2013-2013	454 357,0		
		Odwodnienie powierzchniowe w m. Cedzyna na działkach 101/64,102/33,103/33,104/33	0,40 km	2014-2014	414 517,2	223 590,6	RPOWŚ
		Razem	0,70 km		868 874,2	223 590,6	
	Morawica	Budowa kanalizacji deszczowej w m. Bieleckie Młyny i Piaseczna Górka	4,45 km	2013-2013	2 174 392,9	521 854,3	POIiŚ
		Razem	4,45 km		2 174 392,9	521 854,3	
	Zagnańsk	Budowa drogi od Bartkowa do ul. Kieleckiej w Zagnańsku wraz z przebudową infrastruktury technicznej	0,32 km	2014-2014	229 247,4	105 660,1	Budżet państwa
		Budowa drogi w m. Zachełmie wraz z budową chodnika	0,11 km	2013-2013	159 457,1	79 585,1	Budżet państwa
		Razem	0,43 km		388 704,5	185 245,2	
Razem		5,58 km		5 443 824,2	2 137 801,6		
konecki	Końskie	Budowa kanalizacji deszczowej w m. Pomorzany	0,30 km	2013-2013	250 117,5	180 009,5	WFOŚiGW
		Rewitalizacja miasta Końskie	1,54 km	2013-2014	2 108 822,8	1 028 683,8	RPOWŚ

		Razem	1,84 km		2 358 940,3	1 208 693,3	
	Radoszyce	Budowa kanalizacji deszczowej w miejscowości Radoszyce	0,70 km	2013-2013	1 657 901,1	828 950,6	Budżet państwa
		Razem	0,70 km		1 657 901,1	828 950,6	
	Razem		2,54 km		4 016 841,4	2 037 643,9	
ostrowiecki	Kunów	Przebudowa targowiska miejskiego w Kunowie	0,12 km	2013-2014	135 098,1	101 323,6	RPOWŚ
		Razem	0,12 km		135 098,1	101 323,6	
	Ostrowiec Świętokrzyski	Budowa kanalizacji deszczowej przy Publicznej Szkole Podstawowej nr 10	0,08 km	2013-2013	25 381,7		
		Budowa kanalizacji deszczowej w ulicy Akacjowej	0,17 km	2013-2013	98 408,7		
		Budowa kolektora w ulicy Żurawiej	0,30 km	2013-2013	119 105,9		
		Przebudowa i rozbudowa ul. Miodowej , ul. Gościniec, budowa kanalizacji deszczowej w ul. Wąwozy	1,62 km	2013-2014	951 724,8	475 862,4	Budżet państwa
		Przebudowa ulicy Borowikowej	0,18 km	2013-2013	74 046,6		
	Razem	2,35 km		1 268 667,6	475 862,4		
Razem		2,47 km		1 403 765,7	577 186,0		
sandomierski	Obrazów	Budowa sieci kanalizacyjnej wzdłuż drogi gminnej w m. Chwałki	0,26 km	2014-2014	77 414,8	47 207,6	PROW
	Razem		0,26 km		77 414,8	47 207,6	
skarżyski	Skarżysko-Kamienna	Rewitalizacja os. Rejów w Skarżysku- Kam.	1,40 km	2013-2013	1 576 416,0	133 837,7	RPOWŚ
		Razem	1,40 km		1 576 416,0	133 837,7	
	Suchedniów	Budowa ul. Traugutta wraz z przebudową infrastruktury komunalnej w m. Suchedniów	0,62 km	2013-2013	26 780,0	13 390,0	Budżet państwa
	Razem		2,02 km		1 603 196,0	147 227,7	
starachowicki	Starachowice	Rozdział kanalizacji ogólnospławnej na os. Las w Starachowicach - budowa nowej kanalizacji deszczowej i sanitarnej	0,01 km	2014-2014	30 395,8		
		Uzbrojenie i nawierzchnie uliczne z kompleksowym odwodnieniem, ul. Wylotowa, Dobra, Doktorska	0,34 km	2013-2014	232 501,4		
		Razem	0,35 km		262 897,2		
	Wąchock	Budowa kanalizacji deszczowej	0,67 km	2014-2014	501 270,5	300 762,3	RPOWŚ
	Razem		1,02 km		764 167,7	300 762,3	
włoszczowski	Włoszczowa	Budowa przyłączy kanalizacji deszczowej w ciągu drogi Pocztovej	0,05 km	2013-2013	15 609,8		
	Razem		0,05 km		15 609,8		
Razem			14,92 km		13 892 164,0	5 299 536,3	

Załącznik nr 12 - Zestawienie inwestycji środowiskowych - oczyszczalnie deszczowe

Powiat	Gmina	Nazwa zadania	Efekt rzeczowy	Lata realizacji	Wartość zadania	Wartość dofinansowania	Źródła dofinansowania
ostrowiecki	Ostrowiec Świętokrzyski	Montaż separatora dla zbiorczej kanalizacji deszczowej ulic: Zielna, Marii Dąbrowskiej, Graniczna, Kolonia Robotnicza		2013-2013	130 599,5		
	Razem				130 599,5		
sandomierski	Sandomierz	Budowa oczyszczalni wód opadowych pomiędzy ul. Błonie, Żwirki i Wigury w Sandomierzu		2013-2013	98 000,0		
		Budowa separatora substancji ropopochodnych w ul. Zamkowej w Sandomierzu		2014-2014	50 000,0		
	Razem				148 000,0		
skarżyski	Skarżysko-Kamienna	Bud. kan. deszcz. od ul. Sokolej z ul. Żeromskiego do skrzyżowania ul. Niepodległości z ul. Zielną - Etap I	180 144 m ³ /d	2014-2014	1 227 977,0		
	Razem		180 161 m ³ /d		122 977,0		
staszowski	Połaniec	Budowa oczyszczalni ścieków deszczowych, sieci zbiorczej, przepompowni, zrzutu		2013-2014	8 311 000,0	8 311 000,0	Inne
	Razem				8 311 000,00	8 311 000,0	
Razem			180 161 m³/d		9 817 576,5	8 311 000,0	

Załącznik nr 13 - Zestawienie inwestycji środowiskowych - przeciwdziałanie skutkom klęsk

Powiat	Gmina	Nazwa zadania	Efekt rzeczowy	Lata realizacji	Wartość zadania	Wartość dofinansowania	Źródła dofinansowania
kazimierski	Kazimierza Wielka	Przebudowa dróg gminnych		2013-2014	2 126 428,9	1 560 798,8	Budżet państwa
	Razem				2 126 428,9	1 560 798,8	
kielecki	Kielce	Usunięcie szkód powstałych po ulewnych deszczach w 18 gminach województwa	85,04 km	2013-2013	1 238 068,5	1 238 068,5	Budżet państwa
	Łągów	Remont dróg na terenie gminy Łągów	14,56 km	2013-2014	4 001 446,1	2 009 126,1	Budżet państwa
	Razem		99,60 km		5 239 514,6	3 247 194,6	
skarżyski	Skarżysko-Kamienna	Usuwanie szkód po przejściu fali powodziowej maj 2014 r na wałach przeciwpowodziowych	24,99 km	2014-2014	2 669 318,1	2 669 318,1	Budżet państwa
	Razem		24,99 km		2 669 318,1	2 669 318,1	
Razem			124,59 km		10 035 261,6	7 477 311,5	
Przeciwpowodziowa							
kazimierski	Opatowiec	Wisła w m. Wyszogród km 155+000-156+000		2013-2013	36 900,0	36 900,0	Budżet państwa
	Razem				36 900,0	36 900,0	
kielecki	Kielce	Konserwacja rzek, cieków, wałów	527,59 km	2013-2014	6 711 339,2	6 711 339,2	Budżet państwa
		Przebudowa i konserwacja mostów na rzekach, budowa i konserwacja przepustów, remonty dróg na wałach i przy wałach		2013-2014	2 052 917,4	2 052 917,4	Budżet państwa
		Udrożnienie 33 odcinków rzek i cieków	81,51 km	2013-2014	1 829 154,1	1 829 154,1	Budżet państwa
	Nowa Słupia	Ubezpieczenie lewego brzegu rz. Pokrzywianki w m. Cząstków		2014-2014	165 438,0	165 438,0	NFOŚiGW
		Udrożnienie Koryta rz. Kamiennej i rz. Świśliny		2013-2014	189 877,2		
	Razem		609,10 km		10 948 725,9	10 758 848,7	
opatowski	Opatów	Konserwacja rzeki Kani	1,50 km	2013-2014	19 423,9	9 711,9	Budżet państwa
		Konserwacja rzeki Opatówki	1,70 km	2013-2014	44 518,7	22 259,4	Budżet państwa
	Ożarów	Konserwacja Kanału Ożarów - Wisła	16,30 km	2013-2014	234 467,6	234 467,6	Budżet państwa, Inne
	Tarłów	Ubezpieczenie skarpy rzeki Kamiennej w 84 km w miejscowości Krynki		2013-2013	223 431,5	223 431,5	Budżet państwa
	Razem		19,50 km		521 841,7	489 870,4	
ostrowiecki	Ćmielów	Ubezpieczenie brzegów z ukształtowaniem koryta rzeki Kamiennej w miejscowości Borownia		2013-2013	166 984,1	166 984,1	NFOŚiGW

		Zabezpieczenie terenów w rejonie zbiornika wodnego Brody Ilżeckie przed powodzią; prace na pompowni w Stykwie		2013-2014	157 592,1	157 592,1	Budżet państwa, WFOŚiGW
	Ostrowiec Świętokrzyski	Remont lewego wału rzeki Kamiennej w km 7+164-8+760 na terenie m. Ostrowca Świętokrzyskiego	1,60 km	2014-2014	1 027 924,9	1 027 925,0	Budżet państwa, PROW
	Razem		1,60 km		1 352 501,1	1 352 501,1	
sandomierski	Dwikozy	Konserwacja rzeki Strugi Doraz uregulowanej w m. Bożydar, Doraz	4,20 km	2013-2014	57 297,6	57 297,6	Budżet państwa, Inne
	Samborzec	Koprzywianka km 5+500-7+300 w m. Samborzec gm. Samborzec		2013-2013	70 349,0	70 349,0	Budżet państwa
		Rozbudowa wałów rzeki Koprzywianki wykaszanie i konserwacja międzywala	5,70 km, 155,88 ha	2013-2014	17 788 450,2	17 788 450,2	Budżet państwa
	Sandomierz	Koprzywianka km 0+000-4+000 w m. Sandomierz, Koćmierzów, Zawisielcze		2013-2013	54 928,0	54 928,0	Budżet państwa
		Podwyższenie i rozbudowa, remonty i konserwacja wałów i międzywala rzeki Wisły	5,41 km	2013-2014	12 970 653,8	12 970 653,8	Górna Wisła
		Wisła km 272+165-272+560 w m. Sandomierz, Kamień Plebański		2014-2014	1 878 273,0	1 878 273,0	Budżet państwa
		Wycinka drzew w międzywale rzeki Wisły w Sandomierzu		2013-2013	341 358,0	341 358,0	Górna Wisła
Razem		155,88 ha, 15,31 km		33 161 309,6	33 161 309,6		
starachowicki	Pawłów	Ubezpieczenie brzegów rz. Świśliny w rejonie mostu drogowego do Kamieniołomu		2013-2013	185 921,4	185 921,4	NFOŚiGW
	Starachowice	Udrożnienie rzeki Kamiennej w Starachowicach		2013-2014	126 023,3	126 023,3	Budżet państwa
	Razem				311 944,8	311 944,8	
staszowski	Łubnice	Wisła km 201+100-202+050 w m. Gace Słupieckie gm. Łubnice		2013-2014	2 065 382,0	2 065 382,0	Budżet państwa, WFOŚiGW
	Osiek	Usunięcie przetamowań i zatorów, szkód i awarii	27,37 km	2013-2014	1 700 890,2	1 700 890,2	Budżet państwa
		Wisła km 236+490-236+980 w m. Mikołajów gm. Osiek		2013-2013	73 800,0	73 800,0	Budżet państwa
	Połaniec	Czarna Staszowska km 5+000-26+900 w m. Rytwiany, Rybniki, Połaniec		2014-2014	324 185,0	324 185,0	Budżet państwa
		Wisła km 215+050-215+700 w m. Maśnik gm. Połaniec		2013-2014	1 409 010,0	1 409 010,0	Budżet państwa, WFOŚiGW
		Zabezpieczenie przed powodzią		2013-2013	4 011 700,0	4 011 700,0	Inne
Razem		27,37 km		9 584 967,2	9 584 967,2		
włoszczowski	Krasocin	Budowa przepustu rurowego z przyczółkami dokowymi na rzece Struga w m. Jakubów		2013-2013	45 510,0	45 510,0	Budżet państwa

	Razem				45 510,0	45 510,0	
Razem			155,88 ha, 672,88 km		55 963 700,1	55 741 851,7	

Załącznik nr 14 - Zestawienie inwestycji środowiskowych - zbiorniki wodne

Powiat	Gmina	Nazwa zadania	Efekt rzeczowy	Lata realizacji	Wartość zadania	Wartość dofinansowania	Źródła dofinansowania
buski	Busko-Zdrój	Konserwacja zbiornika wodnego w m. Pęczelice		2013-2013	29 815,5	29 815,5	Budżet państwa
	Razem				29 815,5	29 815,5	
jędrzejowski	Małogoszcz	Zagospodarowanie źródła w miejscowości Kozłów		2014-2014	71 055,4		
	Razem				71 055,4		
kazimierski	Kazimierza Wielka	Budowa zbiornika retencyjnego na rzece Małoszówce	20,93 ha	2013-2013	9 807 092,1	5 884 255,2	RPOWŚ
	Razem		20,93 ha		9 807 092,1	5 884 255,2	
kielecki	Daleszyce	Roboty konserwacyjne na zbiorniku wodnym Borków		2013-2014	94 848,3	94 848,3	Budżet państwa
	Górno	Prace konserwatorskie i remontowe na zb. Cedzyna		2013-2014	1 319 662,9	1 319 662,9	Budżet państwa
	Kielce	Zbiorniki retencyjne w lasach	482 504 m ³	2013-2013	884 483,0	884 483,0	Budżet państwa
	Razem		482 504 m ³		2 298 994,2	2 298 994,2	
konecki	Ruda Maleniecka	Wykonanie robót konserwacyjnych na zbiornikach wodnym Maleniec		2014-2014	27 239,6	27 239,6	Budżet państwa
	Razem				27 239,6	27 239,6	
sandomierski	Klimontów	Konserwacja drogi na rampach i wykonanie ubezpieczenia skarpy zbiornika Szymanowice		2014-2014	148 602,5	148 602,5	Budżet państwa
	Sandomierz	Remont pompy wraz z odmuleniem zbiornika przy pompowni Sandomierz Nadbrzezie w m. Sandomierz		2014-2014	46 232,0	46 232,0	Budżet państwa
	Razem				194 834,6	194 834,6	
skarżyski	Skarżysko-Kamienna	Roboty konserwacyjne na zbiorniku Rejów		2014-2014	105 997,0	105 997,0	Budżet państwa
	Razem				105 997,0	105 997,0	
starachowicki	Brody	Odbudowa obwałowania koryta odpływowego ze zbiornika Brody Hżeckie		2014-2014	989 028,8		
		Prace remontowe i konserwatorskie na zbiorniku Brody Hżeckie		2013-2014	62 976,0	62 976,0	Budżet państwa, WFOŚiGW
		Udrożnienie systemu odwodnienia na obrzeżach zbiornika Brody Hżeckie na rzece Kamiennej		2013-2013	64 931,7	64 931,7	Budżet państwa
		Ustalenie rzeczywistych źródeł zanieczyszczeń będących przyczyną eutrofizacji zbiornika Brody Hżeckie		2014-2014	63 960,0	63 960,0	NFOŚiGW

	Pawłów	Prace remontowe i konserwatorskie na zbiorniku Wióry		2013-2014	113 815,0	113 815,0	Budżet państwa
	Razem				1 294 711,4	305 682,7	
włoszczowski	Włoszczowa	Inwestycje melioracyjne na zbiorniku wodnym obiektu Klekot		2014-2014	51 082,1	35 302,9	PO Ryby
		Remont zbiornika wodnego w Kurzelowie		2014-2014	9 000,0		
		Remont zbiornika wodnego w m. Łachów		2014-2014	12 000,0		
	Razem				72 082,1	35 302,9	
Razem			20,93 ha, 482 504 m³		13 901 821,8	8 882 121,6	

Załącznik nr 15 - Zestawienie inwestycji środowiskowych - ochrona powietrza

Powiat	Gmina	Nazwa zadania	Efekt rzeczowy	Lata realizacji	Wartość zadania	Wartość dofinansowania	Źródła dofinansowania	
buski	Busko-Zdrój	Modernizacja systemów ciepłowniczych miasta Busko-Zdrój i Kazimierza Wielka		2013-2014	2 584 529,2	1 098 424,9	RPOWŚ	
	Nowy Korczyn	Modernizacja dróg	3,68 km	2013-2014	1 474 910,0	1 179 928,0	Budżet państwa	
	Pacanów	Remont dróg gminnych, przebudowa rynku	5,68 km	2013-2014	1 575 200,0	1 210 856,2	Budżet państwa, PO Ryby	
	Razem		9,36 km		5 634 639,2	3 489 209,2		
jędrzejowski	Jędrzejów	Termomodernizacja budynku Gimnazjum Nr 1 w Jędrzejowie - modernizacja kotłowni		2013-2013	148 000,0	74 000,0	RPOWŚ	
		Termomodernizacja budynku Przedszkola Nr 2 w Jędrzejowie - modernizacja kotłowni		2014-2014	86 455,7	43 227,8	RPOWŚ	
		Termomodernizacja budynku Przedszkola Nr 3 w Jędrzejowie - modernizacja kotłowni		2014-2014	65 802,5	32 901,3	RPOWŚ	
		Termomodernizacja budynku SP w Mnichowie - modernizacja kotłowni		2014-2014	71 542,0	35 771,0	RPOWŚ	
		Termomodernizacja budynku SP w Potoku Wielkim - modernizacja kotłowni		2014-2014	50 927,1	25 463,5	RPOWŚ	
		Termomodernizacja budynku Zespołu Placówek Oświatowych w Skroniowie - modernizacja kotłowni		2014-2014	159 682,6	79 841,3	RPOWŚ	
	Małogoszcz	Dozowanie O ₂ do pieców obrotowych			2013-2013	461 848,6	461 848,6	Inne
		Redukcja NOx z pieców obrotowych			2014-2014	3 951 532,0	3 951 532,0	Inne
		Wykonanie przyłącza ciepłowniczego	3,00 km		2014-2014	58 391,1	0,0	
	Sędziszów	Modernizacja kotła K3, K4, K5, M1, M2			2013-2014	87 227,0	87 227,0	Inne
		Modernizacja węzła cieplnego Ośrodek Zdrowia			2014-2014	39 400,0	39 400,0	Inne
		Montaż wysokosprawnych pomp w wymiennikowniach ciepłych			2013-2014	42 086,0	42 086,0	Inne
		Przebudowa - Modernizacja sieci ciepłej preizolowanej NP.			2013-2014	183 906,0	183 906,0	Inne
	Wodzisław	Przebudowa i remonty dróg gminnych	11,09 km		2013-2014	1 969 222,0	222 128,2	Budżet państwa
	Razem		14,09 km		7 376 022,5	5 279 332,7		
kielecki	Bieliny	Modernizacja kotłowni w S.P. w Porąbkach i w Hucie Nowej		2013-2013	53 471,2			
	Chęciny	Przebudowa istniejącej kotłowni oraz wymiana instalacji c.o. w budynku ZSO w Chęcinach		2014-2014	604 274,0	302 137,0	RPOWŚ	

		Przebudowa kotłowni opalanej węglem na kotłownię opalaną paliwem ekologicznym w Parku Etnograficznym w Tokarni		2013-2013	405 314,5	128 444,2	WFOŚiGW
	Chmielnik	Modernizacja kotłowni z węglowej na gazową w Chmielniku	1,95 MW	2013-2013	829 031,2	389 644,7	RPOWŚ
	Kielce	Modernizacja kotłowni przy siedzibie Nadleśnictwa		2014-2014	50 370,0	50 370,0	Budżet państwa
		Modernizacja pomieszczeń węzła ciepłego w budynku Żłobka Samorządowego nr 5 przy ul. Piekoszowskiej 49		2014-2014	141 025,0		
		Przebudowa przyłącza sieci ciepłowniczej do węzła ciepłego przy ul. Zagórskiej 3 w Kielcach		2013-2013	133 000,0	133 000,0	Inne, WFOŚiGW
		Przebudowa sieci ciepłowniczej os. Jagiellońskie (zasilanie CEFARM)		2014-2014	81 700,0	81 700,0	Inne, WFOŚiGW
		Przebudowa sieci ciepłowniczej os. Sady (do węzłów ciepłych ul. Pocieszka 5, ul. Wiosenna 1 i 2) w Kielcach		2013-2013	93 940,0	93 940,0	Inne, WFOŚiGW
		Przyłączenie do miejskiego systemu ciepłowniczego węzłów ciepłych w budynkach mieszkalnych w Kielcach		2014-2014	1 621 099,0	1 621 099,0	Inne, WFOŚiGW
		Realizacja PONE		2014-2014	465 000,0	260 400,0	WFOŚiGW
		Zwiększenie produkcji zielonej energii elektrycznej i ciepłej poprzez rozbudowę istniejących mocy wytwórczych		2014-2014	40 477 660,0	40 477 660,0	Inne, POIiŚ
	Łagów	Budowa kotłowni węglowej w Schronisku Młodzieżowym w Łagowie		2013-2013	191 333,0		
		Modernizacja istniejącej kotłowni olejowej w Gminnym Zespole Szkół w Łagowie		2014-2014	112 489,4		
		Remont dróg na terenie gminy Łagów	7,48 km	2013-2014	247 391,7	19 989,3	Budżet państwa
		Wymiana kotła c.o. wraz z modernizacją i instalacją w Szkole Podstawowej w Piotrowi	0,25 MW	2014-2014	57 810,0		
	Mniów	Modernizacja kotłowni w szkole podstawowej w Rogowicach	0,10 MW	2013-2013	23 000,0		
	Morawica	Modernizacja kotłowni		2013-2014	41 103,3	41 103,3	Inne
	Nowa Słupia	Modernizacja gospodarki ciepłej klasztoru na Świętym Krzyżu		2013-2013	2 831 550,0	2 831 550,0	Inne, NFOŚiGW
	Piekoszków	Modernizacja kotłowni w Żłobku w Piekoszowie		2013-2013	278 280,0	161 124,1	WFOŚiGW
	Pierzchnica	Modernizacja kotłowni gazowej w Zespole Szkół w Pierzchnicy		2013-2013	138 556,7	104 998,2	Budżet państwa

		Remont kotłowni gazowej w urzędzie gminy w Pierzchnicy		2013-2013	19 800,0		
	Sitkówka-Nowiny	Instalacja odpylania pieców szybowych		2013-2014	12 200 000,0	12 200 000,0	Inne
		Remont dróg zakładowych		2014-2014	482 515,0	482 515,0	Inne
	Razem		2,30 MW, 7,48 km		61 579 713,8	59 379 674,7	
konecki	Końskie	Modern. s.c. ul. Polna, Brzozowa, Południowa, UM Końskie	0,50 km	2013-2014	422 397,4	422 397,4	Inne
		Modernizacja kotłowni gazowej KG-1	1,40 MW	2013-2014	229 419,8	229 419,8	Inne
		Modernizacja węzłów cieplnych		2013-2014	235 623,3	235 623,3	Inne
	Radoszyce	Remonty i przebudowa dróg	5,19 km	2013-2014	1 555 901,7	0,0	
	Razem		1,40 MW, 5,69 km		2 443 342,1	887 440,5	
opatowski	Ożarów	Budowa instalacji selektywnej katalitycznej redukcji tlenków azotu SNCR		2013-2013	3 300 000,0	3 300 000,0	Inne
		Wykonanie nawierzchni asfaltowej na drogach gminnych	2,06 km	2014-2014	467 000,0	183 998,0	Budżet państwa
		Wymiana elektrofiltra na odpylacz na młynie cementu Z2		2013-2013	1 350 000,0	1 350 000,0	Inne
		Wymiana elektrofiltra na odpylacz na młynie cementu Z3		2014-2014	1 320 000,0	1 320 000,0	Inne
		Wymiana elektrofiltra na odpylacz na suszarni węgla Q2		2013-2013	2 000 000,0	2 000 000,0	Inne
		Wymiana systemu ciągłego monitoringu emisji		2014-2014	1 000 000,0	1 000 000,0	Inne
	Razem		2,06 km		9 437 000,0	9 153 998,0	
ostrowiecki	Bałtów	Przebudowa/remont obejmująca wymianę sieci ciepłej z rur stalowych na sieć ciepłą z rur preizolowanych w Bałtowie	1,00 km	2014-2014	33 948,0	17 269,4	PROW
	Ostrowiec Świętokrzyski	Budowa sieci ciepłowniczej	180 szt.	2013-2014	3 876 866,3	3 876 866,3	Inne
		Przebudowa miejskiego systemu przesyłu i dystrybucji ciepła miasta Ostrowca Św. w celu zmniejszenia strat energii	15,32 km	2013-2014	9 413 214,9	9 413 214,9	Inne, POIiŚ
		Wymiana autobusów	5 szt.	2013-2014	417 500,0	417 500,0	Inne
	Waśniów	Przebudowa dróg gminnych	4,39 km	2013-2014	1 308 700,0		
		Remont drogi gminnej nr 393033T Witosławice - Wronów Etap II	1,04 km	2014-2014	397 023,7	198 511,8	Budżet państwa
		Remonty cząstkowe asfaltowych dróg gminnych w miejscowości Nowy Skoszyn, Wronów, Worowice, Pękosławice	130,00 m ²	2013-2013	18 000,0		

		Remonty cząstkowe dróg powiatowych na terenie Gminy Waśniów		2013-2013	26 000,0	17 999,8	Budżet powiatu	
	Razem		21,75 km, 130,00 m ² , 185 szt.		15 491 252,9	13 941 362,2		
pińczowski	Kije	Przebudowa drogi dojazdowej do gruntów rolnych	5,18 km	2013-2014	2 003 881,3	200 388,1	Budżet państwa	
	Michałów	Modernizacja kotłowni ZPO Węchadłów		2014-2014	179 873,2	143 898,6	WFOŚiGW	
	Pińczów	Budowa i modernizacja systemów ciepłowniczych budynków użyteczności publicznej powiatu pińczowskiego SOSW w Pińczowie			2013-2013	447 278,9	223 639,4	RPOWŚ
		Budowa i modernizacja systemów ciepłowniczych budynków użyteczności publicznej powiatu pińczowskiego ZSZ w Pińczowie			2013-2013	393 243,9	310 269,5	NFOŚiGW, RPOWŚ
		Modernizacja centralnego źródła ciepła wraz z rozbudową sieci ciepłowniczej			2014-2014	3 191 217,7	562 611,7	WFOŚiGW
		Przebudowa i remonty dróg w gminie Pińczów		11,58 km	2013-2014	2 705 759,3	50 056,6	Budżet państwa
		Przebudowa kotłowni węglowej na kotłownię gazową oraz docieplenie ścian zewn. i stropodachu Komendy Powiatowej Policji			2013-2013	226 158,6	90 463,4	WFOŚiGW
	Złota	Przebudowa i remonty dróg gminnych			2013-2014	1 431 000,0	877 059,9	Budżet państwa
Razem		16,76 km		10 578 412,9	2 458 387,2			
sandomierski	Koprzywnica	Odbudowa drogi dojazdowej do gruntów rolnych		0,58 km	2013-2013	89 742,0	29 973,8	Budżet państwa
		Przebudowa drogi wewnętrznej w miejscowości Gnieszowice		0,29 km	2014-2014	88 502,0		
		Przebudowa dróg gminnych		2,87 km	2014-2014	781 238,7	609 366,2	Budżet państwa
	Sandomierz	Modernizacja kotłowni gazowej nr 4A w Sandomierzu ul. Mickiewicza 9			2014-2014	210 504,5	210 504,5	Inne
		Modernizacja kotłowni gazowej nr 7 w Sandomierzu ul. Rynek 5			2013-2013	321 413,4	321 413,4	Inne
		Modernizacja sieci ciepłej ul. Armii Krajowej w Sandomierzu			2013-2013	82 263,8	82 263,8	Inne
		Przebudowa przyłącza ciepłowniczego do budynku ul. Żółkiewskiego 7 w Sandomierzu			2014-2014	40 123,6	40 123,6	Inne
		Wymiana przyłączy ciepłowniczych do budynków Poniatowskiego 4, Rynek 2, Rynek 3, Rynek 3a, Rynek 13 w Sandomierzu			2013-2013	103 967,99	103 968,0	Inne
Razem		3,74 km		1 717 756,2	1 397 613,4			
skarżyski	Łączna	Budowa kotłowni w Kamionkach	0,78 MW	2013-2013	788 095,9			

		Likwidacja węzła produkcji kruszyw drogowych - demontaż kruszarki K 4, przesiewacza P 10 i przenośników taśmowych		2014-2014	32 000,0	32 000,0	Inne
		Przeniesienie do budynku i instalacja kruszarki stożkowej GP 200		2014-2014	128 000,0	128 000,0	Inne
		Remont drogi gminnej w Podzagnańszczu, Klonowie i Starej Występie	1,40 km	2013-2014	302 000,0		
	Skarżysko-Kamienna	Modernizacja części ciśnieniowej z wymianą orurowania kotła WR-25 nr 2 Centralna Ciepłownia Skarżysko-Kam.		2013-2013	41 000,0		
		Modernizacja odcinka sieci ciepłowniczej między budynkami Kossaka 4 w Skarżysku- Kam.	0,21 km	2013-2013	63 452,3		
		Modernizacja sieci i urządzeń zasilania energetycznego w celu wprowadzenia kogeneracji	10,00 MW	2014-2014	26 389 650,0	26 389 650,0	Inne, NFOŚiGW
		Przebudowa sieci ciepłowniczej, węzłów ciepłych na os. Mickiewicza, Spółdzielcza, Przydworcowa i Moniuszki w Skarżysku- Kamiennej	2,67 km	2013-2014	2 172 450,6	1 954 553,8	WFOŚiGW
		Przebudowa sieci ciepłej w rejonie ul. Okrzei, Mickiewicza, Zielonej, Niepodległości	0,39 km	2014-2014	491 602,0	0,0	
	Suchedniów	Modernizacja/wymiana przyłączy sieci ciepłowniczej - 156 m, DN 40 i DN 32		2014-2014	99 288,0	99 288,0	Inne
		Modernizacja kotła WLM-2,5 nr K3		2013-2013	111 519,0	111 519,0	Inne
		Modernizacja linii odpylania		2014-2014	23 185,0	23 185,0	Inne
		Remont linii odpylania, nawęglania, wymiana zaworów i instalacji na terenie kotłowni, wymiana instalacji elektrycznych		2013-2014	27 501,0	27 501,0	Inne
	Razem		10,78 MW, 4,67 km		30 669 743,9	28 765 696,8	
starachowicki	Mirzec	Przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 744 Przebudowa drogi gminnej Nr 347029T, 347027T, 347002T	3,93 km	2013-2013	5 713 349,8	3 428 009,9	POiŚ
	Starachowice	Budowa kotła WLM-2,5. Odpylanie poniżej 100 mg/m ³ u		2014-2014	1 348 415,3		
		Budowa przyłączy preizolowanych	1,72 km	2013-2014	1 162 049,0	1 162 049,0	Inne
		Przebudowa magistrali ciepłowniczej		2013-2013	63 452,3		
		Przebudowa sieci w ul. Szkolnej	1,59 km	2014-2014	569 645,9		
	Wykonanie automatyki i recyrkulacji spalin na kotle WR-25, celem zwiększenia sprawności cieplnej			2013-2013	341 934,0	307 638,0	WFOŚiGW

		Wymiana sieci kanałowej od komory K4 do K10 na preizolowaną		2014-2014	285 408,5		
	Wąchock	Budowa i przebudowa dróg gminnych na terenie Gminy Wąchock	3,50 km	2014-2014	3 173 353,7	1 751 691,3	RPOWŚ
	Razem		10,74 km		12 657 608,6	6 649 388,2	
staszowski	Połaniec	Budowa bloku energetycznego "Zielony blok" opalanego w 100% biomasą		2013-2014	129 969 770,0	129 969 770,0	Inne
		Budowa instalacji katalitycznego odazotowania spalin SCR - bloki 2, 3, 4, 6, 7		2013-2014	98 198 510,0	98 198 510,0	Inne
		Instalacja pomiarów CO za ECO		2013-2014	671 600,0	671 600,0	Inne
		Modernizacja części turbinowej bloków energetycznych		2013-2014	282 365 355,0	282 365 355,0	Inne
		Modernizacja elektrofiltrów		2013-2014	18 873 190,0	18 873 190,0	Inne
		Przebudowa odcinków sieci ciepłowniczej na sieć preizolowaną	0,22 km	2014-2014	217 561,5	130 536,9	RPOWŚ
	Staszów	Rozbudowa i modernizacja ciepłowni miejskiej w Staszowie z wykorzystaniem źródła kogeneracji gazowej		2013-2014	8 016 272,0	8 016 272,0	Inne, RPOWŚ
	Razem		0,22 km		538 312 258,4	538 225 233,8	
włoszczowski	Włoszczowa	Przebudowa dróg powiatowych we Włoszczowie		2013-2014	1 967 373,5	1 411 984,0	Budżet państwa, budżet powiatu
		Remont dróg gminnych we Włoszczowie	0,48 km	2013-2014	265 424,9		
		Remonty dróg gminnych i ulic	6,40 km	2013-2014	1 461 247,2		
		Remonty dróg gminnych na terenie Gminy Włoszczowa	2,50 km	2013-2014	496 731,4	15 001,3	Budżet państwa
		Razem		9,38 km		4 190 777,0	1 426 985,3
Razem			14,48 MW, 105,94 km, 130,00 m², 185 szt.		700 088 527,4	671 054 321,9	

Załącznik nr 16 - Zestawienie inwestycji środowiskowych – termomodernizacja

Powiat	Gmina	Nazwa zadania	Efekt rzeczowy	Lata realizacji	Wartość zadania	Wartość dofinansowania	Źródła dofinansowania
buski	Gnojno	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie pow. buskiego i pińczowskiego		2013-2013	1 273 445,0	1 018 756,0	NFOŚiGW, RPOWŚ
	Nowy Korczyn	Termomodernizacja budynku ośrodka zdrowia w Nowym Korczynie		2013-2013	284 010,0	255 609,0	NFOŚiGW, RPOWŚ
		Termomodernizacja budynku Samorządowego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Brzostkowie		2014-2014	98 130,0	83 410,5	RPOWŚ
		Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Brzostkowie		2014-2014	455 100,0	386 835,0	RPOWŚ
		Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Starym Korczynie		2014-2014	598 630,0	508 835,5	RPOWŚ
	Wiślica	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Wiślicy		2013-2013	493 640,0	407 253,0	NFOŚiGW, RPOWŚ
	Razem				3 202 955,0	2 660 699,0	
jędrzejowski	Jędrzejów	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Jędrzejowie		2013-2014	8 067 609,3	4 033 804,7	RPOWŚ
		Termomodernizacja budynku internatu Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Jędrzejowie		2014-2014	250 978,4	250 978,4	Budżet powiatu
		Termomodernizacja budynku sali gimnastycznej I Liceum Ogólnokształcącego w Jędrzejowie		2013-2013	399 456,5	399 456,5	Budżet powiatu, RPOWŚ
		Termomodernizacja świetlicy wiejskiej w Wolicy		2014-2014	69 855,5	26 000,2	PROW
	Wodzisław	Przebudowa pomieszczeń Gminnego Ośrodka Zdrowia w Wodzisławiu		2014-2014	497 851,3	257 438,9	RPOWŚ
		Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół w Wodzisławiu		2014-2014	1 072 155,0	270 719,1	WFOŚiGW
	Razem				10 357 906,0	5 238 397,8	
kielecki	Bieliny	Termomodernizacja remizy w Lechowiu	349,45 m ²	2013-2013	133 058,4	66 529,2	PROW
	Chęciny	Przebudowa, rozbudowa wraz z termomodernizacją istniejącego budynku Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Podzamczu		2014-2014	2 240 180,4	2 240 180,4	Budżet powiatu
	Chmielnik	Termomodernizacja i przebudowa budynku gospodarczego ZS Nr 3 w Chmielniku		2013-2013	150 000,0	150 000,0	Budżet powiatu
	Kielce	Termomodernizacja budynków Komendy Wojewódzkiej Policji przy ul. Kusocińskiego		2013-2014	506 571,3	147 260,3	WFOŚiGW

		Termomodernizacja budynku Świętokrzyskiego Centrum Profilaktyki i Edukacji ul. Jana Nowaka Jeziorańskiego 65		2014-2014	295 997,0		
		Termomodernizacja Gimnazjum nr 7 i IV LO	12 154,00 m ²	2013-2013	3 630 878,0	2 549 239,4	NFOŚiGW
		Termomodernizacja leśniczówek		2013-2014	226 307,0	226 307,0	Budżet państwa
		Termomodernizacja siedziby Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach		2013-2014	2 396 313,5	1 706 302,5	NFOŚiGW, WFOŚiGW
	Łagów	Termomodernizacja Schroniska Młodzieżowego w Łagowie		2013-2013	177 305,0		
	Piekoszów	Termomodernizacja Żłobka w Piekoszowie		2013-2013	278 280,0	161 124,1	WFOŚiGW
	Raków	Przebudowa i rozbudowa budynku świetlicy wraz z zapleczem rekreacyjno-sportowym w miejscowości Raków		2014-2014	295 200,0	199 998,0	PROW
	Zagnańsk	Modernizacja istniejącego Budynku OSP w m. Chrusty, gm. Zagnańsk		2014-2014	147 325,0		
		Termomodernizacja istniejącego budynku Szkoły Podstawowej, Gimnazjum i Przedszkola w Tumlinie		2014-2014	697 735,0	558 188,0	RPOWŚ
	Razem		12 503,45 m ²		11 175 150,6	8 218 716,5	
konecki	Końskie	Termomodernizacja budynku zmięczalni		2013-2014	140 731,8	140 731,8	Inne
	Radoszyce	Termomodernizacja budynku mieszkalnego przy Szkole Podstawowej w Kłucku		2014-2014	60 000,0		
	Razem				200 731,8	140 731,8	
opatowski	Opatów	Przedszkole Publiczne, OOK, SZS Nr 1 w Opatowie		2014-2014	5 338 000,0	3 202 800,0	RPOWŚ
	Razem				5 338 000,0	3 202 800,0	
ostrowiecki	Bałtów	Remont budynków Remizy Strażackiej w Lemierzach oraz Świetlicy Wiejskiej w Rudce Bałtowskie	285,00 m ²	2014-2014	30 011,7	19 519,6	PROW
	Bodzechów	Termomodernizacja budynku komunalnego w Szewnie		2014-2014	70 376,7		
	Ostrowiec Świętokrzyski	Termomodernizacja dwóch budynków Zespołu Opieki Zdrowotnej w Ostrowcu Świętokrzyskim		2014-2014	2 761 980,0	2 761 980,0	Inne, NFOŚiGW
	Razem		285,00 m ²		2 862 368,4	2 781 499,6	
pińczowski	Michałów	Termomodernizacja ZPO w Węchadłowie		2014-2014	234 600,3	187 680,2	WFOŚiGW

	Pińczów	Termom. budynków użyteczności publicznej na terenie powiatu buskiego i powiatu pińczowskiego - LO i ZSZ w Pińczowie		2013-2014	1 939 731,3	1 413 870,2	NFOŚiGW, RPOWŚ
	Razem				2 174 331,6	1 601 550,4	
sandomierski	Dwikozy	Termomodernizacja budynku Komisariatu Policji		2013-2013	59 795,3	23 918,1	WFOŚiGW
	Wilczyce	Modernizacja świetlicy wiejskiej w Wysiadłowie		2014-2014	35 177,7	18 468,3	PROW
	Razem				94 972,9	42 386,4	
skarżyski	Skarżysko-Kamienna	Termomodernizacja budynku ZOZ i Międzyzakładowego Ośrodka Medycyny Pracy w Skarżysku- Kamiennej, ul. Ekonomii 4		2014-2014	1 941 087,0	1 552 869,6	RPOWŚ
		Termomodernizacja Zespołu Opieki Zdrowotnej w Skarżysku- Kamiennej, ul. Szpitalna 1		2014-2014	680 190,0	544 152,0	RPOWŚ
		Termomodernizacja Zespołu Opieki Zdrowotnej w Skarżysku- Kamiennej, ul. Szpitalna 1 - wymiana dachu nad segmentem A		2013-2013	225 000,0	112 500,0	RPOWŚ
		Termomodernizacja Zespołu Placówek Edukacyjno-Wychowawczych w Skarżysku- Kamiennej, ul. Szkolna 15		2014-2014	1 181 322,5	928 047,0	RPOWŚ
	Skarżysko Kościelne	Termomodernizacja budynku SP ZOZ w Skarżysku Kościelnym		2014-2014	36 729,2		
	Suchedniów	Elewacja budynku ciepłowni - I etap - likwidacja przeszkleń, docieplenie budynku		2013-2013	170 666,0	170 666,0	Inne
	Razem				4 234 994,7	3 308 234,5	
starachowicki	Starachowice	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Starachowicach		2013-2014	6 200 804,5	2 864 771,7	RPOWŚ
		Termomodernizacja budynku Warsztatu Terapii Zajęciowej przy ul. Wiosennej 5 w Starachowicach		2013-2014	62 927,7	62 927,7	Budżet powiatu
		Termorenowacja przegród zewnętrznych budynków socjalnych przy ul. Hutniczej nr 8 i nr 13		2013-2013	138 303,7		
	Razem				6 402 035,8	2 927 699,4	
staszowski	Łubnice	Termomodernizacja budynku OSP w Beszowej i świetlicy w Przeczowie		2013-2013	110 000,0	70 004,0	Budżet powiatu
	Połaniec	Termomodernizacja budynku Warsztatów Terapii Zajęciowej przy ul. Lipowej 20 w Połańcu		2014-2014	341 134,4	204 680,7	RPOWŚ
	Staszów	Termomodernizacja SOZZOZ w Staszowie oraz wykorzystanie ogniw fotowoltaicznych		2014-2014	6 182 604,8	5 620 783,0	Budżet powiatu, RPOWŚ

	Razem				6 633 739,2	274 684,7		
włoszczowski	Krasocin	Remont budynku OSP Ostrów		2014-2014	38 612,3	12 417,7	PROW	
	Radków	Termomodernizacja dachu - budynek ośrodka zdrowia w Bieganowie	225,00 m ²	2013-2013	68 000,0	29 920,0	Budżet powiatu	
	Włoszczowa	Termomodernizacja budynków Ośrodków Zdrowia w Koniecznie, Kurzelowie i we Włoszczowie			2014-2014	98 451,7		
		Termomodernizacja budynku Starostwa Powiatowego we Włoszczowie			2014-2014	306 552,0	306 552,0	Budżet powiatu
		Termomodernizacja budynku szpitalnego Zespołu Opieki Zdrowotnej we Włoszczowie III etap			2013-2013	228 023,7	228 023,7	Inne, budżet powiatu
		Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy Włoszczowa			2014-2014	415 204,1		
		Termomodernizacja I etap Zarządu Dróg Powiatowych we Włoszczowie			2014-2014	26 866,2	26 866,2	Budżet powiatu
	Razem		225,00 m ²		1 181 710,0	603 779,6		
Razem			13 013,45 m²		53 858 896,0	36 133 563,2		

Załącznik nr 17 - Zestawienie inwestycji środowiskowych – OZE

Powiat	Gmina	Nazwa zadania	Efekt rzeczowy	Lata realizacji	Wartość zadania	Wartość dofinansowania	Źródła dofinansowania
buski	Wiślica	Budowa instalacji solarnych na budynkach mieszkalnych na terenie powiatu buskiego		2014-2014	2 079 563,0	1 871 606,7	EOG i Norweskie, Inne
	Razem				2 079 563,0	1 871 606,7	
kielecki	Bodzentyn	Ograniczenie niskiej emisji na terenie ŚPN poprzez termomodernizację osad służbowych i wprowadzenie energii odnawialnej do ogrzewania cwu		2014-2014	1 919 890,0	1 919 890,0	NFOŚiGW
	Chęciny	Budowa domu autonomicznego w Podzamczu k/Chęciny	0,01 MWe	2014-2014	1 144 030,1	972 425,6	RPOWŚ
	Kielce	Instalacja fotowoltaiczna w ZSP nr 2	0,01 MWe	2014-2014			
	Strawczyn	Rozbudowa instalacji solarnej na terenie Centrum Sportowo-Rekreacyjnego w Strawczynku		2013-2013	318 620,2	238 965,2	PROW
	Zagnańsk	Termomodernizacja istniejącego budynku Szkoły Podstawowej, Gimnazjum i Przedszkola w Tumlinie		2014-2014	610 223,0	488 178,4	RPOWŚ
	Razem		0,02 MWe		3 992 763,3	3 619 459,2	
pińczowski	Kije	Instalacja systemów energii odnawialnej na budynkach użyteczności publicznej oraz domach prywatnych w Gminie Kije	13 szt.	2014-2014	120 131,5	120 131,5	EOG i Norweskie, Inne
	Pińczów	Instalacja systemów OZE na budynkach użyteczności publicznej oraz domach prywatnych w gm. powiatu buskiego i pińczowskiego	327 szt.	2014-2014	2 997 160,0	2 757 387,2	EOG i Norweskie, Inne
	Razem		340 szt.		3 117 291,5	2 877 518,7	
staszowski	Staszów	Montaż pomp ciepła w Zespole Szkół ul. Koszarowa	0,01 MWe	2013-2013	35 000,0	35 000,0	Budżet powiatu
	Razem		0,01 MgWe		35 000,0	35 000,0	
włoszczowski	Włoszczowa	Przebudowa kotłowni i systemu ogrzewania wody Domu Pomocy Społecznej we Włoszczowie (montaż instalacji solarnej)		2014-2014	168 506,0	168 506,0	Inne
	Razem				168 506,0	168 506,0	
Razem			340 szt. 0,03 MWe		9 393 123,8	8 572 090,6	

Załącznik nr 18 - Zestawienie inwestycji środowiskowych - ochrona przed hałasem

Powiat	Gmina	Nazwa zadania	Efekt rzeczowy	Lata realizacji	Wartość zadania	Wartość dofinansowania	Źródła dofinansowania
kielecki	Kielce	Aktualizacja Mapy akustycznej i POŚ przed hałasem		2013-2013	65 559,0		
		Opracowanie programów ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami		2014-2014	157 440,0	157 440,0	Budżet państwa, WFOŚiGW
	Sitkówka-Nowiny	Wał ziemny przeciwhałasowy od strony zabudowy mieszkalnej przy ulicy Chorzowskiej		2013-2014	400 000,0	400 000,0	Inne
	Razem				622 999,0	557 440,0	
ostrowiecki	Ostrowiec Świętokrzyski	Modernizacja sterowania wentylatora wyciągowego		2014-2014	5 500,0	5 500,0	Inne
	Razem				5 500,0	5 500,0	
skarżyski	Łączna	Kupno urządzenia mobilnego krusząco-sortującego Kleemann i zlokalizowanie go w wyrobisku stokowo-wgłębnym		2014-2014	3 728 734,0	3 728 734,0	Inne
		Wyeliminowanie pracy przesiewacza wibracyjnego P3 na terenie zakładu przerobczego		2013-2013	10 000,0	10 000,0	Inne
		Wykonanie całkowitej obudowy akustycznej kruszarki stożkowej HP 200		2014-2014	33 921,0	33 921,0	Inne
	Razem				3 772 655,0	3 772 655,0	
staszowski	Połaniec	Wyciszenie szczotkotrzymacza generatora bloku Nr 7		2013-2013	195 000,0	195 000,0	Inne
	Razem				195 000,0	195 000,0	
Razem					4 596 154,0	4 530 595,0	

Załącznik nr 19 - Zestawienie inwestycji środowiskowych - edukacja ekologiczna

Powiat	Gmina	Nazwa zadania	Efekt rzeczowy	Lata realizacji	Wartość zadania	Wartość dofinansowania	Źródła dofinansowania
buski	Busko-Zdrój	Program edukacyjno - ekologiczny realizowany na terenie powiatu buskiego		2013-2014	26 113,7	26 113,7	Inne, WFOŚiGW
	Solec-Zdrój	Praktyczna edukacja ekologiczna absolwentów szkół wyższych technicznych		2014-2014	217 620,0	90 725,8	WFOŚiGW
	Tuczepy	Program edukacyjny w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami		2014-2014	56 250,1	56 250,1	Inne, WFOŚiGW
	Razem				299 983,7	173 089,5	
jędrzejowski	Jędrzejów	Powiatowe konkursy wiedzy ekologicznej		2013-2013	813,5	813,5	Budżet powiatu
		Powiatowy konkurs "Piękna, ekologiczna i bezpieczna zagroda"		2013-2013	8 538,8	8 538,8	Budżet powiatu
		Powiatowy konkurs "Piękna i bezpieczna dla środowiska wieś świętokrzyska"		2014-2014	9 900,0	9 900,0	Budżet powiatu
	Sędziszów	Program selektywnej zbiórki odpadów dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych		2013-2014	53 640,0	25 382,5	WFOŚiGW
	Razem				72 892,2	44 634,7	
kielecki	Bieliny	Program edukacji ekologicznej dla Gminy Bieliny na 2013 i 2014 rok		2013-2014	29 496,2	26 546,6	WFOŚiGW
	Bodzentyn	Druk wydawnictw edukacyjnych		2014-2014	31 572,0	31 572,0	Budżet państwa, WFOŚiGW
		Nagrody w konkursach edukacyjnych		2013-2014	23 496,0	23 496,0	Budżet państwa, WFOŚiGW
		Utworzenie nowej ścieżki edukacyjnej Huta Szklana - Św. Krzyż		2013-2013	13 996,0	13 996,0	Budżet państwa
		Uzupełnienie bazy dydaktycznej poprzez wykonanie i montaż urządzeń na trzech ścieżkach edukacyjnych na Łysej Górze	43,00%	2014-2014	24 500,0	24 500,0	Budżet państwa, WFOŚiGW
		Wystawa fotograficzna "Przyroda wokół nas"		2013-2013	19 228,0	19 228,0	Budżet państwa, WFOŚiGW
		Zakup plotera tnącego do druku tablic edukacyjnych oraz informacyjnych i ostrzegawczych na szlakach		2014-2014	23 290,0	23 290,0	Budżet państwa, WFOŚiGW
		Zakup sprzętu edukacyjnego do sal dydaktycznych		2013-2013	29 761,0	29 761,0	Budżet państwa, WFOŚiGW

	Chmielnik	Program edukacji ekologicznej w zakresie selektywnej zbiórki stałych odpadów komunalnych		2013-2014	24 540,0	21 705,6	WFOŚiGW
	Daleszyce	Dodruk przewodnika po Leśnej Ścieżce Przyrodniczo-Historycznej im. Wybranieckich		2013-2013	7 400,0	7 400,0	Budżet państwa, WFOŚiGW
		Opracowanie, zakup i montaż tablic edukacyjnych przy Leśnym Parkingu "Wymysłów"		2014-2014	3 800,0	3 800,0	Budżet państwa, WFOŚiGW
Kielce		"Bioróżnorodność w lesie" - zorganizowanie i przeprowadzenie terenowych warsztatów przyrodniczych		2014-2014	15 000,0	15 000,0	Inne, WFOŚiGW
		"Czym palę w piecu, tym oddycham" - działanie edukacyjne wynikające z Programu ochrony powietrza dla woj. św.		2014-2014	75 202,2	67 682,0	WFOŚiGW
		"Drzewa Leśne" - edukacyjna gra przyrodnicza		2013-2013	6 759,0	6 759,0	Inne, WFOŚiGW
		"Ptaki naszych lasów" - edukacyjna gra przyrodnicza		2013-2014	18 500,0	18 500,0	Inne, WFOŚiGW
		"Tropami świętokrzyskiej przyrody" - zorganizowanie i przeprowadzenie 10 edukacyjnych wycieczek przyrodniczych		2014-2014	9 500,0	9 500,0	Inne, WFOŚiGW
		"W KRÓLESTWIE GRZYBÓW" - pakiet edukacyjny dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz szkół podstawowych		2014-2014	12 000,0	12 000,0	Inne, WFOŚiGW
		"W lesie" - ekoksiążeczka dla dzieci przedszkolnych i nauczania wczesnoszkolnego - dodruk		2013-2013	9 009,0	9 009,0	Inne, WFOŚiGW
		"Zielono Mi" - I Festiwal Dziecięcej Piosenki Ekologicznej dla przedszkoli z terenu województwa świętokrzyskiego		2014-2014	6 000,0	6 000,0	Inne, WFOŚiGW
		Aplikacja multimedialna na urządzenia mobilne „Poznaj piękno Geoparku Kielce"		2014-2014	22 000,0		
		Audio-przewodnik edukacyjny po Centrum Geoedukacji		2014-2014	29 950,0	29 950,0	Inne, WFOŚiGW
		Budowa budynku zielonej szkoły w ramach realizacji zadania inwestycyjnego Budowa ogrodu botanicznego w Kielcach		2013-2014	244 218,7	244 218,7	Inne, WFOŚiGW
		Cztery Pory Roku na wsi		2013-2014	7 870,3		
	DEKALOG PRZYJACIELA PRZYRODY- wydrukowanie załadek dla dzieci w wieku przedszkolnymi nauczania wczesnoszkolnego		2013-2013	3 387,4	3 387,4	Inne, WFOŚiGW	

Doposażenie działań realizowanych w obiektach Zespołu w Kielcach, Krzyżanowicach Średnich i Niwach Daleszyckich		2013-2014	74 592,9	74 592,9	Budżet państwa, WFOŚiGW
Dotacje dla organizacji pozarządowych		2013-2014	92 350,0		
Druk publikacji "Monitoring Środowiska Przyrodniczego"		2013-2014	34 075,0	34 075,0	Inne, WFOŚiGW
Edukacja dzieci i młodzieży oraz mieszkańców		2013-2014	378 118,0	275 610,2	WFOŚiGW
Edukacja ekologiczna mieszkańców województwa świętokrzyskiego w prasie lokalnej		2013-2014	268 100,0	268 100,0	Inne, WFOŚiGW
EKOAKTYWNI - konkurs dla najbardziej aktywnych nauczycieli		2013-2014	50 000,0	50 000,0	Inne, WFOŚiGW
Eliminacje Okręgowe XLIV Olimpiady Biologicznej uczniów szkół ponadgimnazjalnych z województwa świętokrzyskiego		2014-2014	31 219,7	31 219,7	Inne, WFOŚiGW
Folder ochrona różnorodności biologicznej w Polsce		2013-2013	5 252,1	5 252,1	Inne, WFOŚiGW
Geologiczne Kielce; cykl wystaw i konkursów edukacyjnych		2014-2014	15 000,0		
Hubertus Świętokrzyski		2013-2014	120 000,0	50 400,0	PROW
Interaktywny Panel Edukacyjny		2014-2014	47 109,0	47 109,0	Inne, WFOŚiGW
Kampania edukacyjna baterie i akumulatory		2013-2014	287 378,7	287 378,7	Budżet państwa
Kampania radiowa dotycząca edukacji ekologicznej, przeprowadzona na antenie Polskiego Radia Kielce		2014-2014	69 986,8	69 986,8	Inne, WFOŚiGW
Konkurs edukacyjny z gra terenową Geostanowiska w Twoim sąsiedztwie - II edycja		2014-2014	39 910,0	39 910,0	Inne, WFOŚiGW
Konkurs fotograficzny pn. "Walory Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych w obiektywie"		2014-2014	27 573,7	27 573,7	Budżet państwa, WFOŚiGW
Konkurs plastyczny "Eko - ludek"		2013-2014	26 430,4	26 430,4	Budżet państwa, WFOŚiGW
Konkurs plastyczny pn.: "Przyroda na szkle malowana"		2013-2014	26 277,5	26 277,5	Inne, WFOŚiGW
Konkurs przyrodniczy "Mój las"		2013-2014	9 750,0	9 750,0	Inne, WFOŚiGW
Kwartalnik "Łowiec Świętokrzyski" o tematyce przyrodniczo - ekologiczno - łowieckiej		2013-2013	33 375,0	33 375,0	Inne, WFOŚiGW
Lekcja zielonego myślenia - cykl zajęć, zakup sprzętu edukacyjnego		2013-2014	43 750,00	43 750,00	Inne, WFOŚiGW

	Malowanki i zeszyty edukacyjno-przyrodnicze dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym		2013-2014	22 000,0	22 000,0	Inne, WFOŚiGW
	Międzynarodowe Konferencje Ekologiczne		2013-2013	7 500,0	2 250,0	WFOŚiGW
	Nagrody dla laureatów konkursów ekologicznych		2013-2014	13 888,0		
	Natura 2000 dla najmłodszych - broszura		2013-2013	11 287,5	11 287,5	Inne, WFOŚiGW
	Ochrona bioróżnorodności flory woj. św. Atlas rozmieszczenia gatunków rzadkich, chronionych i zagrożonych roślin		2014-2014	30 000,0	30 000,0	Inne, WFOŚiGW
	Ogólnopolski Konkurs Literacki "Przyroda Moja Miłość"		2013-2014	17 500,0	17 500,0	Inne, WFOŚiGW
	Olimpiada Wiedzy Ekologicznej		2014-2014	5 000,0	5 000,0	Inne, WFOŚiGW
	Olimpiada Wiedzy Ekologicznej dla gimnazjów województwa świętokrzyskiego		2013-2014	9 750,0	9 750,0	Inne, WFOŚiGW
	Opracowanie diaporamy pn.: "Dolina rzeki Nidy w krajobrazie Ponidzia"		2014-2014	108 240,0	108 240,0	Budżet państwa, WFOŚiGW
	Opracowanie i wydruk map dla 4 parków krajobrazowych		2014-2014	29 836,5	29 836,5	Inne, WFOŚiGW
	Organizacja i prowadzenie warsztatów geologicznych oraz zapewnienie materiałów edukacyjnych do ich realizacji		2013-2014	26 842,1	0,0	
	Pomniki przyrody województwa świętokrzyskiego cz. IX - skałki, wychodnie skalne		2013-2013	3 751,5	3 751,5	Inne, WFOŚiGW
	Prenumerata ogólnopolskiego miesięczników "Aura" i "Przyroda Polska" dla szkół województwa świętokrzyskiego		2013-2014	52 804,1	52 804,1	Inne, WFOŚiGW
	Program edukacji ekologicznej dla powiatu kieleckiego Dla Ziemi, dla siebie w roku szkolnym 2012/2013/2014		2013-2014	55 074,7	55 074,7	Budżet powiatu, WFOŚiGW
	Program edukacji ekologicznej pod nazwą "Eko-świętokrzyskie"		2014-2014	160 000,0	160 000,0	Inne, WFOŚiGW
	Projekt edukacyjny Natura bliska niewidomym - Świętokrzyska geologia dostępna dla wszystkich		2014-2014	20 000,0		
	Projekt-Konkurs Wiedzy o Ziemi „Geo-Geniusz-II edycja"		2014-2014	19 360,0	19 360,0	Inne, WFOŚiGW
	Projekt PALEO-EDUKACJA		2014-2014	50 000,0	50 000,0	Inne, WFOŚiGW
	Projekt z geologią za pan brat czyli warsztaty geoedukacyjne dla Klubu Miłośników Geologii		2014-2014	26 900,0	26 900,0	Inne, WFOŚiGW

		Przygotowanie kadry nauczycieli do przeszkolenia uczniów z planu oszczędności energii elektrycznej w szkołach Woj. Św.		2014-2014	40 000,0	36 000,0	WFOŚiGW
		PRZYRODA TO PRZYGODA czyli jak ciekawie nauczać o przyrodzie i ekologii - I ed. cyklicznych warsztatów dla nauczycieli		2013-2014	11 510,0	11 510,0	Inne, WFOŚiGW
		Przyroda wokół nas. Natura 2000 przyrodnicza gra edukacyjna typu memory		2014-2014	8 000,0	8 000,0	Inne, WFOŚiGW
		Rabbit przyrodniczy dla szkół podstawowych		2013-2014	8 750,0	8 750,0	Inne, WFOŚiGW
		Ratujmy pszczoły - program edukacyjny dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz szkół podstawowych		2013-2013	7 799,0	7 799,0	Inne, WFOŚiGW
		Realizacja projektu Świętokrzysko-Podkarpacki Klaster Energetyczny		2013-2014	466 854,9	396 826,7	RPOWŚ
		Szkolenia dla pracowników administracji publicznej		2013-2014	29 733,8		
	5 szt.	Ścieżka edukacyjna		2014-2014	157 760,0	157 760,0	Budżet państwa, WFOŚiGW
		Turniej wiedzy ekologicznej dla przedszkoli i szkół podstawowych z województwa świętokrzyskiego		2013-2014	19 875,0	19 875,0	Inne, WFOŚiGW
		Utworzenie ścieżki rowerowej na terenie Leśnictwa Dyminy		2013-2013	24 940,9	24 940,9	Budżet państwa, WFOŚiGW
		Warsztaty edukacyjne "Wszyscy jesteśmy ważni. Ekosystem naszym domem"		2013-2013	176 454,0	176 454,0	Inne, WFOŚiGW
	2 szt.	Wiaty edukacyjne		2013-2013	51 437,6	51 437,6	Budżet państwa
		Wojewódzki konkurs ekologiczny "Ekologia, my i region w którym żyjemy"		2013-2013	25 164,2	25 164,2	Budżet państwa, WFOŚiGW
		Wojewódzki konkurs plastyczny "Poznajemy przyrodę naszych parków krajobrazowych"		2013-2013	11 018,8	11 018,8	Budżet państwa, WFOŚiGW
		Wspieranie organizacji pożytku publicznego		2013-2014	512 500,0		
		Wydanie i druk publikacji pt. Monografia Cisowsko - Orłowińskiego Parku Krajobrazowego		2014-2014	43 000,0	43 000,0	Inne, WFOŚiGW
		Wydanie informatora: "Rzeźba terenu Parków Krajobrazowych Poniżnia"		2013-2013	22 425,0	22 425,0	Budżet państwa, WFOŚiGW
		Wydrukowanie zakładki pt.: "Rośliny chronione województwa świętokrzyskiego"		2013-2013	4 231,2	4 231,2	Inne, WFOŚiGW
		Wydruk zeszytu szkolnego		2013-2014	26 241,0	26 241,0	Budżet państwa, WFOŚiGW
		Wykonanie kalendarza na 2015 rok		2014-2014	8 000,0		

		Wznowienie wydawnictw		2013-2014	29 032,5	29 032,5	Budżet państwa, WFOŚiGW
		Zakup plansz pt.: "Siedliska przyrodnicze chronione w Unii Europejskiej" dla placówek oświatowych woj. św.		2013-2014	15 545,0	15 545,0	Inne, WFOŚiGW
		Zielone Świętokrzyskie - edukacja ekologiczna dzieci z terenów wiejskich		2013-2014	4 300,0	3 870,0	WFOŚiGW
		Zintegrowana ed. ekologiczna w gospodarstwach ekologicznych dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz młodzieży szkolnej		2014-2014	4 500,0	4 500,0	Inne, WFOŚiGW
		ZOSTAŃ PRZYJACIELEM ZIEMI - konkurs dla placówek oświatowych podejmujących najwięcej działań na rzecz ochrony przyrody		2013-2014	23 750,0	23 750,0	Inne, WFOŚiGW
		Zwierzęta Naszych Lasów - edukacyjna gra przyrodnicza - dodruk"		2013-2013	9 009,0	9 009,0	Inne, WFOŚiGW
	Łagów	Edukacja ekologiczna w gminie Łagów problemy nieprawidłowego gospodarowania odpadami		2013-2014	36 050,1	32 445,1	WFOŚiGW
	Miedziana Góra	Akcja Sprzątanie Świata		2013-2014	2 103,8		
		Realizacja Programu edukacyjnego dotyczącego selektywnej zbiórki surowców wtórnych i zagospodarowania odpadów		2013-2014	816 540,0	672 094,1	WFOŚiGW
		Uczestnictwo w ogólnopolskim konkursie Fundacji Arka "Listy dla Ziemi"		2014-2014	4 903,4		
	Morawica	Zielone Dzieciaki - Festiwal Recyklingu w Morawicy		2013-2014	53 642,9	31 273,8	WFOŚiGW
	Piekoszów	Realizacja programu edukacji ekologicznej dotyczącego selektywnej zbiórki surowców wtórnych i zagospodarowania odpadów		2014-2014	20 500,0	18 450,0	WFOŚiGW
	Raków	Gminny Program edukacji ekologicznej pn. "Surowce wtórne segreguję - przyrodę szanuję"		2013-2013	10 761,1	8 542,2	WFOŚiGW
		Program edukacji ekologicznej na terenie gminy Raków pn.,"Niepotrzebna rzecz to wcale nie śmieć"		2014-2014	14 561,4	13 499,9	WFOŚiGW
	Zagnańsk	Program edukacji ekologicznej - segregacja surowców wtórnych i zagospodarowanie odpadów przez szkoły z terenu gminy		2013-2014	55 225,0	35 255,6	WFOŚiGW
	Razem		43,00 %, 7 szt.		5 796 578,6	4 580 545,5	

konecki	Końskie	Eduk. Ekol. i jej promocja wśród dzieci i młodzieży w placówkach ośw.-wych. poprzez treść miesięcznika Ekonatura		2014-2014	86 625,0	77 962,5	WFOŚiGW
		Konkurs fotograficzny "Zanurzeni w przyrodzie"		2013-2014	15 098,0	8 749,3	WFOŚiGW
		Konkurs wojewódzki pod nazwą: "EKO Bocian", realizowany przez Kluby Edukacyjne 4H w ramach działań Ruchu 4H		2014-2014	3 000,0	2 700,0	WFOŚiGW
		Rozbudowa zbiorów bibliotecznych z dziedziny ekologii		2013-2014	9 000,0	6 000,3	WFOŚiGW
	Razem				113 723,0	95 412,1	
opatowski	Baćkowice	Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na terenie działania Związku		2013-2013	12 000,0	10 800,0	WFOŚiGW
		Zbieramy, segregujemy, przetwarzamy odpady		2013-2014	115 955,3	55 670,1	WFOŚiGW
	Razem				127 955,3	66 470,1	
ostrowiecki	Ostrowiec Świętokrzyski	Program promocji i wdrażania selektywnej zbiórki odpadów dla mieszkańców gminy Ostrowiec Św. "Eko Ostrowiec"		2013-2014	206 275,0	156 624,6	WFOŚiGW
		Program promocji i wdrażania selektywnej zbiórki odpadów w szkołach i przedszkolach		2013-2014	62 500,0	52 500,0	WFOŚiGW
	Waśniów	Konkurs Elektroodpady Proste Zasady		2013-2013	380,2		
		Przeprowadzenie gminnego etapu konkursu plastycznego pn. "Zielona energia"		2013-2013	737,4		
	Razem				269 892,5	209 124,6	
pińczowski	Kije	Budowa Centrum edukacji ekologicznej - Zamku w Kijach		2013-2013	490 615,5	235 495,4	RPOWŚ
		Edukacja ekologiczna na zamku w Kijach		2014-2014	23 329,5	20 996,5	WFOŚiGW
	Razem				513 944,9	256 491,9	
skarżyski	Bliżyn	Konkurs dla szkół Bezpieczna Bateria		2013-2013	3 000,00		
		Konkurs Szkolne centrum Recyklingu Konkurs dla szkół Bezpieczna Bateria		2014-2014	9 500,0		
	Skarżysko-Kamienna	Akcja informacyjno-promocyjna dot. wdrożenia nowego systemu gospodarki odpadami		2013-2013	37 949,6		
		Nagrody w konkursie ekologicznym "Wiedzy o lesie"		2014-2014	7 000,0	7 000,0	Budżet państwa, WFOŚiGW
	Razem				57 449,6	7 000,0	
starachowicki	Starachowice	Imprezy ekologiczne		2013-2014	7 239,1	7 239,1	Budżet powiatu, WFOŚiGW

	Razem				7 239,1	7 239,1	
staszowski	Połaniec	Edukacja ekologiczna w Zespole Szkół w Połańcu		2013-2014	18 199,6	18 199,6	Budżet powiatu
		Kajakowy szlak edukacji ekologicznej w gminie Rytwiany i Połaniec		2013-2013	17 571,8	17 571,8	Inne, WFOŚiGW
	Staszów	Edukacja ekologiczna i szkolenia pracowników starostwa		2013-2014	17 713,6	17 713,6	Budżet powiatu
		Edukacja ekologiczna w LO w Staszowie		2013-2013	4 200,0	3 958,1	Budżet powiatu
		Edukacja ekologiczna w ZSE Staszów		2013-2013	14 295,9	14 295,9	Budżet powiatu
		Konkurs plastyczny		2013-2013	2 347,1	2 347,1	Budżet powiatu
		Piknik ekologiczny		2013-2014	14 110,0	14 110,0	Budżet powiatu
	Utworzenie ogrodu edukacyjnego		2014-2014	25 929,0	25 929,0	Budżet powiatu	
Razem				114 366,9	114 125,0		
włoszczowski	Radków	Spektakl teatralny pt. "Lekcja ekologii : Czy śmieci muszą nas zasypać?"		2014-2014	738,0		
	Włoszczowa	Konkurs plastyczno-techniczny "Co mogą zrobić dzieci z segregowanych śmieci"		2014-2014	7 750,0	6 975,0	WFOŚiGW
		Konkurs wiedzy o środowisku przyrodniczym powiatu włoszczowskiego		2013-2014	10 200,0	10 200,0	Budżet powiatu, WFOŚiGW
		Konkursy ekologiczne na Dzień Ziemi, Światowy Dzień Środowiska		2013-2014	15 697,5		
		Spektakle ekologiczno-teatralne dla szkół podstawowych i przedszkoli o tematyce dot. zanieczyszczenia powietrza		2013-2013	8 425,0		
Razem				42 810,5	17 175,0		
Razem			43,00 %, 7 szt.		7 416 836,4	5 571 307,6	

Załącznik nr 20 - Ilość gospodarstw ekologicznych w województwie świętokrzyskim w latach 2013-2014
wg powiatów i gmin³⁰

L.p.	Powiat	Ilość gospodarstw		Ilość gospodarstw w gminie		
		2013r.	2014r.	Gmina	2013r.	2014r.
1.	Busko-Zdrój	123	100	Busko Zdrój	31	24
				Gnojno	5	5
				Nowy Korczyn	30	23
				Oleśnica	0	0
				Pacanów	18	14
				Solec Zdrój	24	18
				Stopnica	8	8
				Tuczepy	3	3
				Wiślica	6	5
2.	Jędrzejów	41	37	Imielno	10	9
				Jędrzejów	17	16
				Małogoszcz	2	2
				Nagłowice	2	2
				Oksa	0	0
				Sędziszów	3	3
				Słupia Jędrzej.	1	1
				Sobków	3	2
				Wodzisław	3	2
3.	Kazimierza Wielka	12	11	Bejsce	4	4
				Czarnocin	1	1
				Kazimierza Wlk.	2	2
				Opatowiec	4	3
				Skalbmierz	1	1
4.	Kielce	131	108	Bieliny	4	3
				Bodzentyn	15	10
				Chęciny	9	8
				Chmielnik	6	5
				Daleszyce	7	6
				Górno	3	3
				Kielce	28	21
				Łagów	17	17
				Łopuszno	6	5
				Miedziana Góra	3	3
				Mniów	5	4
				Morawica	10	8
				Nowa Słupia	7	5
				Piekoszów	0	0
				Pierzchnica	2	2
				Raków	5	4
Strawczyn	3	3				
Zagnańsk	1	1				
5.	Końskie	128	109	Fałków	8	8
				Gowarczów	19	19
				Końskie	45	35
				Radoszyce	27	22

³⁰ wg danych SODR w Modliszewicach

				Ruda Maleniecka	6	6
				Słupia	12	8
				Smyków	5	5
				Stąporków	6	6
6.	Opatów	95	95	Baćkowice	4	4
				Iwaniska	47	47
				Lipnik	5	5
				Opatów	12	12
				Ożarów	7	7
				Sadowie	6	6
				Tarłów	7	7
				Wojciechowice	7	7
7.	Ostrowiec Św.	74	61	Bałtów	19	12
				Bodzechów	4	4
				Ćmielów	3	3
				Kunów	6	6
				Ostrowiec	28	24
				Waśniów	14	12
8.	Pińczów	189	158	Działoszyce	11	11
				Kije	38	34
				Michałów	21	21
				Pińczów	113	86
				Złota	6	6
9.	Sandomierz	48	39	Dwikozy	1	1
				Klimontów	7	5
				Koprzywnica	5	5
				Łoniów	12	8
				Obrazów	5	4
				Sandomierz	8	6
				Wilczyce	5	5
				Zawichost	5	5
10.	Skarżysko Kamienna	11	9	Bliżyn	3	3
				Łączna	0	0
				Skarżysko Kam.	7	5
				Skarżysko Kościelne	1	1
11.	Starachowice	104	67	Brody	4	4
				Mirzec	64	31
				Pawłów	23	22
				Starachowice	10	7
				Wąchock	3	3
12.	Staszów	178	137	Bogoria	28	24
				Łubnice	48	44
				Oleśnica	10	10
				Osiek	38	25
				Połaniec	5	4
				Rytwiany	6	5
				Staszów	30	17
				Szydłów	13	8
13.	Włoszczowa			Kluczewsko	10	6
				Krasocin	7	6

		73	61	Moskorzew	6	6
				Radków	25	21
				Secemin	3	4
				Włoszczowa	22	18
	Razem	1207	992		1207	992